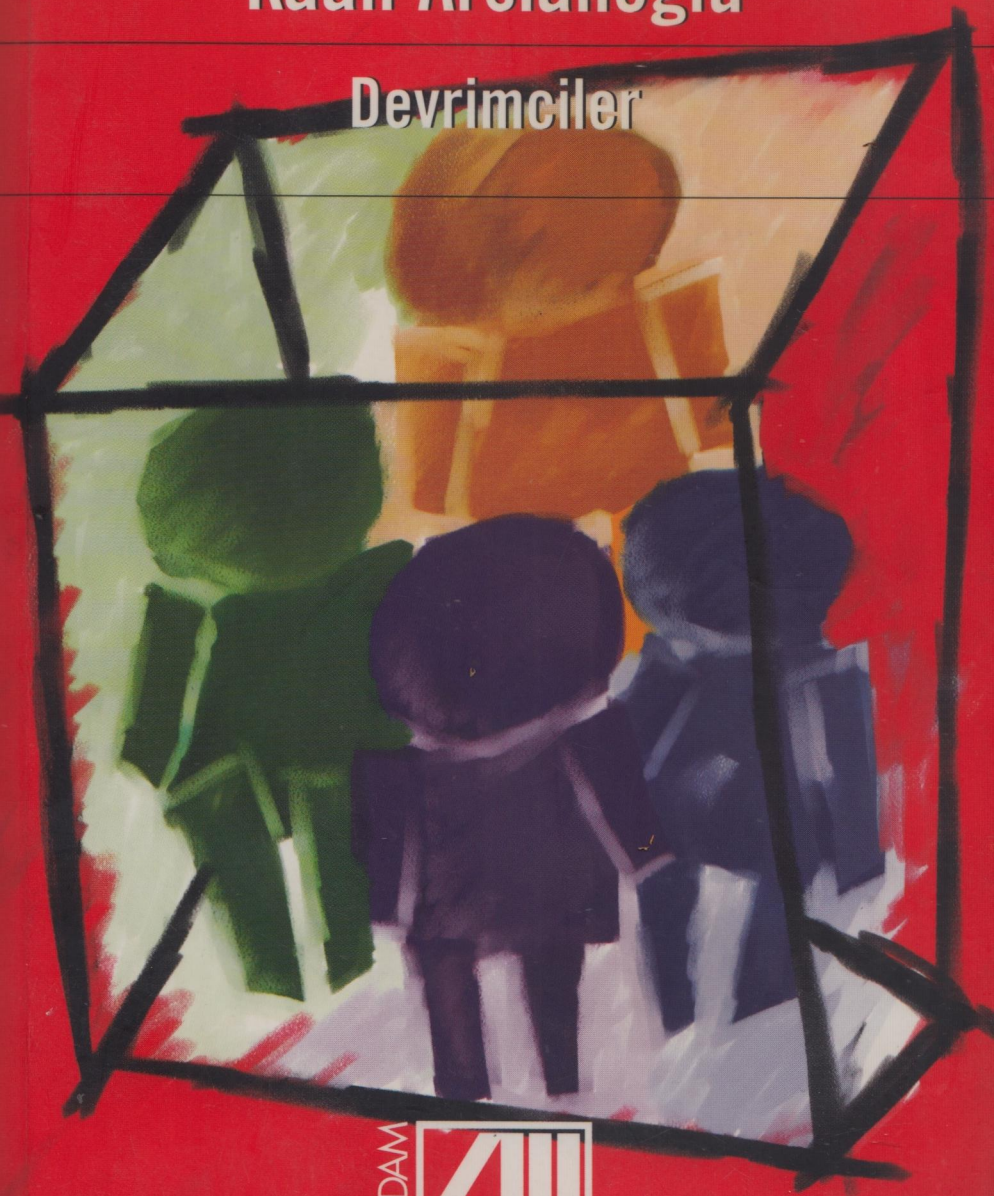
Kaan Arslanoğlu

Devrimciler

ADAM

Kaan Arslanoğlu

•

Devrimciler

ADAM YAYINLARI
©
Adam Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş.

Birinci Basım: Kasım 1997
İkinci Basım: Mart 1998

Kapak Tasarımı: Mehmet Ulusel

98.34.Y.0016.629
ISBN 975-418-455-0

YAZIŞMA ADRESİ : ADAM YAYINLARI, KÜÇÜKPARMAKKAPI SOK. NO. 17. 80060 BEYOĞLU - İSTANBUL
TEL: (0 - 212) 293 41 05 - 292 09 47 (3 HAT) e-mail : adam@ada.net.tr FAKS: (0 - 212) 293 41 08

Kaan Arslanoğlu

●

Devrimciler

Roman

ADAM

YAZARIN İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZÜ

İlk baskısından sekiz buçuk yıl sonra da olsa ikinci baskıyı hazırlamak güzel. Romanın ilk baskısının arka kapağındaki yazıda yayıncılar Uğur Cankoçak, Tarık Korkmaz özetle şunları söylemişlerdi : "Hiçbir şeyi abartmamış. Ne yenilginin yılgınlığıyla kötülemeye, küfre yönelmiş, ne de 'ne yaptıysak doğruydu' demiş. İşte bu nedenle devrimci hareketi sanatsal olarak vermeyi amaçlayan tüm yapıtlardan farklı... Dürüstlükten ayrılmamak abartmamakla, bir anlamda 'deney birikimi' aktarıyor yeni kuşaklara..."

Tam da bu nedenle, yazınsal olarak genellikle iyi bulunmakla birlikte, hiç kimseye yaranamadı elinizdeki yapıt. Ne sistemin adamlarına, ne de düşsel dünyalarında yaşamaya devam eden ve gittikçe küçülen devrimci çevrelere... Beğenenlerle yerin dibine batıranların oranı, aşağı yukarı az sayıdaki yazılı eleştirideki beğenme-küfretme oranına yansıdı. O dönem yalnızca dört yazılı eleştiri çıktı hakkında. "İkibin'e Doğru"da Ahmet Aka, "Yazar, anlatım tekniği açısından iyi bir düzey tutturmuş... bir dönemin deney birikimini aktarıyor, kuruluktan uzak, yalın, çarpıcı ve düşündürücü... şüphesiz yalnız olumsuzlukları dile getirmiyor. Fakat onun romanının değerini artıran yapıtında bu gözlemlerin yer alması... geleceğe ilişkin olarak pek iyimser olmadığı izlenimini veriyor. Oysa düne ilişkin saptadıkları yarına sağlıklı ve iyimser bakabilmenin yapı taşlarını taşıyor" cümleleriyle özetlenebilecek olumlu bir yaklaşım gösterdi. "Özgürlük Dünyası"ndan Fatma Gökhan "...kimi yazarların ucuz suçlama, yakıştırma ve küfürlü yaklaşımlarından uzak, doğrudan zor karşısında teslimiyeti savunmayan bir anlayışla yazılmış. Okuyucuyu sıkmayan dilde akıcı bir üsluba sahip..." diyerek yumuşak bir giriş yaptıktan sonra, "Çizilen tiplere gelince. Karakteristik bir tek özellik göze çarpmıyor, devrimciler diye anlatılan, üç aşağı beş yukarı birbirlerine benziyorlar. Çizilen kişiliklerde olumlanan yanlar da olumsuz olanlar. Tam da bu noktada kaba

nesnelliğe düşüyor yazar... Gerçeklik tersinden ele alınıyor... Devrimciler yönsemi aydınlıktan değil, yok olandan, tükenenden yana..." diye yazarak romana haddini bildirdi. "Yeni Demokrasi"de imzasız bir yazar, "Küçük burjuva dar görüşlülüğünün ürünü bir roman" başlığı altında, "Hâkim sınıfların ve uşaklarının tüm cephelerden ideolojik bir karşı saldırıya geçtiği... böylesi bir dönemde, böylesi bir romanı kaleme almakla yazar, safını belirlemiş, bu ideolojik saldırı cephesindeki yerini almıştır" diyerek görüşünü açıkladı. Semih Gümüş, "Kavram"da ve sonra *Roman Kitabı*'nda, "Her Şeyden Önce Roman" başlığı altında, "Latife Tekin ve Ahmet Altan'ın yazdıkları ne çağdaş, ne de yazınsal bakımdan önemliyken, gittikçe daha çok okunabildiler... olması gerektiği gibi değil, ne yazık ki hak ettikleri gibi eleştirildiler!" diyerek küfür romancılığını eleştirdikten sonra, "Devrimciler pek çok eksiği olmasına karşın, acemi bir roman değil. Devrimciler'in yürekli özeleştirisi, genç devrimcilerin tüm bir yaşamını kapsıyor. Olduğu gibi kabullenilerek, ama savunulmadan. Asıl değerli olan yanı da bu... Kişilerinin iç dünyalarını ve kişilik oluşumlarını yaşadıkları koşullarla bağları içinde vermekte başarılıdır... yoğun diyaloglar kurmakta ve özellikle bu diyaloglardaki kişisel özellikleri yansıtmakta kendine güvenlidir... Kolay okunurken okuyucunun merakına da seslenir... Her şeyden önce romandır. Bu fırsat her zaman yakalanmıyor" diye yazarak romanı övdü. Romandan rahatsız olan, ancak açık eleştirme cesareti gösteremeyen yazıncılar çoğunluğu ise sessiz kaldı, o kadim yok sayma yöntemiyle onu boğmayı amaçladı. Ne "cezaevi edebiyatı" kapsamı içinde değerlendirilip yerilmeye cesaret edildi, ne de en küçük bir destek verildi. Daha ilginci, onu karanlığı savunmakla mahkûm edenlerin yıllar yıllar sonra gerçek küfür romancılarını baş tacı ettikleri görüldü.

İkinci baskı için romanı tümüyle gözden geçirdim. Aslının özelliklerini bozmamak için pek az değiştirdim. Değişiklikler, yanlış kurulmuş bazı cümleleri düzeltmek, uygun seçilmemiş sözcüklerin yerlerine yenilerini koymakla sınırlı kaldı. O konuda da aşırı titizlenmedim.

Okuyucuya bu ürünün bir roman olduğunu anımsatıyorum. Roman gerçekliği yansıtan, ancak kendi kuralları, kendi gerçekliği içinde değiştirerek, yeniden yaratarak yansıtan bir yazın türüdür.

Öbür sanatlarda da böyledir aslında durum. Bunları neden söylüyorum : Bu kitap bir belgesel değil. İlk baskıyı okuyanların çoğu, içinde bire bir gerçekler aradılar ve bulduklarını sandılar, alındılar, düş kırıklıklarına uğradılar. Umarım artık daha rahat okunur ve duygusal çatışmalara kapılmaksızın değerlendirilip yararlanılır.

Romanda anlatılan kuşaktan sonra bir, belki iki kuşak geçti. İnsanın, devrimcilerin sorunsalı pek de değişmedi. O yüzden yapıtın hiç eskimemiş oluşu bile, beni sevindirmez... Sonuç olarak, bu yapıt yaranmayı değil, düşündürmeyi, tartışmayı hedefleyen "her şeyden önce bir roman..."

I./

Sabahtan beri kapalı olan hava şimdi daha da kapanmıştı. Masadan kalkıp pencereye yürüdü. Sokakta çocuklar oynuyordu. Onları seyre daldı. Sürü sürü, her yaşta çocukla cıvıl cıvıldı dışarısı. Biri yürümeyi daha yeni öğrenenlerdendi. Kendisini kollamakla görevlendirilmiş ablasının yanında bir süre anlamsız bakışlarla çevresini izliyor, sonra oraya buraya dengesiz ataklar yapıyordu. Yedi sekiz kadar çocuk asfaltın kenarında toz toprak içinde misket oynuyor, başka bir grup, çevredeki evlerin içinde yankılanan sesleriyle, itişip kakışarak bir şey tartışıyordu. Üç kız bakkalın önünde ip atlıyordu. Misket oynayanlardan birinin tanıdık sesi bir saate yakındır o tiz küfürleriyle sinirini bozanın kim olduğunu açığa vurdu. Saçları makineyle kesilmiş, kafasının değişik yerlerinde eski yarıkların izlerini taşıyan çelimsiz bir çocuktu bu. Öbürlerinden bir iki yaş fazla gösteriyordu. Bir süre velede dikkat kesildi. O, her çocuğa sempatiyle bakanlardan değildi. Nasıl ki her yetişkine sevgiyle bakmıyorsa.

Neden üstleri başları kir içinde, saçları üç numara kesilmiş, işte şu edepsiz gibi hoyrat bakışlı çocuklar bazılarının pek beğendiği bildik kartpostalların, kitap kapaklarının değişmez modelleri olurlar? Oysa beş yıl sonra nasıl biri olur acaba bu çocuk, ya da on yıl sonra? Yetişkin insanlar... Kelime hazneleri dardır. Küfürleriyle anlam katarlar konuşmalarına. Belden aşağı şamataları erkek olduklarını anımsatır, güven verir onlara. İki lafı bir araya getiremedikleri halde, aksini kabullenmez inatçılıklarıyla ahkâm keserler. Ezik, boşa geçmiş yaşamlarının kafalarındaki tortularıyla gençlere akıl öğreten ihtiyarlar... Aile reisi, bildiği bildik, inandıklarından emin orta yaşlılar... Lümpen gençler... Düşünme tembelliği, bilgisizliğini bilmeme, alışılagelmiş olana körü körüne, ama kendinden bir şey vermeden inanış... Yoksulluğa, geriliğe zevk alırcasına boyun eğiş; küçücük bir çıkar için çirkefleşme...

O, başkaları gibi, 'Halk bilinçsiz ve geri bıraktırılmış; bunlar doğal şeylerdir' deyip geçemezdi. Aklı hep bilinçsizlik ve geriliğin yığının tek tek unsurları üzerindeki somut şekillenişine takılırdı. Sıradan iki insanın konuşmasına istemeden tanık olmak, konuşma hangi konuda olursa olsun ona sıkıntı verirdi. İşimiz çok zor, derdi böyle zamanlar. Ters ters bakardı insanlara. Bunlarla bu işi nasıl götüreceğiz, diye söylenirdi.

Şimdilerde de çocukların, yığının ortak özelliklerini nasıl kazandığına kafa yormaya başlamıştı. İki yaşındaki bebeklerde bile görüyordu bu özellikleri, henüz olgunlaşmamış biçimleriyle. Masum kabul edilen bencilliklerinin, arsızlıklarının, inceliksizliklerinin yıllar sonraki sonuçlarını görür gibi oluyordu. Bazen hayalinde, sinirine dokunan kişilerin çocukluklarını canlandırmaya çalışırdı.

İşte şimdi de böyle bir çağrışım içindeydi. Aşağı inip ufaklığı bir güzel pataklamak geçti aklından.

Saatine baktı, dördü beş geçiyordu. Buluşmaya yarım saati vardı. Beş dakikada hazırlansa, on beş dakika da yol sürerdi... Demek daha on dakika oyalanabilirdi.

Hafiften yağmur çiselemeye başlamıştı. Çocuklar önce istiflerini bozmadılar. Yağışın şiddeti artınca çığlıklar atarak saçak altlarına kaçıştılar.

Yağmuru çok severdi. Yağmur altında böylesi çirkin sokaklar bile kendilerine özgü bir romantizme bürünürlerdi ona karşı. Varillerden çöplerin sarktığı, yerlerde kâğıt parçalarının uçuştuğu, bakımsız, boyaları solmuş apartmanların insanın içini kararttığı, pencerelerden, balkonlardan çamaşırların dalgalandığı şu tozlu mahalleler bile basitliklerinden sıyrılıp, duygulu havalara girerlerdi.

Pencereden ayrılamadı. Islanan sokağı, koşuşturan insanları seyretti. Karşı evin bahçesindeki iki küçük çam ağacı ıslak dalcıklarıyla onu bir an çocukluğuna götürdü. Ağaçlar arasında ve hep tek katlı olan evlerini, babasının tayinleriyle yeri sık sık değişse de çevrenin değişmeyen yeşilliğini, karşılıklı ikişer ağacı kale kabul ederek top oynadıkları çimenlikleri hatırladı. İçinde sıkıntıyla karışık bir özlem kıpırdadı.

Dört yıldır tatile çıkmamıştı. Ne orman, ne deniz... Caddeler, sokaklar, üst üste yığılı binalar... Kalabalık... Günün neredeyse yarısının

geçtiği sıkış sıkış minibüsler, otobüsler.:. Ardı arkası kesilmeyen görevler, randevular, toplantılar... Gerilim... Gerilim...

Zamanı yeniden hesapladı. Beş altı dakika daha oyalanmalıydı. İkinci katından sokağa baktığı apartmanın önünde bir meydancık vardı. Evin önünden geçen yol burada biraz genişliyor, karşıdan diklemesine giren dar, uzun bir sokakla birleşiyordu. O sokaktan bir kamyon yaklaştı gürültüyle. Geldi, köşedeki bakkalın önünde durdu. Mal dağıtan arkası kapalı kamyonlardandı. Bakkal da dışarıya çıktı. Kır saçlı, yaşlı bir adamdı. Polise muhbirlik yaptığı söylenirdi. Ona görünmek istemedi. İçeri çekilip, yavaşça tülü kapattı. Masaya oturup, az önce şöyle bir göz attığı derginin sayfalarını karıştırmaya başladı. Okumak istediği bir yazıdan daha birkaç satır okumuştu ki telaşla dergiyi kapattı. Odadan çıkıp yüzünü gözünü yıkadı, acele odaya döndü. Teksir kâğıtlarıyla kurulandı. Üzerine lacivert beyaz hırkasını geçirdi. Bu hırkasını çok severdi. O sırtındayken zayıf bedenini daha bir şişman, kendini daha güçlü hissederdi. Ceplerini karıştırıp, alması gerekenleri bir bir yokladı. Az sonra dışarıdaydı.

Yakın çevredeki randevularına gitmeden önce, vakit geçirmek için genellikle bu evi kullanıyordu. O evi zaten kim kullanmıyordu ki? Okuldan arkadaşlarınındı. İlk kiracısının, aynı zamanda ev sahibine karşı asıl muhatabının adıyla 'Ömer'in evi' diye bilinirdi. Sakinlerinin tüm uyarılarına karşı hâlâ yol geçen hanı gibi yararlanılmaya devam ediyordu.

Sadece otel ve lokanta değildi. Bazen bildiri, bazen afiş, bazen silah deposu oluyordu. Az önce kütüphanedeki kitapları karıştırırken gözüne başka 'bölgeye' ait bir bildiri paketi ilişmişti. Sokağa çıktığında kafasında bu sorun vardı: Artık burayı kullanmam yanlış olur. Ben hiç olmazsa bizimkilerle aynı okuldanım ve aramızda doğrudan bağlantı var. Ya başkalarına ne demeli! Başka okullardan, başka bölgelerden vatandaşlara! Nasıl kolaylarına gelirse öyle davranıyorlar. Bu kadar da olmaz ki! Meseleyi bir an evvel halletmek gerek.

Yağmur sağanak halindeydi. Saçak altlarından koşarcasına yürüyordu. Eğer hava biraz kapalıysa mutlaka şemsiyesini yanına alırdı. Ama kendi şemsiyesini dün akşam Vahit'e vermişti. Yağmur, akşam da böylesine şiddetliydi ve memleketine gidecekti çocuk; dışarı çıkmak zorundaydı. Turan'ın sık sık yinelediği 'vecize' geldi aklına. 'Ver

malını ellere, sür götünü yerlere.' Sinirli sinirli güldü kendi haline. O anda kafasına saçaktan iri bir damla düştü. Islaklık soğuk soğuk ensesine indi; oradan sırtının derinliklerine kaydı. Siniri iyice tepesine çıkmıştı. Yakından duyulacak kadar bağırdı :

"Allah belanı versin!"

Ancak bağıra bağıra okkalı bir küfür savurmak dindirebilirdi öfkesini. Fakat bunu yapamazdı; küfür edemezdi. Yine de kendini çabuk toparladı. Sinirini yatıştırmaya çalıştı :

O durumda başka türlü davranamazdım. Şemsiyeyi vermek zorundaydım. Yarın belki bana lazım olur diyemezdim ya. Önce çıkan oydu; başka seçenek yoktu. Aldırma.

Saatine baktı. Hesapladığından beş dakika erken çıkmıştı. Buluşmalara erken gelme huyundan bir türlü kurtulamıyordu. Oysa erken gelmek, dikkat çekme yönünden, randevuya geç kalmak kadar sakıncalıydı. Sakıncası bir yana, göze batmadan zamanı doldurayım derken kendisi helak oluyordu.

Caddeye çıktı. Az ilerde tentesi kaldırımın üstünü tümüyle örten bir pastane gördü. Bir koşu oraya ulaşıp tentenin altına girdi. Burada biraz vakit geçirebilirdi. Otobüs durağı karşıdaydı. Bekleyenlerden üçü arkadaki büfenin dar saçağının altına sığınmıştı. Açıkta bekleyenlerden ikisi şemsiyelerini açmışlardı. Öbürleri tamamen ıslanmış olmanın verdiği kayıtsızlıkla elleri ceplerinde dikiliyorlardı. Bir otomobil hızla yaklaştı. Göllenmiş caddenin iki yanındakiler ve duraktakiler geriye sıçradılar. Araba, kaçamayan bir kurbanını perişan ederek ilgisizce uzaklaştı. Kurtulanlar göstermelik bir kızgınlıkla homurdanırlarken, adamcağız boğazını yırtarcasına bağırdı.

"Yavaş gitsene ulan ayıı!"

Aynı anda otobüs göründü. Homurdananlar sustu; yüzler sakinleşti; şemsiyeler kapatıldı.

Buluşma yeri otobüsün gittiği yönde bir durak sonrasıydı. Tentenin altından çıkıp hızlı adımlarla yoluna devam etti. Buluşmanın havasına şimdiden girmişti. Buluşacağı kişinin kim olduğunu bilmiyordu.

Nasıl bir tip acaba? Daha önce gördüğüm biri mi? Eğer öyleyse iş kolay olur. Parolaya gerek kalmaz. Yerlere tükürürler... Eşşoğlu eşşekler!

Bulaşığa basmamak için zıpladı. Caddenin kıvrıldığı yeri dönünce durak görünmüştü. Hiç de iyi bir buluşma yeri değildi burası. Oysa ki hemen her toplantıda buluşma yerlerinin iyi seçilmesi sorunu gündeme gelir, otobüs duraklarının ve buna benzer deşifre yerlerin kullanılmasının sakıncaları vurgulanırdı. Sonra toplantı biter, uzun uzun ilkelerden bahseden deminki sorumlu, iş bilir bir edayla bir sonraki buluşmanın ne zaman, nerede olacağını bildirirdi. Ama her nedense, belirtilen yer yine o malum noktalardan biri olurdu. Üstelik bu caddeden yalnızca 80 numaralı otobüs geçerdi ve gelince binmemek açıktır ki dikkat çekerdi. Bereket geçeli çok olmamıştı. Saatine baktı. Beş dakika vardı. Dakika başı saatine bakma huyunu kötü kapmıştı. Zamanı içinden sayarak hesaplamaya çalıştı. Durağı geçip yürümeye devam etti. Yağmur hayli azalmıştı. Yavaş yürüyerek vakit geçirebilirdi; elbette hiç alışık olmadığı böyle bir şeyi becerebilirse.

Belki o da yürüyerek geliyordur, durağa dönmeden görürüm. Yağmurun altında, elindeki ıslak simidi dişleyen biri... Yahu nereden bulurlar bu saçma sapan rumuzları?

Elindeki ıslanmış dergiye baktı. Geçen yıl yine böyle bir buluşma öncesi, ancak binde bir bayide bulunabilecek hiç adını duymadığı bir gazeteyi telaşla arayışı geldi gözünün önüne. Karşıdan bir simitçi çocuk geliyordu. Üzeri naylonla örtülmüş tablası başının üstünde. İyi akıldı doğrusu. Buluşacağı kişi ıslanmamak için besbelli simitlerin tümünü almıştı. Gırgır bir yana, ortalıkta, işte o, diyebileceği kimse görünmüyordu. Zaman geçmişti; geri dönmeliydi.

Durağa geldiğinde çevrede orta yaşlı, başörtülü bir kadından başka kimse göremedi. Kadın yaklaşıp sordu :

"Kardeş otobüs geçti mi, biliyor musun?"

"Biraz önce geçti. Beş dakika oluyo."

Karşıda bir dolmuş durdu. İçinden bir genç indi. Yirmi beş yaşlarında, ota boylu, esmer, kıvırcık saçlı, geniş yüzlü biriydi. Caddeyi geçip durağa yöneldi. Üzerinde yakası kürklü, kahverengi süet bir gocuk vardı. Gülümseyerek yaklaştı.

"Buradan otobüs geçer mi?"

"Dolmuşa binseniz iyi olur."

"Kusura bakma, bu yağmurda simit bulamadım."

"Yok canım, böylesi daha mantıklı. Hakikaten dolmuşa binsek iyi

olacak."

Kaldırımdan inip birkaç adım öne çıkarak dolmuş beklemeye başladılar. Yeni gelen elini gocuğunun cebinden çıkarıp uzattı.

"Tanışalım öyleyse. Benim adım Hüseyin."

Öbürü bir an tereddüt etti.

"Benimki de Akın."

Bir dakika geçmemişti ki külüstür bir dolmuş durdu önlerinde. Şoförün yanı boştu. Akın içeriye, Hüseyin pencere kenarına yerleşti. Dolmuş yoluna devam ederken cebinden kâğıt mendillerinden birkaçını çıkardı Akın; yüzünü, kafasını kurulamaya koyuldu.

"Sen benden de fena ıslanmışsın" dedi Hüseyin. "Fazla mendilin var mı?"

"Olacaktı. Dur bakayım."

Aradığını pantolonunun sol cebinde buldu Akın. Hüseyin'in burnunu gürültüyle sümkürüşünü izledi. Göz ucuyla tepeden tırnağa süzdü yeni sorumlusunu. Daha önce hiç görmemişti. Buradan olsa bir yerlerde mutlaka görmüş olurdu.

Başka şehirden gönderilmiş besbelli. Nereden acaba? Belki Ankara'dan, belki Tunceli'den. Evet, tipi oraların insanına benziyor. Belki başka bir yerdendir. Küçük bir şehirden gelecek ve burada, İstanbul gibi bir şehirde, mücadelenin bu denli zor, sorunların bu derece karmaşık olduğu bir alanda bizim çözemediğimiz problemleri çözecek, bize yol gösterecek? Hiç de o nitelikte biri gibi görünmüyor. İskarpinlerinin burnu sivri. Dar kadife pantolon ve burnu sivri ayakkabılar... En sinir olduğum kıyafet. İleri biri olmalı. Herhalde. Yoksa adamı böyle bir göreve getirirler mi. Belki de geldiği yerde aranıyordur. Bu şehir kaçaklar şehri. Ama sadece aranıyor diye, getirip birini böyle bir şehirde sorumlu yapmazlar. Vardır mutlaka bazı yetenekleri. Gerçi yetenek arayan kim. Çizgiye yatkın mı. Askeri cesareti nasıl. Ağzı biraz laf yapıyor mu; al sana bir yönetici.

Dolmuş bir ara sokağa saptı; sonra geniş bir caddeye girdi. Sağa yanaşıp sırada bekleyen başka dolmuşların arkasında durdu.

Hüseyin kenardaki su birikintisine basmadan çevik bir hareketle indi arabadan.

"Böyle günler için hepimize birer şemsiye verilmeli" dedi.

Elini uzatıp yağmurun şiddetine baktı, sanki üstünün ıslanışını

başka türlü ayrımsayamazmış gibi. Akın kendine yetişince ekledi : "Şemsiye veya yağmurluk. Bunlar iş kıyafetine girer."

Güldü Akın. Ciddi işlerin içine mizah karıştırılmasından hoşlanırdı.

"İş elbisesinden geçtik, fazla mesailerimiz bile verilmiyor" dedi. "Bırakacaksın işi; bak o zaman yola geliyorlar mı, gelmiyorlar mı!"

"Evet" diye onayladı Hüseyin gülerek, "kabahat bizde."

Akın kızdı kendine o zaman. İnsanları üstüne başına, tipine göre değerlendirme hatasına bir kez daha düşmüştü işte.

Dış görünüşünü fazla önemsiyorsun. Evet, görünüş de fikir verir ama, sen peşin yargılara varıyorsun. En azından espriden anlayan birisi. Belki sıradan bir kadro değildir. Belki açık düşünceli, yetenekli biridir. Sen de bu hareketin sorumlularındansın. Kendini neden basma kalıp bulmuyorsun? Hem bak, şartlara göre davranmasını biliyor. Rumuz için ille de simit bulayım diye tutturmamış. Sıcaklık yok senin içinde. İyice tanımadan küçümseyiveriyorsun insanları. Ya sen ona nasıl görünüyorsun? Ha? Bunu düşündün mü? Mücadele için her şeyini bırak; alıştığın, bildiğin çevreni, sevdiğin insanları terk et; gel böyle keşmekeş içinde bir kente; karşına senin gibi bir mıymıntı çıksın, ceketine baksın, ayakkabılarına göz atsın, hakkında fikirler yürütsün. Müstehzi ifadeli, hanım evladı suratlı bir entellektüel...

Acıdı Hüseyin'in haline. Ona daha sıcak davranma gereksinimi duymuştu.

"Sen de çok ıslanmışsın be hoca" dedi. "Ev zaten pek uzak değil. Sıcak bir çay içer, ısınırız." Gülümsedi Hüseyin. Akın'ın omuzuna vurdu.

"Boş ver hoca" dedi. "Biz böyle şeylere alışığız. Ama bak bu kadar hızlı yürümeye alışık değilim. Yahu, kendimi hızlı yürür bilirdim. Senin bir adımın benim iki adımıma bedel maşallah."

Akın yürüyüşünü yavaşlattı.

"Vallahi ben de memnun değilim bundan. Bir kaptırdım mı farkına varamıyorum, kan ter içinde kalıyorum."

Hüseyin bir şeyler arıyormuş gibi sağa sola bakınıp duruyordu. Sonra derdini açığa vurdu.

"Ya hoca, çayımızı içeriz içmesine de, ben öğlen yemek yememiştim. Şuralardan simit poğaça falan alsak."

"Evde yiyecek bir şeyler vardır mutlaka" diye cevap verdi Akın. Trafiğin yoğun olduğu geniş caddeyi koşarak geçtiler. Karşı kaldırımda ekledi : "Bir şey yoksa, çıkar birimiz alırız. Şimdi simit almayalım."

Hüseyin böyle bir cevabı bekliyordu anlaşılan. Başını sallayarak onayladı. Sıra sıra tek katlı dükkanların önünden geçip dar bir sokağa saptılar. Sokak dik eğimli bir caddeye açılıyordu. Yokuş yukarı vurdular. Yolun iki yanı dere olmuş akıyordu. Kaldırımlara yer yer arabalar park etmişti. Dar aralıklardan birbiri peşi sıra hızlarını yavaşlatmadan hünerle yürüdüler.

"Burası" dedi Akın.

Büyük bir oto galerisine bitişik olan apartmanın aralık kapısından süzüldüler, bodrum kata indiler. Otomatı yukarıda yakmadıkları için burası karanlıktı. Akın'ın alışık elleri karanlıkta zili buldu, bir uzun, iki kısa çaldı. Kapı hemen açıldı. Onları karşılayan uzunca boylu, ince yapılı, kumral, göçmen tipli biriydi.

"Merhaba" dedi gülümseyerek.

"Merhaba" diye karşılık verdi her ikisi de. Akın hal hatır sordu ayakkabılarını çıkarırken.

"İyilik" diyerek kısaca durum bildirdi ev sahibi. Yeni gelenden ötürü çekingen bir hali vardı. "Pabuçlarınızı çıkarmayın. İçerisi çok pis. Ne zamandır temizlik falan yaptığımız yok."

"Ben çıkarmış bulundum" dedi Akın. Hüseyin'in kolundan tuttu.

"Sen çıkarma hakikaten. Geç şöyle."

Hüseyin buna da itiraz etmeyip geçti hole. Konuşma seslerinin geldiği, ışık yanan odaya girdiler. Mekân biraz rutubet, hafif de ayak kokuyordu. Tavandan sarkan cılız ışıklı ampulün aydınlattığı oda başka yerden ışık almıyordu. Kapının karşısındaki duvarda bulunan tavana yakın pencereler kırmızı-siyah desenli bir perdeyle sıkı sıkı kapatılmıştı. Biri kız, dört kişi vardı içeride. Ayağa kalkarak gelenleri karşıladılar. Hepsinin elini sıktı Hüseyin. Akın ise gülümseyerek selamlaşmakla yetindi. İki yanda, duvar kenarlarında iki divan, ortada bir masa bulunuyordu. Masa sağ taraftaki divana yaklaştırılmıştı. O taraftakiler divana oturabilirlerdi. Öbürleri için tahta iskemleler vardı.

Akın divana geçip oturdu. Sırtını yastığa verdi, ayaklarını da aldı

somyanın üstüne, rahatını buldu. Ekim ayına göre oldukça soğuk bir hava vardı dışarıda ve hayli üşümüş olduğunu fark etmişti. İçerisi sıcak sayılırdı. Bedeninden tatlı bir titreme geçti. Masada çay bardakları hazırdı. Pencerenin altındaki yeşil boyalı tahta kitaplığın alt raflarından birine konulmuş teypten Zülfü'nün yeni bestelerinden biri duyuluyordu. İşte yeni bir toplantı başlıyordu. Düşünceleri geçmişe kaydı.

İlk zamanlar, o ilk yıllar coşkuyla, ürperten duygularla katıldığı ilk toplantılardan biri canlandı kafasında. İstanbul'da değildi o zamanlar. Karlı soğuk bir gün şehrin kenar mahallelerinden birine, Celallerin evine gitmişlerdi. İyice seyrekleşmiş evlerin bahçeleri arasından kıvrılarak ilerleyen dik, buzlu bir yokuştan aşağı inmişlerdi. Kapısının önünde çıplak dalları çatısının üzerine uzanan koca bir ağaç bulunan tek katlı bir ev... Buz gibiydi oda ve sobayı tutuşturup başında titreşmişlerdi. Üstüne çayı koymuşlardı. İşte şimdi, şu kapının yanında yerde duran elektrik ocağındaki kirli alüminyum çaydanlığın tıpkısıydı o gün çay demledikleri çaydanlık. Az sonra is kokusuyla karışık çay kokusu sarmıştı odayı. Yaşanan ana damgasını vuran, anılar canlandıran güzel koku...

Ev sahibi çay servisine başlamıştı. Önce bir bardağa sıcak su koydu. Sonra bu suyu bardaktan bardağa aktardı. Son bardaktaki suyu tepsiye döküp, demliği eline aldı. Hüseyin, başka bir talibi yoksa büyük bardağın kendisine verilmesini önerdi. Yoksa ikide bir çayını tazelemekten yorulabilirlerdi. Akın'ın kafası ise odaya dönmemişti henüz.

O yıllar kıpır kıpır bir esinti vardı herkesin içinde. Adsız kahramanlar gibi hissediyorduk kendimizi. Büyülü bir hava güç veriyordu ruhumuza. Bir duygu ve coşku yumağıydık sanki. Belki tarihi değiştirecek olmanın, kolay devrim hayallerinin yarattığı heyecan; belki ilk yılların, yeni bir şeyin ve yeni olmanın verdiği sevinç. Ne ilginç. O gün toplantıda dört kişiydik. Bir ben kaldım mücadeleyi sürdüren. Celâl, o silah yakalatma olayından sonra içerden bir garip çıkmıştı. Memleketine dönünce her şeyi bırakmış. Babasının dükkanını işletiyormuş. Okulunu bitiremedi ama memnunmuş halinden. Eskiden yaptıklarımız çocuklukmuş, diyormuş. Allahsız, ne efsanevi adamdı. Onu görünce faşistlerin rengi uçardı. Ünlü zinciriyle bir keresinde tek

başına sekizini birden dövdüğü anlatılırdı. Ne çok severdim onu, arkadaşım olmasından ne çok gurur duyardım. Namık'ı sevmezdim ama. Hiç kimse de sevmezdi. Gösteriş budalasının, kariyeristin tekiydi. Yine de gıptayla bakardım ona. Bana o zaman ne zor görünen işler yapardı. Bazen silah taşırdı. İstanbul'a gider, oradan koli koli gazeteler, bildiriler alıp getirirdi. Ertesi yıl o da bıraktı. Tip tip kızlarla gezmeye başlamış... Nahit de çok gerilemiş duyduğuma göre... Muhasebecilik yapıyormuş. Hâlâ taraftarımızmış.

Akın şimdi özlemle anımsadığı o toplantıdan altı ay sonra üniversite giriş sınavında kazandığı fakülteye başlamak için İstanbul'a gelmişti. Hayal kırıklıkları da o zaman başlamıştı. Bazı eski tanıdıklarıyla karşılaşmıştı burada. Ara sıra eski kentine gelen ve ona birer ilah gibi görünen 'büyük' kadrolardan birkaçına. Birinin tamamen 'pasifize' olduğunu fark etmişti. Diğer biri geçmiştekinin tersine o denli sıradan bir insan olarak görünmüştü ki ona. Sonra önemli sorumluluklar verilmişti kendisine de. Güç görevler almıştı üzerine. Öyle ki böyle işlerin altından kalkabildiğine göre eski önderlerinin düzeyine ulaşmış olması gerektiğini düşünmüştü. Ancak bir 'ilah' olmaktan o kadar uzak hissetmişti ki kendini. İnsana ve 'sınıfına' özgü zayıflıkları hâlâ öylesine güçlüydü ki. Destansılık öylesine köşe bucaktaydı ki olup bitenlerde. İnancı belki sağlam kalmış, ama o ilk romantizmi ağır yaralar almıştı. Evet, dedi içinden. Düşüncesini kendi kendine bir kez daha doğruladı.

Bende de çok şey değişmiş. Küçümsüyorum şimdi şu Hüseyin'i. Bir şey beklemiyorum ondan. Tam anlamıyla güvenmiyorum bile. Oysa biliyorum; bu Hüseyin geçmişte abarttıklarımızın çoğunu cebinden çıkarır. Peki değişen yalnızca ben miyim? Yalnızca benim mi duygusallığım köreliyor, coşkularım azalıyor?

Gözü ev sahibi Metin'e takıldı. Komitenin en genç, en deneyimsiz üyesiydi. Çay hazırlama işinden sonra ancak şimdi yanlarına oturabilmişti.

İşte örgütsel meseleler tartışılırken takındığı yüz ifadesini takınmış bile. Sanki, bitse şu iş de, yatıp keyfimize baksak, diyor suratı. işte bu adam bizden yeni. Hani nerede öyleyse heyecanı, ateşi? Büyük işleri gündelik temizliğini yapıyormuş gibi sakin ve gösterişsiz yapanlara özgü soğukkanlılıktan olamaz mı bu? Yoo, hayır. Adamın yaptığı işler

belli. İçte saklanan güçlülük kesinlikle kendini belli eder.

Hüseyin çayını yarılamıştı bu arada. Birden onun aç olduğunu hatırladı, telaşlandı. Metin'e sordu :

"Evde yiyecek cinsinden neler var?"

Metin yanındakiyle konuşuyordu, duymadı. Akın daha yüksek sesle tekrarladı.

"Evde yiyecek bir şeyler var mı? Arkadaş açtı; söylemeyi unutmuşum."

"Yok, önemli değil" dedi Hüseyin. Ayağa kalkan Metin'e otur gibisinden elini salladı. "Çay iyi geldi. Biz toplantımızı yapalım; sonra ne varsa hep birlikte yeriz."

Önerisi onay görmedi. Metin mutfağın yolunu tuttu. Akın sol yanındaki kıza döndü.

"Eee, hal hatır da sormuyoruz. Senin işler nasıl gidiyor?"

Konuştuğu, başını geldiklerinden bu yana okuduğu dergiden kaldırmayan esmer, şişmanca bir kızdı. Yüzünü kaldırıp gülümsedi.

"Nasıl olsun. İyi gidiyor.

Masanın baş tarafında oturan ufak tefek, uzun yüzlü esmer genç araya girdi. Düz siyah saçlarından kafasının üstündeki bir tutam tavana doğru anten gibi dikilmişti.

"Onun işleri hep iyi gider bilmiyor musun? Bir de şu toplantılar olmasa. Sıkıntısından okumaya başladı bak. Başka zaman olsa iki satır okutamazsın ha."

Kız, Hüseyin'in de kendisine baktığını görünce utanmıştı. Bozuk bir yüz ve sinirli bir sesle cevap verdi.

"Sıkıldığımı nereden çıkarıyorsun? Hem yeteri kadar okuyorum ben. Sen de laf ettin yani."

Öbürü biraz ileri gittiğini fark etmiş, üzülmüştü.

"Ya, boş ver. Gerçekten laf olsun diye söyledim" dedi.

Bu ikisi her fırsatı değerlendirerek birbirlerine takılırlar, defalarca eleştirilmelerine karşın bazen de kavga ederlerdi. Aslında severlerdi birbirlerini; ama ilk kez birlikte oldukları Hüseyin'in bunu bilmesi imkânsızdı. Ayrıca şaka yüzünden bile olsa bir arkadaşının kendini onurû kırılmış hissetmesini istemezdi Akın. Masanın başındakine döndü. Konuyu değiştirmek için araya girdi.

"Sivil faşistler sizin okulda bir panel düzenlemişler galiba. Nedir o

mesele?"

"Okulda değil. Panel düzenlendiği doğru ama, okulda değil, dışarıda düzenlemişler. Bizim okuldan elli kişi ya gitmiştir ya gitmemiş..."

Kız söze girdi.

"Gidenlerden biriyle konuştum. Edebiyat'tan en az yüz kişi varmış."

"Elli ya da yüz fark etmez. Mesele çarpıtılıyor. Bizim okulun durumu malum. Hocaların çoğu gitmiş olabilir ama, öğrencilerden hep belli tipler... Yani zannedildiği gibi büyük bir olay değil bu."

Metin içeriye girerek elindeki tepsiyi masaya koydu. Beyaz peynir, kirli, mavi bir plastik kâse içinde zeytin, yine aynı cins başka bir kâse içinde ayva reçeli, margarin yağ ve ekmek...

Hüseyin kalkıp kendininkine ve bardağı boşalanlara çay koydu.

"Bari hızlı olalım da, bir an evvel başlayabilelim."

Akın'ın karşısında, Hüseyin'in yanında divanda oturan kırmızı yanaklı genç söze girdi.

"Zaman çok, sen acele etme hoca." Saatine bakıp ekledi : "Ohoo, en az beş altı saat konuşuruz."

"Vakit pek fazla değil" dedi Hüseyin. "Dokuzda Beşiktaş'ta olmam gerek. Yolları iyi bilmiyorum. Ne kadar zamanda varabilirim oraya?"

"Bir saat içinde gidersin" diye cevap verdi kırmızı yanaklı. Kızılımsı kumral saçlı, beyaz tenli, yaşından küçük gösteren biriydi. Gayet temiz ve düzgün giyinmişti. Söylediğine Hüseyin'den bir yorum gelmeyince ekledi.

"Sen gittikten sonra biz arkadaşlarla devam edebiliriz."

Düşüncesini onaylamaları için bakışlarını öbürleri üstünde gezdirirken ters bir ifadeyle karşılaştı. Kız fikirden hoşlanmamıştı. "Gece yarıları yollarda dolaşacak halimiz yok herhalde" diye mırıldandı.

"Ama konuşacağımız önemli sorunlar var. Evde toplantı yapma imkânını da her zaman bulamıyoruz. Bunu iyi değerlendirelim; tartışıp çözmediğimiz mesele kalmasın. Hem geç olursa burada kalabilirsin. Öyle değil mi?"

"Kalmak için hazırlıklı değilim" diye kestirip attı kız.

Kaldığı yerden okumaya devam etti. Kırmızı yanaklı, söyle ne

olur haksız mıyım, der gibi Hüseyin'e baktı. Fakat o dahil hiç kimseden ses çıkmadı. Önündekileri atıştırmaya başlamış olan Hüseyin lokması ağzında, bir süre çiğnemeden tuhaf tuhaf baktı her ikisine, sonra yemeğe devam etti.

Akın, bu hiç de iyi bir başlangıç değil, diye düşündü. Tamer'in işgüzarlıklarından bıkılmıştı artık. Hülya da fikrini, durumunu açık açık ortaya koymaz, ters ters cevaplar verir, somurtur otururdu. Olmadıkları kadar geçimsiz görüneceklerdi Hüseyin'e. Oysa ilk izlenim ne kadar önemliydi. Ortamı yumuşatmak için araya girme gereksinimi duydu. Hülya'ya baktı.

"Olmazsa sen gidersin, konuşulacak sorun kalmışsa biz devam ederiz" dedi. Biraz durakladı, devam etti: "Ha, şu paneli konuşuyorduk. Cemiyette kadının yeri miymiş, neymiş konusu?"

Edebiyatlı bir kahkaha attı.

"Cemiyette kadının yeri mi? Kimden duydun bunu? Hocam seninle dalga geçmişler. Aile yapısı ve gençlik hareketleri... Konu buymuş." Kalın, fırça gibi bıyıklarını titrete titrete bu sefer başka bir şeye güldü. "Kim bilir neler anlatmışlardır. Orada olacaktık ki... Daha önce uyansaydık birini görev..."

Hüseyin araya girmişti birden.

"Ben oturmuş yiyorum burada. Kimseye sormadım; başka yiyecek olan var mıydı?" Sözün ortasından girdiğini fark edip, "Siz konuşmanıza devam edin" dedi alçak sesle. "İsteyen buyurur zaten."

Edebiyatlı kaldığı yerden devam etti.

"Ne konuşuldu, ne konuşulmadı bu başka konu da, böyle şeyler bazı kişilerin ağzında sakız oluyor; ben ona sinir oluyorum" dedi. Yüzü kızarmış, birden bire öfkeli bir ifade almıştı. Bir Hüseyin'e bir Akın'a bakıp sözünü sürdürdü.

"Şurda şöyle olmuş, burda böyle olmuş... Devrimciler buna karşı hiçbir şey yapamamışlar... Bir yığın gevezelik. Devrimcileri güçsüz göstermekten zevk alıyorlar böyleleri. Zaten Edebiyat eskiden neydi ki. Faşistlerin kalesiydi. Biz ancak son iki üç yıldır kitleyle doğru dürüst ilişki kurabiliyoruz. Ne olmuş panel düzenlemişlerse. Biz de elbet bir şeyler yapıyoruz buna karşı."

Tamer, çok önemli bir nokta atlanıyormuşcasına yerinden doğrulup iyice dikleşti.

"Ben toplantı başlayınca bu konuyu gündemli olarak tartışmamızı önerecektim. Bu tür sorunları ciddiye almak zorundayız. Bize düşen, durum böyle deyip kendimizi aklamak değil. Hatalarımızı bulup ortaya çıkarmak, uygun yöntemlerle durumu değiştirici tedbirleri almak. Bizim bir şey yapmadığımızı burada kimse söylemiyor. Fakat daha başka uygun bir şeyler de yapılabilir. Ben öyle düşünüyorum."

Edebiyatlı küçümseyici ve sinirli bir ifadeyle Tamer'in sözü nereye getireceğine dikkat kesilmişti.

"İyi iyi, konuşuruz ne konuşulacaksa" diye homurdandı sonunda.

Başka fikir belirten olmadı. Bir süre yalnızca Hüseyin'in yemek yerken çıkardığı sesler işitildi. Pencerenin önünden bağıra çağıra konuşan iki adam geçti. Metin bozdu sessizliği.

"Peyniri sevdiysen daha getireyim."

"Yok, sağ ol. Epeyce yedim" dedi Hüseyin. Önündeki ekmek kırıntılarını eliyle sıyırdı. "Şunları toparlayıp başlayalım."

Akın sandalyelerden birini çekerek masanın kendi tarafındaki kenarına oturdu. Metin tepsiyi mutfağa götürürken kırmızı yanaklı, masayı teksir kâğıtlarıyla kabaca sildi. Toplantıya katılanların gündemi ve notları kaydetmek için küçük kâğıt parçacıkları hazırladıkları kısa suskunluğun ardından Akın konuşmaya başladı.

"Arkadaşlar, önceden bildiğiniz gibi İstanbul kitlevi gençlik komitesini temsilen bizimle ilişkide bulunan arkadaşın yerine komitemizle bundan sonra Hüseyin ilişkide olacak. Arkadaşın önerilerini de dikkate alarak şimdi gündemi saptayalım. Herhangi bir durumda verilecek ifade anlamında, arkadaşı buraya ben getirdim. Onunla hastanede tanıştım. Muayene olmaya gelmişti. Mesela böbreklerinden rahatsızdı. Bizlerse yine Süleymaniye'deki kahvelerden tanışıyoruz. Orada tesadüfen rastlaştık, buraya çay demleyip sohbet etmeye geldik. Sizce uygun mu?"

Hüseyin elini Akın'a doğru hafifçe kaldırarak söz aldı.

"Arkadaşlar şöyle bir sıra izlerlerse iyi olacak yalnız. Önce kendilerini tanıtsınlar. Tabii, kitlevi örgüt bünyesinde tespit edilmiş kod isimleriniz varsa onları tercih etsek iyi olur. Sonra kendilerine bağlı birimleri anlatsınlar. Üye sayımız, kısaca her fakültedeki son durum ve son faaliyetlerimiz hakkında bilgi vererek. Birazdan birimlerle ilgili

olarak istediğim ayrıntılı bilgileri sizlere tek tek not aldıracağım. Çünkü o konuları kapsayan birer yazılı rapor isteyeceğim her birinizden." Toplantı başlarken tükenmez kaleminin içinden çıkardığı hap gibi katlanmış kâğıt parçasına bakarak ekledi : "Daha sonra son siyasi durum ve görevlerimiz konusunda gençlik komitemizin parti görüşleri doğrultusundaki değerlendirmelerini aktaracağım. Bu konu üzerinde tartışacağız. Başka bir gündem maddesi, tek tek fakülteler ve tüm üniversite çapındaki kitlenin genel ve acil talepleri ve bizim programımız. Daha önce bir program tespit edilmiştir sanırım. Bu program ne ölçüde yerine getirilebiliyor, getirilemiyorsa nedenleri nelerdir... Somut duruma mı uygun değildir, yoksa bizim ele alış tarzımızda mı bir hata vardır; bu konu gerçekten önemli. Şonra kitlevi gençlik örgütü üyeliği ve aidatlar sorunu var..."

Akın, Hüseyin'in ellerine bakıyordu. Kolları masanın üzerinde sabit duruyordu. Elleri ve parmakları her sözünü vurgulayıp açmak istercesine hareket halindeydi. Hüseyin sözünü bitirince kaldığı yerden devam etti.

"Tamam öyleyse; gündem saptanmış oldu. Bence bu sıra uygun. Panel konusunu birimler tartışılırken ele alırız. Ya da Edebiyat anlatılırken sadece kısaca bilgi verilsin, tartışmayı sona bırakalım. Evet, eklemek isteyen var mı?"

"Tamam, fakat sonunda panel olayını kesinlikle konuşalım" dedi Tamer.

"İyi öyleyse, aklına yeni bir şey gelen daha sora hatırlatır. Tamer, o zaman önce sen başla."

Karşısındaki, önünde duran kâğıda bakarak sıkıntılı bir yüzle güldü, ardından tamamen ciddileşip sert bir sesle karşılık verdi.

" Hoca, şu kod isimleri... Biraz dikkatli olamaz mıyız!"

Akın uyarılmış olmasına sinirlendiğini belli etmemeye çalışarak hatasını dikkate aldı.

"Öyle olsun. Herkes kendini tanıtırken geçen yıl tespit edilen adları kullansın."

Hüseyin onaylarcasına başını salladı. Tamer konuşmaya başladı.

Toplantı alışılagelen rayına oturmuştu. Akın seyrek ve derin nefesler alarak bir yandan konuşmayı dinliyor, bir yandan da önündeki kağıda tükenmez kalemiyle garip üçgenler, beşgenler, uçağa benzer şe-

killer, kuş kafaları çiziyordu. Toplantılarda not tutma alışkanlığı edinememişti. Bu yüzden sorumluları eleştirir dururlardı onu. Recep'in durumuna düşmek istemediğini öne sürerek savunmaya çalışırdı kendini. Recep bu konuda kötü ünlü biriydi. Gittiği her toplantıda akla gelen gelmeyen yerlerinden bir yığın kâğıt parçası çıkarır, onları orada burada unutur ya da düşürür, sonra yitirdiklerini aramaya çıkardı. Başkasının hatası seninkini haklı göstermez, derlerdi Akın'a; ama o yine bildiğini okur, not tutmaz, kâğıt taşımazdı yanında.

Tamer düzgün konuşmasıyla kendine bağlı okullardaki durumu anlatıyordu. Somut bilgilere genel yorumları da katıyor, vurgulayacağı noktalarda gözlerini çıkararak karşısındakilerin gözlerinin içine bakıyordu. Ona göre de baskı çok yoğundu ama, Parti'nin altını çizerek belirttiği gibi kitleler mücadele etmeye, örgütlenmeye aslında eskisinden daha yatkındı. Diğer gruplar erimişti. Ortada iktidar ve kendileri kalmıştı. Sivil faşistler çekilmişti. Siyasi saflaşma hiçbir zaman olmadığı kadar netleşmişti. Bu fırsat değerlendirilmeliydi. Ciddi çalışmanın meyvesi hemen alınıyordu, fakat arkadaşlar yetersiz kalıyordu. Faaliyetin sürekliliği meselesi kavranamıyordu.

Bu Tamer nasıl bir insandı? Arkadaşları arasında anlayamadığı belki tek kişiydi.

Bu işgüzarlık, bu hık deyicilik neden? Neden bu denli titizdir bazı konularda. Yukarıdan söylenenlere gerçekten bu denli yürekten mi inanır? Yoksa hâlâ kendini gizlemeyi başarabilen bir kariyerist mi? İhtiraslı bir kişiliksiz mi? Evet evet, kişiliksizin biri sadece. Yüzüne karşı söylemişti Mehmet bunu. Senin bütün derdin üsttekilerin gözüne girmek, demişti. Sorumlu ne derse bize karşı ateşli ateşli onu savunursun; sorumlu fikir değiştirir, sen de değiştirirsin... Söylediklerine dikkat etmesi için uyarmıştım çocuğu. Haklıymış. Adam şimdi de Hüseyin'in gözüne girmeye çalışıyor. Kitleye uygun şekilde yaklaşmasını bilecekmişiz. Uygun şekilde planlarsak kimseyi yakalatmadan çok daha yoğun faaliyet götürebilirmişiz. Uygun şekilde.. Uygun şekilde... Geçen yaz Vahit'le birlikte az mı çene yorduk; memleketine gitme, kal, okullar tatil olunca senin gibiler bile giderse biz başkalarını nasıl tutarız burada, dedik, dinletemedik. Şimdi şu konuşmasındaki şevke, canlılığa bak! O zaman niye uygun şekilde davranmamıştın? Kod adlarıymış. Ulan senin Tamer olduğunu cümle alem biliyor be.

Hadi başka bir bölgeye gitse neyse. Biliyorum; Hüseyin öğrenmese iyi olurdu. Hata bende; adam fırsatı kaçırır mı. Niye hoşlanmıyor benden? Yakın davranıyor, değer bilir görünmeye çalışıyor ama, belli... Öbürleri seviyor da o niye sevmiyor? Kendi bilir; adam hiç kimseyi sevmiyor aslında. Unkapanı'ndaki eylemde güvenliği almıştı. Bak orada gayet iyiydi. Fazla cesaretli sayılmaz ama bazen çok kararlı tavırları oluyor. Hakkını yememek gerek, büsbütün samimiyetsiz sayılmaz. Ulan Tamer, anlayamadım gitti seni.

Tamer sözünü bitirmişti. Hüseyin herhangi bir şey sormadı. Sigarasını derin derin içine çekerek birtakım notlar aldı. Ardından Edebiyatlı söze başladı. İsmi Osman'dı ama kendini Rıfkı diye tanıttı. Hülya kıs kıs güldü. Önceden saptanan .kod ismi de değildi çünkü bu. Adını unutmuş olacaktı ya da inadına öyle söylemişti. Tamer iç geçirip başını iki yana salladı. Osman yorum katmadan kısaca anlattı durumu. Birine takılmadığı zaman genellikle az konuşurdu zaten.

Sözü Hülya aldı.

"Arkadaşların kendi birimlerindeki durumla ilgili olarak söyledikleri bana bağlı birimler için de aşağı yukarı geçerli" diyerek konuşmaya başladı. Kısa cümlelerle ve dura dura ifade ediyordu anlatacaklarını. 'R' leri yutarak konuşuyordu. Sorumlu olduğu birimlerden yalnızca Fen Fakültesi'nde birim komitesi vardı. Diğer iki fakültede birer birim sorumlusu bulunuyordu. Fen'de üye sayısı on üç, Kimya'da sekiz, Yabancı Diller'de yediydi. Geçen seneye göre üye sayısı her okulda birer kişi artmıştı. Yeni katılanların hepsi geldikleri liselerden zaten taraftarları olan kişilerdi. Sonra şunları söyledi:

"Tüm arkadaşlar ellerinden gelenin fazlasını yapıyorlar. Yine de taraftar sayımız artmıyor. Öbür grupların zayıflamasıyla kitle etkinliğimiz arttı, bu doğru. Ama rakamlar ortada. Yeterli gelişme sağlayabilmiş değiliz. Kitlelerin mücadeleye eskisinden daha yatkın oldukları tespiti belki bizimki gibi okullar için doğru değildir."

O ana kadar sessizce dinleyen Hüseyin bu kez müdahale etti.

"Partinin tespiti her alan için doğrudur" dedi. Birini yakıp birini söndürdüğü sigaralarından bir başkasını daha küllüğe bastırdı ve başını saran dumanların içinde gözlerini kırpıştırarak sürdürdü sözünü. "Bizim en temel görevimiz de işte bunu, bu gerçeği bıkıp usanmadan kitlelere anlatmaktır. Yılgınlığa kapılan gruplar ve revizyonistler kendi

korkularını kitlelere mal etmeye çalışıyorlar. Artan baskının çok doğal bir sonucu olarak geçici bir durgunluk var; bunu kabul ediyoruz. Fakat bize düşen sorumluluk işte tam da bu noktadadır. Geçici durgunluğu yerinde çıkışlarla sona erdirmek..."

Hülya, Hüseyin'in sözünü kesti.

"Ama ben şunu anlatmak istiyordum: Daha altı ay önce, örneğin fısıltı boykotuna karşı çıkardık. Önemli günlerde forum yaparak, yürüyüş yaparak okulların boşaltılmasını savunurduk. Şimdi ise beğenmediğimiz fısıltı boykotunu örgütlemeye çalışıyoruz; öğrencileri ikna edemiyoruz."

"Bu, kitlenin mücadele istememesinden kaynaklanmıyor. Dediğin olgu olsa olsa reformist-revizyonist görüşlerin kitle üzerideki etkinliğinin devam ettiğini gösterir. Gençliği pasifize edici bu tür ideolojiler.. "

Gözlerini kapattı Akın. Başını öne eğdi. Bir süre öylece hareketsiz dinledi Hüseyin'i. Sonra kafasını kaldırdı, arkadaşlarına şöyle bir göz gezdirdi. Metin toplantıya ilgisini tamamen kaybetmiş, bardakları boşalanların çaylarını tazeliyordu. Yüzünde mütebessüm bir ifade, kim bilir neler düşünüyordu. Tamer, Hüseyin'in sözlerini kafasını sallayarak onaylıyordu. Osman anlatılanlar sanki yepyeni şeylermiş gibi dikkatli bir çehreyle notlar alıp duruyordu. Hüseyin konusunda fazla yanılmamışım, diye düşündü.

Öbürlerinden, daha öncekilerden farkı yok. Belki onların daha kötü bir örneği. Değişen hiçbir şey yok. Ya doğru olan asıl bu ise? Değişmemesi gerekiyorsa. Ya kendin değiştiğin için böyle şeyler daha çok gözüne batıyorsa? Eski heyecanını giderek kaybediyorsun; sorun bundan kaynaklanıyor. Fark ettin mi, aslında arkadaşlarının hiç birine eskisi kadar güvenmiyorsun. Osman, haziranda mezun olacak, tayini çıktığı yere ya da askere gidecek. Burada görev verilip kalması istenecek ölçüde ileri düzeyde olmadığını kestiriyor. Gittiği yerdeki konumu daha rahat ve risksiz olacak. Kesinlikle biliyorum; bunların hesabını yapıyor. İçinden, şurada beş altı ay alnımın akıyla idare edeyim, gerisi kolay, diyor. Yine de güvenirim ona. Almışsa üstüne bir sorumluluk, sonuna dek hakkını vermeye çalışır. Ama nereye kadar? Osman'la her türlü eyleme yüreğin kuş gibi neşeli ve rahat girebilir misin? Fakat birader, senin o denli güvenebileceğin insan da o kadar

az ki. Beş-altı, bilemedin on kişi. Asıl mesele, sen kendine güvenemiyorsun arkadaş. Sırtını dayayabileceğin birini arıyorsun. Her zaman yanında olacak, zor anlarda seninle birlikte karar verebilecek, sorumluluğu senin sırtından alabilecek birini. Bir yerde tavır koymak gerektiğinde sen aksasan da mutlaka bir şeyler yapabilecek birini istiyorsun. Bu bölgede en çok Vahit'e güvenirsin... Örneğin o bile... Neyse bırak şimdi bunları.

Hüseyin konuşmasını sürdürüyordu. Partililerin çalışma tarzının önlerinde somut örnekler yarattığını, yoldaşların Darbeden sonra, bir fabrikada ödenmeyen yemek paraları sorununa nasıl el attıklarını, oradan yola çıkarak nasıl bir eylem hazırladıklarını ballandıra ballandıra anlatıyordu. Konuşmasını, Parti çizgisinin her alanda yollarına ışık tutan bir rehber olduğunu bir kez daha vurgulayarak o an için noktaladı. Hülya düşünceli bir yüzle ve biraz isteksiz cevap verdi.

"Doğru, aslında pratikte ne yapılması gerektiğini iyi kavrayamıyoruz. Kavradıklarımızı da hayata geçirmeyi beceremiyoruz. Arkadaşları daha iyi eğitebilsek, ne bileyim daha sistemli ve kesintisiz bir çalışmamız olsa, bizde de bir şeyler yapılabilir."

İşte geri adım attı, diye düşündü Akın. Hülya, Tamer'in ortada tereddüte yer bırakmamak için Hüseyin'i destekler yönde devam ettirdiği bombardımanı başı önde dinliyordu. Akın tartışmaya girmekten çekiniyordu.

Korkuyor. Ben de korkuyorum. Kafamızın içindeki soruları olduğu gibi açığa vurmaktan korkuyoruz. Kitle ürkek ve yılgın, bundan sonra adımlarımızı dikkatli atmak zorundayız, diyemeyiz. Böyle dersek 'pasifist' oluruz. İstersen mücadeleye kelle koltukta yıllarını vermiş ol; geriledi, derler, bazı şeylerden korkuyor, temkinliliği savunması bundan, derler. Haksız da sayılmazlar. Gerçek anlamda pasifize olanlar da önce temkinliliği savunmazlar mı? Örgütlülüğün sorumluluklarından sıyrılmaya giden yollar hep birbirine benzemez mi? Çalışma tarzı eleştirilir. Örgütsel işleyişten, kadro anlayışından yakınılır. Kabul edilen, fakat bir türlü düzeltilemeyen hata ve zaafların tartışılması baş sorun haline getirilir. Sonra çekilip gidilir. Ama Hülya onlardan değildir. Neyi anlatmak istediğini biliyorum.

Anlatsana Hülya, sen söylememiş miydin, bırak kitleyi devrimciler bile panik içinde, bizse burnumuzun doğrusuna gidiyoruz, diye.

Yabancı Diller'deki en eski adamımızın, şubatta kesinlikle mezun olmam gerekiyor, beni sıkıştırmayın, dediğini söylesene. Geçenlerde Fen'den bir arkadaşın sokaklarında bir ekip otosu durdu diye bölgenin tüm bildirilerini sobada yaktığını anlatsana. Şimdi bunları anlatamazsın. Anlatsan da oradan olumsuz yorumlara varamazsın. Şu şehirde düşmediği karakol, yatmadığı cezaevi kalmayan Hülya. Sen bir dakikada gözden çıkarılırsın ama, kitle asla! Bu kitle kitle dediğimizin bir halt edeceği yok, diyemeyiz biz. Bu, varlığımızın inkârı anlamına gelir. Onlar için bir araya geldik, ne yapacaksak ancak onlarla birlikte yapabileceğiz.

Akın, Hülya'nın önemli kararlar arifesinde olduğunu biliyordu. Güneydoğu'da küçük bir kasabada, küçük bir tüccarın kızıydı. Babası mektup göndermişti geçen hafta. Gönderdiği parayı keseceğini bildirmişti. Oralarda ne arıyorsun, evine dön demişti, devamın bitti, gel burada imtihanlarına çalış... Söyledi mi, kesinlikle yapan bir insandı. Ya memleketine dönecekti Hülya, konuşacak tek bir arkadaşının olmadığı o yerde, diğerlerinden biraz daha büyük bir toprak eve hapsolacak, bahçede hamur açan şalvarlı kadınların iç bunaltan gevezeliklerine katlanmak, çamaşır yıkamak belki tek eğlencesi olacaktı. Ya da ailesiyle tüm bağlarını koparmayı göze alıp, burada işe girecekti. Yorgun argın işten çıktığında randevularına koşacaktı, görevler alıp görevler verecekti. Eve dönüp kendini külçe gibi yatağa bırakacaktı, sabah gün ışırken dinlenmeden kalkıp tekrar işe gidecekti. İkinci yolu önermişlerdi ona. Ama bunun ne denli zor olduğunu biliyordu akın. Kızın düşünceli yüzüne acıyarak baktı. Ya, işte böyle, dedi içinden. Biz bu yolu isteyerek seçtik, duraksamak yasaktır bize. Kararsızlık göstermek küçümsenir. Ama kitleler...

Sonunda anlaşmazlık çözümlenmişti. Problem aynı düşüncenin farklı şekillerde ifade edilmesinden kaynaklanıyordu. Sıra Akın'a gelmişti. Oturduğu yerde doğruldu, masaya biraz daha yaklaştı ve söze başladı.

"Bu durumda, toplantıda bulunamayan komite üyesi arkadaşın birimlerini de ben anlatacağım. Eczacılık ve İktisat bu arkadaşa bağlı. İki okulda da üçer kişilik komitelerimiz var." Yokuşu ağır ağır çıkan bir kamyonun odayı saran gürültüsü yüzünden sesini yükselterek devam etti. "Eczacılık'ta yirmi yedi, İktisat'ta..."

II./

Konsolosluğun yanından İstiklâl Caddesine girdi. Cadde bu saatlerde çok kalabalık olurdu. İşlerinden çıkanlar, alışverişe gelenler, piyasa yapanlar, tombalacılar, işportacılar, sinemalara ya da tiyatrolara koşuşturanlar, birahanelere takılanlar, beyefendiler, hanımefendiler, sarhoşlar, serseriler, öğrenciler, köyden kente göçenler, hayat kadınları, her türden her sınıftan on binlerce insan... Vitrinler şimdiden pırıl pırıldı. Trafik adım adım ilerliyor, yayalar arabaların ortasından karşıya geçmeye çalışıyor, araçların içindekiler kaldırımdakileri seyrediyordu.

Hırpani kılıklı biri sert bir omuz vurarak geçti yanından. Döndü baktı adama. O da dönüp baksaydı sözünü sakınmayacaktı, ama adam tınmamıştı bile.

Hep sen dikkat edeceksin. Karşıdan biri geliyorsa kenara çekileceksin, yandan biri çıkmışsa durup bekleyeceksin. Yoksa yersin omuzu, ayağın çiğnenir, böğrün dirseklenir. Kim kasti yapar, kim dalgınlığından umursamazlığından, belli değil.

Kaplumbağa adımlarıyla ilerleyen önündeki grubu geçmek için caddeye indi. Topluluğu geçtikten sonra yine yayaların arasına karıştı.

Bırak bunları, dedi kendine. Hâlâ neleri dert ediyorsun. Başın ciddi biçimde belada, umurunda değil, burnun yine havalarda.

Ortada hemen çözülmesi gereken bir sorun vardı. At gibi koşturmasının yararı olmadığını düşündü. Adımlarını yavaşlattı. Durumu sakin kafayla yeniden değerlendirmeliydi. Yeterince endişeliydi zaten. Daha fazla telaşlanmasının anlamı yoktu. İlk kez başına gelmiyordu ki bu. Gerçi hafife alınacak şey de değildi. Bu sefer paçasını kaptırabilirdi.

Emek Sinemasının önünde sinemadan dağılan kalabalığa karıştı. Yine hızlanmıştı kendiliğinden. Zikzaklar çizerek geride bırakıyordu insanları. Yanlarından geçtikçe konuşmalar tek tük cümleler cümle parçacıkları halinde kulağına çarpıyordu.

"Günlük Haber'deki eleştiriyi okudun mu? Bak bence filmin..."

"Ya abi, anlayamadım, kuleye o gramafonu kim yerleştirdi? Çalmaya başlayınca..."

"Çok muazzam herif be, adamın dünyaya baktığı açıyı bizimkiler bir..."

Çok istediği halde bir türlü fırsat bulup gidememişti bu filme. Oysa kaliteli yabancı film az geliyordu ve onları da kaçırmak yazık oluyordu. Ne çare, vakit yoktu işte. Vakit gerçekten yetersizdi, üstelik zaman da ayrılsa yorgun kafayla insan, gördüğünün hakkını veremiyordu. Gözü kızın elbisesine takıldı.

Yahu nereden bulup buluşturuyorlar şu kıyafetleri? Tek tip giyinirler diye devrimcileri eleştirenler bunlardır bir de. Siyaset yapmak zorlaşınca böylelerinin havası artıyor. Yahu bırak dedik ya bunları. İyice rahatsın ha! Nerede geçireceğim geceyi? Bedri, kendi imkânlarınla güvenli bir yer bul, dedi. Kendi imkânlarımı anladım da, güvenli yeri nasıl bulacağım? Şennurlar olamaz. Şennur'un da, öbürlerinin de polisteki dosyaları kabarık. Eminlere gitmek nasıl olur? ama onlarda da toplantı var bu gece. Arka odaya geçer, kimseye görünmeden otururdum. Yok, orası da olmaz; bunu sabahtan ayarlayacaktım. Zehra teyzeler var. Ama oraya gitmek hiç olmaz. Sen bir yıldır gitme gitme, bir akşam vakti pat diye damla. Hayrola derler, şüphelenirler. Zaten şimdi ne güler yüz gösterecek, ne edecekleri hoşbeşe katlanacak halim var. Neclalar olmaz. Oraya da gündüzden haber vermeliydim. Nihaller çok uzak. Ah işte, rahat gamsız biri olacaktın, gidecektin Zehra teyzelere. Ayaklarını uzatıp televizyonunu seyredecektin. Birkaç cevap verecektin, babam iyi, annem kendine elbise dikiyor falan filan diye, sonra da erkenden gidip yatacaktın. Şu şehirde kaç tane akrabamız, aile dostumuz var, hiçbirine gidemiyorum, görüyor musun. Bizimkiler boşuna demiyorlar, çevrenizle ilişkilerinizi düzeltin diye. Nasıl edip de böyle şeyleri idare etmeli? Ne nemrut gözükmek isterim, ne de yapmacık içtenlik gösterebilirim; kopup gidiyor ilişkiler.

Vakit geç olmuştu. Henüz eve telefon etmediğini hatırladı. Bir süredir içine oturan sıkıntının nedeni bu olmalıydı. Telefonda ne diyeceğini düşündü. Bu gece nerede kalacağını söyleyecekti evdekilere? Gösterecekleri tepkiyi tahmin etmeye çalıştı. Kafasında canlananlar onu korkuttu. Öyle ki, bir an tereddüt etti. Bu gece için eve gitse

miydi? Yarın kendine iyi bir yer ayarlardı nasıl olsa. Fakat sorumlusu öyle söylediği için değil, gerçekten tehlikeli olacağı için hemen uzaklaştırdı bu düşünceyi kafasından. Sola doğru sapan caddede az ileride bir telefon kulübesi olması gerekiyordu. Köşeyi dönüp karşıda kulübeyi görmüştü ki aklına geldi. Tamam, dedi. Semalara giderim. Evlerinin son durumunu bilmiyorum ama, bu saatten sonra başka çare yok.

Kendini umutlandırmadan kabinin kapısını açtı. Telefonların çoğu bozuk olurdu. Bir sürü yol yürüyüp çalışmayan bir telefonla karşılaşmak onu çok sinirlendiriyordu. Hele alıcısı kopmuş bir telefon gördüğünde içinden kabinin tüm camlarını indirmek geliyordu. Cihazların alıcılarının kopuk olmasından dolayı mı bozuk oldukları, yoksa bozuk oldukları için mi alıcılarının kopartıldığı bir muammaydı. Alıcıyı kaldırdı, çevir sesini duyunca sevindi. Jeton koyup acele acele numaraları çevirdi.

"Merhaba."

"Aaa sen misin Aylin? Kızım nerelerdesin; meraklandırdın bizi. Nereden arıyorsun?"

"Kulübeden arıyorum anne. Yanımda Nihal var. Onlara gidiyorduk; ben evi bir arayayım dedim."

"Hayrola Aylin, bir şey mi oldu?"

"Bir şey olmadı anne. Bu gece eve gelmeyeceğimi haber verecektim. Nihal'in annesi babası Trabzon'a gitmişler bugün. Babaannesi hastaymış. Evde yalnız kalmak istemiyor. Onun için bu gece birlikte kalacağız. Siz meraklanmayın."

"Hay Allah, ne olacak şimdi? Kızım, Nihal'i de alıp gelsene buraya. Tek başınıza ne yapacaksınız orada? İlahi Aylin. Burada yemek de var, yatacak yer de. Al kızcağızı, hemen gel, tamam mı."

"Olmaz anne. Ben de söyledim, ısrar ettim; kabul etmedi. Yarın vizesi varmış, ders çalışması gerekiyor. Ben de biraz yardım edeceğim. Hakikaten şimdi oraya gelmeye kalksak, bir buçuk-iki saat yol, hal hatır sorması, yemeğiydi çayıydı derken gece yarısı olur. Bu akşam böyle olsun. Hem neredeyse geldik evlerine."

"Ne diyeyim ben şimdi? Ah Aylin, bu gece bizi uyutmayacaksın. Aaah, ah!"

"Aman annee. Kırk yılın başı bir arkadaşıma gidiyorum, onu da

sorun yapıyorsunuz."

"İyi de kızım, durumları biliyorsun. Biz sen okula giderken endişeleniyoruz. Baban gelmedi daha. Duyunca kimbilir neler diyecek? Hiç olmazsa onun haberi olsaydı."

"Sen söylersin işte. Yarın sabah erkenden yine ararım. Merak edilecek bir şey yok."

"Bak ne diyeceğim Aylin. Haluk da gelse diyorum sizinle. Ne bileyim daha rahat olursunuz."

"Daha neler anne, bir bu eksikti. Düşündüğün şeye bak. Babam da gelsin bari. Ben kapatmak zorundayım; dışarıda bekleyenler var. Söyleyeceğin bir şey var mı? İyisiniz? Ha, dün söylediğim bot var ya, onu aldım."

"Güle güle giy. Pantolonu almadın mı?"

"Hayır anne. Onu almaktan vazgeçtim. Giydim, iyi durmadı. Yarın yine dolaşmayı düşünüyorum. Hadi kapatıyorum."

"Sen bana bir de Nihal'i ver. O sözden anlar. Bir de onunla konuşayım."

"Nihal bakkala girdi. Ben durumu anlattım ya anne. Ne diye vesvese ediyorsun top topu bir gece için; anlamıyorum vallahi."

"Öyleyse yarım saat sonra bir daha arayıver. Babanın gönlünü almış olursun. Ha, Nihaller nerede oturuyordu? Ah kafa... Bizde kafa mı bıraktın Aylin; daha şimdi aklıma geliyor. Adresi söyle, yazıvereyim şuraya."

"Nihaller Kadıköy'de oturuyorlar, fakat adresi veremem. Sonra babam atlar arabaya gelir. Bir de onunla uğraş... Ben yarın sabah erkenden ararım. Hadi, iyi akşamlar."

"Ah kızım, ne diyeyim, iyi akşamlar. Bak bir yaramazlık yapmayın ha!"

"Üüüf... Yok canım artık. Ben kapatıyorum."

"Peki öyle olsun. Nihal'e selamlarımı söyle. İyi akşamlar."

Alıcıyı yerine koydu. Dışarı çıktı. Derin bir nefes aldı. Terlemişti bayağı. Çevrede kimse yoktu. Öff dedi, duyulacak sesle, iyi ki kapatabildim. Hava iyice soğumuştu. Ya da kabinde hareketsiz kaldığı için ona öyle geliyordu.

Bu konuyu da hallettik. Şu Nihal işi iyi ki aklıma geldi. Yahu ne günlere kaldık. Utanmadan yalan söylüyorum artık. Ne yapsaydım?

Doğrusunu mu söyleseydim. Çılgına dönerlerdi. Böylesi daha iyi. Bendeki kör talihe bak. Ne aileler var, kızları istediği gibi davranır, istediği zaman istediği arkadaşının evinde kalır, hiç sorun çıkmaz. Gel sen bunu bizimkilere anlat. Daha saat kaç; merak etmişlermiş; ağlamaklı bir ses...

Yokuş aşağı yürüyordu. Az önceki telefon konuşmasından sonra tedirginliği yok olmamış, derinlere çekilmişti sadece. Bu caddede dükkânlar seyrekti. İş hanlarının çoğu kapanmıştı. Kaldırımlar tenhaydı. Karşıdan yaklaşan iki kişiden biriyle göz göze geldi. Sarışın, gözlüklü tipi okuldan tanıyordu. Belli belirsiz gülümseyerek selamlaştılar. SB grubundandı bu çocuk. Bir yıla yakın zamandır okulda görünmüyordu. Aylin onun da yakalananlar arasında olduğunu zannediyordu. Demek dışarıdaydı ve işi bırakmadığı halinden anlaşılıyordu. Yanından geçen belediye otobüslerinin numaralarını izleyerek ilerde yolun kıvrıldığı yerdeki durağa doğru hızlandı. İstediği yöne giden ilk otobüse çok sıkışık olduğu için binmedi, bekledi. Durakta sekiz on kişi vardı. Az ileriye doğru yürüyüp yüzünü araçların geliş yönüne çevirdi. Böylece çevresindekileri de gözden geçirebilirdi. Eskimeye yüz tutmuş ütüsüz takım elbiseli, orta yaşlı, ince bıyıklı birinin yan gözle kendisine baktığını fark etti. Tipi uygundu. Adam 'sivil' olabilirdi. Ne yapalım sivilse, diye düşündü. Şüphe çekecek bir halde değildi ki. Takip ederse nasıl olsa anlardı.

Peş peşe gelen iki otobüsten arkadakine koştu. Nispeten tenha olan araca beş kişi birlikte bindiler. Adam durakta kalmıştı. Sivilleri ayırt etmede erkekler daha şanslıydı. Çevrelerine rahatça bakabiliyorlardı. Ayrıca neden yokken bir erkek başka bir erkeğe yan yan bakmaz, uzun uzun süzmezdi. Aklına deminki rastlaşma geldi.

Demek yakalanmamış. Birkaç büyük eyleme karıştığını duymuştum. Ne yapıyorlar acaba? Ağır darbeler yemelerine rağmen henüz yakalanmayan bir yığın kadroları var. Keşke biraz konuşsaydım. Yok yok, yanlış olurdu bu.

Darbe öncesi de gruplar birbirinden kopuktu. Her grup kapalı bir kutuydu. Değişik siyasetlerin kadroları arasında öyle uzun boylu samimiyet kurulamazdı. Gruplar arası çekişme ve çatışmalar devrimcileri birbirinden daha da soğuturdu. Rakip gruplara karşı kara çalma ve dedikoduya kadar giden propogandayı hiç eksik etmezlerdi. Ama

yine de arada duygusal bir dayanışma vardı. Kimin nerede ne yaptığı aşağı yukarı bilinirdi. Açıkça ifade edilmese de kararlı ve tutarlı tavırlar, başarılı eylemler takdir edilirdi. Birçok şey aynı zamanda başka grupların kadro ve sempatizanlarını etkilemek için yapılırdı. Ortak eylemlerde birbirlerine güç ve sağlamlık gösterisi yapmak haz verirdi insanlara. Kişisel olarak, başka siyasetlerin unsurlarının saygı ve güvenini kazanmak sempati ifade eden bir söz duymak ya da bir bakış yakalamak önem verilen şeylerdendi. Oysa Darbeden sonra işler değişmişti. Tabandaki insanların aralarındaki buzlar erimesine erimişti ama, birçok okulda sağlam kadrolar göz önünden çekilmişti. Aylin eski günlerin dayanışmasını, duygusal canlılığını arıyordu şimdi.

Başında dikildiği delikanlının yer versin diye gözlerinin içine bakan, otobüsün her sarsılışında abartılı biçimde sendeleyen başörtülü yaşlı kadın Aylin'i ezip itekleyerek arkaya doğru bir hamle yaptı. Gerideki koltuklardan birinde yer açılmıştı ve elbette o yer kendi hakkıydı.

Tüh, diye yüzünü buruşturdu o anda. Telefon konuşmasında bir açık vermişti. Keyfi tamamen kaçtı.

Niye Nihallerdeyim dedim sanki. Marifetmiş gibi bir de övünüyordum, aklıma iyi ki geldi birden diye. Ya polis bu akşam bizim evi basarsa. Nerede Aylin, diye sorarlarsa; annemler boş bulunup arkadaşına gitti derlerse, Nihal'de olduğumu söylerlerse. Hiç yoktan başı belaya girer kızın. Sonra nasıl yüzüne bakarım onun, nasıl düzeltirim bu gafı? Aptal, yapacağını yaptın sonunda.

İçindeki sıkıntıdan yüzü kızarmıştı. Otobüsten inip evi yeniden aramaya karar verdi. Ne olacaksa olurdu. Hatasını tamir etmek zorundaydı. İzin isteyerek telaşlı telaşlı arkaya doğru ilerlemeye başladı. Araç durağa yaklaşmıştı ki yine karar değiştirdi. Eve gitmemesi tedbirdendi. Adının verilmesi ihtimali çok düşüktü. Üstelik, hadi bu ihtimal gerçekleşmiş olsun, evin hemen bu gece basılması şart değildi ve evdekilerin polise, Aylin arkadaşı Nihallere gitti, diye yetiştirmeleri olacak şey gibi görünmüyordu. Onların başına da ilk kez gelmiyordu ki bu durum. Rahat bir nefes aldı. Sabah arayacaktı evi. Her şeyi açık açık anlatacaktı. Bu yalnızca bir önlem diyecekti; üç dört gün sonra eve döneceğim.

"Kardeş siz inmiyor musunuz?" dedi arkasındaki adam sabırsız.

"Ne, yok hayır" diye cevap verdi. Sıkışıklıktan güçlükle kenara çekilip yol verdi. Adam söylenerek indi. Otobüs kalktı.

Arka sahanlıkta, köşede kendine biraz sakin bir yer buldu, demire tutundu. Aralık pencereden yüzüne rüzgâr geliyordu. Kendini sabahtan bu yana ilk kez mutlu hissetti. Sabah tatsız bir havada uyanmış, gün sıkıcı geçmişti. Öğleden sonra Atilla'nın amfide yakalandığını duymuştu. Akşamüstü Bedri ile konuşmuş, eve gitmemesi gerektiği bildirilmişti ona.

Atilla mı benim adımı verecek? Bu yüzden mi endişelenip duruyorum? Tüm sorun bu ihtimalden mi kaynaklanıyor? O hayatta konuşmaz. Bak Rıdvan için aynı şeyi söyleyemem. Ama yanında Atilla varken o da konuşmaz. İçini tatlı bir sevinç kaplamıştı. Fakat çok sürmedi neşesi. Kızdı kendine.

Niye bu kadar rahatladın ve sevindin? Yoldaşların orada işkence görüyor; sen ise adını vermeyecekleri için, paçanı kurtaracağın için neredeyse göbek atacaksın. Dayanın arkadaşlar, ser verip sır vermeyin, yeter ki Aylin'in rahatı bozulmasın. Yazık... Fakat tersi de olabilirdi. Neden kendine haksızlık ediyorsun. Hepimiz bu işin içindeyiz. Onun yerine ben yakalanabilirdim. Piyango ona vurdu, yarın bana vurmayacağı ne malum. Sen içeri düşseydin, Attila'yı verecek miydin adamlara? O zaman dışardakilerin sana güven duyduğunu, tedirginliğe kapılmadıklarını, rahat olduklarını bilmek sana mutluluk vermeyecek miydi? Neden küçümsüyorsun birbirimize güvenin verdiği huzuru. Niye hor görüyorsun bu güzel duyguyu.

Ne neşeli, ne sıkıntılıydı şimdi. Evvelki yıl bir kez gittiği Semaların evini bulabilecek miydi? Ya da evdeler miydi bakalım. Hafiften heyecan sarmaya başlamıştı içini.

Otobüs Aksaray meydanında gazete büfelerinin önündeki durakta durdu. Çantasını yolcuların arasından güçlükle sıyırarak arka kapıdan indi. Rüzgârla savrulan bol montunun fermuarını kapattı, yakasını kaldırdı, başını rüzgârı delercesine öne eğerek koşar adım ilerledi.

Hava gerçekten soğuktu. Sahilden sert bir yel esiyordu. Durakta beklerken içinin titrediğini hissetti; ellerini ceplerinin dibine bastırdı, kaslarını sıkıp gevşeterek, parmak uçlarında yaylanarak ısınmaya çalıştı. Küçük tuvaleti de gelmişti. Biraz ısınsa geçerdi. Semalara kadar idare etseydi bari. Birkaç kez gitti geldi, volta attı çevrede. O sırada

dolmuş da geldi. Bekleyenlerden beş altı kişi kapıya üşüştü, fakat minibüsün tümüyle boş olduğunu anladıklarında kimse nezaketini bozma gereği duymadı. Hatta önündeki yaşlı adam kapıyı açıp yol verdi ona.

Minibüs yeni yolcular bulmak için adım başı duruyordu. Üst geçidin altında yine durdu. İki kişi daha bindi. Sütunların dibinde birkaç seyyar satıcı kalmıştı. Biri tezgâhını topluyordu, öbür ikisi bağırarak son müşterilerini çekmeye çalışıyordu. Dört yıl önce, işte bu sütunların yanında, aynı şu sağdakinin tipinde gariban bir adamcağızı devrilmiş tablasının altında başından kan sızmış yatarken görmüştü. Ne denli ruhuna işlemişti o tatsız anı. Devrimciliğe yeni başladığı, her şeyi çocukçasına abartılı ölçülerde ve önemde gördüğü o ilk günlerden birinde derneğe haber gelmişti: Faşistler Aksaray'da dolaşıyor. İçeride ne kadar insan varsa boşalmıştı dışarıya. Derneğin bulunduğu sokağı henüz dönmemişlerdi ki, uzakta silahlar patlamıştı. Biri çabuk olun, diye bağırmış; koşmaya başlamışlardı. Meydana geldiklerinde işte o sütunun dibinde yatan cesedi görmüştü. Az ileride yolun ortasında başka birini. Faşistler bildiri dağıtan bir gruba saldırmışlardı... Hemen uzaklaşmıştı oradan ama, gördüklerinin yarattığı sarsıntı haftalarca sürmüştü. Vurulanlar gece rüyalarına girmişti. Ertesi gün tüm gazetelerin olayı baş manşetten vereceklerini, herkesin yatıp kalkıp bu olayı konuşacağını zannetmişti. Olaya katıldığı için polis belki onu da sorguya çekecekti. Ya evde bu konu açılır da, kendisinin de orada olduğunu saklayamazsa? Bu endişeyle üç dört gün odasına kapanmış, aile sohbetlerine katılamamıştı. Oysa şimdi, yaşadıklarından ve yaşananlardan sonra ne kadar sıradandı bu olay.

Atilla'yla birlikte yakalanmıştık çadır direnişinde. Atilla'nın ağzından laf çıkmaz, ama dosyayı açıp bir baksalar, sen Aylin'le birlikte yakalanmışsın, o da az girip çıkmamış buraya, üstelik aynı okuldansınız, onu da bir alıp gelelim, demezler mi? Yok canım. Çadır direnişinde elli kişi birlikte yakalanmıştık. Niye beni seçsinler. Olmayacak şey. Ah, şöyle bir iki gün geçse. O zaman durum açıklığa kavuşur. Sık biraz dişini, takma kafana. Başka şeyler düşün. Evet, botu aldığım iyi oldu. İyi ki Banu'yla birlikte çıkmışım. Bana kalsa yine karar veremezdim. Hayranım şu kıza. Çıkar çarşıya, sanki önceden ısmarlamış gibi bir saat içinde ne alacaksa alır, bitirir işi. Hepsi

de zevkli şeylerdir. Öyle olacaksın işte. Heyhat, bu da bir yetenek sorunu.

Minibüs çevre yoluna çıkınca hızlanmıştı. Arabanın tavanına, köşelerine, cam kenarlarına yerleştirilmiş çok sayıda lambanın kırmızı ışıkları pencerelerine püsküllü perdeler asılmış oryantal bir dekor içindeki insanların yüzlerini boyuyor, kimsenin konuşmadığı ortama gizemli bir hava veriyordu. Bir süredir dolmuşlarda kaset çalınması yasaklanmıştı. Motorun gürültüsü duyuluyordu yalnızca. Büyük bir yol inşaatının yanından geçiyorlardı. Alt ve üst geçitler yapılıyordu burada. Solda, karanlıkta dibi görünmeyen bir çukur vardı. İleride beton sütunların siluetleri tahta iskeleler far ışıkları altında göze çarpıyordu belli belirsiz.

Burada inecek var, dese on dakika sonra kendi evinde olurdu. Hafif bir üzüntü geçti içinden. Evdekileri düşündü. Babası ne yapıyordu acaba şimdi? Eve gelmeyeceğini öğrenince ne söylemişti? Somurtmuş oturuyor olmalıydı. Herhalde yüzü hiddet ve çaresitlikten, üzüntü ve sıkıntıdan o acayip morumsu rengini almış, köşedeki koltuğunda kıpırdanmadan karşıdaki bir noktaya bakıyordu. Son zamanlarda gelmişti bu hal ona. Eskiden olsa bağırır çağırır, etrafı kırıp dökerdi. Hiçbir şeyden değil, komşulara rezil olmaktan korkarlardı. Fakat son bir yıldır – Aylin'in son içeriye girişinden sonra – böyle anlarda ağzından söz çıkmaz olmuştu. Kalbi de sıkıştırıyordu adamcağızın. Onu bu hallerde görünce uğursuz bir kasvet çöküyordu yüreğinin üstüne. Sanki babası çok yakında ölecekmiş gibi bir hisse kapılıyordu. Böyle bir şey olsa bunda en büyük payın kendisine ait olacağını düşünüyordu.

Ne yapabilirim, diye sordu kendine. Sürekli ödün veriyorum. Verdiğim tavizlere taviz olarak değil, arada sırada gösterdiğim normal davranışlar olarak bakıyorlar. Kendi düşünce sınırlarını genişletmek için en ufak bir çabaya girmiyorlar. Buna gereksinim bile duymuyorlar. Ödün verdikçe yenisini istiyorlar. İsteklerinin sonu gelmez. Hiçbir zaman memnun olmazlar. Devrimci olmadan da sıkmıyorlar mıydı beni. Mantıksız sınırlamalarla bunaltmıyorlar mıydı. Şimdi saçıma başıma, arkadaşıma karışmıyorlarsa bu, onlar açısından daha vahim şeyler yaptığım içindir; başka nedenden değil. Olan anneme oluyor gene. Hakaretleri o işitiyor, arayı bulmak için o çırpınıyor.

Semaların sokağının başında minibüsten indi. Karanlık yola girdi. Karşıdan dağınık nizamda beş kişilik bir askeri devriye geliyordu. Görünce ürperdi. Biri önde, biri geride, biri kaldırımda, öbürleri ortada, gayet ağır yorgun adımlarla sallana sallana ilerleyen gölgelerin yanlamasına tuttukları tüfekleri, bol parkaları, kocaman miğferleriyle ürkütücü, düşsel bir görünümleri vardı. Çamurlara basmamaya gayret göstererek bu masalsı varlıkların arasından geçti. Boş arsadan sonraki apartman Semalarındı. Yukarıya baktı. Işıkları yanıyordu. İçi ferahladı. Dış kapının açık olması iyiydi. Yoksa hangi zilin Semalarınki olduğuna zor karar verecekti. Kimseye görünmek istemediğinden hızlı hızlı çıktı merdivenleri. Apartman yeniydi. Semtinden, mimarisinden, kullanılan malzemeden, kapı önlerindeki ayakkabılardan dar gelirlilerin oturduğu bir apartman olduğu anlaşılıyordu. Merdiven boşluğu evlerden gelen televizyon haberlerinin sesleriyle çınlıyordu. Kapıların önlerinden geçtikçe buna çatal bıçak sesleri, çocuk ağlamaları ve kadın bağırtıları ekleniyordu. Beşinci kata çıktı. Sağdaki kapıyı hafifçe tıklattı. Çok geçmedi, ufak tefek, kot pantolonlu, mavi gözlü bir kız açtı kapıyı. Sema'ydı bu. Sevinçle bağırdı.

"Aaa şu gelene bakın! Saçlarını da kestirmiş."

"Ohoo, kestirdiğim çok oldu."

Sarılıp öpüşerek içeriye geçtiler. Evin kapısı oldukça geniş bir hole açılıyordu. Ortalıkta hiçbir eşya yoktu. Kapının yanındaki duvarda, askılıkta montlar, paltolar asılmıştı. Yere serilmiş gazete kâğıdı ayakkabılık işlevi görüyordu. Aylin de ayakkabılarını çıkarıp gazetenin üzerine bıraktı. Tekrar sarıldı Sema.

"Ne iyi oldu geldiğin. Ne kadar oldu görüşmeyeli? Şunları giyeceksin terlik yerine."

"Terlik falan istemez" dedi Aylin. Yine de arkasına basılmış spor ayakkabısını geçirdi ayağına.

"Şuna bak. Onlar bile küçük geliyor. Ya, sen amma üşümüşsün, hâlâ titriyorsun."

"Yok canım, fazla üşümedim. Bir ürperme geçti içimden" dedi Aylin. Sonra güldü. "Hep burada mı duracağız? Sakıncası varsa girmeyeyim."

Sema bir eliyle omuzundan, öbür eliyle kolundan çekti.

"Hadi geç geç, oradan buradan laflıyorduk. Gel de yeni bir şeyler anlat bize" dedi neşeyle.

Işık yanan odaya girdiler. İçeride üç kız vardı. Biriyle önceden tanışıyorlardı. Adı Hülya'ydı. Göz aşinalıkları yıllar öncesine dayanıyordu ve yine içeri düşmelerden birinde ilerletmişlerdi arkadaşlıklarını. Ama Sema'yla oldukları kadar samimi sayılmazlardı. Yüz hatlarından ötürü yaşlı bir teyze gibi gösteren gözlüklü bir kız, bir de on altı on yedi yaşlarında dolgun yüzlü, pembe yanaklı, saç örgülü bir başka kız... Gözlüklüyü sanki gözü bir yerden ısırıyordu. Öbürünü ilk kez görüyordu.

Yemek mi çay mı istediğini sordular. Aylin çay istediğini ama yemeği de geri çevirmeyeceğini söyleyerek tuvaletin yerini sordu ve zaman yitirmeden dışarı çıktı.

Bu sorun sıkmıştı iyice artık. Gittiği her yerde tuvaletlere yetişmek zorunda mıydı. Evet, burası gittiği pek çok evinkinin aksine gayet temizdi. Aynı zamanda banyo olan mekân kimi dolu, kimi boş leğenler, plastik kovalar ve bidonlarla doluydu. Semtin bu yakasına iki günde bir, o da geceleri su geldiğini duymuştu. Ama bunun ne anlama geldiğini yeterince kavrayamamıştı. Demek böyle oluyordu. Halkın çoğunun yaşam biçimi buydu. Dönerken mutfağa uğradı. Sema yalnızdı.

"Benim için fazla bir şey yapma" dedi. "Çayın yanında ufak tefek ne varsa atıştırırım, olur biter."

"Yemekte etli kuru fasulye vardı; onu ısıtıyorum" dedi Sema.

"Bir de salata yaptım mı tamam."

Aylin fırsattan yararlanıp derdini anlattı.

"Tabii ki kalabilirsin" dedi Sema. Oda ve yatak yönünden durum uygundu. Ancak ev emin bir ev sayılmazdı. Geçmişte çok dikkatsiz kullanılmıştı. O yüzden tüm komşuların dilindeydiler. Bina yöneticisi emekli bir astsubaydı. Çok pimpirikli bir adamdı. Kötü niyetli olduğunu zannetmiyorlardı; ama sohbet ya da bir şey sorma bahanesiyle son zamanlarda çok sık uğruyordu. Sözüm ona çaktırmadan üzerlerinde denetim kuruyordu. Kısacası onlar da diken üstündeydiler.

"Ben zaten en çok iki akşam kalacağım" dedi Aylin. Sonra ekledi. "İş uzarsa kendime daha iyi bir yer bulabilirim. Belki de yarın giderim."

Başını kaldırıp şöyle yan yan bir baktı arkadaşı.

"Biz o iki akşamları biliriz" dedi. "İçerdeki ufaklığı Kazlıçeşme'den arkadaşları getirdi. Bir akşam oturuyoruz; zırr kapı çalındı. Baktık iki vatandaş, yanlarında bu. Bizim sempatizanımızmış. Bir atölyede işçiymiş. Annesi ölmüş, babası serserinin tekiymiş. İki akşam sizde kalsın, biz sonra alırız, dediler. Bak bir ay oluyor."

Sema'nın asık bir suratla azarlar gibi verdiği bu yanıttan sonra Aylin, onun katıksız içtenliğine inanmasa hemen çıkar giderdi evden. Yine de sıkılmamış sayılmazdı.

"Ben ciddi söylüyorum" dedi itiraz edici bir tonda. "Geç uyandım, yoksa Teknik'teki arkadaşlardan bir ev bulurdum."

Sema domates doğramaya devam ediyordu. Arkadaşının kızarmış yüzüne bakıp güldü.

"Durumu bildikten sonra, istersen iki ay kal" dedi sesini yumuşatarak.

Yemek çok lezzetliydi. Epeydir yemediği kuru fasulyenin tadını ağzında sindire sindire duydukça, çoktandır görmediği arkadaşlarından yakın bir ilgi gördükçe, onun için hayli lüks olan akşam yemeği sonrası kafadar söyleşisine kendini verdikçe içinde sıpsıcak bir mutluluk dalgası yükseliyordu.

Ona Teknikteki son durumu sordular. Kendi üniversitelerindeki sorunlardan söz açtılar. Gözlüklü kız biraz bilmiş biriydi. Her söze karışıyor, hatta Aylin'e taktikler veriyordu. Teknik'teki SB'cilerin silindiğini duymuştu. Bundan yararlanmak, kitleyi kazanmak gerekiyordu. Yorgun olduğundan tartışmaya girmek istemedi Aylin. Fakat sonunda, adamların kadrolarının ortalıkta gözükmediğinin, doğru dürüst çalışma yapmadıklarının doğru olduğunu, ama taraftar kitlelerinin hâlâ kendilerininkinden büyük olduğunu söylemeden edemedi. Ancak çok etkili eylemler yapabilirlerse onları kazanabilirlerdi. Kısa vadede bu oldukça zor görünüyordu. Sema geçmişte kendisine devrimci diyen unsurların ne denli gerilediğinden yakındı. Artık bildirileri, verecekleri kişileri önceden saptayarak el altından tek tek dağıtabiliyorlardı. Edebiyat'ta böyle kırk kişi tespit etmişlerdi. Ama onların peşinde koşmaktan canları çıkıyordu. Geçen gün biri onu 'ifrit' etmişti. Eskiden her eylemde, her vesileyi değerlendirerek yüksek bir yere fırlayan ve kitleye ajitasyon çeken bir ST'ciydi bu.

Halen de illegal tavırlarda bir şeyler yapar havalarındaydı. Sabah okul yolunda ona bildiri vermek istemişti Sema. Olmaz, demişti bizimki. Öğlen çıkışta alabileceğini söylemişti. Sema'yla aynı sınıfta olmalarına rağmen öğle olduğunda onu beklemeden çekip gitmişti. Peşinden koşup yakalayınca, ben merkez binaya yemeğe gidiyorum, dönüşte okulun köşesinde alırım, demişti. Bir saat sonraki buluşmalarına adam on dakika geç kalarak geldiğinde yine özür dilemişti. Öğleden sonra kesinlikle girmesi gereken bir ders vardı, akşama alamaz mıydı. Onun ve onun gibi iki 'kıl'ın yüzünden üstünde bir yığın bildiriyle saatlerce kahvede beklemişti. Gözlüklüye göre, değil bidiri vermek, bu tür adamlarla konuşmak bile zaman kaybıydı. Sema'ya göre ise kitlenin durumu ne yazık ki bu düzeydeydi ve kendilerine, propaganda yapacakları adamları daha iyi seçmekten başka çıkar yol görünmüyordu. Hülya konuşulanlara ara sıra katılıyordu. Bir köşede ufaklığın sessiz sedasız sorduğu çeşitli ideolojik-siyasi konulardaki sorulara zor duyulur bir sesle cevaplar veriyordu. Bu ona yönelik eğitim çalışmasının bir parçasıydı anlaşılan. Hülya'yı büyük bir dikkatle dinleyen kız arada sırada utangaç utangaç Aylin'e bakıp gülümsüyordu.

Sema bir ara çıkıp öbür odada yatak hazırladı. Sonra gelip Aylin'e, isterse her an yatabileceğini söyledi. Bunun üzerine çok oturmadı, iyi geceler dileyip yandaki odaya geçti Aylin. Evin üç odasından birisiydi burası. Çamaşır kurutmak, öteberi koymak için mi nedendir, eşyasızdı. Yerdeki çıplak marleyin üstüne kalın bir sünger konulmuştu. Üzerine beyaz, temiz bir çarşaf yayılmıştı. Sema elinde bir battaniye, bir de gecelik yerine kullanması için eşofman getirdi. Sabah kaçta kalkacağını, görüşüp görüşemeyeceklerini sordu, içtenlikle omuzuna vurup ayrıldı odadan.

Yalnız kalmıştı Aylin. Yatmaya hazırlanırken mutluydu. Ne güzel bir dostluk, ne içten bir samimiyetti bu.

Ne denli anlayışlı insanlardan oluşan bir çevreyiz. Gelirsin; niye geldi demezler. Sen söylersen söylersin; söylemezsen sormazlar. Yersin, içersin; hesabını yapmazlar. İstersen konuşursun onlarla, istemezsen konuşmaz. Dilediğin an çekilip bir kenara oturabilirsin. Bize surat yapıyor, demezler. Herhalde keyfi yok, ya da bir şeyler tasarlıyor, diye düşünürler. Üzerlerine alınmazlar, merak edip eşelemezler.

Işığı söndürüp pikeyle battaniyenin altına girdi. O yorgunlukla ve o huzurla hemen uyuyacağını zannediyordu. Fakat dakikalar geçiyor, oradan oraya dönüyor, gözüne uyku girmiyordu. Sonunda gözlerini açtı. Perde aralığından sızan zayıf ışıkla aydınlanan odaya göz geçirdi. Ne arıyordu burada? Neredeydi şimdi? Odanın bir köşesinden diğerine uzanan ipte bir pantolon, iki eteklik asılıydı. Pervazdan sızan esintiyle perdeler hafif hafif dalgalanıyordu. Karşı köşede bir sandık, yanında üstüste bavullar vardı. Ayak ucunda koliler diziliydi. Aşağıdaki sokak lambasının etrafındaki dallar tavanda ışık oyunları yapıyordu. Kendi evinde değildi. Kendi yatağında yatmıyordu. İşin ciddiyeti yeni yeni sarsmaya başlamıştı. Belki de bu, çok uzun sürecek bir yeraltı yaşamının ilk gecesiydi. Belki çok daha yalnız, çok daha sefil yerlerde geçecekti bundan sonraki geceleri. Belki bu kez de kurtarabilirdi, ya bir başkasında? Evi düşündü. Evdekiler bir bir gözünün önüne geldi. Boğazına bir şey düğümlendi. Gözlerinin dolduğunu hissetti. Topla kendini, dedi içinden.

Neden onları, hatırladıkça seni çok üzecek mazlum ya da sevecen halleriyle hatırlıyorsun? Onları düşüneceksen başka türlü düşün. Sana en kötü davrandıkları hallerini an. Seni sinir eden yönlerini getir aklına. Babanı düşüneceksen hoşgörüsüz dar kafalılığını, gereksiz inatçılığını, geçen yıl üstüne yürürken yüzündeki çığrından çıkmış öfkeyi hatırla. Anneni düşüneceksen, çoğu zaman sende uyandırdığı ileri fikirli, anlayışlı anne imajını bir anda yerle bir eden akıl almaz fesatlıklarını, abartmalı bir huşu içinde yerine getirdiği ibadetleri sırasında başına geçirdiği örtünün altındaki çatık kaşlarını, Haluk'un her sabah hazırlanırken şuyum nerede, buyum nerede diye çıkardığı yaygarayı, Zeren'in gece babamdan gizli ne zaman bir şey okumaya kalksam, ışığı söndür ışığı söndür, diye tepinişlerini...

İçerki odadan gelen konuşma seslerini dinledi bir süre. Yatışıyordu. Nasıl da içten karşılamışlardı onu. Sema'yı düşündü. Böyle arkadaşları o kadar çoktu ki. Güçlü ve sıcak bir çevrenin üyesiydi. Hiçbir zaman yalnız kalmayacaktı. Sabah evi ararım, diye düşündü. Olaylar istediğim şekilde gelişecek. Endişeye gerek yok. Uyku yavaş yavaş bastırıyordu.

III./

"Ev ayarlama işini neden ciddiye almıyorsunuz, anlamıyorum yoldaş. Bu konuda başka neler anlatmamız lazım? Yarım saattir sokaklarda dolaşıyoruz. Bu iş böyle gitmez" dedi sinirli bir vurguyla.

Orta boylu, topluca, biraz koca kafalı esmer biriydi. Sinekkaydı tıraş olmuş, berberin makası hafifçe aşağıya sarkan bıyıklarını biraz fazla efendice düzeltmişti. Üzerinde bej renkli, hayli kaliteli görünen değişik bir pardösü vardı. Yanındaki yanıtlamayınca devam etti.

"Bizim gibi, hareketin çekirdeğini oluşturan önder konumundaki kadrolar bile toplantı için ev bulamıyorsa; soruyorum, böyle bir örgütün ciddiyetinden kim bahsedebilir?"

"Ne desen haklısın yoldaş" diye cevap verdi öbürü. "Olanaklarımızın yetersizliğinden yakınıp sorunu geçiştirebilecek durumda değilim. Nedir bu işin hikmeti, ben de anlayamıyorum. Beş adet grup kurduk. Bakın arkadaşlar, şimdi sizin en önemli işiniz bu iş, dedik. Bir ayda ancak iki ev bulabildiler. Galiba biriyle yine anlaşamayacaklar, öbürüne daha yerleşemediler. Evlerin çoğu deşifre. Buna rağmen kullanıyoruz."

Pardösülü,

"Yani koskoca gençlik komitesi buluşma için bir tek ev ayarlayamıyor mu? Yazık gerçekten" diyerek sözünü kesti.

"Yoo, hayır" dedi öbürü. "Ben yine de güvenli bir ev bulabilirdim; ama bu buluşma aceleye geldi. Bir gün önce haber alsaydım mutlaka ev bulurdum."

Büyük bir caddenin geniş kaldırımında hızlı adımlarla yürüyorlardı. İnsanlarla yakınlaştıkça sustukları için kesik kesik konuşabiliyorlardı. Pardösülü olan, çaresiz bir yüzle sordu :

"Peki nerede bu kahve? Ne kadar yürüyeceğiz?"

"Karşıya geçeceğiz. Site Sinemasının yanından sapacağız" diye karşılık verdi öbürü. Arkadaşına yetişip ekledi : "Belki sen de bilirsin. İki katlı büyük bir kahve var ya orada. Hani Siyasallılar dernek kapatılınca bir ara takılırlardı."

Pardösülü ilgisiz ve sıkılmış bir ifadeyle,

"Gidince görürüz" dedi. "Bakalım konuşabilecek miyiz?"

Yaya geçidinden karşıya geçtiler.

"Ben bir gazete alayım şuradan" dedi bej pardösülü. O, bayiden gazetesini alırken diğeri kaldırımın ortasında bekledi, bu arada arkasını da kontrol etmiş oldu. Peşlerinde şüpheli biri yoktu. Yirmi beş yaşlarında, uzunca boylu, iri yapılıydı. İlk görene sevimsiz, ama onu tanıyanlara sevimli gelen ilginç bir yüzü vardı. Gayet açık tenli, geniş bir yüz ve ortasında kocaman bir burun. Kısa kesildiği halde dalgalı olduğu belli olan kumral saçları düzgün bir biçimde taranmıştı. Konuşması belli bir yöreyi çağrıştırmasa da, anlayanı, onun Karadeniz insanı olduğunu ilk bakışta sezebilirdi.

İlginç bir ikili oluşturuyorlardı yan yana yürürlerken. Oturmamış şıklığıyla koşar adım ilerleyen bir tuhaf beyefendi ve arkasında ona yetişmeye ve laf yetiştirmeye çalışan pejmürde kılıklı, iri kıyım biri. Fakat caddedeki insanların kılık ve tipleri öylesine değişkenlik gösteriyordu ki, kimse bu ayrıntıya dikkat edemezdi. Büyük bir pasajın yanından sola kıvrıldılar. Aşağıya doğru hafif eğimli asfalt sokak, az ileride arnavutkaldırımına dönüşüyordu. Yokuşun birdenbire dikleştiği bu noktada sağda büyük bir kahve vardı.

"Burası değil mi? Eskiden ben de gelmiştim."

"Evet burası. Polisin burayı denetlediğini zannetmiyorum. Öğrenciler uğramıyor artık; ne diye gelsinler."

Temiz, düzenli bir kahveydi. Yeşil çuhalarla örtülü oldukça sık yerleştirilmiş masaların hepsi doluydu. Önce aşağıya indiler. Orası daha kalabalıktı. Tekrar giriş katına çıktılar. Pardösülü burnundan soluyordu. Yazıklar olsun dercesine elini salladı.

"Yer yok işte. Çıkalım bari."

Suçlu suçlu başını salladı öbürü. Tam çıkıyorlardı ki, vazgeçti.

"Hoca, şu köşeye oturalım istersen" dedi. "Belki masa boşalır. Beş on dakika otururuz, boşalmazsa çeker gideriz."

Esmer olan, köşeye baktı; kısalmış bıyığını burarak bir an düşündü.

"Peki" dedi. "Yalnızca beş dakika. Birer çay içer, çıkarız."

Sağ köşedeki masa aslında kısmen boştu. Birisi yanlamasına oturmuş, komşu masadaki arkadaşlarının kâğıt oyununu seyrediyordu.

Başka biri yine masanın öbür köşesinde yandaki masaya bakar yönde oturmuş dirseğini masaya dayamış, kâh oyunu seyrediyor, kâh ilgisizce oraya buraya bakıyordu. İzin isteyip ikisi de duvar dibine geçtiler.

Esmer olanın ismi Hayri'ydi. Otuz gösteriyordu, ya da birkaç yaş fazla. İlk bakışta, her gün sokakta karşılaşılan sıradan tiplerden biriydi. Yalnızca sert ve kendinden emin bakışları bir şey çağrıştırıyordu insana. Ağzını açtığı zaman ise, isterse değindiği en sıradan günlük konular olsun, nasıl biri olduğunu belli ediyordu hemen. Tabii, fark edenine. Şivesi hafif Güneydoğu'ya kaçan boğuk konuşmasının etkileyici bir görmüş geçirmişliği, nedeni belirsiz bir otoritesi vardı.

"Çaycı, iki çay da buraya getirsene usta" diye seslendi.

"Olur abi" diye bağırdı uzaktan çaycı. Elideki koca tepsiyle ocağın yanındaki masalardan çay dağıtımına başlamıştı.

Saat henüz dört, diye düşündü genç olan. Kahveye gidiyorsun, oturacak yer yok. Ne iş yapar bu insanlar, nasıl bunca boş zamanları olur, nasıl geçinirler? Giysileri öyle kötü de sayılmaz. Böyle yüz binlerce insan var, milyonlarca... Enflasyon azdıkça azıyor, pahalılık dayanılmaz boyutta; bu insanlar hâlâ keyifleri gıcır, kahveleri dolduruyorlar, oyunlarını oynuyorlar.

Eskiden çevresindeki insanlar hakkında tahmin yürütmek çok hoşuna giderdi. Bu adamın ya da şu gencin mesleği nedir? Sınıfsal yapısı nasıldır? Bir işçi mi, yoksa bir küçük burjuva mı, ya da işsiz mi? Siyasi bilinci ne düzeydedir? İlk önceleri 'sivilleri' ve 'sivil faşistleri' hemen ayrımsayabilmek için ilgilenirdi insanlarla. Sonra giderek kişisel bir oyuna dönüşmüştü tahmin yürütme merakı. Bu adam şu anda neyi bekliyor? Ne düşünüyor? Geleceğe dönük planları nelerdir? Bu adam kazanılabilir mi? Onu kazanmak için söz açsam konuya nasıl girerdim? Nelerin üzerinde dururdum? En hassas olduğu kişisel çelişkisi nedir? Son yıllardaysa bu tür fantastik şeyleri düşünmez olmuştu. Epeyce bir zaman önce bu zevkli oyunundan bir sohbet sırasında eski bir sorumlusuna söz ettiğinde sert bir eleştiri almıştı. Tek tek kişilerle ve insanın kendi kişisel yorumlarıyla fazla ilgilenmesi, o kişiyi genel doğrulardan uzaklaştırır, orijinal düşünceler üretmeye götürürdü. Devrimciler, kişilerin ruhunu değil, kitlelerin ruhunu kavramak zorundaydılar. Kişilerin nabzıyla değil kitlelerin nabzıyla ilgilenmeliydiler. Aksi, insanı sübjektivizme yaklaştırırdı. Tek tek ağaçlara bakmayı

adet haline getiren, sonunda ormanı göremez hale gelirdi. O zaman bu eleştirinin anlamını yeterince kavrayamamıştı. Fakat zaten pratik mücadelenin sorunları o denli bunaltıcıydı ki farklı şekilde düşünmeye imkân yoktu. Gündelik çalışmanın ayrıntılarını düşünmek için bile yeterince zaman bulamıyorlardı.

İşte şu anda da, yüzleri kahvedeki insanlara dönük otururlarken, aklı birkaç ilginç tipe takılmıştı. Fakat, boş ver, dedi kendine. Ev meselesi gerçekten ciddi sorun; yine rezil olduk yoldaşa.

Bu arada çayları geldi. Hayri konuşmuş olmak için sordu. İki kişinin hiç konuşmadan oturması dikkat çekebilirdi.

"Yağmur yağınca yine pencerelerden su giriyor mu?"

"Yok hoca, akıntıyı kesemedik. Bir usta getirdim; adam baktı baktı, bu iş on bin liraya patlar, dedi; biz de vazgeçtik. Ama suyu kontrol altına almayı başardık."

"Nasıl oldu bu?"

"Pervazda suyun en fazla sızdığı iki yere iki tane uzun çivi çaktım. Şimdi yağmur yağınca su çivilerden damlayıp altına koyduğumuz kaplara dökülüyor."

Bir kahkaha attı Hayri.

"İyi akıl. Bak, sizin eve gitseydik o düzeneği de görecektim."

"Yok canım" dedi diğeri, büyük bir övgüye mazhar olmuş gibi utangaç bir alçakgönüllülük içinde. "O kadar görülmeye değer bir şey değil." Hayri'nin yüzüne baktı ve ciddileşti.

"Hoca, sen benimle kafa buluyorsun."

Adı Bedri'ydi. Partinin merkezi gençlik örgütünün İstanbul üst komitesi üyesiydi. Aynı zamanda kitlevi gençlik örgütünün de İstanbul merkez komite sekreteriydi. Bu göreve, gizli kongreye katılan tüm delegelerin oylarını alarak seçilmişti. Hayri ise daha eskilerdendi. Sol hareketin yeniden canlandığı yıllarda 68'den kalanların ilk örgütlediği insanlardan. O yıllarda yasal derneklerde yönetici kademelerde yer almış, BT hareketi denilince ilk akla gelen isimler arasına girmişti. Bedri onu ilk kez yıllar önce katıldığı bir forumda, kürsüde görmüştü. BT'nin sempatizanı bile değildi o zaman. Öbür grupların sorumluları birer birer kürsüye çıkmış, boğazları yırtılırcasına bağırarak kitleye 'ajitasyon çekmiş'lerdi. Konuşmaların bazı yerlerinde duygulanmış, ama o gün yapılması gerekenler ve nedenleri konusunda kafası hiç

açılmamıştı. Dördüncü ya da beşinci olarak çıkmıştı Hayri kürsüye. Üzerine uzun, siyah bir palto giymişti. Bıyıkları çok daha ihtişamlıydı. Bağırmadan, tane tane ortaya koymuştu meseleyi. Çok kendinden emin bir hali vardı. Söylediklerinin hiçbirine itiraz edemezdi insan. Giderek gerilimi artan konuşmasının sonunda eylemin hedefini ve eylemin gerekliliğini genel devrimci anlayışla ustaca birleştirerek öyle net bir biçimde vurgulamıştı ki... Son cümlesini oluşturan sloganı kitle öylesine zamanında ve öylesine içten, tek bir ağızdan tekrarlamıştı ki... Tamam, demişti Bedri; işte gerçek bir gençlik önderi.

"Bırak be hoca" dedi Hayri. "Kafa bulduğum, dalga geçtiğim falan yok. Canım nasıl sıkılıyor bilemezsin. İşler yolunda gidiyor, gelecekten umutluyuz; ama arkadaşlar iki paralık problemleri çözemiyorlar mı, bazen tepem gerçekten atıyor. Beceriksiz değiller, ilgisiz hiç değiller. Fakat yaşadığımız dönemin ruhunu gerçekten kavrayamıyorlar. Sorunun kökü burada yatıyor herhalde. Evet, başka türlü izahı mümkün değil. Eften püften sandıkları böyle sorunları çözmek için bir ileri atılsalar, neleri değiştirebilirler, farkında değiller. Başka grupları eleştirip duruyoruz, sonra bir bakıyoruz; kendi içimizde halledememişiz ki bazı sorunları, kendi yoldaşlarımıza kavratamamışız ki bazı şeylerin önemini..."

Sesinin biraz yükseldiğini fark edip sustu. Devam edememek onu daha da sıkmışa benziyordu. Bedri, Hayri'nin yüzüne baktı, endişeli ve kuşkulu.

Bu, bahsettiği 'yoldaşların' arasına şüphesiz ben de giriyorum. Adam haklı, diye düşündü. Bazı konularda alttaki vatandaşları eleştirip duruyoruz; kendi durumumuz da işte ortada.

Hayri'nin gözü kapıya kaydı. Bedri de oraya baktı. İki asker girmişti kahveye. Endişelenecek bir şey yoktu. Oturup biraz dinlenmek için geldikleri belliydi. Kocaman tüfekleriyle sıkışık masaların arasında dolanıp karşı duvar dibinde iki masa arasındaki bir sandalyeye yürüdüler.

"Asker ağa, burası boş, gelin" dedi yaşlıca bir adam. Kendisi bir yandaki sandalyeye kaydı. Boşalttığı sandalyeye pat pat eliyle vurdu, bağırdı: "Gelin, buraya oturun."

Görüyorsun şu halimizi, diyecekti Hayri, fakat fazla üstelemek olur diye düşündü, vazgeçti. Bir sigara çıkarıp yaktı. Bedri'ye uzatmadı. Onun sigara içmediğini sonunda öğrenmişti.

Aklı yapacağı işlerdeydi Bedri'nin. Akşam yine Teknik üst komitesinden biriyle ayaküstü bir buluşması vardı. Aklından, onunla neler konuşacağını, hangi konulara özel önem vereceğini sıraya diziyordu. Böyle kısa görüşmelerde olabildiğince fazla meseleyi konuşmak, somut çözümlere bağlamak, görevleri aktarmak özel bir hüner gerektiriyordu ve Bedri bu işlerde ustaydı. Başkalarının iki üç saatlik bir toplantı sonunda bile atladıkları konuları, o özlü ve açık cümlelerle aktarır, bir çoğunun ihmal ettiği bir yığın ayrıntıyı sağlama bağlayıp, öyle ayrılırdı buluşmalardan. Bunu da her randevu öncesi aksamayacak belirgin bir gündem saptayarak başarabiliyordu ancak. Bir bir aklından geçirdi konuşulacak konuları. Tam yedi madde vardı. Elbette karşı taraf başka maddeler eklemezse.

İkinci baskı grubunun kurulmuş olması gerekir. Adamlar saptanmıştı. Ev de hazır. Hafta boyunca bir partizan teksiri hazırlayamamışlarsa pes doğrusu... Eğer işi halletmişlerse bildirilerin yarısını onlara bastırırız...

Bu, eski bir sorumlusunun ona kazandırdığı alışkanlıktı. İnsan çok ilkel bir makine, derdi o vatandaş. Yaratıcı bir biçimde yararlanabileceği büyük oranda zamanını en ilkel gereksinimlerini sağlamak için harcıyor. Uyumak, dinlenmek, yemek yemek, temizlik vs. için. Geri kalan çok kısıtlı zamanını da bir mirasyedi gibi boşa geçirip duruyor. Herhangi bir konu üzerinde, bu konu kendisini çok yakından ilgilendirse bile, doğru dürüst düşünmüyor. Sağa sola bakıp anlık algılarını, duygularını değerlendirerek saatlerini harcıyor. İşine giderken, okuldan dönerken, vapurda, otobüste, birini beklerken, kahvede otururken israf ediyor zamanı. Oysa biz devrimciyiz. Bizim kafalarımızın geviş getirmeye, dalga geçmeye hakkı yok. Her an bir şeyler üstüne düşünmeliyiz. Sorunlara yaratıcı çözümler bulmalıyız. Böyle yapın ve bakın, faaliyetlerimiz nasıl akışkanlık kazanacak. O zaman toplantıda ne konuşacağız diye dert etmeyeceksiniz. Bir sempatizana neyi nasıl anlatacağım diye kendinizi zorlamayacaksınız. İşleri telaş içinde, ayaküstü çözümlemek zorunda kalmayacaksınız.

Karakterine çok uygun düşüyordu bu düzenlilik, bedeni ve akli çalışkanlık. Pek çoklarına sıradan bir ajitasyon gibi gelen bu tür sözler onun için birer düsturdu. Yine de her an bu ilkelere uygun hareket etmekte güçlük çekiyordu. Şu beyin, diyordu kendi kendine, ne kadar tembel bir varlık. Bir de bakmışsın yorulmuş, kaytarıyor. Çevresine

abuk sabuk düşünce parçacıkları fırlatarak sağda solda zaman öldürüyor.

Masanın köşesindeki adam oyun masasındaki seyircilerden biriyle kalktı o sırada. Kâğıt oynayanlardan sırtı dönük olanına,

"Ben Tekel'e gidiyorum; Ahmet gelirse söyle hemen oraya gelsin dedi.

Dazlak kafalı adam kâğıtlardan gözünü ayırmadan mırıldandı.

"Ha ha, olur."

Karşılarında yanlamasına oturan adam sandalyesini oyun masasına yaklaştırdı. Bedri hemen kalktı, karşıya geçip oturdu. Masa artık onlarındı.

"Bu iş iyi oldu. Başlayalım mı?"

Hayri çevreye şöyle bir göz gezdirdi.

"İyi" diye cevap verdi. Çayın son yudumunu ağzına dikti. Sigarasından derin bir nefes çekti ve küllüğe bıraktı. Çevrede kendileriyle ilgilenen yoktu. Alçak sesle başladı.

"Parti merkez komitesi geçen ayki oturumunda eylem çizgimizle bağlantılı birtakım kararlar aldı. Bilindiği gibi, eylem çizgimiz hiçbir eylem türünü ilke olarak reddetmiyor. Tek tek eylem tiplerinin doğru ya da yanlış olarak kabul edilmesini kitle mücadelesinin genel ihtiyaçları belirler. Hepimizin onayladığı bu ana ilkeler ışığında parti MK'sı, içinde yaşadığımız dönemde çeşitli türde askeri görevler üstlenecek, kendi işinde uzmanlaşmış askeri gruplar kurma kararı aldı. Hemen belirtmek gerekir ki, bu gruplar diktatörlüğe karşı bir gerilla savaşının ya da halk ayaklanmasının askeri güçlerinin nüvesini oluşturur mahiyette olmayacak. Çünkü kitle mücadelesinin seviyesi henüz bu düzeyde değil. Bu gruplar, sözünü ettiğim iddiaları taşımadan, münferit, yararlı ve uygun görülen eylemleri gerçekleştirecek. Bildiğin gibi, kitlevi gençlik örgütü geçmişte her bölgede bir askeri grup kurmuştu. Değişik nedenlerle bu gruplar çalışmadı. Şimdi bahsettiğim gruplar o grupların daha ciddi ele alınmış ve daha dikkatli örgütlenmiş benzerleri olacak. Fakat sözünü ettiğim şey uzun vadeli perspektifimiz. Şimdi konuşacağımız asıl konu bu değil. Merkezi olarak örgütlenecek çok daha ciddi eylemleri gerçekleştirmek için çok daha profesyonelce çalışabilecek bir grup kurulması düşünülüyor. Grup, belki Parti merkez komitesine doğrudan bağlı olacak, belki de il komitesine bağlı olarak çalışacak; şimdilik bu belli değil. İşte bu grubun

sorumluluğunun sana verilmesi kararlaştırıldı. Düşünüldü, tartışıldı ve en uygun kadronun sen olduğu fikrine varıldı. Ne dersin?"

Bedri şaşırmıştı. Fakat şaşkınlığını belli etmedi. Hayri'nin konuşmasını başından beri ilgiyle izlemişti. Önce konuya bir giriş yapılır, sonra bazen uzun uzun, bazen kısaca mesele ortaya konulur, sonunda dinleyen kişiyi ilgilendirecek sadede gelinirdi. Sözün sonunun nereye bağlanacağını merakla beklemiş, ama böylesi bir öneri aklından hiç geçmemişti. Garsonun bardakları almak için gelmesini kafasını toplamak için bir fırsat olarak değerlendirdi.

"Bize iki tane daha getirir misin" dedi Hayri. Bedri kül tablasıyla oynuyordu. Çekinmiş görünmek işine gelmiyor, ama istekli görünmek için yapmacık bir sevinçle teklifin üzerine atılmak da istemiyordu. Dur bakalım, dedi içinden; nedir, ne değildir sor biraz. Nasıl bir grupmuş, neler yapacakmış, kimlerden oluşacakmış; öyle ya. Sordu :

"Ne tür eylemler tasarlanıyor? Şimdiden belli hedefler var mı, yoksa grup kurulduktan sonra mı düşünülecek?"

"Açık söylemek gerekirse ilk eylemler maddi gelir teminine yönelik olacak. Partinin mali yönde büyük sıkıntıları var. Gazetenin merkezi ve düzenli bir şekilde çıkabilmesi büyük para gerektiriyor. Çeşitli evler temin edilmesi, ulaşım ve taşıma masrafları, vesaire. Yani parti sıkışık durumda. Bağış kampanyasına bel bağlıyorduk. İyi de para toplandı. Ama koşullar öyle hızlı değişiyor ki, para yetiştirmek mümkün değil. Zaten grup kurulması işinde daha çok bu mesele dürtücü oldu. Fakat ilerde başka tür eylemler de düşünülebilir. "Gruba katılanlar her türde askeri eylem için kendilerini hazırlamalılar." Kalın sesine rağmen o kadar alçak sesle konuşuyordu ki dudak hareketlerini takip etmeden sözlerini anlayabilmek imkânsızdı. Kısa bir sessizlik oldu, sonra ekledi Hayri: "Yalnız şunu söyleyeyim, bu yakın dönemde insan hedeflerine yönelik eylemler düşünülmüyor."

"Yoldaş, niye yalan söyleyeyim, böyle bir öneriyi hiç beklemiyordum diye karşılık verdi Bedri. "Bizde böylesi özel tür eylemler alışılmış şeyler değil. Bakıyoruz, başka bazı grupların sıradan adamları bu tür işleri her zaman yapıp duruyorlar. Fakat hayata geçirilmesi aşamasında bu kadar somut bir teklif alınca biraz şaşırdım. Şu da var ki görev görevdir. Herhalde beni yükümlülüklere tereddütle yaklaşacak biri olarak görmüyorsunuzdur."

"Bunu söylemen gereksizdi" dedi Hayri. "Sana her zaman güvendik. Hem inancına, hem yeteneklerine. Bilirsin buna benzer övgüler bizde kolay kolay insanın yüzüne karşı ifade edilmez. Ama saklanacak bir şey de değil. Sana herkes güveniyor. Bu görev için üzerinde çok tartışıldı. Hatta bir iki yoldaş senin seçilmene kesinlikle karşı çıktı. Gençlik kesiminde iyi yöneticilere hiçbir zaman bu kadar ihtiyacımız olmamıştı. Gençlik komitesinden çıkarılman bizi orada zayıflatacak. Öte yandan yoldaşlar da yukarıdan bastırıyor. Çok önem veriyorlar konuya. Grup sorumlusunun çok iyi seçilmesi gerektiğini ısrarla belirtiyorlar. Ya..."

Askerler kalkmış, sallana sallana kapıya yaklaşıyorlardı. Önlerindeki masada oyun devam ediyordu. Öbür yandaki masa iyice kalabalıklaşmıştı. Birkaç şamatacı tip daha eklenmişti. Birbirlerine takılıp, yüksek sesle gülüp duruyorlardı.

"Böyle özel tür eylemler için yeterli tecrübemin olmadığını değerlendirmişsinizdir herhalde."

Hayri cevap verecekti ki çaycının yaklaştığını gördü. Adam çayları önlerine koyarken cevapladı.

"Taksitler sana çok yüklü geldi farkındayım; ama emin ol, peşin almaktan çok daha işine gelecek. Benden söylemesi."

Arkasına yaslanıp gülümsedi. Çaycı gidince devam etti.

"Askeri konularda yeterince tecrüben var. Bizim için bu kâfi. Gruba katılanlar siyasi inancı çok kuvvetli kadrolardan seçilecek. İşin bu yönü tecrübeden daha önemli. Tecrübe birkaç eylemde kazanılır. Bilinç ve inanç daha önemli."

Çay bardağını bütün avucuyla kavradı Bedri; yakıcı sıcaklığını teninde hissetti. Kitle eylemlerinde, okul çıkışlarında, yazılmalarda o güne kadar pek çok kere güvenlik almıştı. Birçok defalar 'sivil faşistlerle' ve polisle çatışmaya girmişti. Birkaç defa baskın tipi eylemlere katılmıştı. Fakat bu eylemler o zamana kadar genel gençlik faaliyetinin bir parçası olarak gerçekleştirilmişti. Eylemlerde özel olarak belirlenmiş kişiler yer almamıştı ve kitlesel bir hava hâkim olmuştu her birine. Faaliyet çok yorucu ve yıpratıcıydı. Eylemler de onun üzerine tuz biber ekiyordu. Yönetici kesimden ve kadrolar arasından dökülenler sık görülüyordu o yüzden. Ama bir iki eylemin ağırlığı altında ezilmek değildi neden. Yük birçok kişinin omuzlarına paylaştırılırdı çünkü. Bu iş şüphesiz ki çok daha değişik olacaktı. Endişeyle karışık

tatlı bir merak ve heyecan içini yavaş yavaş sarmaya başlamıştı.

"Kabul, ben bu göreve üstlenirim" dedi sakin bir yüzle.

Kafasını salladı Hayri.

"Tamam. Bu işi çok ciddi örgütleyelim o zaman" dedi memnun bir çehreyle. "Çok iyi planlayalım. Hiçbir açığa yer vermeyelim. Daha çok konuşacağız bu iş üzerinde. Kimleri gruba alacağımızı seninle isim isim tartışacağız. Bizim de önerilerimiz olacak. Şimdiden birkaç isim var. Sen de düşün; gençlikten sağlam adamları alalım."

"Grup kaç kişi olacak? Bir de ne gibi özellikler arayacağız adamları seçerken?"

"Evet, bu önemli. Zaten bir dahaki buluşmada isimler üzerinde tartışacağız. Onun için şimdi konuşalım bunları. Demin söyledim; seçeceğimiz kadrolarda arayacağımız en önemli özellik siyasi inanç ve kararlılık olmalı. Zaman kısıtlılığından dolayı bugüne kadar silah taşımış, kullanmış unsurlar arasından seçeceğiz adamları. Fazla tecrübe önemli değil. Çok kısa zamanda yetişirler. Zaten pratik eğitimleri için mutlaka bir şeyler düşüneceğiz. Bunu takma kafana. Bölge yönetici komiteleri içinden adam alacaksak komiteyi büsbütün zayıf düşürmeyecek şekilde bir kişi ya da uygun iki kişi alabileceğiz. Bir de mümkün olursa içeri hiç düşmemiş ya da az girip çıkmış, hiç olmazsa şubede hangi siyasi gruptan olduğu bilinmeyen unsurlar tercih edilmeli. Böyle adam bulmak hayli zor, biliyorum ama, tercih için aklında bulunsun. İlk aşamada sekiz on kişi bize yeter. Zeki, yetenekli, pratik kafalı adamlar lazım. Nasıl anlatayım, her türlü çevreye girip çıkabilecek, her işin altından kalkabilecek uyanık adamlar... Dikkat çekmeyecek tipler olmalılar mümkün olduğunca. Mesela gecekondu semtinde de dolaşsa, en lüks semtte de ev tutsa göze batmayacak tipte olmalılar; ona göre davranmasını bilmeliler. Kılık kıyafetleri de uygun olmalı. Neyse bunlar daha ayrıntı meseleler; fakat ayrıntılar da önemli. Sonra uzun uzun konuşacağız üzerinde. Arabadan anlayan birkaç kişi olmalı, birkaç da kız..."

Başını salladı Bedri.

"İyi" dedi.

Hayri devam etti.

"Siyasi kararlılık sorunu çok önemli. Gerçi bu konularda bizde her zaman aynı anlayış egemen olmuştur. Yine de üzerinde çok duruyorum; bu işte hataya hiç yer yok. Biz ne gangster çetesi kuruyoruz, ne de küçük burjuva gruplar gibi bir anlayışa sahibiz. Bizim aradığı-

mız feodal heveslerle vurdudan kırdıdan, silahtan hoşlanan insanlar değil. Böylelerinin tavırlarını, sonlarını biliyoruz. Bizim adamlarımız her durumda, her şartta inancını savunabilecek, moralini yüksek tutacak insanlar olmalı. Her durumda ve her şartta kendini Partinin ve hareketin bir parçası sayacak, kişisel kaygılardan uzak, kendi geleceğini Partinin geleceğiyle kaynaşmış gören kadrolar arıyoruz. Böyle yoldaşlarımız mevcut. Önemli olan aralarından iyi seçim yapabilmek."

"Sizin önereceklerıniz kimler? Ben tanıyor muyum?"

"Birini tanıyorsun. Hatırlaman lazım. KD'cilerle başımızın dertte olduğu dönem Bayrampaşa'ya sen de gitmiştin. Oradan bilirsin. Boş ver görünce tanırsın. Önereceğimiz esas adam bu. Askeri konularda hayli tecrübelidir. Sana çok yardımı dokunacağını sanıyorum. Onunla aynı bölgeden iki kişi daha var. Onları da sözünü ettiğim arkadaş önerdi. Üçü de işçi bu yoldaşların. Bir dördüncü kişi daha var. İşte onun üzerinde uzun uzun düşünmek gerek." Derin bir soluk alıp çevresine bakındı Hayri. "Bak sana işin aslını anlatayım. Bahsettiğim bu birinci yoldaşın bölgesinde bir sempatizanımız var. Bizimkiler yıllar önce cezaevinde kazanmışlar onu. Adam lümpenmiş. Çeşitli adi suçlardan, gasptan, hırsızlıktan, yaralamadan girmiş girmiş çıkmış biri. Şu sıradan bölgede bir sürü iş yapıyor. Fakat bazı lümpen özelliklerini üzerinden atamadı diye bizimkiler örgütlemiyorlar. Bu adamın kafasında bin tilki dolaşıyor. İkide bir gelip sıkıştırırmış bizim yoldaşı. O da bazen terslermiş, bazen de, iyi peki düşünürüz, der geçiştirirmiş. Birkaç ay önce bu tür askeri eylemlerin gerekliliği kafamızda şekillenmeye başlamıştı. Yoldaşla genel anlamda meseleyi tartışırken o da bize bizim lümpenin son planından söz etti. Planı kendi aramızda düşündük, taşındık. Bizim son tasarılarımızla çakışıyordu zaten. İyi de bir plandı. Diyeceğim; ilk iş işte bu olacak. Kuyumcu soygunu..."

"Yapma ya" dedi Bedri neşeyle. Mevzu onu oldukça sarmıştı. "İyi işmiş gerçekten."

Güldü Hayri.

"Evet öyle" dedi.

"Yalnız öneriyi ilk ortaya atanın durumunu konuşmamız lazım. Demin dördüncü kişi diye bahsettiğim işte bu adam. Böyle işlerde çok büyük tecrübesi var. İlk eylem için bizim kurduğumuz grup çok yeni ve tecrübesiz olacak. Yalnızca ilk eylem için bu vatandaştan yararlansak mı, onu düşünüyoruz. Sana demin üzerinde durduğum ilke-

lere göre ters gelecek. Karşı çıkmak hakkın. Sen olmaz dersen biz üstelemeyiz. Yalnız şu da var ki, sadece bir eylem için düşünmeye değer bir seçenek. Geçmişte Bolşevikler de yararlanmış bu tür insanlardan. Neyse, şimdi fikir belirtme; sonra konuşuruz. Biraz düşün."

"Komiteden çıkmam mı gerekiyor bu durumda?"

"Hayır, bir süre çıkmana gerek yok. Bu şekilde, kurulacak grup için gençlikten uygun kadroları kolayca seçip ilişki kurabilirsin. Ama grup kurulur kurulmaz bırakman gerekiyor. Sen diğer yoldaşlara herhangi bir açıklamada bulunma. Ne söylenmesi gerekiyorsa biz söyleriz."

"Oldu."

"Kalkalım istersen. Dışarıda bir sonraki randevuyu ben sana söylerim."

Çıktıklarında hava kararıyordu. Etrafına baktı Bedri. Kahveye girmeden önce ve şimdi sanki farklı iki zaman ve dünyada yaşıyordu. İçinin ürperdiğini hissetti. İçin için güldü kendi kendine. Hayri ise biraz düşünceli fakat memnun görünüyordu. Caddeye çıkmadan önce ertesi günkü buluşmanın saatini ve yerini kararlaştırdılar, sonra köşeyi dönünce bir süre konuşmaksızın birlikte yürüdüler. Hayri az ilerideki otobüs durağında kaldı. Bedri, iyi akşamlar dileyerek devam etti.

Biraz ürpertili, biraz sevinçli, oldukça coşkulu, karmaşık duygular içindeydi Bedri. Yoldaki insanları görmüyordu adeta. Kim bilir, bu belki hayatının en belirgin dönüm noktası olacaktı. Çok önemli bir sorumluluk, çok da tehlikeli bir görevdi yüklendiği. Bir yandan gururu okşanmıştı; kendini çok güçlü ve iyi hissediyordu şimdi; öte yandan önündeki yepyeni mücadele alanının, çıkacak yepyeni zorlukların uyandırmaya başladığı dalgacıklar titretiyordu içini. Sürdürüp götürdüğü mücadele biçimine, onun içinde hayatının kazandığı akış yönüne öylesine alışmıştı ki, en ciddi tehlikeleri, en yıpratıcı güçlükleriyle bile bu yaşam biçimi ona, yatılı geçirdiği ortaokul, lise yıllarındaki kadar canlı, neşeli ve çekici geliyordu. Değişikliklere ve değişik ortamlara kendini uyarlamaya çok yatkın kişiliğine rağmen şimdiden bocalamaya mı başlamıştı ne?

Ben kendimi bilirim, dedi içinden. Çok kısa sürecek alışma dönemim. Belki eskiden olduğu gibi ya da şimdiki kadar canlı bir çevre içinde olmayacağım. İlişkilerim sınırlı kalacak. Ama ne çıkar bundan. Ona da alışırım. Daha az insanla daha nitelikli ilişkiler kuracağım.

Çok daha onur verici görevler kotaracağım.

Örgütünün iktidara talip olacak kadar güçlenmesi, düşüncelerinin geniş yığınlar arasında kök salması, milyonların Partisinin çağrısıyla harekete geçmesi... Hayattaki en büyük tutkusu buydu. Partinin düşünceleri kendi düşünceleriydi ve bu düşüncelerin hayat bulması kendi kafasındaki ideal dünyanın hayat bulmasıydı. Bu düşünceler bir kez kavranıldığında insanlara acı veren, umutlarını kıran, onları hiçliğe mahkûm eden, gelişmenin ve ilerlemenin önündeki tüm engeller bir çırpıda yok edilecekti. Yoksul kenar semtlerde binlerce hücresi olacaktı Partinin. Zayıf ışıkların aydınlattığı gecekondu odalarında genç, yaşlı proleterler hareketin ışık saçan bildirilerini okuyacak, tartışacaklardı gece yarıları; devrimci kompozisyonlarda, romanlarda olduğu gibi... İşgallerde, direnişlerde partinin marşları söylenecekti hep bir ağızdan. Parti çağrısını yaptı mı, şehirler köyler ayağa kalkacak, slogan sesleriyle inleyecekti caddeler, meydanlar. İşte o da, bu partinin, bu güçlü örgütün mütevazı önder kadroları arasında yer alacaktı. Örgütün yükselişi kendi yükselişi olacaktı, örgütün hâkimiyeti kendi hâkimiyeti. Bu yolda her şeyi göze almıştı.

Yolun sonunda gelecek günleri görememek de vardı, ya da cezaevlerinde bir ömrü tüketmek... Zaten okuldan kopmuştu, arkadaşlarından da ayrılmak vardı. Bir an, bir buruk dalga geçti içinden, sonra hemen düzeltti moralini. Bu geçici bir sarsıntıydı. Çok geçmeden alışacaktı. Bu iş ona eskisinden de zevkli gelecekti. Bütün büyük devrimcilerin hayatlarında böyle sıkıntılı dönemler, zorlu görevler yok muydu... Onları büyük devrimci yapan da o görevler değil miydi. Aklından bir dizi hayal geçti. Geçmişte girdiği çatışmalardan biri geldi gözünün önüne. Sonra hoca sakallı, gözlüklü, tilki bakışlı bir kuyumcuyu elleri havada karşısında titrerken gördü. Peşlerine düşen ekip otosuna, sokağın köşesinden otomatik tüfekle kurşun yağdırdı. Yüz binler toplanmıştı meydana. Sloganlarla her yer inliyor, her yanda kızıl bayraklar sallanıyordu. Geçmişteki o efsanevi eylemlerin meçhul kahramanı, şimdi partinin güvenilir önderlerinden biri olarak, bazıları gibi değil, hak ederek ulaştığı ünüyle kürsüden kitlelere bakıyordu coşkuyla, gururla. Çabuk duygulanan biri sayılmazdı, ama böyle anlarda kuvvetle 'ajite' olurdu. Ezgisi bir halk türküsünden alınmış devrimci bir marş peydahlandı kafasının içinde. Yaya geçidinden karşıya geçen kalabalığın arasına katıldı.

IV. /

Bahçelievler geçidi yapım halindeydi. Birkaç ay sonra vızır vızır arabalar geçecekti üzerinden. Şimdi yalnızca, geniş inşaat alanını geçmek için yayaların işine yarıyordu. Geçidin en yüksek noktasına geldiğinde ileride Turan'ların apartmanı göründü. Salonda ışık yanıyordu. Keşke misafir olmasaydı da, oturup rahat rahat konuşabilselerdi; elbette Turan evdeyse. Bu saatte evde olması gerekirdi. Geçidin bittiği yerde öbek öbek kum yığınları, üst üste yığılmış demirler, kalaslar arasında karşı taraftaki caddeye ulaşabilmek için çamurlu, dar patikalar vardı. Bütün dikkatine karşın paçalarının çamurlanmasına engel olamadı.

Bu eve gelmek onda bir tatil sevinci yaratırdı. Mutfağında güzel yemekler pişen, kışın iyi ısınan, yazın bunaltmayan, dayalı döşeli evde birkaç saat için bile olsa, hasret kaldığı konforu yaşardı. Zaman varsa Turan'la kaygısızca şundan bundan konuşurlardı. Televizyon seyrederlerdi ara sıra. Annesi nefis kekler, kurabiyeler getirirdi. Yan gelip televizyonun karşısında laflamak, tembel tembel sağdan soldan bahsedip gırgır geçmek, çocukluğunun ve ilk gençlik yıllarının yeni yeni değerini takdir edebildiği rahatlığını anımsatırdı.

Beş kat yukarı çıktı. Kapının önünde, içerden gelen kadın konuşmalarını, kahkahalarını dinledi. Eyvahlar olsun, yine dipteki odaya hapsolup kalmak demekti bu. Zili çaldı, bir kuş öttü iç yanda. Ufaklık bir kız açtı kapıyı, bir şey söylemeden yüzüne dikti gözlerini. Kıza,

"Ben Turan'ı aramıştım" dedi.

Çocuğun arkasında Turan'ın annesi belirdi o sırada ve hemen tezahürata başladı.

"Amaaan, aman doktor gelmiş. Nerelerdesin? Yüzünü gören cennetlik, insan bir arayıp sormaz mı teyzesini. Gel içeri gel, ne bekliyorsun orada."

"Merhaba" dedi Akın, sıkılmış bir yüzle. "Ben Turan'a bakmıştım, evde yoksa girmeyeyim."

"Gel gel içeri. O herif burada, merak etme. Hem o olmasa gelmeyecek misin, hiç mi hatırımız yok, ha?"

"Yok canım, onu demek istemedim."

Turan da arka planda görünmüştü. Bu elini bol pantolonunun cebine sokmuş, yüzünde güleç bir ifade onları seyrediyordu. Annesi kenara çekilerek.

"Gel şuraya, burada çıkar ayakkabılarını" dedi. Akın bir adım attı içeriye, acele acele ayakkabılarını çıkardı. Antre, camlı bir kapı ile salonla birleşiyordu. Kapı ardına dek açıktı. Kafasını kaldırdığında bir salon dolusu kadının kendisine baktığını gördü.

"Bakın bu da doktor!" diye bağırıyordu Fahriye teyze. "Bizde doktor çook. Ne afacandır bunlar, ne afacandır!"

Kızarmış bir yüzle yarım yamalak bir, merhaba, diyebildi salona doğru, sonra koşar adım karşıya, Turan'ın odasına zor attı kendini. Turan da peşinden... Akın sanki birileri açmaya çalışacakmış gibi bastıra bastıra kapattı odanın kapısını. Bağırdı :

"Yahu bu eve amma da misafir gelirmiş be. Ne zaman gelsem böyle."

Kıs kıs gülmeyi bıraktı arkadaşı, sonunda konuştu.

"Gülüyorum haline ama aslında ben senden çok şikâyetçiyim. Üç saattir burada mahsurum. Ayakta durma otur şuraya. Odanın anahtarı yine kayıp. Hangi cehenneme girdi kim bilir. Bizimki mutlaka alıp başka bir kapıya sokmuştur. Bin kere söyledim; şu anahtarı alıp durma diye."

"Neyse, hiç olmazsa burada rahatız."

"Yok yahu ne gezer, buraya da geliyorlar. Tam kitabı alıyorum elime, veledin biri caart açıyor kapıyı, ağzında emzik, aptal aptal suratıma bakıyor, ardında biri daha, biri daha... Parmağını uzatıp beni gösteriyor, 'baak bu doktoor, buu doktoor...' Her boyda dizi dizi çocuk beni seyrediyor. Tam bağırıp suratlarına kapatacağım kapıyı, bir yığın kadın kız, cümbür cemaat içeriye doluşuyor. Her biri bir çocuğu kolundan çekiştiriyor, 'bak cıss cıss, bu odaya girmeyin, sonra doktor amcanız iğne yapar size...' Bir yandan etrafı inceliyorlar, kitaplarıma bakıyorlar, sorular soruyorlar; işin yoksa bir yığın laf et. Tam gidiyorlar, on dakika sonra sil baştan."

"Şu masayı dayayalım da kapının arkasına, kimse girmesin içeriye" dedi Akın. Masayı çekip kapıya iyice yanaştırdı. "Şimdi açılmaz;

ayıplarlarsa seni ayıplarlar, biz de rahat ederiz. Bu çocuk milletinin aklı kıttır, annelerininki onlardan da kıt.."

"Bir şamata bir şamata, görsen eşşek kadar kadınlar. Çenelerinden kafam patladı. Bak sesleri ne biçim geliyor. Aşağı kattaki kadın tam bir manyak. Bir teyp getirmiş, çok lazımdı... Arabeskler, oyun havaları... Zannedersin düğün evi. Salak karı!"

Akın geniş somyanın üzerine rahatça yerleşti. Terlemişti. Kazağını çıkardı. Pencereyi hafifçe araladı.

"Ne zaman gider bunlar?"

"Vallahi bunların işi hiç belli olmaz. Yesinler içsinler eğlensinler. İş yok güç yok. Artık gitmeleri lazım zaten, baksana saat kaç olmuş." Kızgın kızgın kapıya baktı, sonra Akın'ın yanına oturdu. "Yalnız, kapıyı kapaman senin aleyhine. Bizimki nefis bir börek yaptı. Ben yedim. Şimdi sana da getirecek ama içeriye giremeyecek, havanı alacaksın..."

"Camdan kimin geldiği belli olur. O gelince açarız." Divandan doğruldu. Dizleri üzerinde somyanın kenarına gelip masadaki kitaplara baktı. Matematik ve yüksek matematikle ilgili birkaç kitap, üzeri yazılmış, çizilmiş bir sürü tekşir kâğıdının arasında yeniden çalışılmayı bekliyordu. Açık duran başka birini kapatıp başlığına baktı. İşletme matematiğiyle ilgili bir kitaptı bu.

"Sen işi iyice ilerletmişsin" dedi. "İyice sistemli çalışmaya başlamışsın ha?"

"Turan'ın gözleri parlamıştı. Somyadan kalkıp masanın öbür yanına geçti.

"Çok ilginç bir entegral hesabı geliştirdim" dedi. Bir sandalye çekip oturdu istekle. Önüne boş bir saman kâğıdı aldı, gelişigüzel bir eğri çizdi. "Bak, burası eks..."

Akın telaşla sözünü kesti Turan'ın.

"Aman yine başlama şimdi." Masadan uzaklaşıp sırtını yastıklara attı. "Kaç defa söyledim sana, bu konu hiç ilgimi çekmiyor."

"Sen uzayda nasıl durduğunu bile bilmiyorsun arkadaş. Bir de aydın geçinirsin." Yüzüne muzip bir ifade gelmişti yine. Kitaplardan birini aldı, Akın'ın burnuna burnuna sallamaya başladı. "İşin temeli işte burada, bu kitaplarda, bu kitaplarda..."

Akın eliyle yüzünü korumaya çalışırken,

"Bırak bu şımarıklığı" diye bağırdı. "Nedir sahi bu saçmalıklar? Bunlarla uğraşacağına hiç olmazsa biraz 'mikrop' çalış da hocanın elinden yakanı kurtar. Adam taktı sana... Herkes geçse sen geçemeyeceksin..."

Turan yine masaya oturdu. Daha ciddi bir çehreyle cevap verdi.

"Marx'ın da annesi, 'oğlum şu kapitalle uğraşacağına biraz kapital edin' dermiş. Hangisinin daha değerli olduğu ilerde belli olur."

"Hadi oradan. Bırak şu mavrayı da, cidden nedir bu faaliyet?"

"Ya, bizim Ziya geldi dün. Baktım elinde bu kitaplar. Bir de liste getirmiş; geçen sınavlarında çıkan sorularmış onlar da iyi mi. Yarın matematikten sınavı varmış. Çalıştığı yerden izin alamamış, bu yüzden hiç çalışamamış, bilmem ne. Benim yerime girer misin, dedi. Yarın işim var benim hemşerim, dedim, gerçekten de var, yalan değil. Başladı ağlamaya. Bir çene bir çene... Kalırsa hali harapmış, son hakkıymış. Tamam, dedim, lanet olsun, girerim... Sen gelmeden soruları gözden geçiriyordum."

Bir matematik tutkunuydu Turan. Ne zaman boş bir vakit bulsa, en olmadık yer ve durumlarda kâğıdı kalemi çıkarır, etrafında kimi bulduysa yaptığı hesapları açıklamaya koyulurdu. Yavaş yavaş çevresindekiler birer bahane bulup sıvışır, genellikle en son Akın kalırdı yanında. Bilirdi onun, sevgili formüllerinden hiç hoşlanmadığını; anlaşılmamış insanlara özgü sinirli ve kırgın bir suratla işlemlerini kendi başına yapmaya devam ederdi.

"İyi öyleyse, sen çalış. Ben biraz oturur giderim" dedi Akın.

Turan karşı çıktı.

"Yok canım, senin kalmanın benim çalışmama hiçbir zararı olmaz."

"Kalırım ama bir şartla. Bu akşam eks meks yok, tamam mı." Bir hamlede Turan'ın önündeki kâğıtları kaptı, masanın öbür ucuna fırlattı. "Ben gittikten sonra ne halt edersen et."

Turan kalktı. Elleri pantolonunun cebinde, küçücük odada iki adımda pencereye vardı. Bir sıra sokak lambasıyla aydınlatılan caddeye baktı dalgınca ve döndü.

"Ne yapalım hemşerim" dedi, yeniden neşesini kazanmış bir yüzle. Bu da bizim ekmek kapımız. Başkasının yerine imtihana girmenin başka türlü ne zevki olabilir. Ha, imtihan deyince aklıma geldi,

dün senin "belkemiğini' gördüm."

"Ne? Ne belkemiği?"

"Yerine seçme sınavına girdiğin sıkı militanı hatırlamadın mı yahu? Şu Urfa'da sol hareketin belkemiği olan..."

"Ha, onu mu? Eşşoğlu eşşek!" Konu uyarmıştı Akın'ı. "Nerede gördün hayvanı?"

"Laleli'de. Beni görünce birden yolunu değiştirdi. Abartmıyorum ha. Beni görünce hemen orada bir aralık vardı; vın oraya saptı. Baktım arkasından herif anında toz olmuş. Gizlenmeyi çok iyi beceriyor. Söyledikleri gerçek olmasın?"

Akın sinirli sinirli homurdandı.

"Hayvan herif! Hatırlatma şu hıyarı."

"Hangi gruptandı, biliyor musun?"

"Bilmiyorum vallahi. Kürt siyasetlerinden birindenmiş. Ulan devrimci numarasıyla ne andavallar girdi üniversitelere."

"Samet'in soktuğunun da bir BMW'si varmış. Altında araba gezip tozuyormuş, okula falan uğradığı yokmuş, biliyordun değil mi? Geçenlerde bizim Murat'ı gördüm. Desteksiz atıyor kerata biraz ama, bir anlattı bir anlattı... İçlerinde en pisi Samet'inki çıktı galiba."

"Tamam tamam, bana ne bunlardan. Uğraşmadığımız bir böyle sorunlar kalmıştı. Elin serserisinden bana ne. Şöyle militan adamlar, böyle sıkı kadrolar... Ben ta o zaman anlamıştım numarayı. Parayı görünce ötesini karıştırmadık. Siyasetlerini bile öğrenmedik. Biliyordum, öğrensek neşemiz kaçacaktı."

"Kalan borçları yirmi bin miydi?"

"Yirmi beş."

Turan kahkahayla güldü.

"Yahu açıkça dolandırılmışsınız be."

Yüzü kıpkırmızı olmuştu Akın'ın. Sesini yükseltti.

"Dolandırılmışsak sen de dolandırılmış sayılırsın. Bu işi cebimiz için yapmadık herhalde. Adamları sen de tanıyorsun. Bir önerin varsa getir, birlikte çaresine bakalım. Üç kuruş için elin lümpenleriyle mi uğraşacağız. İlerde o meseleye de bakılır. Merak etme, unutmadık."

"Kızma canım, bir dalga geçeyim dedim, ne parlıyorsun." Somyanın dip köşesine geçti Turan. İki duvarın birleştiği yeri yastıklarla dol-

durdu, bacaklarını uzatıp yaslandı. "O işi de bir sisteme bağlayamamıştık."

Somya örtüsünün altına elini sokup karıştırdı, arandı tarandı, bir kibrit kutusu çıkardı kıvrımlar arasından. Sigarasını yakıp bir nefes çekti.

"Sadece liselerdeki iyi adamlarımızın yerine girmeliydik. Veya yüksek paralarla profesyonelce çalışacaktık. Kardeşim, bu boktan sınavın ne zaman yapılacağı önceden belli değil mi. Ama biz bütün işleri son iki üç günde hallederiz ya, her işimiz böyle ya... Yakalanmam da o yüzden. Adamlar kimlik kartını sınav yerinin kapısında verdiler. Resme bir baktım, orada belli oldu zaten..."

Kapı zorlanıyordu dışardan. Gelen Fahriye hanımdı; buzlu camdaki gölgesinden belli oluyordu. Elinde bir şeyler vardı. Turan kalktı, masayı kapının önünden çekti. Annesi bağırarak içeri daldı.

"Ne oluyor böyle, ha, ne oluyor böyle. Benim için mi kapattınız kapıyı? İstemiyorsanız giderim. Aaa şu delilerin zoruna bak..."

Elindeki tepsiyi saman kâğıtlarının üzerine bıraktı. Makinalı tüfek gibi konuşuyor, cevap fırsatı vermiyordu.

"Alın zıkkımlanın şunları." Sesini yumuşatarak, "oğlum sen zayıfsın dedi Akın'a. "Bu herif zaten yiyip içip oturuyor. Yesin otursun okusun, başka bir işe yaramaz. Sen ye hepsini, ye de biraz toparlan. Sonra eve gidince annenler beni ayıplar. Hiç mi bir şey yedirmediniz bu çocuğa derler."

"Çok teşekkür ederim" diye cevap vermeye çalıştı Akın. "Size çok zahmet oluyor. Kendimi sanki bir şeyler yemeğe gelmiş gibi hissediyorum buraya gelince. Siz hiç..."

"Aman oğlum bunun lafı mı olur. Ne olacak. Ben bu domuza söylüyorum hep yemek yerken, bir şeyler pişirirken... Söylüyor mu sana bilmem. Söylemez, söyler mi hiç. Hep diyorum, Akın da olsaydı, şundan o da yiyebilseydi. Gelsene oğlum, niye gelmiyorsun. Ayda yılda bir gelmekle olmaz. Sık sık gel, işin ne?"

"Sık sık geliyorum zaten, ayda yılda bir olur mu. Daha geçen haf..."

"Ha, geçen hafta annenler telefon etti. Söyledin mi Akın'a? Tamam tamam söylemiştin. Seni çok merak etmişler. Anne baba hiç merakta bırakılır mı. Ara sıra ara onları. Alt tarafı bir telefon. Bura-

dan arayabilirsin mesela."

"Eksik olmayın. Evvelki gün aradım. Hep söylüyorlar, sizi çok seviyorlar. Bir türlü fırsat bulup tanışamadık ama bizi her aradığında çok rahatlıyoruz diyorlar."

"Aman eksik olmasınlar canım. Ben sadece telefonu açıp konuşuyorum. Senin hakkında ne biliyorsam onu söylüyorum. Hepiniz akıllı uslu çocuklarsınız da neden bizi çatlatmak istiyorsunuz? Korkudan üzüntüden çatlatacakınız. Ya da başınız belaya girecek, bizi de mahvedeceksiniz kendinizi de. Koca orduyla devletle başa çıkılır mı. Bunlar deli mi vallahi anlayamadım." Cevap vermelerini beklemeden konuyu değiştirdi Fahriye hanım. "Çaydanlığı şimdi ocağa koydum" dedi Turan'a. "Isınınca gel al. Sizin için koydum, bizim işimiz bitti." Şişman, kocaman gövdesinden beklenmeyecek bir çabuklukla odadan çıktı. Turan ardından kapıyı kapattı. Tabaklardan birinde kıymalı börek, diğerinde elmalı pay vardı. İki su bardağına çay konulmuştu.

Akın neşeyle masanın başına kuruldu.

"İşte bu anları çok seviyorum. Bak sana da tabak getirmiş annen. Hepsini ben yiyemem, sen de al."

"Ne zannettin, tabii yiyeceğim" dedi Turan. Börekten koca bir parça ısırmıştı bile. "Adama bak yahu, kendi evinde insana bir şey yedirmeyecek"

"Sen yemiştin ya hani. Ben onun için dedim."

"Şaka şaka. Benim için bu dilim son. Sen istediğin kadar al."

Bir süre ikisinden de ses çıkmadı. Annesi bu işi gerçekten iyi biliyordu. Akın'ın aklının yarısı yediklerinin lezzetinde, yarısı hâlâ yerine sınava girdiği adamdaydı. Bir an köşede, pencerenin altında, yerde duran bir naylon torba ilişti gözüne. Torbanın içinden renkli, desenli kâğıtla kaplanmış, çözülmüş kırmızı kordelasının uçları dışarıya sarkan büyükçe bir paket görünüyordu.

"O paketin ne işi var burada? İnşallah doludur."

Turan sakin sakin,

"Dolu tabii" diye cevap verdi.

Kan beynine çıkmıştı Akın'ın. Yüzü yine kıpkırmızı olmuştu. Bağırdı :

"Gazeteler evin orta yerinde duruyor, adam burada oturmuş ikslerin ye'lere karşı durumunu hesaplıyor. Adama bak yahu. Allah kah-

retsin..." Hırsından bir an ne diyeceğini bilemedi. İçinden lanetler, küfürler yağdırıyordu. Tutup Turan'ın boğazını olanca gücüyle sıkmak istedi. Yerin dibine batsın şu siyasilik, diye düşündü. Öfkeyle söylendi :

"Bu kadar vurdumduymazlık, bu kadar liberalizm başka hiç kimsede bulunmaz." Söyledikleri, sinirlerini hiç yatıştırmamıştı. Ayağa kalkıp, sandalyesine sıkı bir tekme attı. "Ulan geçireceksin şunu kafasına, patlatacaksın beynini."

Biraz sakinleşir gibi olmuştu. Masadan uzaklaşmakla birlikte devrilmekten kurtulmuş olan sandalyesine tekrar oturdu.

Kendisine yöneltilen ölçüsüz kızgınlık Turan'ı zevklendirmişe benziyor. Bir yandan çayını içiyor, bir yandan sırıtıp duruyordu. Bu Akın'ı daha da sinirlendirmişti. Düşündü düşündü, sonra sakin bir sesle :

"Bak arkadaş, senden kadro madro olmaz. Sonunda buna ben de inandım. Bu iş bitsin artık." dedi.

Amacına bu kez ulaşmıştı. Turan'ın gülümsemesi yüzünde dondu. Bozuk bir yüzle cevap verdi :

"Bilmeden olur olmaz konuşuyorsun. Gereksiz sözler bunlar."

"Neymiş gereksiz olan? Anlat bakalım da anlayalım. Neymiş işin doğrusu?"

"Semih dün akşam yoktu. Yine çok önemli bir iş bahane ederek öğlenden çekip gitti. Feyyaz'ın da annesi gelmiş memleketten, bu akşam olmaz yarın alayım, dedi. Öbürlerine de ben vermedim. Yarın hepsine birlikte veririm diye düşündüm. Randevuları ona göre ayarladım. Zaten gazeteleri beş parçaya ayırmam gerekiyor. Nerede açacaktım paketi? Her koşulda buraya gelecekti bir kere."

"Niye gelecekmiş be. Niye buraya geliyor? Adam on kere içeriye girmiş çıkmış, en dikkatli saklanması gereken şeyler bu eve geliyor. Ne biçim anlayış bu?"

"Eğlence olsun diye getirmedik herhalde. Sakıncalı olduğunu ben de biliyorum. Sabahtan Arzu'yu göremedim. Gazeteleri onlara koyacaktım. Orada bölüştürecektim güya. Bizimkilere evde olduğunu söylemiş. Elimde paket akşama doğru oraya gittim, kimse yoktu. Ben de buraya getirdim. Başka ne yapmamı bekliyordun? Bilip bilmeden konuşuyorsun."

"Bunların hiçbiri mazeret değil. Sen disiplinsiz bir insansın. İnatçı bir adamsın. Kimseyi umursadığın yok. Karşındakini dinler görünüyorsun ama yine bildiğini okuyorsun. Bütün sebep bu. Onca eleştiriye uğradın buna benzer konularda; sen hâlâ aynı şeyleri geveleyip duruyorsun. Paketi ne zaman alacağın iki gün önceden belliydi. Rahat rahat randevularını da, evlerini de ayarlayabilirdin. İşi ciddiye almıyorsun. Mesele burada. Kafan kim bilir nerelerdeydi. Hiç olmazsa tavan arasına falan koyabilirdin."

"Tavan arası mı? Yahu zaten bugünlerde tavan faresine döndüm. Son bir aydır belki kırk kere çıktım çıktım indim. Kapıcıdan merdiveni almıştım. Geçen hafta gelseydin görürdün. Bir hafta kapının üstündeki deliğe dayalı kaldı. Karşıki komşular evcek beni seyredip durdular. Elimde paketler dışarıdan geliyorum, hiç eve uğramadan doğru yukarıya. Elimde daha küçük paketler aşağı iniyorum. Evvelki akşam yine paldır küldür aşağı iniyordum; saat on bir miydi neydi, karşıdakilerin kapısı açıldı. Misafirlerini geçirirken tam ortalarına düştüm. Ne diyeyim, benim odaya devamlı su damlıyor da, çıkıp bir bakayım dedim, güya. Tuhaf tuhaf yüzüme baktılar. Bir daha çıkmıyorum oraya."

Turan'ın anlattığı durumu kafasında canlandırınca Akın'ın gülesi geldi. Fakat böyle bir anda gülmesi eleştirisinin gücünü sıfıra indirebilirdi. Derin bir iç çekti. Kalktı, pencereye yürüdü. Dışarıya bakma sırası ondaydı. Biraz ağır konuşmuştu galiba. Eleştirilerden hiç etkilenmiyor gibi görünüyordu ama, aslında sözlerin bayağı içine işlediği belliydi. Yine de kendine bir çekidüzen vereyim, demiyordu. Düzelmeyecekti bu çocuk.

Ne yapmalı? Nasıl davranmalı? Bizimkiler biraz farklı olanın, hata yapanın üstüne gitmeye bayılırlar. Tavırları göze batmaya başladı. Üzerine gitmeyin, bu onun karakteri mi diyeceğim onlara? O daha da kötü diyeceklerdir. Çok hırssız bir adam. Üzerine büyük sorumluluklar almak istemiyor da değil; fakat kendini zorlamadan kazanmak istiyor bazı şeyleri. Yetenekleriyle götürmek istiyor. Döndü, Turan'ın karşısına geçti.

"Hemşerim, sen durumun farkında değilsin. Şu koca şehirde gençliğin en ileri kırk elli kişisinden birisin sen. Herkese örnek olman gerekiyor. Konumuna uygun davranmıyorsun. Bir sürü değişik özelli-

ğine saygı duyuyorum, yeteneklerini, cesaretini takdir ediyorum. Fakat bu tavırların izah edilebilir gibi değil. Arkadaşlardan kime anlatırsak anlatalım, doğru bulmaz bu tutumu."

Turan cevap vermedi. Düşünceli bir yüzle yerinden kalktı.

"Ben çayı getireyim" diyerek odadan çıktı.

Akın bardakta kalan çayını bitirdi. Ne biçim insan bu, diye sordu kendine, düşüncelere daldı.

Hem tutarlı bir mantığı var, hem aptalcasına bir umursamazlık içinde. Disipline edilmekten hiç hoşlanmıyor, örgütlü mücadeleden kopmak da istemiyor. Aslında herkesin içinde yaşanıyor bu çelişki. Bizde herkes kendini alabildiğine zorluyor. Hatasız, zaafsız, kararlı, cesur, ideal devrimci görünmek için. Kimse zorlamasa kendini, Turan gibi aldırmaz olsa, belki çoğunun hali onu aratacak. Sayımızın azlığının farkına vardıkça açığı yine kendimizle kapatmak istiyoruz. Daha ilkeli, daha yetenekli, daha kararlı, daha çalışkan, daha cesur, daha kusursuz insanlar haline gelerek.

Turan elinde çaydanlık, odaya girdi.

"Toparlanıyorlar galiba" dedi. "Ama hiç ümitlenme, bunların toparlanmaları en az bir saat alır." Çayları tazeledikten sonra Akın'ın karşısına, iskemleye ters oturdu. Bir şeyler anlatmak istediği belliydi. Sıkıntılı, biraz da kederli bir yüzle söze girdi : "Sen benim aldırmaz göründüğüme bakma. Eleştiriler üzerinde ne çok kafa yorduğumu tahmin edemezsin. Zaten eleştiri gelmesi de gerekmiyor. Yaptıklarımızın farkındayım. Kendini kandırmıyorsa her insan farkındadır. Düşünüyorum düşünüyorum, bir türlü çözüm yolu bulamıyorum. Sonunda, bildiğin gibi devam et, diyorum kendime."

"Peki, ne düşünüyorsun? Aç biraz."

"Bak meselenin birçok yönü var. Bir kere şunu söyleyeyim: Bana önerilenlerin, şöyle ol, böyle ol gibi sözlerin aksine ben o kadar iddialı, yani dört dörtlük olma çabasında bulunmak istemiyorum. Bu bana göre bir şey değil. Eskiden benim de böyle hedeflerim vardı. Ama bir noktada kendimi tanıdım. İnsan ne ölçüde iddialı olursa, ne kadar kusurlarını, zaaflarını aşmaya çalışırsa o ölçüde zayıflıklarının, yetersizliklerinin farkına varıyor. Hem kişisel planda, hem siyasi planda. Bir kere insan çevresini değiştirmek istiyor. En başta ben kendi arkadaşlarımı değiştirmek istiyorum. Konuyu dallandırdım; bak şöyle

anlatayım: Ben çevremde benim gibi düşünen, benim gibi duyan insanlar olmasını isterim. Bir demokratı kendi düşüncelerime kazanmak isterim. Bir taraftarımızın yalnızca siyasi konularda değil, her konuda benimle duygu ve düşünce iletişiminde olmasını, ortak pek çok yanlarımızın bulunmasını isterim. Oysa görüyorum ki insanları kazanmak, örgütlemek çok zor, hatta bazı şartlarda imkânsız gibi bir şey. Öte yandan kazanmışız dediğimiz arkadaşlara bakıyorsun; hangi açıdan incelersen incele üzerlerinde daha çok çalışmak, onları gerçek anlamda kazanmak gerektiği sonucuna varıyorsun. Bence işte asıl siyasi çalışma, asıl yapılması gereken budur. Kişisel planda meseleye bakıyorum, görüyorum ki bu insanları etkilemek, bir yerlere yönlendirmek için ya insanın olağan dışı bir ikna kabiliyeti olması lazım, ya da herkesi etkisi altında bırakacak efsanevi bir kişilikte olması. Bunlar bende yok. Ya da konuya siyasi açıdan bakıyorum, kitlelerin, aydınların her bakımdan kafasını açan, gelişmiş bir programa ve ideolojik kapasiteye erişmiş bir örgüt olması, bu örgütün vurduğu yerden ses getirmesi lazım ki, insanlar etkilensin. O da ortada yok. İşte bunun ötesinde faaliyetler bana anlamsız geliyor. Elbette her şart altında bir şeyler yapmak gerek. Ama zorladıkça kendim yıpranıyorum, zorladıkça kendime güvenim azalıyor. Tersini yaptıkça, yani bazı şeyleri ince eleyip sık dokumadıkça, serbest davranınca, insan sorunları o derece gözünde büyütmüyor. Kendine güveni artıyor, örgüte güveni artıyor."

"Hayret doğrusu. Anlattığına benzer bir ruh hali içinde olduğunu tahmin etmiyor değildim. Fakat bu bakış açısını teorileştirip savunmasını yapacak kadar ileri gittiğini bilmiyordum. Helal olsun."

Turan yeni bir sigara almak için sabırsız bir hareketle masadaki pakete uzandı.

"Sen olsun öyle deme. Söylediklerim gelişigüzel söylenmiş bahaneler değil. Ne derece riskli bir yolda olduğumuzu, omuzlarımızdaki yükü biliyorsun. Bu yolda devam etmek için moral gerekir. Yöntemi nasıl olursa olsun, her devrimci moralini yüksek tutmalı. Benim yapmaya çalıştığım bu."

"Buna morali yüksek tutmak denmez ki. Elinde bir makine var. Sen bunu yarım kapasitede çalıştırıyorsun. Neden böyle yapıyorsun, diye sorduklarında makine böyle daha verimli işliyor, diye cevap ve-

riyorsun. Bu bizim mantığımız değil. Sen buna yöntem mi diyorsun?"

"Bir kere demagoji yapıyorsun. İkincisi elbette bir yöntem. Üçüncüsü bizler makine değiliz. Kaldı ki makine bile olsak, onu motoru çatlatıncaya kadar zorlamak hiç akıl kârı değil. Yarı yolda su kaynatanları çok gördük."

"Tutumun çok yanlış. Sen hiç kimseyle tartışmadan, görüşmeden birtakım fikirler geliştirmişsin, kararlar almışsın. Bunları bir sır gibi saklayıp günün birinde sıkışınca açıklıyorsun. Ne düşündüysen çok önceden bizimle, örneğin benimle tartışmalıydın. Sen öyle davranmadın. Açık oynamadın bizimle. Fikirlerin de fikir olsa. Bunlar bayatlamış düşünceler. Aklım almıyor be, nasıl olup da hiç kimseyle konuşup tartışmadan kendine bu sonuçlara varma hakkı tanıyorsun! Yazıklar olsun."

"Bazı şeyler için insan kendi başına düşünüp kendi başına karar vermeli. Kendi içimde hesaplaşmayı tamamlamadan kiminle konuşacaktım? Üstelik bazı sonuçlara varmış falan değilim. Bunlar geldiğim noktadaki düşüncelerim. Yani olgunlaşmamış fikirler. Ben her zaman..."

"Bal gibi olgunlaşmış düşünceler. Bundan bir adım ilerisi, hadi arkadaş bana eyvallah demek, çekip gitmek. Meseleyi hafife alıyorsun."

"Hafife alan sensin. Ben çekip gitmek için değil kalmak için bu yolu tutuyorum. Onun için seninle tartışıyorum. Sonra başkalarıyla niye tartışmadın diyorsun. Bugüne kadar seninle bile ne tartışabildik ki. Seni suçladığım yok, yanlış anlama. Ortada bir suç varsa hepimizin. Bunca yıllık arkadaşız. Çevremizdeki herkesin malumu olan birtakım konular dışında hangi özel ya da genel meseleyi oturup derinlemesine tartıştık, ha söylesene? Ne zaman tüm dertlerimizi döktük birbirimize? Kim gerçek anlamda açık; kim kendi sorunlarını, çelişkilerini açık açık ortaya koyuyor da, benden istiyorsun bunları. Eskiden böyle konularda bizim vatandaşlara güvenmezdim. Ama o zaman bu güvensizliği aşamadığım küçük burjuva bir zaaf olarak değerlendirirdim. Küçük burjuva onurumu suçlardım. Şimdi öyle düşünmüyorum. Arkadaşlar arasında bırak bazı sorunları çözecek ve insana yol gösterecek, onları layıkıyla anlayıp değerlendirebilecek nitelikte adam

görmüyorum. Haksızlık etmeyeyim; az da olsa bu düzeyde arkadaşlar muhakkak ki vardır. Ama önemseyip de kim vakit ayırır bu tür sorunlara. Açtığın zaman kendi bildikleri gibi anlayıp küçümserler adamı. Ortam bunu gerektiriyor."

"Haksızlık etmeyeyim diyorsun ama haksızlık ediyorsun. Hareketin niteliksel gelişmesini inkâr ediyorsun. Geçmişte önem verilmeyen bazı sorunlara giderek çok daha fazla önem verildiğini inkâr ediyorsun. Bunu geçen hafta bizzat kendin söylemiştin. Kendinle çelişki içindesin sen. Kafan iyice karışmış."

"Bilmiyorum. Evet, öyle bir gelişme var. Yalnız bazı problemlerin de henüz halledilmediğini, aksine daha çetrefil hale geldiğini de görmek lazım." Bir an sessizlik oldu. Ardından gülerek devam etti Turan. "Bazı sonuçlara varmak için bile iddialı olmak gerekir. Demiştim ya, bu bana göre değil. Şimdilik idare edip gidiyoruz işte."

Akın arkadaşını kaybetme korkusu içindeydi. Öfke ve sitemle,

"Sen ne söylediğinin farkında değilsin" diye isyan etti. "İdare ediyormuş. Rezalet. Bu söylediklerin kesinlikle konumunla bağdaşmaz. Hem kendin için tehlikeli, hem örgüt için."

Turan da kızmıştı.

"Demek öyle" dedi. "İçimizi olduğu gibi döktük diye şimdi de güvenilmez duruma düştük. Böyle olacağını biliyordum. Ben demedim miydim, bu konular açık tartışılmaz diye. Güvenmeyin siz."

"Adamın kafasını kızdırma. Şimdi de kendine acındırıyor. Bu da bir pasifizm belirtisidir arkadaş. İşi hemen güven güvensizlik ikilemine getiriyorsun. Demin belki klasik bir laf ettim, ama doğru değil mi sen söyle?"

Turan asık bir suratla, tamam tamam dercesine başını çevirdi. Mırıldanarak konuştu.

"Aslında seninle bile konuşmaya hazır değilim." Ardından yeniden konuşmaya karar vermiş gibi Akın'a baktı ve içtenlikle devam etti: "Yararına inandığım çalışmalarda hiç de gevşek değilim. Aksine gayet istekli ve takipçiyim. Beni yanlış tanıyorsunuz. Hakkımda halihazırda yapılan işler içinde değerlendirme yapılıyor. Ben bunu doğru bulmuyorum. Yaptıklarımıza inancım var. İnancım olmasa zaten şimdi bambaşka bir konumda bulunurdum. Yapılış şekillerine inancım yok. Yaptıklarımızın çoğu bana sanki iş olsun diye yapılıyormuş

gibi geliyor. Çok basit geliyor. Bir eleştir, iki eleştir, ben de kafa yormuyorum artık. Kolayını buldum. Bana bir görev veriliyor, görev olduğu için gidip yapıyorum. Görev olduğu için faaliyet örgütlüyorum, görev olduğu için başkalarına görev verip onları ajite ediyorum. Yapıyorum işimi, bitiriyorum. İşte o kadar."

"Yapma öyleyse. Ne diye yapıyorsun? Adama bak, şimdi de memur anlayışının propagandasını yapıyor."

"Açıkça söyleyince mi suç oluyor? Benim gibi davranan öyle çok insan var ki. Bunu kendilerine dahi itiraf etmekten korkuyorlar. Onlardan çok daha olumlu bir konumdayım. Hiç olmazsa neyin ne olduğunu biliyorum. İşin farkında olmama rağmen onlardan geri kalmıyorum, çoğundan daha çok iş yapıyorum."

"Bu senin görüşün. Çok açık veriyorsun. Baştan savma iş yapınca ayrıntılara önem vermiyorsun. Ayrıntılara önem vermedikçe kendini tehlikeye atıyorsun. Bugüne kadar ne ipe sapa gelmez şekillerde yakalandın. Demek, işin anahtarı buymuş."

"Sen de benim kadar yakalandın. Bu dediğin bir kanıt mı sanki."

"Hadi canım... Olayları istersen tek tek karşılaştıralım. Hatasını da kabul etmez ki birader... Her şeyi en iyi düşünen kendisi. Aklıma geldi, geçen hafta elinde bildiri paketi alakasız bir buluşmaya gitmişsin. Ne diyorsun buna? Açıkla bakalım."

Turan ayıp bir şey yaparken yakalanmış bir çocuk gibi mahcup mahcup güldü.

"Kim söyledi sana bunu?"

"Kim söylediyse söyledi. Bak Turan, ne dersek diyelim, bizimkiler esasta haklılar. Sen kendi isteğinle bu yapıda kaldığın sürece sadece yakalanmış içeri düşmüş olman bile bir kadro kaybı anlamında hareket e zarar verir. Bu memur anlayışını bırak. Şartlar çok ağır. Bu şartlarda iyi kötü bir şeyler yapılmaya çalışılıyor. Küçümsüyorsun mücadeleyi. Herkes hata yaparsa ben de yaparım, gidilen yol yanlışsa benim yolum da yanlış olur diyorsun. Bu her türlü tavrı haklı gösterme mantığıdır. Sonra, başkalarından çok şey bekliyorsun. Onlar o kadar ince düşünemezler. Herkesin psikolojisini tahlil edemezler. Böyle olsaydı daha iyiydi ama buna ne güçleri ne zamanları var. Her ülkede ve her zamanda siyasi çalışma için en temel şart sıkı çalışma ve disiplindir. Bundan başkasını kabul etmiyorum. Her şeyin önünde il-

keler gelir. İlkelere uyulsa, her kademede harfiyen uyulsa, o zaman işler çok daha düzenli yürüyecek. O zaman belki benim de harekete yönelik pek eleştirim kalmayacak. Önce ilkelere uyacaksın, sonra kişisel sorunlarınla uğraşacaksın. Bu yapı içindeki herkes böyle düşünmek zorunda. Var olmak için başka çıkar yol yok."

Kadınların bağırtıları artmıştı. Sesleri yakınlaştı. Dış kapının önünde vedalaşma faslına geçilmişti.

"Sen de haklısın" dedi Turan. "Neyse sonra yine konuşuruz."

Konuşmalar, açılan kapıyla merdiven boşluğundan yankılanarak geliyordu. Sonra merdivendeki ayak takırtılarıyla sesler giderek azaldı. Ardından kapının kapandığı duyuldu. Çok geçmedi, Fahriye hanım yine daldı içeriye.

"Ne haltlar karıştırıyorsunuz gene burada? Kapanmışlar odaya, kim bilir ne şeytanlıklar kuruyorlar. Sizi şikâyet edeceğim. Vallahi şikâyet edeceğim." Keyifli keyifli güldü. Çok zaman olduğu gibi pür neşe görünüyordu. Bükülmüş iki parmağıyla Turan'ın kafasına vurdu.

"Ezeceksin bunun kafasını" diye bağırdı. "Zavallı garip çocuğu kandırıp duruyor. Bütün kötülükler bunun kafasından çıkıyor, bunun... Senin burnun boktan kurtulmaz, bari başkalarını yakma."

Turan'ın zekâsıyla övünürdü Fahriye hanım. Sık sık bu şekilde şakacıktan onu suçlar, vururdu kafasına. Fakat bazen içine bir kuşku girer, ondan bundan şüphelenirdi. Akın'a, sizin elebaşınız kim, diye sorardı. Sorduğu sorular ve şüphelendiği kişilerle onu çok güldürürdü. Kadının elebaşı zannettiği kişi, ilgisiz bir sempatizan ya da Turan'ın sıradan demokrat bir arkadaşı olurdu genellikle.

Masadaki boş tabak ve bardakları görünce bağırdı.

"Ay çayı bitmiş çocuğun. Eşşek, hâlâ oturmuş konuşuyor. Kalk bakalım koy arkadaşının çayını. Börek de getir oradan." Dürttü Turan'ı.

"Hay Allah, git başımızdan" diye söylendi Turan. Ağır ağır yerinden doğruldu yine de.

Akın tutup omuzlarından arkadaşını geri itti.

"Ben çay isteseydim kendim koyardım. Otur yerine."

Turan üstelemeden, memnun, arkasına yaslanırken Akın rahatsız bir yüzle nezaketin gereğini yerine getirdi.

"Elinize sağlık, börek ve çay çok güzel olmuş."

"Afiyet olsun oğlum" dedi Fahriye hanım.

"Ben sana biraz daha getireyim." Akın'ın itirazına rağmen odadan fırladı. Az sonra elinde bir tabak geri döndü. "Bak şuna, bak" diyerek Turan'ı gösterdi. " Domuz gibi. Sen de biraz yemeğine dikkat et, topla kendini." Divanın köşesine oturdu. " Zayıflık yine iyi be evladım, asıl şişmanlık çok kötü. Ne olacak benim bu halim? Bu kalp bu koca gövdeye nasıl kan yetiştirecek? Ne zamana kadar sabredecek bu yürek? Dün doktora gittim, bak onu anlatayım. Yaşlı, beyaz saçlı tonton bir doktor. Bizim alttaki komşu tavsiye etti; bir de ona gideyim dedim. Tansiyonumu ölçtü sağ olsun. Bu tansiyon çok yüksek, dedi. Zayıflayacaksın, başka çaresi yok, dedi bana. A doktorcuğum onu ben de biliyorum, dedim. Ama can sıkıntısı ne yaparsın... Ben cahil kadınım dedim. Kitap mitap okumam. Bu yaştan sonra dikiş falan da dikemem. Ne yapayım, yemek yapıp yiyorum, canım sıkılıyor, pasta yapıp yiyorum, içim eziliyor tatlı yapıp yiyorum, dedim. Bizim evde bir domuz var, ona kafam bozuluyor, yiyorum dedim. Onun iki kardeşi var, sağ olsunlar, onlar da öbüründen geri kalmıyorlar, onlara kafam bozuluyor, yiyorum dedim. Başka ne yapayım, dedim. Gülüyor, kıkır kıkır gülüyor adamcağız. Ben anlatıyorum o gülüyor. Beni pek sevdi. Bir gün size geleyim, bana da ikramda bulunursunuz herhalde, dedi. Gelin dedim, benim oğlum da doktor dedim..."

Fahriye hanım hızlı hızlı, neşeyle konuşuyordu. Ama Akın'ın dikkati dağılmıştı bile. Karşısındaki kendisini ilgilendirmeyen bir konuda konuşmayı uzatırsa hemen dağılıverirdi dikkati.

"Ay bendeki çene değil motor motor" dedi kadın. "Kafanızı şişirdim. Ben gideyim, siz rahat rahat konuşun."

Akın utanmıştı. Ağzında geveleyerek yalnızca bir, estağfurullah, diyebildi. Annesinin ardından Turan da kalktı. Köşedeki paketi aldı.

"Ben şunları iyi bir yere saklayayım" dedi çıkarken.

İki çift nezaket sözü etmeyi, kadıncağızı beş dakikacık dinleyebilmeyi beceremediğine sıkılmıştı Akın. Kalkıp odanın içinde volta atmaya başladı. Bu yönleri hiç iflah olmayacaktı. Hiç sosyal bir insan değildi. Annesi gerçekten kırılmış mıydı, yoksa kendi mi büyütüyordu böyle ufak şeyleri? Derken Turan girdi odaya. Elinde partinin gazetesi vardı.

"Gazetede son birkaç sayıdır çok iyi yazılar çıkıyor. İşi biraz ciddiye alınca, biraz zaman ayırınca demek oluyormuş. Okuyayım mı?"

Turan'ın gazetede çıkan yazılardan birini beğenmesi ilgisini çekmişti. Akın'ın. Kendisi de beğenmezdi nitekim o yazıları.

"Oku oku" dedi.

Masanın üzerine çıkıp oturdu. Yüzü somyada oturan Turan'a dönük, ayakları somyanın üzerindeydi. Turan okumaya başladı. Basına konan gizli sansür ve aydınların tutumuyla ilgili bir yazıydı bu. Bir an gözü pencereye takıldı. Perdeler açık, dışarısı karanlıktı. Camdan kendini görüyordu. Zayıf, uzun bir vücut kamburunu çıkarmış, masanın üstünde oturuyordu. Karşısında daha aşağıda oturmuş birinin kafasının üstü görünüyordu. Aklına Aylin geldi. İçi sızladı birden. Hep böyle olurdu. Onu düşünmediği bir aradan sonra, Aylin'in her aklına gelişinde ani bir heyecan vururdu kalbine, içi sızlardı. Şimdi, şu anda ne yapıyordu acaba? Dikkatini okunan metine vermeye çalıştı.

V./

Duvar dibine kadar yürüdü Aylin. Boş bir masa buldu kendine. Çantasını iskemlenin arkasına asıp sırtını duvara vererek oturdu. Bir gazete olsaydı yanında, bulmacasını çözer, vakit geçirirdi. Ama dışarıya çıkıp almaya da değmezdi. Makine Fakültesi'nden Emin'i bekliyordu. Çevresine bakındı. Çoğunun yüzleri tanıdıktı. Bazıları kendi okulundandı. Birisiyle göz göze geldi, uzaktan selamlaştı.

Sıkış sıkış çok canlı bir kalabalık vardı kahvede. Çoğu masalarda beşer onar kişilik gruplar halinde toplanmışlardı. Kimisinde neşeli, şamatalı, kimisinde ciddi bir şeyler konuşulup tartışılıyordu. Arada tek tük oyun oynanan masalar vardı. Birçok günlük Haber gazetesi çarpıyordu insanın gözüne. Masaların üzeri dergiler, kitaplarla doluydu: şu dönem herkesin elinde dolaşan sanat dergileriyle... İnsanlar, kılık kıyafetler hep birbirine benziyordu. Makyajsız, sade giyimli kısa ya da toplanmış saçlı kızlar, kadife pantolonlar, bol pazen elbiseler, süet botlar, çoğu esmer, kısa saçlı; bıyıklı erkekler ve bir sürü gözlük... Şimdi dışarıdan bir 'faşist' gelse ya da bir sivil polis baksa şu kalabalığa, kim bilir ne kadar ürkerdi. Kim bilir neler konuşuluyordu bu masalarda, hangi eylemler planlanıyordu. İçin için güldü. Gerçek durumu iyi ki bilmiyorlardı. Masaların çoğunda ne ilgisiz, ne eften püften şeylerin konuşulduğunun farkında değillerdi. Bu kalabalığın en az dörtte üçünün örgütlü olmadığını, örgütlere karşı da o denli yakın duygular beslemediklerini nereden bilebilirlerdi?

Adamlar solun gücünü çok abartıyorlardı. Radyodan televizyondan her gün konuşmalarını duydukça, gazetelerde köşe yazılarını okudukça, iktidardakilerin devrimci gücü gerçek ve ciddi bir tehlike olarak değerlendirdiklerini gördükçe, insanın ister istemez göğsü kabarıyordu. Fakat bu sağın eski bir taktiğiydi. Olduklarından güçlü zannedildiklerini biliyordu, aynı zamanda üzerlerindeki baskı ve terörü haklı çıkarmak için zannediklerinden de güçlü gösterildiklerinin farkındaydı.

Bu 'Salim babanın kahvesi' de benzerleri gibi, öğrencilerden esirgenen okul kantininin yerini tutmuştu bir dönem. Lisenin kısıtlayıcı havasından kurtulup daha serbest bir ortama girmenin, özgür ve 'üniversiteli' olmanın tadını öğrenciler en önce ve en iyi buralarda çıkarırlardı. Bir dönem geldi, siyasi mücadelenin kızışmasıyla kesin olarak saflaştılar. Çoğu solun, bir kısmı da sağın kitle çalışması alanı haline geldiler. Gerçi giderek daha kanlı geçen çatışma ortamında asıl kargâhlar önemleri gün geçtikçe artan gençlik dernekleriydi, fakat onlarsız da yapılamıyordu. Aynı zamanda birer ders çalışma merkezi durumunda olan kahvelerde en fazla ders notu, teksir getirme yarışına giren siyasetler derslerden kopmamış demokrat kitleden adam 'kafalamaya' çalışırlardı.

Sıkıyönetimle birlikte dernekler bir bir kapatıldı. Siyasi kadrolar artık öğrenci kahvelerindeydi. Kısa zamanda bazıları gruplara göre de paylaşılarak politik karargâhlar haline geldiler. Buna koşut olarak gerek resmi güçlerin gerekse karşıt grupların saldırıları da artmıştı. En tehlikeli günlerde silahların patladığı, kanın gövdeyi götürdüğü anlarda bile ıstakalarını terk etmeyen okeyciler ve bilardocular haricinde demokrat kitlenin ayağı kesilmişti. Şimdi yeni dönemde siyasi örgütlerin birbiri ardınca darbeler yemesi, siyasi canlılığın sönmeye yüz tutmasıyla eski kitlevi özelliklerine geri dönüyorlardı.

Aylin'e, Emin'in randevusunu ders arasında amfide karşılaştığı arkadaşlarından biri vermişti. Bugün sekiz günlük ihtiyat kaçaklığından sonra okula gittiği ilk gündü. Rıdvan gözaltından çıkmış, haber göndermişti. Dediğine göre Atilla amfide konuşma yaptığını kabul etmiş, vizelerle ilgili bir konuda konuştuğunu, başka konuya değinmediğini ifade etmişti. Onu yakalayan askerler artık gerçekten konuşmayı duymadıklarından mı, yoksa meseleye fazla buluşmak istemediklerinden mi, bilinmez, onu yalanlamamışlardı. Ayrıca Atilla bu işte yalnız olduğunu, kendisine yardım eden birinin bulunmadığını söylemişti. Sanıldığının aksine üzerinden bildiri falan da çıkmamıştı. Rıdvan ise tuvalete gitmek için kapıdan çıkarken yakalandığını söylemişti. Nedense siyasi şubeye götürülmeden mahkemeye çıkarılmışlar, Rıdvan serbest bırakılmış, Atilla ise tutuklanmıştı.

"Merhaba" dedi yanıbaşında bir ses.

Dalıp gitmişti Aylin.

"Aa sen miydin? Otursana şöyle."

Birdenbire Yusuf'u karşısında görmek onu sevindirmişti.

Arkadaşı oturmadan ayakta cevap verdi.

"Ben iki saattir buradaydım zaten. Çıkarken seni gördüm, bir ne var ne yok diyeyim dedim. Eee nasılsın?"

Uzunca boylu, solgun ince yüzlü biriydi. Seyrek sakallarının hayli zamandır jilet yüzü görmediği belli oluyordu.

"İyiyim" dedi Aylin. "İyi ki gördün beni. Ne kadar zaman oldu, bir doğru düzgün konuşamadık. Eskilerle konuşmaya hasret kaldım."

"Vaktin varsa biraz kalabilirim."

Oturdu Yusuf. Aylin tüh der gibisine elini salladı.

"Aksi gibi şimdi vaktim yok. Zaten hep böyle oluyor. Vaktim olunca arkadaş olmuyor, arkadaş olunca vakit olmuyor. Bir vatandaşı bekliyordum aslında, şimdi gelir."

"Ne yapalım" dedi Yusuf gülerek.

"Şansımız yokmuş, bir dahaki sefere. Ben kalkayım o zaman."

"Bir dakika olsun otur. Bir çay söyleyeyim. Ben de içmedim, birlikte içeriz."

"Yoo sağ ol, ben neredeyse on bardak içtim. Sen içeceksen söyleyivereyim."

"Acelesi yok, boş ver."

"Nasıl gidiyor işler?"

"Fena değil. Senin mahkeme işinde bir gelişme var mı?"

"İyi gitmiyor. Kafamı takmamaya çalışıyorum ama..." Morali bozuk bir yüzle neyse der gibi baktı Aylin'e, orta masalardan birine kaydı gözleri, sonra devam etti. "Avukatla görüş, şahitleri ayarla, mahkeme günlerini takip et, bir yığın iş... Biliyorsun benim dava sivil mahkemede. Hâkimle yüz yüze görüşmek istiyorum. Bir randevu ayarlama peşindeyim."

"Çok iyi. Görüşebilecek misin peki?"

"Çalışıyorum. Okulun önünde bir arkadaşla buluşacağım. Hâkim onun uzaktan akrabası oluyormuş. Bakalım..."

Uzaktaki bir arkadaşına geliyorum manasına işaret etti.

"Ben kalkayım. Bak az daha unutuyordum, Emin'i görebilir misin?"

"Şimdi onu bekliyordum zaten."

"Çok iyi. Söyle ona memleketten babası geldi. İki gündür onu arıyor. Adamcağız beni buldu. Ben de evinin adresini verdim. Herif oraya da gelmemiş. Burada bir akrabaları varmış. Şimdi onlarda kalıyor babası. Unutma bir söyleyiver."

"Tamam. Gelince hemen söylerim."

Yusuf kalktı. Birbirlerine iyi şanslar ve iyi günler dileyerek ayrıldılar. Bu adam Teknik'te hareketin ilk adamlarındandı. İki yıl kadar önce tüm sorumluluklarını bırakmış, yalnızca bir taraftar durumuna gelmişti. Daha ilk yıllarda önderlerle yıldızı barışmayan muhalif yapıda kadrolardandı. Hareket içinde hizip ortaya çıkınca bir süre çekimser kalmış, bu yüzden o günden sonra kendisine kuşkuyla bakılır olmuştu. Sonunda kendi deyişiyle 'pilinin bittiğini' söylemiş ve ayrılmıştı. Yeri gelince, ben yukarıdakilerin yapısını iyi bilirim, der dururdu. Ona göre örgütün zaaflarını düzeltebilecek kapasitede sadece bir iki kişi vardı. Onlar üstesinden gelebilirse gelirdi bazı şeylerin, yoksa bu hareketin iflah olacağı yoktu. Fakat bunları uluorta herkese söylemezdi. Kendisi mücadeleyi bırakınca türlü teorik bahaneler bulup örgüte ve örgütlülüğe kara çalanlardan değildi. Eski çevresinden kopmamıştı. Zaten süren davaları yüzünden istese de ilgisiz bir kişiliğe bürünebilecek durumda değildi.

Yusuf'la her karşılaşması Aylin'de buruk çağrışımlar uyandırırdı. Hayalleri okula girdiği ilk yıllara dönerdi. Olaylar öyle hızlı akıp geçiyordu ki üç dört yıl öncesi mazi gibi geliyordu insana. O dönemin toy devrimcileri için Yusuf çok şey demekti. Onun elinde büyümüşlerdi dense yeriydi. Ortalığı çekip çeviren dört beş kişi vardı. Hayri, Yusuf, Selami, Faik ve başka bir iki kişi... Yapılanlar topluca oynanan çok zevkli, eğlendirici bir oyundu adeta. Oyunu idare edenler de işte bu insanlardı. Onlar başlarında oldukça tehlike, insana ancak gurur veren heyecanlı ihtimallerden başka bir şey değildi. Başarılan görevler en önce onların gözüne girmeyi, sevgi ve takdirlerini kazanmayı getiren övünç kaynaklarıydı. Konuşma tarzları, el kol hareketleri, mimikleri elde olmadan benimsenirdi. Onların kullandığı deyimler kullanılır, sorunlar onların üslubuyla anlatılırdı.

Bir anı canlandı. Mimarlığa başladığının ilk haftasıydı. Okul çıkışında gazete satarken yakalanmıştı. Yasadışı bir eylem olmamasına rağmen polis gazete satanların, bildiri dağıtanların üstüne saldırır, ya-

kaladıklarını gözaltına alırdı. Polisler onu ekip arabasına bindirirlerken Yusuf yetişmişti. Tek başınaydı, fakat polislerin karşısında sanki amirleriymiş gibi rahat ve emrediciydi. Tutup çıkarmıştı arabadan Aylin'i.

Ya şimdi? Böyle bir insanla konuşmaya bile zamanı olmuyordu. Üstelik kanıksamışlardı bu durumu.

Ne biçim insanlarız biz. Akıntıda sürükleniyoruz. Düşüncelerimizi, dertlerimizi, beklentilerimizi açıp doya doya tartışacak ne alışkanlığımız var, ne fırsatımız. Bir Yusuf mu? Kaç tane arkadaşım var benim. Bazı konularda biraz açığız ama belli konularda sımsıkı kapalı. Kaçınının gerçek sorunlarını biliyorum ya da içimde yaşıyorum? Neden insanlar yüreklerini kapatıyorlar birbirlerine? Niye bu güvensizlik ya da çekingenlik? Birini anlayabilmek için doğrudan doğruya konuşmak yerine bir dizi sembolü yorumlamak, yığınla şifreyi çözmek zorundasın. Böyle bir çevrede bile.

Aylin ilk görüşte anlaşılamayan çekingenliğine karşın hemen her türlü çevreye girebilen, uyum sağlayabilen bir insandı. Çocukluğundaki uyumsuz, hırçın, kavgacı mizacı, yıllar geçtikçe yerini sakin, yumuşak, uyumlu bir yapıya bırakıyordu. Çevresindeki herkesle onu gelmez çekişmeler ve suçluluk duygularıyla geçmişti küçüklüğü. Lise yılları yakın arkadaşlık ilişkileriyle mutlu bir dönemdi. Şimdi içinde bulunduğu çevreyle ise geçmişte hiçbir çevreyle kaynaşmadığı kadar kaynaşmıştı. Yeni yetme çağının haylaz, ele avuca sığmaz, kavgacı kızı artık ağırbaşlı olgun bir kişilik kazanmıştı. Bazılarında saldırganlık eğilimlerini açığa çıkaran politikleşme ona vakar getirmişti. Lise arkadaşları Aylin'deki değişikliği görünce şaşırırlar, geçmişte hayli sık hedef oldukları tepkiselliği bulamayınca hayal kırıklığına uğrarlardı. Ondaki gizli utangaçlığı olduğu gibi, bastırılmış kabadayılığı da sezebilmek için dikkatli bir gözlemci olmak gerekirdi.

Önemli bir iç hesaplaşmadan geçmeden girmişti bu yola. O yıllarda arayış içinde olan, bir şeyler yapmak, bir ideal için özveride bulunmak, kişiliğini sağlamlaştırmak ve kanıtlamak isteyen gençler, öğrenciler, aydınlar için hızla politikleşme olgusu uzak durulması imkânsız bir kitlesel cereyandı. Dalga içine almıştı şehirleri, kırları, okulları, fabrikaları. Kolejdeki son yılında okulda en güçlü ve adamları en göze çarpan grup hangisiyse Aylin de o grubun sempatizanı olmuştu.

Yani büyük çoğunluk için rahatlıkla söylenebileceği gibi onun da başka birinde değil, şimdi içinde bulunduğu grupta yer almasına neden olan birtakım rastlantılardı. Doğrudan yana tavır almayı karakterinin önemli bir eğilimi olarak görürdü, fakat doğrunun türleri konusunda o denli ince düşünmezdi. İnce düşünebilecek ölçüde derinlemesine bilmedikleri konularda rastlantıları değersiz kılacak ölçüde cesaretli kararlar almaları insanlardan elbette beklenemezdi.

Çok kitap okumazdı, ancak çevresinden ne duyarsa eksiksiz kaydedilebilen bir hafızası vardı ve bu yüzden teorik bilgisi kuvvetli kabul edilirdi. Fazla çalışkan olduğu söylenemezdi. Programlı ve disiplinli sayılmazdı. Fakat zekâsı ve yeteneklerini ustalıkla kullanabildiği için hareketin disiplinli ve çalışkan bir kadrosu olarak bilinirdi. Kişisel konularda ve günlük yaşantısında uzlaşıcı özellikler gösteriyordu ama, siyasi meselelerde 'sekter' denilebilecek ölçüde uzlaşmazdı. Beğeni ve takdir görmekten çok hoşlanırdı. Yine de bunu öylesine gizlerdi ki, asıl beğeni ve takdiri samimiyeti ve alçak gönüllülüğüyle toplardı.

Emin kapıda görünmüştü. Gözleriyle kalabalıkta Aylin'i arıyordu. Kendinden yana baktığında elini kaldırıp salladı Aylin. Emin ona doğru yürüdü, gülümseyerek gelip masaya oturdu.

"Merhaba, nasılsın?"

"İyiyim. Tam vaktinde geldin."

"İşler iyi gidiyor" dedi Emin neşeyle. "Senin dönmen de çok iyi oldu. Teknikte bizi artık hiç kimse tutamaz. Atilla kolay sıyrılır diyorlar ha?"

Elleriyle ıslak ve yağlı saçlarını sıvazladı.

"Evet. Dışarıda yağmur mu yağıyor?

"Yok canım, kapıdan girerken kovayla ıslatıyorlar."

"Hadi? Ne espri. Annem o kadar söyledi şemsiyeni al diye; dinlemedim bak."

Emin saçlarını sıvazlamayı bırakmış, şimdi de ellerini ovuşturuyordu.

"Büyük sözü dinleyeceksin" dedi abartılmış bir ciddiyetle.

"Sen daha bir şey içmedin mi? Bana da bir çay söylersin o halde."

"Sen söyle, parası benden."

Arkasına baktı Emin.

"Hah, geliyor işte."

"Unutmadan hemen söyleyeyim. Memleketten baban gelmiş, seni arıyormuş. Yusuf söyledi."

Emin kayıtsız bir ifadeyle,

"Buldu beni" diye karşılık verdi. "Bu gece beraberdik. Halamlara gitmiş." Cebinden çıkardığı yarım bir simidi dişlemeye başladı. Aylin'e de uzattı. "İster misin?"

Aylin yüzünü buruşturdu.

"Midem kaldırmaz."

"Neden? Pis değil ki. Bu sabah almıştım, cebimde unutmuşum."

"Pis değil mi? O cebine neler neler girip çıkıyor. Paralarını oraya koymaz mısın sen?"

"Koyarım, ne olmuş?"

"Bir de temiz diyor. Şuradan birini çağır, üzerine tükürttür daha iyi be. Sen söyle bakalım, nedir iyi giden şeyler?"

Çayını aldıktan sonra uzun uzun karıştırdı Emin. Dalmıştı herhalde. Cevap vereceğe benzemiyordu.

"Ee, seni bekliyoruz galiba. Bir soru sorduk. Nedir iyi giden?"

"İyi giden şu: Pederle ilk kez kavga etmeden adam gibi ayrıldık. İlk kez halimden biraz memnun olur gibi oldu. Neyse, bu seni niye ilgilendirsin?"

"Niye ilgilendirmesin? Elbette ilgilendirir."

"Asıl diyeceğim o değil. Boykot meselesinde iyi gelişme var. GD'cilerle anlaştık. Biraz sonra onlarla birlikte ST'cilerle konuşacağız. Galiba onlar da kabul edecekler."

Aylin heyecanla dirseklerini masaya dayadı.

"Çok iyi ya. Nasıl oldu bu? Anlatsana."

"GD'ciler beklemediğiniz kadar duyarlı çıktılar. Dün onlardan biriyle konuştum. Bizim okuldaki sırıkla. Meseleye çok olumlu yaklaştı. Yani bu iş olacak gibi görünüyor. Yalnız adam boykot yarım gün olsa iyi olur dediydi dün. Öğleye kadar olsun dedi. Öğleden sonra iki fakültede vize varmış. Ben olmaz öyle şey dedim. Olacaksa tam gün olmalı, yoksa bir şeye benzemez dedim. Hem iş ona kalırsa sabahtan vizesi olan sınıflar da var."

"Tarihi de mi kesinleşti? Ya, ben hepten uzak kaldım bu işe. Ne zaman olacak?"

"Henüz kesin bir şey yok. Salı günü için konuşmuştuk."

"Niye çarşamba olmasın? Bildiğim kadarıyla o gün vize yok."

"Öyle deme hocam. Bir günün çok önemi var. Çocuğu asacaklar. Aslında salı da geç ama, pazartesi olsa duyurusu güç olur diye düşündük."

"Yine de şu vize işi midemi bulandırdı. Boykot başarılı olmazsa her bakımdan kötü olur."

"İşin gerçeği, salıda üsttekiler ısrar ediyor. Bana göre de çarşamba daha uygun."

"O zaman şöyle yapalım : Adamlar salı olsun ve yarım gün olsun diye diretirlerse veya çarşamba olsun derlerse, çarşamba olsun."

Emin düşünceli bir yüzle,

"Bakalım" dedi. Saatine göz attı. "Bir saat sonra buluşacağız."

Aylin gülerek arkasına yaslandı.

"Helal be, bakıyorum tek başına da işleri pekâlâ yürütüp götürüyorsun. Galiba iyi giden işlerden biri de bu."

Bu söz Emin'in hoşuna gitmişti. Fakat bir dalga geçme payı olmasın diye tedbirli cevap verdi.

"Yok be hocam. Görüşmelere eskiden de ben gidiyordum. Değişen bir şey yok."

"Boş ver, şaka dedim. Ama işlerin iyi gitmesi gerçekten iyi. Tek başına götürdüğün de doğru üstelik. Peki Yılmaz ne yapıyor? Onu hiç görmüyorum ortalıkta."

"Bırak Allah aşkına. Yılmaz yine kendi binasıyla ilgileniyor. Varsa yoksa okulu. Atilla'yla sen ortadan kaybolunca sorumluluklarını hatırlar belki dedik. Yok..."

"Öyleyse bu konuyu ciddi olarak gündeme getirelim. İlk toplantıda baş gündem maddesi bu olsun. Sen şimdi bana bir randevu ver. Sizin görüşme bitince benim de bilgim olmalı."

"Tamam, yalnız bir haberim var. Bedri hoca sana bir randevu yolladı."

"Yaa. Saat kaçta, nerede?"

"Saat üç buçukta Ortaköy'de."

"Niye söylemiyorsun be hoca" diye ayağa fırladı Aylin.

"Hemen çıkmam gerekir. Geç kalıyorum."

Sandalyeden çantasını kaptı. Emin alaycı alaycı güldü.

"Daha kırk beş dakika var yahu. Sana bir haller olmuş."

Aylin buluşmalarına giderken yolda geçecek zamanı çok iyimserce hesaplardı. Gerçi üç beş dakikadan fazla geç kaldığı pek olmazdı ama, o yüzden Emin'le çok tartışırlardı.

"Ben işimi bilirim" dedi. "O yolda inşaat var, trafik sıkışıktır. Ne zaman buluşuyoruz?"

"Beşte buluşalım. Meydandaki duraklardan en baştakinde."

"Bedri'yle nerede buluşacağız?"

"Eskiden buluştuğunuz bir pastane varmış. Onun ilerisindeki telefon kulübesinin orada."

Yol inşaatını geçmelerine karşın trafik açılmamıştı. Dolmuş yavaş ilerliyordu. Saatine baktı. Rahat yetişirdi. Yılmaz'ın durumu öteden beri kafasını kurcalıyordu. Tüm eleştirilere rağmen kendini sınırlamakta diretiyordu. Okulundaki kitle ilişkileri iyiydi. Maden'deki adamlar adeta ağzının içine bakıyorlardı. Ne var ki dışarıya açılmadıkça, başka okulların sorunlarıyla ilgilenmedikçe üniversite komitesinde bulunmasının bir anlamı yoktu. Onun yerine komiteye Selcan ve Tahir'den birini ya da ikisini birden almak iyi olacaktı. Ayrıca merkezi ve kitlevi gençlik komiteleri her bölgede birleştiriliyordu. Aynı kişilerden oluşan iki ayrı örgüt lüks hale gelmişti. Bedri'yle galiba bu konularda görüşeceklerdi. Ona önerilerini söyleme fırsatı doğmuştu.

Son durumu değerlendirdikçe hem gururlanıyor hem telaşlanıyordu. Koca üniversitede yönetici konumda bir Emin vardı, bir Tahir, bir de kendisi. Üniversitede yetişen yirmiden fazla kadro ya gençlik hareketinin merkezi yöneticileri arasına katılmış ya da işçi kesiminde çalışmak üzere Partiye örgütlenmişti. Atilla üniversitede kalanların en tecrübelisiydi. O da yoktu şimdi.

Koca üniversitedeki sorumluluk kendi omuzlarındaydı. Nereden nereye gelmişti. İki üç yıl önce bu duruma geleceğini biri söylese hiç inanabilir miydi.

Kaldırımda yürüyen kızlardan birini kardeşine benzetti. Sabahki mutluluğunu düşündü. Gün ışırken kardeşlerinin çıkardığı görültüyle uyanmıştı. Zeren liseye, Haluk üniversiteye başlayalı telaşları da artmıştı. Ama erken uyanmak zorunda kalışına hiç sinirlenmemiş, tersine sevinmişti. Sekiz günlük sıkıntılı ayrılıktan sonra evinde, kendi ya-

tağında, kendi odasında olduğunu hissetmek müthiş bir şeydi. Herkes gidince kalkmış, sindire sindire kahvaltısını yapmıştı. Önce tuzlulardan başlamış, sonra tereyağı ve reçele geçmiş, bir saat masadan kalkmamıştı. Annesi konuk bir prenses gibi davranmıştı ona. Kendini mutlu hissettiği anların tadını sonuna kadar çıkarmaya, böyle zamanlarda vaktin akışını yavaşlatmaya çalışırdı. O anda yaşadığının ve iyi şeyler duyumsadığının tüm benliğiyle bilincine varmak isterdi. Nasıl olsa sebepli ya da sebepsiz olarak sona eriyordu bu anlar. Yerini zevksiz bir durgunluğa, tatsız bir sıkıntıya bırakıyordu. İnsan bilinçli olursa tatsız zamanların süresini kısaltabiliyordu.

Evinden bu kısa süreli ayrılığın ruhunda yaratmış olduğu sarsıntı sorunu yine gelmiş kafasına takılmıştı. Son bir haftadır en çok düşündüğü konuydu bu. Ailesine düşkünlüğü üzerinde düşünüyordu. Kötü yaşam koşullarına uyumunun zayıflığı üzerinde düşünüyordu. İçeriye düşmekten pek korkmuyordu. Ölmekten de. Çünkü ölüm duygusu uzaktı şu anda kendine. Daha başka zorlukları vardı işin. Kaçak duruma düşmek, aylarca yıllarca sevdiklerinden, alıştığı ortamdan uzak yaşamak, ilgisiz işlerde çalışmak, berbat evlerde kalmak vardı. Duygularının örgütsel konumuyla çelişkisi üzerinde düşünüyordu. Aslında yakalanmaktan da korkuyordu, ne var ki kabullenemiyordu bunu. İnsafsız işkence vardı içeride. Girenlerin ne zaman çıkacağı belli değildi. Yalnız kendi üniversitesinden tanıdığı üç kişi operasyonlarda öldürülmüştü.

Arabadan inip karşıya geçti. Az ötede sola giren caddeye saptı, koşar adım ilerledi. Pastanenin önüne gelmişti. Yağmur devam ediyordu. Uzaktaki telefon kulübesi, arkasındaki küçük parkın koyu yeşilliğinin önünde ıslak, sarı sarı parlıyordu. Bir dakika geç kalmıştı. Zaten Bedri de ortalıkta yoktu. Adımlarını yavaşlattı. Aradığını o sırada fark etti. Kulübenin yanından ağır adımlarla yukarıya doğru ilerliyordu. Üstünde yıllardır eskitemediği gri montu, başı sanki yerde bir şey arıyormuş gibi öne eğik yürüyordu. Öfkelendi.

Onun da şemsiyesi yok. Üstelik sırtlara doğru yürümeye devam ediyor. Islanmış sıçana döneceğiz...

"Heey" dedi arkadan omuzuna vurarak. "Nereye gidiyorsun böyle?"

"Merhaba" dedi Bedri, "Nasılsın görmeyeli?"

"Ben iyiyim de sen nasılsın? Bu kadar romantiklik biraz fazla gibi geliyor bana."

"Yağmuru düşünemedim. Yoksa başka yerde buluşurduk. Pastaneye baktım, çok kalabalıktı; hiç uygun bulmadım. Vaktimiz fazla değil, başka yere de gidemeyiz. Konuşacaklarımız zaten uzun sayılmaz, ayakta konuşabiliriz. Razı mısın? Biraz ıslanacağız. Aslında o kadar fazla yağmıyor."

Bedri'nin durgun yüzünü görmek Aylin'i sakinleştirmişti.

"Peki" öyleyse dedi.

Bedri söze başlamadan öksürüp boğazını temizledi.

"Şimdi meseleye gireceğim. İyi dinle ve düşün."

"Nasıl bir mesele bu?"

Öne eğik yüzünü Aylin'e çevirdi Bedri.

"Sana önemli bir öneride bulunacağım. Bugün bunun için buluştuk."

Sağa, daha dik bir sokağa saptılar. Burada asfalt bitiyor, arnavutkaldırımı başlıyordu. Vakti olsa Aylin bu evlere durup günlerce bakabilirdi. Saatlerce bir yapının küçük bir ayrıntısını inceleyebilirdi. Bahçelerinde oturup kırk yıl, elli yıl önce bu evlerde yaşayan insanları, o yaşantıları hayal edebilirdi. Ancak gözü şimdi evlerde bahçelerde değildi. Bedri uzun bir suskunluktan sonra konuşmasını sürdürdü.

"Mesele şu : Bir askeri grup kuruluyor. Önümüzdeki haftalarda çeşitli askeri eylemler gerçekleştirilecek. Daha çok soygun türü eylemler düşünülüyor. Gruba katılanların esas işi, daha doğrusu şimdilik tek işi, bu olacak. Yani eylemlere hazırlanmak ve eylem yapmak."

Çevrede evler seyrekleşmişti. İki yanda çoğu yapraklarını dökmüş ağaçlar, çalılıklar ve boş sebze bahçeleri göze çarpıyordu. Az ileride yokuş bitiyordu. İri taşlardan gelişigüzel döşenmiş kaygan yolda hızlı yürüyemiyorlardı. Isınan ve pembeleşen yanaklarına yağmur damlalarının çarpışını şimdi daha iyi hissediyordu Aylin.

"Olayın seni ilgilendiren yanıysa şu: Bu gruba senin de alınmanı düşünüyoruz. Elbette kabul edersen."

Kalp çarpıntısı biraz olsun yatışmıştı Aylin'in. Demek konu buymuş, dedi içinden. Yağmur hayli hafiflemişti. Çok yavaş yürüyorlardı. Karşıdan başörtülü bir kadın geliyordu. Kadın yanlarından geçerken manalı manalı gülümseyerek süzdü onları. Ne zaman biraz tenha bir yerde bir erkek arkadaşıyla birlikte olsa bu bakışları hissederdi. Siniri

bozulmuş, öfke kaplamıştı içini. Kaşlarını çatıp, kızgın kızgın,

"Biraz hızlanalım" dedi. Öbür yandan aklı Bedri'nin söylediklerindeydi. Şaşkın bir yüzle baktı sorumlusu. Aylin bozulan sinirlerinin, sesini gereksiz yere sertleştirdiğini anlamıştı. Bu kez sakin bir sesle açıkladı. "Yağmur yağıyor; biraz daha hızlı gidebiliriz."

"Hızlanalım" dedi Bedri. "Bana biraz hafiflemiş gibi gelmişti, onun için acele etmiyordum." Şimdi yokuş aşağı yürüyorlardı. Çevrede yeni tip iki ya da üç katlı beton evler vardı. Her biri birer zevksizlik örneğiydi. Estetiksizlik ve çarpıklık egemen olmuştu çevreye. Bedri konuya döndü.

"Şu anki görevinde çok başarılısın. Ben ve yoldaşlar sana güven duyuyoruz. Komiteden çıkmanla teknikteki gücümüzden kaybedeceğimizi biliyoruz. Fakat bu görev de çok önemli. Yani kabul etmezsen bizim açımızdan değişen şey olmayacak. Sana bakışımız değişmeyecek demek istiyorum. Aslında bana göre..."

Sözünü yarım bıraktı. Mendilini çıkarıp burnunu sildi.

"Şifayı kaptık" diye söylendi. Aylin dikkatle bekliyordu Bedri'nin sözünün devamını; ancak yalnızca ayak sesleri geliyordu kulağına.

"Eee, sana göre?"

"Benim düşünceme göre kabul etmemem bir bakıma daha bile iyi olacak. Teknik'te kontrolü ele geçirme fırsatı yakaladık... Başka bir açıdan bu meselenin bir yanı. Öneri öneridir yine."

Aylin'in kafası iyice karışmıştı.

"Anlayamadığım bir şey var. Yani hangisi daha doğru bu durumda? Kabul etmem mi, etmemem mi?"

Bedri telaşla mendiline attı elini. Burnunu bir daha sildi. Hafifçe kızarmıştı.

"Elbette etmen, yani kabul etmen daha doğru olmalı Benden şimdi bir yorum beklememelisin. Kararı iyi düşünüp kendi iradenle vereceksin. Yorumu sonra yaparız."

Solda küçük bir garaj vardı. Bir seyyar satıcı girişine arabasını çekmiş yağmurun dinmesini bekliyordu. Yukarıdan gelen çifte uzun uzun baktı. Bir köpek hızlı hızlı geçti yanlarından.

"Nesini düşüneyim? Ne düzeyde bir kadro olduğumu biliyorsunuz. Siz iyi düşündüyseniz mesele yok."

Düşündükçe insanın kafası bulanır, diye akıl yürütmüştü Aylin. Reddetmeyi içine sindiremezdi; emindi bundan. Kabul etsen de, et-

mesen de bizim için değişen bir şey olmayacak, derlerdi. Sözlerinde samimi oldukları şüphesizdi. Ancak görevi reddetmiş birine karşı içlerinde bir yerde filizlenen kuşkuyu zamanı gelince hesaba katmayacaklarını kim garanti edebilirdi? İnsanın özsaygısını kemirip duran, yaşadığı sürece depreşip acıtan bir dert olur, hatırlanırdı o anı ve böyle bir şeye katlanamazdı.

Bedri, Aylin'in görmeye alışık olmadığı tarzda gergince gülümsedi.

"Gruba katıldın öyleyse" dedi.

Aylin'in heyecanı geçmiş rahatlamıştı. Verdiği kararın doğruluğunu kanıtlamaya çalışıyordu o anda kafasında. Başka seçenek olmadığı için başka türlü karar verilemeyeceğini tekrarlıyordu mantığına. Rahat, aldırmaz bir insan değildi; böyle olmaktan yakınsa da. Rahat bir insan olsaydı, zaten bu konumda olmazdı. Rahat bir insan olsaydı zaten Bedri gibi birini hiç tanımamış olurdu ve kendisine böyle bir randevu verilmezdi. Ayrıca rahat bir insan olsaydı böyle bir önerinin üzerinde enine boyuna düşünmesinin bir anlamı, bir işlevi olurdu. Kaçınılmaz olan kararı almıştı.

Yürüdükleri cadde başlangıçta girdiği caddeye paralel başka bir caddeydi. dolmuş durağına yakın bir yerden sahil yoluna birleşiyordu. Köftecinin önünde durdu Bedri.

"Sen yine hiçbir şey yokmuş gibi davran" dedi. "Yalnız pratik faaliyetlere bundan böyle katılmayacaksın."

Aylin, Bedri'nin uykusuz ve oldukça solgun göründüğünü yeni fark ediyordu.

"Hafta sonuna doğru yeniden görüşeceğiz. Soracağın şey var mı? Randevuyu sana daha sonra gönderirim."

"Hayır" dedi Aylin.

"Öyleyse ayrılalım. Ben şurda bir yemek yiyeceğim. Sen aç mısın? Ismarlarım."

"Sağ ol, tokum. Sana afiyet olsun. İyi günler."

Gülümseyerek karşılık verdi Bedri ve köfteciye doğru yürüdü. Aylin sahile devam etti. Dolmuş durağına yürüdü. İçinde, kaynağını açıklayamayacağı bir neşe vardı. Üzerine tehlikeli sorumluluklar aldığı durumlarda zaman zaman yaşardı aynı duyguyu. Kendini hiçe saymanın, yaşamını ve varlığını bile bile gözden çıkarmanın verdiği bir bağlantısızlık, bir kopuş hissiydi herhalde. Durağa yanaşan dolmuşa el etti, çantasını tutup arkasından koştu.

VI./

Gündüz müydü yoksa gece mi? Gecenin zifiri karanlığı hüküm sürüyordu, ancak tüm çevre rahatlıkla görülebiliyordu. Karanlık bir aydınlık, parlak bir alacakaranlık içinde var güçleriyle koşuyorlardı. Nefes nefeseydiler. Labirent gibi sokaklar bomboş, ıpıssızdı. On on beş asker peşlerindeydi. Arkaya baktı. Hayır, peşlerindekiler asker değil, sivildi. Yedi sekiz kişiydiler. En başlarında iri yarı, hafif kırlaşmış saçlı, esmer, göbekli biri vardı. Adamın yüzünü hayli uzakta olmasına rağmen bir adım ötedeymişçesine net bir şekilde gördü. Bu yüzde soğuk bir nefret, duygusuz bir kin vardı. Belki ona çok yabancı duygularla dolu olduğu için duygusuz gelen bir çehre... Adamlar arayı kapatıyordu. Ellerinde kısa namlulu makineli tüfekler taşıyorlardı. Sokaklarda bütün kapılar kapalı, bütün perdeler çekiliydi. Açıp girmek için bir iki kapıyı zorladı, Açılacak gibi değildiler. Arkadakiler yaklaştılar, yaklaştılar... O sırada bir uğultu geldi kulağına. Sokak kalabalık bir caddeye ya da meydana açılıyor olmalıydı. Köşeyi dönünce ulaşabileceklerdi oraya. Kalabalığa ulaştılar mı gerisi kolaydı. Köşeyi hızla döndüler. Ortada meydan falan yoktu. Upuzun sokak göz alabildiğine devam ediyordu. Oysa sesler daha yakından geliyordu şimdi. Kalabalığın sesine araba kornaları karışıyordu. Sağdaki sokağa saptılar... Caddeye ulaşamadılar. Soldakine saptılar yoktu, yoktu... Arkadaşı kolundan tuttu Akın'ı. Bağırdı: 'Ne yapıyorsun? 'Yanındakinin yüzünü o vakit gördü. Hiç tanımadığı bir surattı bu. Başından beri yanında arkadaşlarından biri olduğunu zannediyordu. 'Bırak kolumu' diye tekrar bağırdı. 'Boş ver' diyordu kolunu tutan, 'nasıl olsa yakalandık, kaçmak faydasız.' 'Bırak beni, bırak beni' diye bağırarak ileri atıldı. 'Kaçma' diye bağırdı arkasındaki adam. Dinlemedi onu. Bir silah patladı. Sırtında derinden bir sızı duydu. Tüm sırtı, göğsü uyuşmuştu sanki. Vurulmak demek böyle oluyordu. Bir silah daha patladı. Korkuyla uyandı. Perdeleri kapalı alacakanlık bir odadaydı. Gördüklerinin rüya olduğuna bir an için dahi olsa sevinemedi.

Eyvah, geç kaldım galiba... Akşam çıkarıp yanındaki iskemlenin üzerine koyduğu saatini el yordamıyla bulmak için kolunu uzattı. İçine kadar işleyen kederli bir sızı hissetti. Yazıya çıkmaları gerekiyordu. Daha kimse kalkmamıştı. Oldum olası ondan önce kimse kalkmazdı zaten. Ötekileri uyandırmak ona düşüyordu. Sonra buz gibi soğuk sokaklara çıkacaklardı. Ekip araçlarının aralıksız geçtiği, askerlerin dolaştığı caddelerde duvarlara yazı yazmaya çalışacaklardı. Üstelik geç kalmışlardı. Aradığını buldu sonunda. Karşı duvarın dibindeki Ömer'in yatağı boştu. Saatine bakmadan aklına geldi. Akşam yazıyı iptal etmişlerdi ya! Tarifsiz bir rahatlık duydu içinde. Yine de baktı saate. Yediyi on geçiyordu.

Ne güzel, ne güzel... Bugün cumartesi.. Okul da yok, yazı da yok. İstediğim kadar uyuyabilirim. Sonra kalkar arkadaşlarla birlikte kahvaltımı yaparım. Öğleye Hande'yle buluşmam var.

Yüzünü duvara döndü, yatağın içine gömüldü. Çok keyif vericiydi yeniden uyumak... Henüz uykuya dalmamıştı ki Ömer girdi içeriye. Gürültü yapmaktan pek sakınmıyordu. Perde hoyratça çekildi. Ortalık aydınlandı. Radyo açıldı. Odaya sabahın sessizliğinde hafifçe duyulan bir pop müzik yayıldı. Bir sandalye kaldırılıp başka bir yere konuldu. Ömer'in yaylı somyası gıcırdadı. Sonra gazete hışırtıları başladı.

Akın o yana bakmasa da Ömer'in ne yaptığını tahmin edebiliyordu. Tatil günü bile olsa saat yedi oldu mu ayaktaydı adam. Perdenin kendi yatağının bulunduğu bölümünü açar, günlük gazeteleri okumaya başlardı. Bunu yaparken ayakları daima bir iskemlenin üzerinde olurdu. Günlük Haber gazetesini paragraf paragraf, satır satır okurdu. Gazetenin o güne ait olması da gerekmezdi. Okumaya fırsat bulamadığı yazılar için eskileri biriktirir, bazen bir hafta bazen on gün sonra okurdu. Kıraat faslı hafta içinde on on beş dakika, hafta sonlarıysa saatlerce devam ederdi. Sanat sayfası bazen üst üste iki defa okunurdu.

Yapılacak önemli bir işi olmadıkça şimdi duydukları gibi sesler Akın'ın uyumasını engelleyemezdi. Aksine hoşuna bile giderdi. Çok geçmeden uykuya daldı nitekim. Yine karışık rüyalar görmeye başlamıştı. Birbiri ardınca dizilmiş bağlantısız görüntülerden ibaretti bunlar, fakat ürkütücü değildiler.

"Hey millet! Hadi birader, kalkın artık. Hadi bakayım." Ömer'in kalın sesiydi bağıran. "Leş gibi yatıyorsunuz be, uyanın artık."

Kendini leş gibi hissetti gerçekten Akın. Battaniyelerin altında terlemişti. Başını kaldırdı.

"Günaydın Ömer Bey" dedi. "Ne bağırıyorsunuz yine sabah sabah?"

"Hadi hemşerim, sen de kalk. Kaldır şu adamları. Ben bunlarla uğraşmaktan bıktım usandım." Yandaki yatakta yatan Samet'in başına gitti. Omuzlarından kavrayıp sarstı onu. "Hadi oğlum kalk, kalk artık kalk." Yatakta yüzükoyun yatmakta olan Samet dut gibi sarsılıyordu. Ne anlatmak istediği belli olmayan homurtular çıkararak mütecavizi başından savmak istedi. Beriki, "Lanet olsun be" diye bağırdı. "Bu heriflerden ne köy olur, ne kasaba. Uğraşma hemşerim bunlarla" dedi Akın'a. "Bunlardan adam olmaz. Hadi sen de kalk." Söylene söylene çıktı odadan.

Akın yer yatağından ağır ağır kalktı. Geçen kıştan bu evde kalın yünlü bir pantolonu kalmıştı. Akşam pijama niyetine onu giymişti. Giymez olaydı, kumaş bacaklarını bütün gece fena halde dalamıştı. Ayak ucunda, köşedeki kitaplığın dibinde bir paçavra gibi kıvrılıp atılmış misafir pijamasına baktı. Onu giymeyi içinin kaldırmamasında tamamen haklıydı. Yer soğuk olduğu için üzerinden gömleğini çıkarmamıştı. Pantolonunu aradı. Onu, buruşmasın diye bir sandalyenin arkalığına özenle astığı yerde, bir yığın kazak, pantolon ve gömleğin altında halat gibi burulmuş vaziyette buldu. Erken yatmanın cezası, diye söylendi. Bu adamlar da biraz dikkat etseler olmaz sanki... Pantolonunu ayağına geçirip hole çıktı. Ömer mutfakta bir şeyler yapıyordu. Çayla ilgileniyordu herhalde. Tuvalete yürüdü. Yan odanın aralık kapısından Tuğrul'u gördü. Ünü büyük uykuculardandı Tuğrul. Bu alanda Samet'i solda sıfır bırakırdı. Başı yastığın altındaydı. Bir kolu yataktan sarkmış yere değiyordu. Öbür kolu sanki biri kıvırıp arkaya bükmüş gibi sırtının üzerinde duruyordu. Uyurken hep böyle acayip pozisyonlara girerdi. Odanın perdeleri kapalıydı. Diğerleri de uyuyor olmalıydı.

Tuvaletten döndüğünde Ömer'i mutfakta bulamadı. Odada da yoktu. Herhalde bakkala gitmişti. Kahvaltıya bir an önce oturmak istiyordu. Akşam eve kendi haricinde iki misafir daha gelmişti. Bu nedenle sofradan aç kalkmışlardı. Karnı zil çalıyordu. Samet'te hâlâ hiçbir uyanma belirtisi yoktu. Gitti Ömer'in somyasına oturdu.

Evdekilerin durumunu hiç iyi görmüyordu. Arkaya yaslandı. Başını duvarın soğuğundan korumak için elini araya soktu.

Bu adamları düzeltmek lazım ama, nasıl? Düzeleceklerine her geçen gün daha çok bozuluyorlar. Ciddi olarak bir şeyler düşünme vakti geldi geçiyor... Samet sık sık içmeye gittiğini saklama gereği duymuyordu artık. Konuştukları konuların seviyesi durmadan düşüyordu. Akın'ın yanında dahi okuldaki ya da mahalledeki kızlar hakkında sulu sulu şakalar, lümpence değerlendirmeler yapıyorlardı. Mücadeleye hevesleri azaldıkça ortaya başka hevesleri çıkıyordu. Hatta Tuğrul geçenlerde bütün bunların savunmasını yapmaya kalkışmıştı. 'Birtakım tabuları yıkmak zorundayız' demişti. 'Aramızda açıkça konuşmaya korktuğumuz konuları deşmeliyiz' demişti. Ona göre bazı şeyler vardı; etkisini her kademedeki devrimci üzerinde hissettiriyordu. Bunları inkâr etmek insanı baskı altında bırakıyordu. Onları iki yüzlülüğe teşvik ediyordu. Devrimcilerin toplumu ve başka insanları anlamalarını güçleştiriyordu. Bu yaşam biçimi ve bu kuralcı kafa yapısı onlarla sıradan insanlar arasında aşılması güç duvarlar örüyordu. Onları demokrat insanların gözünde daha da yabancılaştırıyordu. Tuğrul bunun için birtakım konuları abartılmış bir laubalilikle ele alıyordu ki, bazı katı anlayışlar yıpransın. İşte böyleydi durum. Geçmişte inançla sarıldıkları, -ya da onun öyle zannettiği- tartışması bile yapılmayan değerler alay konusu olmak üzereydi. Durum genelleştirilemezdi ama. Bu evdekiler birbirlerini kötü yönde etkiliyorlar, diye düşündü. Bizim karşı yönde daha kuvvetle etkilememiz gerekir ki düzelsinler. Düzelmeleri lazım. Hepsi de dürüst, iyi niyetli insanlar. Böyle bir yolgeçen hanının ev sahipliğini yapmak, davetsiz konukları bıkıp isyan etmeden ağırlamak kaç insanın harcıdır. Ben dayanabilir miydim? En azından sinirlenip surat asardım. Günün hangi saatinde kaç kişi gelecek belli değil. Yemekleri bitirirler, çaylarını içerler... Bazısı yatıya kalır, bazısı gece yarısı gider. Kafalarına ters gelen her şeyi acımasızca eleştirirler, ya da bir şey demez burun kıvırır, küçümserler. Ben de onlardan biri değil miyim?

Ömer'in bakkala giderken kapattığı radyoyu tekrar açtı. Şehrazat'ı hemen tanıdı. Bu müziği ona Turan sevdirmişti. Seminer için motorla adalara gidiyorlardı. Turan, Akın ve başka birkaç kişi burunda, en uca oturmuşlardı. Turan yüksek sesle Şehrazat'ın melodisini

seslendiriyordu. Motorun burnu kâh bir dalgayla yükseliyor, önde vadi gibi derin, lacivert bir çukur açılıyor, kâh çukurun dibine iniyorlar, önlerindeki dalga hareketli bir tepe gibi üstlerine üstlerine geliyordu. Turan arada sırada seslendirmeyi keserek açıklamalar yapıyordu. İşte, diyordu, tam bu anda, işte şuradan, köpüklerin arasından deniz yarılıp kocaman bir ejderha çıkıyor. Ağzından alevler fışkırıyor...

O eğlenceli günlerin hatırasıydı sanki bu müzik. Kalktı, Samet'in başına dikildi.

"Heey, hemşerim" diye bağırdı. "Kalk artık, biraz canlan. Bak radyoda ne güzel müzik çalıyor."

Samet bu defa homurdanma zahmetine de katlanmamıştı.

"Şuna bak yahu. Kütük gibi yatıyor. Gibisi fazla, tam bir kütük."

Dizleriyle somyanın üstüne, oradan da Samet'in sırtına çıktı. Elleriyle yastığın içine gömülmüş kafayı aşağıya bastırdı. Altındaki koca balina silkinip doğruldu, Akın'ı bir tarafa fırlattı. Yarı şuurlu ve sinirli bir sesle, "Git işine be, git işine, rahat bırak beni" diye homurdandı. Sonra kendini yine yatağa bıraktı.

Akın da bozulmuştu. Bağırdı :

"Ne halin varsa gör, kütük!"

Aslında kendisine kızmıştı. Bu tür çocukça hareketlerle yüz göz oluyordu onlarla. Giderek artan samimiyet laubaliliği de beraberinde getiriyordu. İyi bir yönetici böyle davranmazdı. Adamlardaki kötü gidişi durdurmak eğer onun göreviyse, daha ciddi olmak zorundaydı.

Ömer girdi odaya. Elinde bir ekmek, gazete kâğıdıyla sarılmış küçük bir paket ve gazete vardı.

"Bunun kalkacağı falan yok. Bari gidip öbür odadakileri uyandırayım."

"Çabuk çağır otursunlar sofraya" diye cevap verdi Ömer. Akın'ın ardından seslendi : "İki dakika bile beklemem. Gelen gelir."

Akın hole çıktı. Yandaki odanın aralık kapısından kendisine bakan bir çift gözle karşılaştı. Cengiz uyanmış, sigara içiyordu yatağın içinde. Sırtını yastığa vermiş, kafası duvara dayalıydı.

Gülümsedi Akın :

"Günaydın, hemen kalkarsan iyi bir kahvaltı edersin."

Cengiz düşünceli düşünceli yüzüne baktı.

"Geliyorum" dedi.

"Tuvalet boş mu?"

"Evet boş. Heey Zafer bey, sen kalkmıyor musun?"

Zafer yorganı daha da üstüne çekti. Tek gözünü açtı.

"Ben daha uyuyacağım" diye mırıldandı. Yatakta döndü, sırtını onlara çevirdi. Tuğrul'u uyandırmak için vakit harcamaya hiç gerek yoktu. Akın dönüp çıkıyordu ki, yataktan kalkıp sallana sallana masanın üstündeki elbiselerine doğru bir iki adım atan Cengiz'in hali çok komik göründü ona, vazgeçti. Yine misafirler için elde hazır bulundurulan bol mu bol bir eşofman vardı Cengiz'in altında. Lastiği göğsüne kadar çıkıyordu. Bu haliyle olduğundan da çelimsiz ve tiril tiril görünüyordu. Tutup kolundan çektiği gibi yatağa fırlattı onu. Sırt üstü somyanın üstüne düştü Cengiz.

"Yapma hoca" dedi doğrulurken. "Bugün zaten çok keyifsizim."

Akın da hareketini gereksiz bulmuştu. Fakat bozuntuya vermedi.

"Hadi çabuk gel o zaman kahvaltıya" diyerek üste çıktı. "Çay içince keyfin yerine gelir."

Çıktı odadan. İşte yine bir laubalilik yapmıştı. İyi bir yönetici kadro, iyi bir önder bu şekilde davranmazdı. Çocukça hareketler yapıp durmazdı. Her an duygu ve hareketlerini denetim altında tutabilir, her zaman örnek durumda olurdu. Elbette espriden de anlar, şaka da yapardı ama, ölçüyü hiçbir zaman kaçırmazdı. Ciddiyetini sürekli koruyabilmek onun için hemen hemen olanaksız bir şey göründüğünden olacak, Akın, ciddiyet vasfına bazen abartılmış bir değer verirdi. Büyük odaya geçti. Ömer'e sızlandı.

"Yahu bu adamlar amma uykucu be. Yola getiremiyor musun onları?"

"Sen getir getirebiliyorsan. Hem senin de onlardan geri kalır yanın yok. Sen de uykucusun hemşerim."

"Aa, ayıp ettin şimdi. Benim durumumu biliyorsun. Bir de bunlarla kıyaslıyorsun. Hesap et bakalım, kaç saat uyumuşum?"

"Senin yattığında saat on birdi be. Tam on saat. Biraz fazla olmuyor mu?"

"On saat değil bir kere, sekiz buçuk saat. Uyandığımda saat sekiz buçuktu. On birde yattım ama bir saat yatakta döndüm durdum. Gürültü, şamata, ışık, uyutmadınız adamı. Üstelik kaç günde bir sekiz buçuk saat uyuyabiliyorum biliyor musun sen?"

"Tamam tamam uzatmayalım" dedi Ömer eliyle havayı keserek.

"Niye uzatmayacakmışım? Bir kılçık attın, onun cevabını veriyoruz. Kırk yılın başı bir uyuyalım dedik; onu da başımıza kakıyor. Üstelik herkes senin gibi değildir. Kendinle kıyaslama milleti. Bana beş altı saat uyku yetmiyor işte, zorla mı. Yedi yedibuçuk saatin altına düştün mü hayalet gibi gezmeye başlıyorum."

Ömer biraz yumuşamıştı.

"Çok sıskasın" dedi. "O kadar söyledik, beslenmene doğru dürüst dikkat etmiyorsun. Birisi bir üflese uçup gideceksin. Şu haline bak. Tabii ki hayalet gibi dolaşacaksın."

Akın, Ömer'in sözünü kesti.

"Bu meseleye yeteri kadar dikkat ediyorum. Artık sabah kahvaltı etmeden kesinlikle dışarıya çıkmıyorum. Fazlasını yapamıyorsam bu da şartlardan dolayı, benim suçum yok."

Akın'ı hiç duymamış gibi devam etti Ömer. Bir yandan sofrayı hazırlıyordu.

"Çok zayıfsın hoca. Bu böyle gitmez. Koştur koştur nereye kadar? Sağlığına önce kendin dikkat edeceksin. Şişe sütler var; her yerde satılıyor. Al onlardan sabahları iç. Jimnastik yap, yay çalış, bir şeyler yap. Sivrisinek gibisin. Elbette hasta da olabilirsin yorgun da..."

Akın tam cevap verecekti ki Cengiz girdi odaya. Neşesi biraz yerine gelmişti. Dayıvari bir tavırla,

"Kimmiş o yorgun olan, ha söyleyin bakalım, kimmiş o yorgun olan?" diye söze karıştı.

Ömer hâlâ ciddiydi. Cengiz'e döndü.

"Ya hoca" diye sesini yükseltti. "Siz adamlarınıza ne biçim bakıyorsunuz. Şunun haline bak yahu, açlıktan ölecek. Söyle şu efendilere, biraz meselenin başka taraflarını görsünler."

Cengiz güldü.

"Tam da adamına söyledin ya. Kelin merhemi olsa başına sürermiş. Biz sağda solda resmen sürünüyoruz, adam tutmuş kime dert anlatıyor." Kahvaltı masasına en önce oturdu. İğneli konuşmayı severdi. "Hem sonra böyle şeyleri örgüt düşünmez. Sıkıntı çekmek istemeyen alır başını kurtulur. Benden bu kadar arkadaş, der tamam. Ondan sonra yan gel yat. En iyisi bu değil mi; ha ne dersin Ömer?"

Ömer bu defa gerçekten kızmıştı. Elini Cengiz'e doğru sallayarak,

"Bırak ya" diye bağırdı. "Ben neyin ne olduğunu iyi bilirim. Neyi doğru görüyorsam, arkadaş bu böyledir derim, işte o kadar. Beğenmeyen beğenmez." Hasmının karşısına geçti oturdu. "Süt herkese yetmeyecek" dedi sinirli bir sesle. "Biri gitsin şu çaya baksın."

Cengiz hiç üzerine alınmadı. Gittiği her yerde kendini misafir sayar, hiçbir işe bulaşmazdı. İş söylenirse de açıkça bozulurdu. Mecburen Akın kalktı. Mutfağa gidip çayı demledi, ocağın altını kıstı.

Cengiz'le, Ömer çok eski tanıdıktılar. Hiç geçinemezlerdi. Ömer bölgede hareketin en eski adamlarındandı. O dönemlerde uzun süre birlikte çalışmışlardı. Yani zıtlaşmalarının mazisi de eskiydi. Ancak Ömer iki yıl önce ufaktan ufaktan bırakmıştı devrimciliği. Çok kullandığı ifadeyle, 'bak arkadaş' demişti, 'benden bu kadar.' Şimdi tıp son sınıftaydı. Başına bir kaza gelmezse bu yıl okulu bitirecekti.

Akın odaya döndüğünde ikisi karşılıklı sessizce oturuyorlardı. Ömer yine gazeteye göz gezdiriyor, Cengiz bıçakla oynuyordu. Akın yerine oturunca Ömer gazeteyi somyanın üstüne fırlattı.

"Benim acelem var. Çayı beklemeyelim, sütle başlarız."

Çay bardaklarına şişeden süt koydular. Ömer sordu.

"Okul durumun ne alemde?"

Cengiz kendisine sanki herhangi bir şey sorulmamış gibi kayıtsız bir yüzle bir tutam ekmek kopardı önündeki dilimden. Çatalla biraz beyaz peynir aldı, ikisini birden attı ağzına. Sütten bir yudum içti. Ağzındakileri bir güzel çiğneyip, cevaptan umut kesildiği bir anda isteksizce karşılık verdi.

"Kötü. Nasıl olsun, kötü."

"Atılmışsın diye duymuştum?"

"Sağ olasın. Henüz atılmadım ama bu gidişle o da yakın. Şubatta bütün dersleri temizlemem lazım. Aslında yeni yönetmeliğe göre bundan sonra hiç dönem kaybetmesem bile okulu bitirinceye kadar sürem doluyor."

Akın söze girdi.

"Bizim okulda o durumdakileri atmıyorlar. Bizde senin gibi otuz kırk kişi var. Bir ara onlar da epey telaşlanmışlardı; fakat yönetim kurulu atmaya pek niyetli görünmüyor."

"Bizde atabilirler. İşletme'de yirmiden fazla adamı attılar."

Akın güldü.

"Ama o kadar fark olacak. İşletme'de profların işadamı kafasında olmaları gayet doğal. Okuttukları şey de bu değil mi? Ha öğrenci, ha işçi..."

"Yok yok" dedi Ömer sanki Akın'ın dediğini yanlış bulmuşcasına. "Sen ipin ucunu bırakma. Ne adamlar ne şartlarda mezun oldu. Af çıkar, yönetmelik değişir, işin peşini bırakmayan sonunda mezun olur. Sen şubatta derslerini vermeye bak."

Kafasını sallayarak bozuk bozuk güldü Cengiz.

"Boş ver" dedi. Konuyu kapatmak isteyen bir hali vardı. Fakat biraz durup devam etti.

"Ev yok, zaman yok, para yok. Şubatta nereye ders veriyormuşum. Daha kitap, not bile toparlayamadım. Hem toplasam ne olacak? Nerede, ne zaman çalışacağım..."

"Hani bir ev bulmuştunuz? Kaparoyu da vermiştiniz?" diye sordu Akın.

"O iş yattı. Kaparoyu geri aldık."

Akın bir süre arkadaşını inceledi. Bir şey söyleyecekti, vazgeçti.

"Ben çayı getireyim" diyerek ayağa kalktı.

Cengiz dün akşam eve o yattıktan sonra gelmişti. Akın onu sesinden tanımıştı. Fakat uyumaya çalışıyordu, dönüp bakmamıştı o yana; konuşmamıştı. Bunun morali yine bozuk, diye düşündü. Bozuk olmaması anormal olurdu zaten. Altını söndürüp çayı ocaktan aldı. Odaya getirdi. Sıcak suyla sütlü bardakları çalkaladılar. Bulaşık suyu yerdeki tepsiye boşalttılar. Bu sefer bardaklara çay koydular. Ömer sessizliği bozdu.

"Ulan, hadi eskiden daha parti olamadık, bu yüzden böyle şeyler olur falan diyorlardı. Al işte, şimdi parti de var, tüzük de. Değişen hiçbir şey yok. Adamın her şeyi, canı, malı, enerjisi hareketin oluyor da, başı sıkışınca, bu senin kişisel meselen, kendin çözeceksin arkadaş, deniyor." Akın'a yöneldi. "Hoca biz bıraktık bu işleri. Artık bazı şeyleri gençlerin düzeltmesi lazım. Söyleyin, sıkıştırın yoldaşlarınızı. Böyle parti mi olurmuş, deyin. Gelişiyoruz, güçleniyoruz... Hep aynı laf. Ne biçim gelişme bu. Lafla peynir gemisi yürümez hemşerim."

"Hatalı yönleri savunacak değilim. Ama bir gelişme de var gerçekten. Bunu inkâr etmemek lazım" dedi Akın.

"Canım, kafa sayını artırmışsın, üç iken beş olmuşsun, o bölgede

şu bölgede örgütlenmişsin. Ben buna gelişme demem."

Akın cevap verdi.

"Ben de bunu kastetmiyorum. Nitelik yönünden yaşanan gelişmeyi de görmek gerekir. Eski anlayışlarımıza şöyle bir bakalım. Çok değil, bir yıl öncesine, iki yıl öncesine. Çok farklı olduğunu sen de göreceksin."

"Anlayışı boş ver sen" dedi Ömer yüzünü ekşiterek. "Neticeye bak, neticeye... Anlayış Cengiz'in durumunu değiştiriyor mu?"

Akın cevap vermedi. Yalnız Cengiz mi, daha ne Cengizler var, demek istemedi. Partiyi daha fazla da savunmak istemedi. Ömer durumu gereği meseleye olumsuz yönden bakıyordu. Fakat büsbütün de haksız sayılmazdı.

Cengiz, bahsedilen konu kendisiyle hiç ilgili değilmiş gibi çevresine bile bakmadan sessizce kahvaltıya devam ediyordu. Ömer çayından son yudumu içti,

"Ben kalkıyorum" dedi.

"Nereye böyle?"

"Ben Nedim'lere gidiyorum. Oradan da tiyatroya gideceğiz. Sen gelmek istemez misin?"

"Gerçekten iyi olacaktı ama bugün olmaz. İşim var." Samet'i gösterdi. "Bu uyku tulumunu al götür işte."

"O herif de gelecekti sözde. Kendi bilir. Tiyatro saat ikide başlıyor. Niyeti varsa gelsin. Kapıda buluşuruz."

Cengiz sırıtarak lafa girdi :

"Bakıyorum sinema, tiyatro, hiç kaçırmıyorsun. Sergilere de gidiyor musun? Galiba yabancı ressamların bir sergisi açılmış. Gitmediysen aman kaçırma, ona da git."

"Giderim tabii. Ne var bunda?"

"Beni de götürsene. Çok eğlenceli olur."

Ömer, Cengiz'in düpedüz alay ettiğinin farkındaydı. Ama bozuntuya vermedi.

"Tamam" dedi ciddi ciddi. "Gel bugün birlikte gidelim. Hadi kalk."

Sinirli bir kahkaha attı Cengiz.

"Hikâye bunlar, hikâye..." dedi. Kendi kendine mırıldandı. "İpini koparan ağzı açık sanat budalası oluyor."

"Sen ne anlarsın be. Biz de geçmiş karşısına konuşuyoruz" diye bağırdı Ömer. "Hadi ben gidiyorum."

Kapıdan çıkarken durdu. Az önceki sözü kendisine yedirememişti. Cengiz'e döndü. "Bunlar hikâyeyse hikâye olmayanı siz yapın da görelim. Hikâyeyse sizin yüzünüzden hikâye oluyor. Harcadığımız enerjinin onda birini bu alanda harcasaydık bizden de sürüyle adam çıkardı. Bir alanda bir şey yapmayanın o konuda eleştiriye de hakkı yoktur. Bu iş bu kadar. Daha iyisini siz yapın da sizin budalanız olalım. Geçmişte az olmadık zaten. Artık yeter."

Cengiz de ciddiye almıştı konuyu.

"Bizim yolumuz ayrı, onlarınki ayrı" dedi. "Bizim için araç olanı onlar amaç edinmiş. Biz onlarla aynı yerde aşık atamayız. Belki ileride bu da olur. Fakat şimdi yapılacak şeyler bunlar değil."

"Bu adamları küçümseme. Onların senden fazla yararlı olmadıkları ne malum? Kaç kişi okuyor o küçümsediğin dergileri biliyor musun? Bir tiyatro oyununu kaç kişi seyrediyor, haberin var mı senin? Bizim gazeteyi kaç kişiye okutabiliyoruz, karşılaştır bakalım. Onu bırak, kaç kişiye bildiri dağıtabiliyoruz ha? Ben de biliyorum, her şeyin yeri, önemi başkadır. Ama bizden olmayan herkesi küçümseme hastalığını bırakın artık. Birtakım şeyleri yutmuyor artık millet. Hele bana hiç sökmez bu havalar."

"Arada küçük bir fark var Ömer bey, bunu unutuyorsun. Biz bir şeyler yapabilmek için bildiri dağıtıyoruz, onlarsa senin gibi hiçbir şey yapmayanları avutmak için, kendilerini tatmin için bir şeyler yapıyorlar."

"İyi iyi" dedi Ömer. "Ben gidiyorum. Hep aynı kafa, hep aynı... Bu kafayla bir arpa boyu yol alamayız. Hadi eyvallah." Çekti kapıyı çıktı.

"Bu adamın bu kadar hikâyeleşeceğini hiç düşünmezdim" dedi Cengiz. Yüzü o kendine özgü sinirli ifadesini almıştı. Akın bu ifadeyi iyi tanırdı. Örneğin ev işlerine katkıda bulunması istendiğinde neden yardım etmeyeceğini işte bu yüzle anlatırdı. Başka gruplardan adamlarla üzerinde anlaşılamayan bir sorun çıktığında onlarla işte bu yüzle konuşurdu. Öfkeli, biraz küçümseyici ve dışlayıcı, biraz kırgın ve üzgün...

"Yapma be Cengiz" dedi Akın, "keşke bütün hikâyeler bizim

Ömer gibi olsa. Bence dürüst olmak çok önemli. Ömer hiç değilse dürüst bir insandır."

Cengiz bardağını yeniden doldurdu. Yüzündeki o ifade kaybolmak üzereydi. Hemen cevap vermedi. Biraz düşündü.

"Dürüstlük hiç de belirleyici değil" dedi. "Hem yavşaklık yap, hem de ben yavşağım, beni böyle kabul edin, de. Böyle dürüstlük olmaz. İnsan sorumluluklarını, görevlerini bilir ve ona göre davranır. Düşüncesi ve eylemi arasında bir tutarlılık vardır. Hem yan gel yat, rahatını bozma. Hem de ne yapalım arkadaş, ben korkağım, tembelim işte, canım fedakârlık yapmak istemiyor, de. Bu mu dürüstlük?"

"Tek yönlü, ya da tek başına alınırsa dediğin doğru. Ama meseleyi kıyaslamalı olarak değerlendirmek gerekir. Biz ne adamlar gördük. Hem yan gelir yatarlar, hem de çok önemli işler yapıyormuş havasındadırlar. Ya da açık açık yan gelip yatmanın erdemlerini savunmaya kalkarlar."

"Canım sen de konuyu nerelere çektin. Ben öylelerinin lafını bile etmem."

Hiç değilse bir noktada anlaşabildik, diye düşündü Akın. Böyle konularda Cengiz'i çok sekter bulurdu. Fakat Ömer gibilerinin savunmasını yapmak da Cengiz'e, hatta kendisine karşı haksızlık olabilirdi. Konuyu burada kapamak en iyisiydi. Kalktı, sofrayı toparlamaya başladı. Cengiz'in de kendisine yardım ettiğini görünce şaşırdı. Bu, arkadaşının moralinin aslında çok kötü olmadığını gösteriyordu. Ömer'le atışınca biraz rahatlamış olmalıydı. Masadakileri birkaç seferde mutfağa taşıdılar. Akın son seferde odaya döndüğünde Cengiz'i, Ömer'in somyası üçerinde oturur durumda buldu. Battaniyenin üzerine yaydığı ufak ufak kâğıt parçalarını gözden geçiriyordu. Samet homurtular çıkararak yatakta döndü. Akın, Cengiz'in karşısına, masaya oturdu. Dışarıda çocuk sesleri artmaya başlamıştı.

"Sizin bölgede işler nasıl gidiyor?" Son zamanlarda hangi bölgede çalıştığını bilmiyordu halbuki eski arkadaşının.

"Fena değil" diye cevap verdi Cengiz başını kaldırmadan. Kâğıtları toparladı, bir eline aldı. Akın'a baktı.

"İyi gidiyor, iyi gidiyor" dedi. "Bu iş kafa işi. Kafanı kullanır, planlı hareket edersen, niye iyi gitmesin? Bakma, biz beceremiyoruz. Yoksa her koşulda iyi gider."

"Okul işini nasıl halledeceksin hakikaten?"

"Bak onu ben de bilmiyorum. Bizimkilere çok kafam bozuluyor. Ya okula dön diyorlar, ya işe gir. Ortada dolaşan adam istemiyorlarmış. Sanki bugüne kadar keyfimizden ortada dolaştık. Bunlar adam değerlendirmekten zerre kadar anlamaz. Bir kadro kaç kişi içinden çıkar, kaç yılda yetişir, bunları bilmiyorlar."

Elindeki kâğıt parçacığı tomarını ikiye ayırdı. Birini bir kolunun manşeti içine, diğerini öbürüne yerleştirdi.

"Al işte kadro" dedi. "Mis gibi kadro. Benim gibi adamı nereden bulacaklar. Al profesyonel yap. İşe girecekmişim. Hah... En iyisi evlenmek galiba." Güldü. "Bir de işe girerim. Evden işe, işten eve. Mis gibi. Hiç olmazsa düzenli bir hayatımız olur."

"İyi o zaman, evlen."

"Boş ver. Ben gırgırına söyledim." Ayağa kalktı.

"Ben gideyim" dedi mırıldanarak. Kapıya yürüdü. Sonra döndü. Peşinden gelen Akın'ın omuzuna vurdu.

"Hadi eyvallah, takma kafana. Hepsini hallederiz. Bunlar kolay işler. Eski dostları görünce çenem açıldı, hepsi bu."

Akın onu kapıya kadar geçirdi. Sonra odaya döndü. Tülün arkasından sokağa baktı. Köşeden kayboluncaya kadar hızlı hızlı yürüyen ufak tefek vücudu izledi.

İstanbul'a geldiği ilk aylardı. O zaman büyük dernek bir aylığına kapatılmıştı. Tüm taraftarlar liselilerin derneğinde toplanırdı. Çevresini, yeni arkadaşlarını heyecan, merak ve şaşkınlıkla izlerdi Akın. Hele geceleri yazıya, afişe çıkmak için toplandıklarında etrafında olup bitenler büsbütün masalsı gelirdi ona. Afişe yetmiş seksen kişi, bazen yüz kişi çıkarlardı. Gece yarısı olmadan herkes dernekte toplanırdı. – Geldiği şehirde hiçbir pratik için bu kadar kalabalık toplanmazdı – Vakit ilerleyince kimi kenarlardaki sıralara, kimi yerlere serilen afişlerin, pankartların üzerine balık istifi yatarlardı. Polis görmesin diye içeride karartma uygulanırdı. Dernek çok soğuk olurdu. Bazıları, dumanın yarısını odaya verdiği için yakılması çoklarının itirazına yol açan sobayı eski afiş ve bildirilerle, meyva sandıklarıyla tutuşturur, dumandan rahatsız olup uyananlar bağırmaya başlardı. Kimisi karanlıkta fıs fıs konuşur, durmadan sohbet ederdi. Ömer'in okul bitirme telaşı daha o zamanlardan başlamış olacak ki, o hengâmede dışarıdaki neon

reklam tabelalarından gelen ışıkla elindeki ders notlarını okurdu. Dernek teras kattaydı. Aşağıyı gözlemesi için dışarıya, terasın açık kısmına bir nöbetçi bırakılırdı. Nöbetçi battaniyeye sarınıp korkuluğun dibine oturur, şüpheli durumları gelip içeriye haber verirdi. Daha sıkıyönetim yoktu o zamanlar. Dernekte toplanmanın, yazıya çıkmanın özel bir cezası da yoktu. Polis en fazla iki gün nezarette tutabilir, sonra serbest bırakmak zorunda kalırdı. Ancak silah yakalatmanın cezası bir iki yıl arasında değişirdi. Bu yüzden derneğin basılmasından korkulurdu. Çünkü bu, derneği ve en az iki üç silah ve adamı kaybetmek ve üstüne bir ton sopa yemek anlamına gelirdi. Adamlar vaktinde görülüp silahlar karşı binaların damlarına ustaca fırlatılırsa elbette daha az zararla kurtulunurdu. Bereket, bir aşağı katta faaliyet gösteren kumarhanenin sahipleri eli açık insanlardı da, polis diğer dernekleri bastığı kadar sıklıkla basmazdı orasını. Ne ilginç yerdi. Tuvalet aşağı kattaydı ve kumarhaneyle ortak kullanılırdı. Haşin bakışlı kumarhane fedaileri kapıda karşılaştıkları zaman liseli tıfıllara yol verirdi. Kumarhaneden çıkan yüzleri boyalı bayanlarla dernekten inen elleri boyalı kızlar lavaboların önünde birbirlerini süzerlerdi. Sonra saat ikide, üçte sokağa dökülünürdü. Caddelerde elde kova kova sudkostikler, kutu kutu boyalar, teneke teneke kireçler, omuzlarda fırçalar, kollarda afişler, tangır tungur, paldır küldür bir koşuşturma başlardı. Pratik o caddeden bu caddeye, bu meydandan o meydana kilometrelerce devam ederdi. Polis defalarca saldırırdı. Karanlık sokaklarda defalarca silahlar patlar, defalarca dağılırlar, ardından defalarca bir sonraki buluşma yerinde toplanır, tekrar başlarlardı. Yakalananlar, çok uzaklara kadar kovalananlar, yolunu kaybedenler eksilerek, son on beş yirmi kişi günün ilk ışıklarıyla bitirirdi işi. İşte o zamanlar başlarında bu Cengiz bulunurdu, bir de şimdi içeride olan Vedat. Özenerek bakardı onlara. Onu hayran bırakan akıl almaz bir hünerle yönetirdi grubu Cengiz. Müthiş bir hünerle.

Neler geçmişti o günlerden bu yana. Cengiz'in durumuna acıyordu şimdi. Akın'a göre Cengiz örgütsel meselelerden çok iyi anlardı. Kafasını sorulara kimsenin yormadığı ölçüde yorardı. Kendine özgü yorumları, kendine özgü bir önderlik anlayışı vardı. Ama sekterdi. Herkese karşı sekterdi. Dik başlıydı. Üstten gelene hemen kafa sallamazdı. Akın, onun sorumluluğu altında çalıştığı dönemde pek çok

şeyi olduğu gibi, inatçı ve sürekli bir muhalefet yürütmeyi de öğrenmişti. Tabii bir farkla. Cengiz'in muhalefeti bazen hırçınlaşırdı.

Onu kolay kolay partili yapmazlar. Profesyonel de yapmazlar, dedi içinden Akın. Benim istikbalim de onunkinden farklı olmayacak...

Pencereden ayrıldı. Kitaplığa bir göz attı. Rafların ardında ezilmiş tahtakurusu cesetlerinin sayısı iyice artmıştı. Birkaç kitaba baktı. Kitap okuma fikrinden vazgeçti. Ömer'in somyasına gitti, oturdu. Karmakarışık pis odaya göz gezdirdi. Eski kilim, zemindeki marleyin çok küçük kısmını kaplıyordu. Yerler toz içindeydi. Sağda solda çöpler, kâğıt parçaları, köşede kimi kitapları yere düşmüş dağınık bir kitaplık, yerde yatak olarak kullandığı sünger tabakası, üzerinde yırtık pırtık bir çarşaf, katlanmış iki eski battaniye, ortada tek teli yanan kararmış bir elektrik sobası, solda oturduğu somyanın yanındaki köşede üst üste bavullar, yine ortada birinin üstü bitpazarı tezgâhı gibi, öbürü ekmek kırıntılarıyla kaplı iki portatif masa ve yandaki yatakta kımıltısız yatmakta olan bir insan ve giderek etkisini kuvvetle hissettiren soğuk... İçi sıkıldı. O da kalkıp gitseydi bari. Randevusuna çok vakit vardı. Fakat Süleymaniye'ye giderse mutlaka konuşacak birilerini bulabilirdi. Biraz oturur vakit geçirir, sonra Hande'nin randevusuna giderdi. Bu düşünceyle canlandı birden. Yerinden kalktı. Uyandığından beri içinde, derinlerde bir yerde saklanıp duran sevinç şimdi yeniden kıpırdanmaya başlamıştı.

Öylesine düşünceli, öylesine dalgındı ki iskeleye kadar nasıl gittiğinin farkında olmadı. Gişe önünde kuyruk yoktu. Bir jeton aldı. Vapur yanaşalı çok olmuştu. İskele kapıları açıktı; son yolcular bekleniyordu. Alt ve üst bölümlerde oturma yerleri karşılıklıydı. Akın, insanlarla yarım saat süresince karşılıklı oturup ister istemez mütemadiyen bakışmaktan hoşlanmazdı. Hele şimdiki ruh haliyle hiç çekemezdi bunu. Arka bölümün de çok kalabalık olacağını düşündü. En iyisi bodruma inmekti. Orası tenha olurdu. Boş bir yere kaykılıp oturur, loş ışıkta kafasındaki şu meseleyi enine boyuna tartışabilirdi. Öyle de yaptı. En dipteki karanlık kısma oturdu.

Hadi bakalım, nedir sorun? Tartış, düşün ve çöz şu meseleyi.

Nedir seni heyecanlandıran, yüreğini kıpır kıpır sevinçle dolduran, aynı zamanda boğazında bir yumru olup boğan, içini sızlatan?

Bugün Hande'yle birlikteyken ona karşı gücünü inkâr edemeyeceği bir sempati, ürpertili bir yakınlık duyduğunu fark etmişti Akın. Onunla olmanın, onunla konuşmanın, düşüncelerini dinlemenin, o gülümserken gözlerine bakmanın, o farkında değilken yüzünü seyretmenin içinde tatlı bir sıcaklık, duygularında hoş bir titreşim yarattığının farkına varmıştı.

Hande'nin üyesi olduğu okul komitesinde ortaya çıkan uyumsuzluk üzerine tartışmışlardı. Sert bir şekilde eleştirmişti onu. Biraz fazla yüklenmişti galiba. Hande'nin kendini savunurken sesinin titrediğini, ağlamaklı olduğunu fark etmişti. O an sımsıkı kucaklamak istemişti kızı. Konuşacak, eleştirisini yumuşatacak gücü bulamamıştı dilinde, nefesinde. Tıkanıp kalmıştı. Bu hal Hande'yle konuşurken başına ilk defa gelmiyordu.

Hande'ye, başka arkadaşlarına duyduğundan daha fazla ve daha farklı yakınlık duyduğunu anlamak, Aylin olmasaydı eğer, Akın'da mutlu bir coşku yaratırdı herhalde. Ama o vardı. Açılmamış, örülmemiş bir duygu yumağı olarak içinde, bir köşede duruyordu. Aylin'i tanıdığı dört yıla yakın oluyordu. Aynı okuldan değildiler. Aynı bölgeden de... O yıllarda herkes Aksaray'daki büyük derneğe gelirdi. Onu ilk defa bir seminerde görmüştü. Semineri verene bir soru sormuştu Aylin ve işte o yüz bir daha aklından çıkmamıştı.

Onu her gördüğünde içini heyecan kaplıyordu. Belli etme korkusuyla uzak durmaya çalışıyordu. Yakınından ayrılınca şokun etkisinden kurtuluyor, galiba, onu seviyorum, diyordu. Sonra bu sözcüğün iddiasından utanıyordu. Unutmaya çalışıyordu Aylin'i. Onu görmediği süre içinde duyguları yatışır gibi oluyordu. O zaman içinden, tamam işte, diyordu. Senin heyecanın güzelliğe duyulan doğal bir hayranlıktan başka bir şey değil. Ne çare... Bir sonraki görüşünde daha da kuvvetli çarpılıyordu. Akın açısından sorun giderek daha ciddi bir takıntı haline gelmişti. Giderek daha fazla kafasını meşgul ediyor ve daha fazla üzüyordu onu. Çünkü içinde bulunduğu hali normal kabul edemiyordu. Bu hal ona zevk veren bir duygu oyunu olmaktan çıkmıştı. Öyle ya, birbirleriyle arkadaş bile sayılmazlardı. Dört yıl boyunca aralarındaki ilişki birkaç sefer, birkaç cümleyi geç-

meyen konuşma ve rastlaştıkça selamlaşmalardan ibaretti. Aslında son bir iki yıldır çok seyrek rastlaşabiliyorlardı. Ne var ki Akın için her biri başlı başına bir olaydı. Her karşılaşmada Aylin'e ait tüm veriler – yüzünün anlatımı, gülümsemesi, mimikleri, konuşmuşlarsa kullandığı her kelime, seslendirilişlerindeki tonlamalar, vurgular ve daha yüzlerce küçük ayrıntı – daha sonra değerlendirilmek üzere özenle hafızasına kaydediliyordu. Değerlendirme işlemleri ise bir sonraki karşılaşmalarıdaki yeni verilerle kıyaslanmak üzere aylarca devam ediyordu. İçindeki fırtına bazen sevinç, çoğu zaman sıkıcı bir burukluk kaynağıydı. Bir de, işte bu son durum ortaya çıkmıştı. Ne zaman bir kıza ilgiyle baksa, ne zaman birinden hoşlansa kendini suçlu hissediyordu. Bugün Hande'den ayrıldıktan sonra da o duygu gelmiş yüreğinin üstüne oturmuştu. Sanki Aylin'e haksızlık ediyordu. Sanki ona karşı duygularını bayağılaştırıyor, çirkinleştiriyordu. Evet, mantıklı bir yanı yoktu bu hissettiklerinin. Kuruntulu ve biraz feodal duygulardı bunlar. Oysa feodallikten nefret etmişti hep. Kız erkek ilişkileri konusunda örgütün görüşü birkaç cümleyle özetlenebilirdi. Aslında bu birkaç cümlenin dışında da ne fikir belirtilir, ne de tartışma açılırdı. 'Evlenme olayı hassas ve ciddi bir meseledir. Evlilik bağı mutlaka duygusal bir temele dayanmak zorundadır. Sevgiye dayanmayan evlilik yürümez.' Bu iki üç cümlenin başında da daima bu tür konuların bir tabu olmadığı vurgulanırdı. İşte hepsi bu kadar. Ve başlangıçta vurgulanan söz, konuya gerçek bir tabu olarak bakıldığını ele verirdi. Örgütlü devrimciler, karşı cinsle ilişki meselesini kendi aralarında, hemen hiç açmazlardı. Açıldığında da sansürlü bir şekilde geçiştirirlerdi. Akın'ın sansürcü kişilik yapısına son derece uygun düşüyordu bu yapı.

Düşündü. Sonunda duygularını tekrar bastırmaya karar verdi. Aylin'e karşı duyduklarının gerçek bir sevgi olup olmadığı meçhuldü. Hande'den ise bir an için hoşlanmıştı. Ondan kim hoşlanmıyordu ki. Hande sevimli bir kızdı. Arkadaşlarına çok sıcak ve sevecen davranıyordu. Burjuva kökeni ve yetişme tarzını yansıtan tavırları ve konuşma biçimi özellikle feodal kökenli insanlar arasında yadırganıyordu. Belki yetişme tarzından değil, kişisel yapısından kaynaklanıyordu bu tavırları, belki başka nedenler de vardı. Hende erkeklerin ilgisini fazlaca üzerine çekiyordu. Sonu gelmez özel arkadaşlık ve evlilik teklifleri alıyordu. Bunları duydukça epeyce eğleniyordu Akın. Ama şimdi söz

konusu olan kendi duygularıydı. Önceleri içten içe alay ettiği adamların durumuna düşmüştü. Tamam, dedi içinden, bunları düşünmeyi bırak. Bunları düşünmek için vakit çok erken. Çok çok erken. Çevresine bakındı. Işıklı yerlerde kimi işten, kimi alışverişten ya da gezmekten dönen yorgun yüzler vardı. Kendisiyle ilgilenen yoktu.

Nesin sen? Şimdi nesin? İlerde ne olacaksın? Bu işi sürdürebilecek misin? Şimdi istiyorsun. İlerde ne olacağı belli mi? Senin pilin hiç bitmeyecek mi? Yoksa profesyonel mi olacaksın? Yaparlar mı seni? Yaparlarsa kabul edecek misin? Okul ne olacak? Bitirebilecek misin? Yoksa bir hayal mi bu? İki gün sonra geberip gitmeyeceğin ne malum? Ya da içeri düşmeyeceğin. Böyle şeyler sana göre değil. Daha yirmi iki yaşındasın. Kızlarla olan sorunları düşünmek için vakit erken. Üstelik sen kendini tanımıyorsun arkadaş. Başkalarından nasıl emin olabilirsin? Hande herkese yakın davranır. O tavrı üzerine alınmak büyük salaklık. Ya Aylin. Onun umurunda mısın sanki? Dikkatini bile çekmiyorsun. Moralinin çok yüksek olduğu anlarda kapıldığın hüsnü kuruntular seni mutlu ediyor. Güya o da seni iyi tanıyormuş. Değerli niteliklerini biliyor, saygı duyuyormuş. Sana içten içe yakınlık duyuyormuş. Saçmasapan hayaller... Gitgide manyaklaşıyorsun. Gerçeğe dön biraz. Bırak hülyalarınla yaşamayı.

Motorlar önce yavaşladı, sonra daha da hızlandı. Ardından sustu. Sonra tekrar çalıştı. Bu ilk iskeleydi. Birkaç yolcuyla birlikte Akın da ayağa kalktı. Merdivenleri çıkarken vapur iskeleye çarptı, sarsıldı. Kenara yaslanıp devam etti. O aşağıdayken hava bir hayli kararmıştı. Bir kısım yolcuyla birlikte iskeleye indi. Yandaki dar geçitten caddeye çıktı. Sola kıvrılıp ilerledi. Kafası hâlâ deminki meseleyle meşguldü. Yeter artık, diye kızdı kendi kendine. Ancak o zaman merak etti... Evet, sahiden Bedri ne konuşacaktı kendisiyle? Evde yalnız ol, bir mesele üzerinde konuşacağız, demişti. Neydi acaba mesele? Partiye mi alacaklar ki? Bu düşünceyle heyecanlandı. Neden olmasındı? Gençlik örgütünün eski kadrolarındandı. En çok iş yapan bölgelerden birinin en ileri adamı sayılırdı. Düşündü. Fakat hayır. Bunu tahmin etmiyordu. Ama önemli bir mesele olduğu açıktı.

Denizden uzaklaşan caddeye, yukarıya doğruldu. Bu semti çok güzel bulurdu. Ama bir türlü içi ısınamamıştı. Boğazın kıyısında yemyeşil, eski tip ahşap evleri, bakımlı bahçeleri, şirin sokakları, küçük

gösterişsiz dükkânlarıyla şehir ortasında bir köydü burası. Ne var ki gözlenme korkusu, izlenme takıntısı, suçluluk duygusu diken üstünde tutuyordu onu. Okuldan çok uzak bir semtti. Çevrede hiçbir arkadaşı yoktu ve evde çoğu zaman yalnızdı. Bu semtte kendini iyice yasadışı ve tecrit edilmiş hissediyordu. Ailesiyle birlikte olsa muhakkak ki bu derece kuvvetli olmazdı tedirginlik. Öyle olsa o da boğazın tadını çıkarabilirdi. Tepedeki koruya çıkardı. Oradan takaları, denizi seyrederdi. Ağaçların altında kaygısızca oturmak, yerlere uzanmak kim bilir ne zevkli olurdu. Sonra sahil boyuna inerdi. Kıyıda balık tutanlara, gemilere, kayıklara baka baka, dinlene düşüne kilometrelerce yürürdü. Şüpheleri üzerine çeken yalnız ve bekâr bir öğrenci olmaktan bıkmıştı.

Evine giden sokağa saptı. Sokakta her zaman çocuklar, yeni yetmeler olurdu. Top oynarlar, kenarlardaki bahçe duvarlarının üzerinde toplanırlar, şamata yaparlardı. Onlara bile görünmekten çekinir, kenardan süzülerek geçerdi. Şimdi hava kararmış olduğu için çocuklar ortalıkta görünmüyordu. Apartmanın kapısına ulaşabilmesi için sağa sapması, her iki tarafını apartmanların ya da iki katlı evlerin sınırladığı dar merdiven yolu çıkması gerekiyordu. Bu yolda günün her saati kadınlar, kızlar pencerelerdeydi. Evden eve dedikodu yapılır, bazen dört beş ev ahalisi birden söyleşiye katılır, aynı zamanda gelen geçen göz hapsinde tutulurdu. Küçük semtte tüm insanlar birbirlerini tanırdı. Akın da artık sokağın tanınan simalarındandı. Bu merdivenleri çıkmak o yüzden çok zor gelirdi ona. Bir sürü insanın bakışından bir an önce kurtulabilmek, kapağı eve atabilmek için koşarcasına çıkardı basamakları. İşte şimdi de pencerelerde birkaç baş görmüştü. Ama aldırmadı bu sefer. Onu karanlıkta iyi göremezlerdi. Merdivenleri yavaş yavaş çıktı. Kendine fırça attı.

Ne var be. İstedikleri kadar dedikodu yapsınlar. İyi ki kız değilim yahu. Zavallılar... Onların işi kim bilir ne zordur.

İki sokak ötede babasının eski bir arkadaşı oturuyordu. Akın için bu evi onlar tutmuştu. Yine bazı kuşkularının kuruntudan ibaret olmadığını da onlar sayesinde öğrenmişti. Yengeden duyduğuna göre, kabul günlerinde en ilgi çeken dedikodu konularından birini daima kendisi oluşturuyordu. Gözlemler oldukça ayrıntılıydı. Son zamanlarda arkadaşları eve daha sık gidip gelmeye başlamıştı. Birkaçı sık sık yatıya da kalıyordu. Çoğu zaman eve geç saatlerde dönüyordu. Bazen

hiç gelmediği de oluyordu. Komşularla konuşmaktan kaçınıyordu. Eve birkaç defa kız getirmişti. Böyle mazbut bir semtte bu tür şeylere izin vermemek gerekirdi ama, bir iki kaçamaktan bir şey çıkmazdı. Ne de olsa gençti.

Önceden cebinden çıkardığı anahtarı beşinci kata gelince vakit kaybetmeden hızla deliğe soktu ve kapıyı açıp kendini içeriye attı. Bir an gecikmeye gelmezdi. Yoksa karşı evin gelinlik çağındaki iki kızı ve cazgır anneleri derhal kapıya çıkar, 'aa bize misafir geldi zannetmiştik' diyerek konuşmaya başlarlardı ki, felaketi olurdu.

Kapıyı kapatınca derin bir soluk aldı. Ayakkabılarını kenardaki gazetenin üzerinde çıkarmayı unuttu. Odanın ortasına kadar yürüdükten sonra farkına varıp döndü. Karanlıkta ayakkabılarını çıkarıp terliklerini giydi. Işık düğmesi karşı duvarda olduğu için evdeki ilk hareketlerin karanlıkta yapılması zorunluydu. Ev, girişteki büyük oda ve içerideki küçük odadan ibaretti. Ortalık, uğramadığı iki günde sanki daha da pislenmiş ve dağılmıştı. Odada karşılıklı bir somya ve bir tahta divandan başka eşya yoktu. Tahta divanın üzerinde ilk bakışta ne oldukları belli olmayan bir yığın elektronik alet parçası saçılmış durumdaydı. Akın parçalardan birinden uzanan çıplak bakır bir teli yanındaki başka bir parçanın beyaz parlak çıkıntısına bağladı. Radyonun gür sesi evi çınlattı.

Aradan on dakika geçmemişti ki kapı çalındı. Gelen Bedri'ydi. Ayakkabılarını çıkarmasına izin vermedi. Çünkü yerler nezaket olsun diye söylendiği gibi değil, gerçekten pisti. Konuşmak için içerideki odayı uygun buldular. Binanın köşesinde, iki duvarı pencereli, diğerinden daha sevimli bir odaydı burası. Geçen cumartesi gecesi gerçekleştirdiği fare operasyonundan beri somyası odanın ortasında duruyordu. Çarşaf yatakla somya arasına sıkıştırılmış, olur ya, yeni bir fare peyda olursa, yatağa çıkmasına karşı bu yolla tedbir alınmıştı. Akın somyayı duvara doğru itti. Öbür odadan yastık getirdi. Oturacak yer hazırdı. Bedri perdeleri açtırdı. Akşam bile olsa bu evin boğaz manzarası nefisti. Akın mutfağa gidip çayı koydu. Döndüğünde arkadaşını somyanın üstünde, elindeki derginin kapağına kendisinden geçmiş bir halde bakarken buldu. Memnun bir çehresi vardı.

"Bunu gördün mü?" diye sorarak dergiyi Akın'a uzattı. Haftalık bir siyasi dergiydi bu. Kapakta yurt dışındaki bir yürüyüşten çekilmiş

tam sayfa bir fotoğraf vardı. Kalabalığın önünde örgütün pankartı görünüyordu. Dergi daha başlıkta yürüyüşü lanetlemişti.

"Böyle şeyler insanın moralini yükseltiyor. Bu fotoğrafı binlerce kişi görecek. Muhalefetin ülke dışında da dimdik ayakta olduğunu anlayacaklar. Dışarıda ve içeride susturulamadığımızı görecekler. Böyle gelişmeler partinin prestijini korkunç yükseltiyor."

Akın'ın da hoşuna gitmişti fotoğraf.

"Gerçekten çok iyi" diye karşılık verdi. "Burada her şeye rağmen mücadele edenlerin, boyun eğmeyenlerin var olduğunu vurguluyorlar. Her şeyin ezilip yok edilemediğini kanıtlıyorlar."

"Erdinç Erdem'le ilgili faaliyet nasıl gidiyor? Sizin oraya bir pankart asmışsınız. Çok başarılı olmuş."

"İki okula astık. Biri iyi olmadı. Hemen indirmişler. Bizim okula asılanı güzel oldu gerçekten. Bütün okul gördü. Sen bilirsin, bizim yol çok işlektir. Sabah işlerine giden binlerce kişi gördü. Bizimkilerden biri belediye otobüsündeymiş. Yolculardan birinin arkadaşına 'Helal be, hâlâ uğraşıyorlar' dediğini duymuş."

Yüzü daha da güldü Bedri'nin.

"Çok iyi ya!" dedi sevinçle. Sonra birden durgunlaştı.

"Ne çare ki çocuğu asacaklar."

"Yeni bir haber mi var?"

"Yok... Yeni bir Haber yok. Biliyorsun, son onaya kaldı iş. Ceza kesinleşeceğe benziyor."

Bunları söylerken gerçekten üzgün ve çaresiz görünüyordu Bedri. Akın onun halini kendi ruh durumuyla karşılaştırdı, utandı.

Neden böyleyim? Çocuk yaştaki bir arkadaşımız sırf ibret olsun diye idam edilecek. Ben meseleyi herhangi bir kampanya konusu gibi değerlendiriyorum. Üzüldüğüm falan yok. Utanmasam kıskanacağım onu. Herkesin ilgisini topluyor diye. Polisteki, cezaevindeki tavrı herkesin dilinde diye. Yazıklar olsun bana!

Dergiyi şöyle bir karıştırıp Bedri'ye geri verdi. Sorumlusu da açtı sayfaları, kapaktaki konuyla ilgili haberi okumaya başladı. Akın onu izliyor, bir yandan düşünüyordu : Ne konuşacaktı bu adam kendisiyle? Her toplantı veya buluşma öncesi içinde hafif bir heyecan kımıldanırdı. Acaba görüşmeden ne gibi yeni görevler çıkacak diye. Bazen hiçbir görev verilmezdi. Bazen Akın'ın alışageldiği birtakım görevler

bildirilirdi. O zaman donuk bir yüzle, olur, yaparız, derdi. Zaman zaman verilen görevlerle biraz neşelenir, zaman zaman hiç de öyle olmadığı halde neşeli, hevesli görünürdü. Görevlerin ağırlığını, riskini hafife almak isterdi. Ama bugün durum biraz farklıydı galiba. Ne konuşulacağına ilişkin önceden hiçbir şey söylenmemişti.

Akın çayları getirdi. Şimdi Bedri bir yandan çayını yudumluyor, bir yandan dergisini okuyordu. Az sonra başka bir yazıya geçti. Hiç de konu açmaya hazırlanır bir halde görünmüyordu. Sanki geçerken şöyle bir uğramıştı. Belki üçüncü bir kişi gelecekti; onu bekliyorlardı. Karşısındakini süzdü; öyle bir hava da sezemedi.

Sonunda Bedri dergiyi elinden bırakabildi. Üçüncü bardağını içmeye koyuldu. Nihayet yüzünde, önemli bir şeyden söz etmek istermiş, ama nasıl eder de konuyu açarım diye düşünürmüş gibi bir ifade belirmişti.

Ne olabilir acaba, ne olabilir? Partiye alınmam konusunu açacak. Hayır canım, sen de takmışsın partiye. Yeni bir görevle ilgilidir. Beni başka bir bölgede görevlendirmek istiyor olamazlar mı? Ya öyleyse?

Başka bir bölgede görev... Bunun kendisi için tek bir anlamı olabilirdi. Okula gidişinin güçleşmesi, belki okulla ilişkisinin tümüyle kopması. Bilincini endişeler doldurmuştu birdenbire. Ancak çok geçmedi, hâkim oldu düşüncelerine.

Belki de beni eleştirecek. İyi gitmeyen işler hakkında dikkatimi çekecek. Son günlerde tabandan gelen yakınmalar arttı. Belki bunun nedenlerini soracak. Baksana, konuya girmekte güçlük çekiyor. Belki şimdiye kadar yapmadığı biçimde sert eleştirerek beni. Yakınmalar artmışsa, asıl kabahat sizde diyecek. Uzlaşmacı davranıyorsun diyecek.

"İngilizce mi çalışıyorsun?"

Bedri, köşede sehpa olarak kullanılan sandığın üzerindeki teybi ve İngilizce kasetleri görmüştü. Yabancı dili iyi bilmek çocukluğundan beri büyük arzusuydu Akın'ın. Son aylarda eve biraz erken gelebildiği akşamlar İngilizce çalışıyordu.

"Ha? Evet" dedi sıkılarak. Kendini o güne kadar sakladığı bir zaafı ortaya çıkarılıp yüzüne vurulmuş gibi hissetmişti. Devrimci bir kadronun siyasi faaliyet dışında başka alanlara ilgi duymasına açıkça karşı çıkılmazdı. Ama yine de bu tür eğilimlerin tuhaf karşılanıp, küçümsendiğini bilirdi.

Bedri ciddi bir yüzle,

"Çok iyi, çok iyi" diye tekrarladı.

"Ben eskiden bildiğimi de unutuyorum. Lisede Fransızcadan hep on alırdım. Şimdi bir turiste rastlayacağım da rezil olacağım diye ödüm kopuyor."

Akın rahatlamıştı.

"Ben de öyle fazla vakit bulamıyorum" dedi. Gene de çabasını önemsiz göstermek istiyordu. "Üç dört akşamda bir, yarım saat, bir saat... Bununla ne olur..."

Bedri başını salladı.

"Evet, vakit olmuyor" dedi, güldü. "Biz bol vakti ancak içeri düşersek bulabiliriz. Gerçekten şart. Bir yabancı dil bilmeyen yarı aydın sayılır."

Cevap vermeden başıyla onayladı Akın. İçini sevinç kaplamıştı. Çok sevdiği bir oyunu oynamasına babasınca nihayet izin verilmiş bir çocuk gibi yüreği çarpıyordu. Neler yoktu ki bu duyguda. Partinin varlığı kendini hissettiriyordu artık. Önder kadrolar dünyaya geçmişle kıyaslanamayacak bir geniş görüşlülükle bakıyorlardı. Mücadelede uzlaşmaz ve sonuna kadar fedakâr olanlara özgü gönül rahatlığı içinde varılan düşünce özgürlüğü... Ne laf devrimcilerinin akılcılık, gerçekçilik diye yutturmaya çalıştığı ilkesizlik çamuru, ne küçük burjuva-feodal dar görüşlülük. Önderlikti bu. Gerçek önderlik. Örgüt çatısının sıcaklığıydı bu. Aylin'i düşündü o anda.

İşte Aylin. İşte biz böyle insanlarız. İşte ben böyle biriyim. Yoldaşlar bana çok güvenirler. Sakin, sessiz durduğuma bakma. Her görevin altından kalkabilecek bir kadroyum ben. Onlar da biliyor bunu. Bedri de biliyor. Seni işte böyle biri seviyor. Sonuna kadar sevmesini bilen ve sevdikleri için...

Bedri'nin, kendi dalgın yüzüne baktığını fark etti. Toparlandı. Vatandaş, elindeki dergiyi düşünceli bir yüzle sandığın üzerine bırakmıştı. Yerdeki sabit bir noktaya bakarak,

"Onu kaçırmak gerekiyor" dedi.

"Kimi?" diye sordu Akın şaşkınlıkla. "Erdinç Erdem'i mi?"

Gözlerini Akın'a kaldırarak,

"Evet, tabii" dedi Bedri. Sonra yine gözlerini indirdi. Bir şey daha söyleyecekti ki durdu. Düşündü. Bakışlarını yeniden Akın'a kaldı-

rarak, "ya da" diye devam etti, "bu eylemin başarısız olacağı düşünülürse başka bir caydırıcı eylem... Mesela önemli birinin kaçırılması. Yalnız, ciddi düşünülüp iyi planlanmalı. Çocuğun hayatı karşılığı... Kodamanlardan biri kaçırılabilir. Şimdi bu aşamada, yani şartların dayatması karşısında eylem biçimleri konusunda yaratıcı olmak gerekir."

"Ama sorun, Erdinç Erdem'in hayatı sorunuysa, bu aksi tesir yapmaz mı?" diye müdahale etti Akın.

"Sorun bu aşamaya gelmiş artık. İki hafta önce olsaydı dediğin doğru olurdu. Şimdi durum farklı. Bir ölçüde de partinin prestiji meselesi var."

Bir kıvılcım parladı Akın'ın kafasında. Tamam, dedi, işte mesele bu. Benimle eylem hakkında konuşmaya geldi. Belki bu şekilde bir plan var. Belkisi var mı? Mesele gün gibi ortada. Beyninde düşünceler uçuşmaya başladı. Aklından geçenler öyle hızlı ve gelişigüzel akıyordu ki egemenlik kuramıyordu üzerlerinde. Sakin ol, diye bağırdı kendi kendine. Sakin ol. Kontrol et kendini. Fakat nasıl olur. Bu çok ağır bir görev. Bir intihar. Başarı şansı sıfır. Bir gösteri uğruna, prestij uğruna beni harcayacaklar. Sakin ol. Soğukkanlı düşün. Ama hazır değilim böyle bir şeye. Hiç hazır değilim. Beklemiyordum. Hiç beklemiyordum. Nereden çıktı. Nereden çıktı bu. Kabul edemem. Böyle bir görevi kabul edemem. Fakat nasıl reddederim. Sakin ol. Reddedemem ki. Bu benim sonum olur. Bugüne dek savunduklarımın, bugüne dek yaptıklarımın inkârı olur. Özsaygımın, geçmişimin, itibarımın, onurumun sonu olur. Şimdi söyleyecek, teklif edecek. Ne cevap vereceğim? İşte söylemeye hazırlanıyor. İşte yüzü yine ciddileşti. Yerinden doğruluyor. Şimdi söyleyecek. Teklif ederse reddedemem. Kabul edebilir misin? Reddedemem. Engel olmalıyım. Müdahale etmeliyim. Söylememeli. Engel olmalıyım.

"Evet her neyse" dedi Bedri, "Benim şahsi düşüncelerimi bir yana bırakalım, yoldaşlar..."

"Fakat" diye sözünü kesti Akın. "Bu konu önemli bir konu. Yani işin bir eylem tarzı olarak ideolojik yönü çok önemli." Sesi yüksek perdeden ve hayli telaşlı çıkmış gibi geldi kendisine, utandı. Utanmanın sırası değil, diye bağırdı içindeki ses. "Bu tamamen şartlara bağlı olarak değerlendirilmesi gereken bir şey bence" diye devam etti. "Kit-

lelerin mücadelesinin durgunlaştığı böyle bir dönemde, evet revizyonistler gibi geri çekilme taktiğini savunmak yanlış olur, ama geçmişte bile tercih etmediğimiz birtakım eylem biçimlerini böyle bir dönemde uygulamaya kalkmak daha uygunsuz olur. Bu iş taktik sorunu değil. Yani şöyle ifade edeyim. Ne kadar iyi düşünülürse düşünülsün, ne kadar iyi planlanırsa planlansın, kitle eylemleriyle kuvvetli bir şekilde desteklenmedikçe bu tür eylemlerden bir sonuç almak mümkün olmaz. Fiyaskoyla sonuçlanır. Tepkisel bir gösteriden öteye geçmez."

Bedri böyle bir çıkışı beklemiyordu. Hele sorulmadıkça genellikle fikrini söylemeyen, söylese de daima ölçülü ve temkinli bir ifade tarzı kullanan Akın'dan. Bir süre karşılık vermedi. Akın da yaptığı ani atağın etkisinden kurtulamamıştı. Bu onun üslubu değildi. Utancı katlanarak bir çığ gibi büyüyordu içinde. Yüzünün ateş gibi yandığını hissediyordu.

"Evet. Bir işe girişmeden önce bütün yönleriyle değerlendirmek gerekir. Tedbirli olmak gerekir" dedi Bedri çok alçak bir sesle.

Kendine küfürler yağdırıyordu Akın. Düştüğü durum bir rezaletti. Allah kahretsin. Yazıklar olsun. Korkumun farkına vardı mı acaba? Telaşımı sezdi mi? Elbette sezmiştir. Allah kahretsin. Rezillik bu. İki paralık oldum. Söyle şimdi Bedri hoca, ne teklif edersen et. Ne görev verirsen ver. Hemen, hiç düşünmeden kabul ederim. Hadi söyle. Konuş. Deminki kişisel düşüncelerimin sadece bir yönüydü derim. Ama görev verilince neden kabul etmeyeyim, elbette kabul ederim, derim. Hadi söyle. Ne olur söyle. Söyle...

Bedri başka bir şey söylemedi. İsteksizce dergiyi koyduğu yerden aldı. Bir daha baştan sona karıştırdı. Saatine baktı.

"Üff, amma geç olmuş. Ben kalkayım" dedi.

"Başka bir şey konuşmayacak mıyız?" diye atıldı Akın. "Ben bir konu üzerinde konuşacağız sanmıştım. Varsa öyle bir mesele, bundan iyi konuşma fırsatı her zaman bulunmaz."

"Yoo hayır" dedi Bedri. "Aslında işini ayarlasaydı başka bir yoldaş gelecekti. Gelmediğine göre demek ki ayarlayamamış. Örgütsel düzenleme meselesini daha önce konuşmuştuk ya seninle. İşte aynı konuda görüşmek üzere gelecekti yoldaş. İhtiyaten bir randevu almıştım. Sana vereyim." Cebinden bir kâğıt mendil paketi çıkardı.

Mendillerden birinin içinden aldığı küçük bir kâğıdı Akın'a verdi. "Bu bizim son görüşmemizdi. Bundan sonra sizinle ilişkiyi o yoldaş sürdürecek."

Akın'ın kafası allak bullaktı. Cevap veremedi. Kâğıdı elinde buruşturup duruyordu. Bedri kalktı, gülümseyerek.

"Hadi hoşça kal" dedi. Birlikte odadan çıkıp, dış kapının önüne geldiler. "Yoldaşlara selam söyle. Uzun süre görüşemeyebiliriz."

"Tabii. Tabii söylerim" dedi Akın.

Bedri, Akın'ın elini sımsıkı sıktı.

"İyi akşamlar" dedi sessizce.

"İyi akşamlar" diye karşılık verdi Akın. Tutukluğu üzerinden atamamıştı. Merdivenleri inen arkadaşının arkasından uzun süre baktı. Sonra kapıyı kapattı. Küçük odaya döndü. Boş çay bardakları yerde duruyordu. Boğazdan bütün ışıklarını yakmış bir gemi geçiyordu. Derginin kapağında yüzlerce kişi, ellerinde pankartlar, yürüyor, bağırıyordu. Yüzlerinde mutlu, şen ifadeler vardı. Bu kez yüksek sesle bağırdı kendine :

"Rezil."

Sonra, ah Aylin ah, dedi içinden. Ben işte böyle biriyim. Neden benim dostum, arkadaşım olacakmışsın. Neden beni sevecekmişsin.

Kendini somyanın üzerine bıraktı.

VII./

Bir saattir yatakta dönüp durmaktan yorulmuştu. Bütün gece şu anda hiçbirini hatırlayamadığı karışık rüyalar görmüştü. Uyandığında vakit çok erkendi. Yeniden uyumak istemişti ama boşunaydı, uyuyamıyordu işte. Oysaki arkadaşlarına, rahat olun ve bu gece uykunuzu iyi alın, demişti dün. İçiniz sanki ertesi gün pikniğe çıkacakmışsınız gibi sakin ve şen olsun...

Yatakta hafifçe doğruldu. Yastığı duvara yükseltip başını dayadı. Bu sefer de esneme nöbetine tutulmuştu. Böyle olmayacaktı.

Uyuyamıyorsam kalkıp oturayım. Ya da mutfağa gidip çayı demleyeyim. Evet evet en iyisi bu.

Yataktan silkindi. Önce lavaboya gitti. Yüzüne uzun uzun soğuk su çarptı. Gerçekte içindeki heyecan önemsenecek ölçüde değil, belli belirsizdi. Ara sıra -dün akşamdan beri- eylemi düşündükçe kalbinin üzerinde bir şey kıpırdanır gibi oluyordu; hepsi bu. Fakat uykusuzluk da neyin nesiydi? Bunu, akşam fazla kaçırdığı çaya bağladı. Çayın etkisini çayla savuşturacaktı. Mutfağa gidip suyunu koydu.

İşte bu kadar. Tamamen sakin ve tasasızım. Yüreğim tüy gibi hafif. Bu eylem de diğerleri gibi bir eylem. Biz çok daha zorlarını görmedik mi? Adı değişik sadece. Arkadaşlara söylediğim kuru bir ajitasyon değil, gerçek. Bu işin yalnızca adı değişik. Soygun kelimesi insanı ürkütmemeli.

Yattığı odaya geçti. Erken erken elbiselerini giymek gelmedi içinden. Perdeyi aralayıp dışarıya baktı. Bu vakitte alacakaranlık sokağa bakmak hoşuna gitmişti. Pencerenin önüne bir sandalye çekti. Sırtına hırkasını aldı. Dışarıyı seyre koyuldu.

Dün akşam ayrılırlarken Ahmet, hocam çok düşünceli görünüyorsun, demişti. Bozulmuştu bu söze. Ahmet'e ters ters bakmış, elbette düşünceliyim, diye cevap vermişti, bu işin şakaya gelir yanı yok. Planımız kusursuz olmalı. Daha önemlisi tıkır tıkır mükemmel işlemeli. Tek bir hatayı kaldıracak durumda değilim. Çünkü bu eylem

hata kaldıracak türde bir eylem değil. O yüzden de düşünmek zorundayım.

Bilmeyerek yarasına basmıştı Ahmet. Hiçbir zaman olmadığı kadar düşünceli ve durgun olduğunu bir süredir kendisi de fark ediyordu. Demek başkalarının da dikkatini çekiyordu bu hal. Birkaç gündür hiçbir konuda şaka yapmadığını, doyasıya bir kahkaha atmadığını, hiç kimseye takılmadığını düşündü. Halbuki eylem önceleri neşesi özellikle artardı. Hem kendisini hem arkadaşlarını rahatlatmak için durmadan espri yapar, işi gırgıra vurur, görevin ciddiyetiyle alay ederdi. Tuhaftı; bu eylemi gereğinden fazla önemsiyordu.

Üç gün önceki toplantılarında yapılan şamatayı anımsadı. Ahmet ele geçirilen altın ve paraların paylaştırılmasını önermişti. Yurt dışına kaçıp, bundan böyle lüks bir hayat yaşayabilirlerdi. Diğerleri fikrin üzerine atılmış, düşünce değişik şekillerde geliştirilmişti. Gökhan'a göre altınlar bölüştürülmeyip sermaye olarak kullanılmalı, grup olarak eroin işine el atılmalıydı. Şemsi böyle eylemlere devam edilerek biriktirilen mali güçle birtakım devlet adamlarının satın alınmasını, bu yolla yukarıdan devrim yapılmasını savunmuştu. Gırgır giderek artmış, eylem şekline ilişkin parlak fikirler öne sürülmüştü. Birine göre hedeflenen yere balıkadam elbiseleriyle gelinmeli ve kaçış denizden gerçekleştirilmeliydi. Başka biri kızıl maskeler ve pelerinler giyilmesini önermişti. Oraya atlarla gidilmeli ve yine atlarla dört nala uzaklaşılmalıydı. Eskiden olsa kendisi de birkaç espri yapar, sonra konuyu ustalıkla, kimseyi incitmeden ciddi platforma aktarırdı. O gün ise uzun süre ne diyeceğini bilemeden asık bir yüzle konuşulanları izlemiş, ardından gereksiz bir sertlikle müdahale edip, 'sululuğa' son vermişti. Kendine güvenini yükseltmeye çalıştı.

Olur böyle dönemler. Onlardan fazla endişeli olmakta haklıyım. Tüm sorumluluk benim üzerimde. Eylemi baştan sona yönetecek, en küçük ayrıntılarda bile karar verecek olan benim. Onlarsa kendilerine söylenenleri yapacaklar. Durgunum, endişeliyim ya da heyecanlıyım; kim nasıl yorumlarsa yorumlasın. Önemli olan eylemin başarısı. Hepsi öğleye doğru bitecek. Her şey hallolacak. Bütün kuşkular sönecek.

Uzaklardan ezan sesleri geliyordu. Tek tük insanlar geçiyordu aşağıdan. Bir sütçü üç tekerlekli seleli bisikletiyle arnavut kaldırımlı yo-

kuşu zorlanarak çıkıyordu. Bir yere gelince indi, küçük aracını ittirmeye başladı. Lise formalı bir kız ve yanında herhalde aynı okulda okuyan kardeşi olacak lacivert ceket, gri pantolonlu ufaklık koşturarak aşağı iniyorlardı. Günün bu saatinde insanlar ne de telaşlıydılar. Kızla oğlan okula yetişmeye çalışıyorlardı. Yüzlerinde acaba bugün sözlüye kaldırılır mıyım sıkıntısı, yüreklerinde son dersteki yazılının derdi vardı. Sütçü sütünü vaktinde satacaktı, şu adam herhalde bir yerde memurdu; işine gidiyordu. Yüzünden diğerleri gibi başlayıp, diğerleri gibi bitecek olan tekdüze günlerinin birikmiş bıkkınlığı akıyordu. İnsanlar ancak kendi önlerindeki, kendi burunlarının dibindeki güçlükleri, sorunları görebiliyorlardı. Her insan için en büyük problem kendi önündeki problemdi. Orhan'la arkadaşı tüm akşam fakültede asistan kalabilmenin zorlukları üzerinde yakınıp durmuşlardı. YÖK, kadroları kısıp duruyordu. Proflar kürsüleri aile şirketleri gibi idare edip, boş yerleri oğulları, kızları, yeğenleri, yakınlarıyla doldurmaya devam ediyorlardı. Etiketi parlak olmayanın piyasada iş bulma imkânı sınırlıydı. Yurt dışında master yapmak için artık büyük paralar da yetmiyordu. Saire, saire... Bir şeyin zorluğu ya da kolaylığı, önemi ya da önemsizliği herkesin kabul edebileceği genel plandan, özel plana, kişisel plana aktarılınca bir anda bambaşka bir sistemle değerlendiriliyordu. Kim ne derse desin gerçek alan, işte bu kişisel değerlendirme alanıydı, genel değerlendirme değil. Çocuklar okula gidecek, derslerine girecek, sütçü sütünü satacak, memur mesaisini dolduracaktı. Kendisi de soygun yapacaktı. O diğerlerinden daha mı telaşlı, daha mı karamsar ve tedirgindi, yaşanan şu anda? Hayır.

Ne ilginç. Şimdi şu insanları çevirip, tek tek sorsam; hangimizin sorunu daha büyük, hangimiz daha zor durumdayız diye, eminim hepsi bana acıyarak bakacaklardır. Belki teselli etmeye kalkacaklardır. Ama beş dakika... Sonra durumlarını benimkiyle kıyaslamayı unutacaklardır. Gerçek bu. Herkes kendi hayatını kendisiyle yaşıyor. O halde şu anda ben onlardan daha tasasız, daha huzurlu olabilirim. Öyleyim de.

Kalorifer boruları tıkırdamaya başlamıştı. Peteklere dokundu; henüz soğuktular. Demirin soğuğunu içinde hissetti. Hırka yetmiyordu. Kalkıp üzerine montunu alarak yine pencere kenarına oturdu. İleride iki apartmanın arasından deniz belli belirsiz seçilebiliyordu artık.

Saatine baktı. Üç buçuk dört saat sonra her şey belli olacaktı. Peş peşe iki otomobil yokuşu indi. Karşı evde oturan gazete bayisi sokağa çıktı, kaldırımın üzerine bırakılmış gazete kolilerinin iplerini çözmeye koyuldu. Geç kalmış bir müezzinin çok yakınlarda bir yerden gelen sesi kulakları tırmaladı.

Eylem öncesine özgü havaya girdiğini artık kabul etmek zorundaydı. Yine esnemeye başlamıştı. Yanında keşke gruptan biri olsaydı. Onunla şundan bundan konuşur, tartışır, şamata yapar; kendilerini sakinleştirirlerdi. Ama bu kadar heyecan olmalıydı bir yandan. Eylem sonrasının o tatlı huzurunun, hafifliğinin tadına başka türlü nasıl varırdı insan.

Yeni yaşam biçimine çabuk alışmıştı. Zaten beklediğinin aksine şimdiki yaşam düzeninin eskisinden öyle önemli bir farkı yoktu. Yine tüm günü gecesi buluşmalarda, toplantılarda geçiyordu. Yeni arkadaşları vardı. Ahmet yardımcısı durumundaydı. Soygun işini Hayri'ye öneren oydu. Neşeli konuşkan bir insandı. Hemen kaynaşmışlardı birbirleriyle. Uzun yıllar çeşitli atölyelerde fabrikalarda işçi olarak çalışmıştı Ahmet. Yaşı otuz beşe yakındı. Şimdi profesyonel olarak çalışıyordu. Gruptaki diğerleri üzerinde büyük etkisi vardı.

İlk görüşmede Hayri'nin grup için önerdiği diğer iki kişi ise sessiz sakin insanlardı. Yaşları Bedri kadardı. O ne söylese, tamam hocam, diyorlardı. Gerçekten, görevin gerektirdiği asker mizacındaydılar. Öbür elemanları ise gençlik kesiminden seçmişlerdi.

Bir de Şemsi vardı. Hakkında uzun uzun tartışılmıştı. Hayri de, Bedri de, Ahmet de 'önder yoldaşlar' da onun gruba alınmasının ilkesizlik olacağında anlaşmışlar; ancak tek bir eylem için tecrübesinden yararlanmanın ilkesizlik sayılamayacağında nihayet birleşmişlerdi. Şemsi orijinali kendisine ait plana göre eylemde kullanılacak arabayı çalacaktı. Soygunda araba kullanılması fikri onun ısrarı üzerine kabul edilmişti ve zaten araba çalma işinden içlerinde Şemsi'den başka anlayan yoktu. Bu, gruptaki yerini sağlama bağlayan bir başka etmendi. Bedri, Şemsi gibi profesyonel bir gaspçının sorunlara pratik yaklaşım tarzına zaman zaman hayran olmaktan kendini alamıyor, onu merkez alan takılmalardan, şakalaşmalardan büsbütün uzak duramıyordu. Ancak kriminal arkadaşına duyduğu kuşku ve güvensizlik azalmıyor, aksine o zamana dek tanışmadığı nahoş duygular bilincini meşgul edi-

yor, planın ayrıntıları üzerinde ne denli düşünürse düşünsün, yine de sanki bir şeyler unutmuş gibi yüreği rahat etmiyordu.

Kafasında başka bir sorun daha vardı. Aylin... Yıllardır beraber olduğu, yıllardır arkadaşı olan bu kızı çok değişik bir açıdan ayrımsamaya, çok farklı bir esintiyle hissetmeye, bambaşka bir şefkatla düşünmeye başlamıştı. Evet, bir çeşit sakınma duygusu biçiminde kendini açığa vurmuştu değişiklik. İlkelere göre düşündüğünde mantıksız ve kolay açıklanamaz gelen bir tür esirgeme duygusuyla gruba alınmasına karşı çıkmıştı. Değerlendirme konusu olan üç kız arasında durumu en uygun Aylin bulunmuştu. Hayri ısrar etmiş, Bedri daha fazla direnmenin kuşku uyandıracağını düşünerek sonunda kabul etmişti. Aylin'le birlikte başka bir kıza daha teklif yapılmış ve ikisinin gruba katılmaları kesinleşmişti. Bedri yine de ilk eylem için düzenlenen toplantılara onları almamış, diğerleriyle tanıştırmamıştı. En sonunda ikisinden yalnızca Aylin'e alıştırma anlamında pasif bir görev vermiş ve bunu arkadaşlarından saklamayı uygun görmüştü. Neden? Nedendi bu?

Neden ne olursa olsun, bu değişiklik yaramamıştı ona. Gerilimine yalnızca gerilim katmıştı. Tehlikenin tam göbeğine atladığı böyle bir sırada duygularına gafil avlanmıştı. Benliği bütünüyle eylem hedefi üzerinde yoğunlaşmışken, eskiden olduğu gibi, böyle şeylerin kendisi için henüz erken olduğunu düşünerek fırtınayı savuşturması mümkün olmuyordu çünkü. Her neyse, bunları kafaya takmanın sırası değildi şu zaman.

Bu eylem benim için bir dönüm noktası olacak. Öğleye kalmayacak, tüm endişeler, korkular, kuruntular bitecek. O vakit durumu net bir kafayla değerlendirebileceğim. O vakit kafamda her şey açıklığa kavuşacak. Dört saat sonrda, topu topu dört saat sonra...

Mutfağa gidip çayı demledi. Buzdolabından kahvaltılıkları çıkardı. Her çeşit kahvaltılığa bayılırdı. Bu evde de her çeşidinden bol bol vardı. Özellikle en çok sevdiği tulum peyniri istemediği kadardı. Orhan, Bedri'nin tulum peynirini sevdiğini biliyor, dolaptan eksik etmiyordu. Masaya Orhan ve arkadaşı için de tabak çatal koydu. Peynirden bir parça alıp attı ağzına. İştahı yerindeydi. İşte böyle, dedi içinden; laf değil, bugün pikniğe gidecekmişim gibi rahatım.

Orhan odasında, misafiri salonda yatıyordu. Kapılarının önünde bir an dikildi. İçeriden ses gelmiyordu. Demek uyumaya devam edi-

yorlardı. Kahvaltıya çağırmaktan vazgeçip, mutfağa döndü, çayını koydu. Hiç alışık olmadığı fincanla içerken çayın ne derece koyulaştığını anlamak mümkün değildi. Açık bile olsa ikinciye demlenirdi. Kahvaltıya başladı. Orhan'ın evine geleli bir haftadan fazla oluyordu. Çok deşifre olduğunu düşündüklerinden bir süredir taşınmaya niyetlendikleri kendi evini, o evi bilen bir bölge sorumlusunun yakalanmasıyla apar topar terk etmek zorunda kalmıştı. Orhan eski bir taraftarlarıydı. Daha doğrusu, okuldaki eski tüfeklerle kişisel arkadaşlık ilişkisi bulunan kendi halinde bir demokrattı. Bedri'nin açıkta kaldığını tesadüfen öğrenince yardım elini uzatmıştı. Üç dört gün idare etme niyetiyle öneriyi kabul etmişti Bedri. Ama ortada hâlâ yeni bir alternatif görünmüyordu. Bir sıkıntı kaynağı da işte bu pürüzdü. Evin lüksünden yararlanıyor, Orhan'ın konukseverliğinden memnun kalıyor ve kendini bir sahtekâr gibi hissediyordu. Arkadaşı onu sıradan bir örgütsel faaliyet içinde zannediyordu. Aslında sırf o nedenle bile ev basılsa bunu kaldırabilecek bir yapıda değildi ve göze aldığı önemli bir fedakârlıktı. Eyleme kadar o evi kullan, demişti Hayri; sonra bir çaresine bakarız. Tutarsızlıktı bu. Herkesi, eğer yakalanacak olursanız verecek uygun bir adresiniz mutlaka olmalı, diye sık sıkı uyarmıştı. Peki kendisinin veribileceği bir adres var mıydı? Ne yapalım, iş üstünde yakalandıktan sonra ha adres vermişsin, ha vermemişsin, diye mantık yürüttü. Ya şüphe üzerine yakalanırsam? Boş ver, bunları düşünmek için artık çok geç.

İçerdeki oda kapısının açıldığını duydu. Ayak sesleri yaklaştı. Lavabodan su sesi geliyordu. Ahmet ne kadar da soğukkanlıydı. Soğukkanlılığı bir tarafa, bu işten özel bir zevk aldığı belliydi. Şemsi'yi anlayabiliyordu. Ya Ahmet'e ne demeliydi? Geçmişte o da buna benzer bir iş yapmamıştı. Şimdiki yaşantısı oldukça monoton sayılırdı. İşçi kesiminde çalışmanın fazla ne gibi tehlikesi olabilirdi? Kendisini seve seve riskin içine atıyordu. Üstelik evliydi; iki tane şirin kızı vardı.

Neden ben öyle değilim. Bir sevdiğim evde beklerken ve iki çocuğum varken, Ahmet kadar tasasız olabilir miyim? Küçükburjuva olmanın etkileri bunlar. O ise tam bir proleter. Kendisini hiç önemsemiyor. Kendisi için kendisi çok az bir önem taşıyor. Örgüt olmadan bir hiç olacağını biliyor. Şemsi için de öyle. Hamdi için, Mahmut için de... Fakat öğrenci arkadaşlar da aynı hevesi gösteriyorlar? Mesela

Gökhan, mesela Tayfun... İlginç... Pratikten öğreneceğimiz ne çok şey var. Kırk yıl düşünsem, Serdar'ın bu görevi kabul etmeyeceğini tahmin edemezdim. Hayret bir şey. Düşüneyim, bile demedi. Sanki ben sigara ikram ettim de, o da, sağ ol kullanmıyorum, dedi. İl komitesine getirilecekti bir de... Ya Akın... Lafımı ağzıma tıkadı. Liberal eğilimleri olduğunu biliyorduk ama, bu derece sağcı düşünebileceği hiç aklıma gelmemişti. Gene de açsa mıydım meseleyi? Açık bir cevap isterdim, hakkında kesin bir fikrimiz olurdu. Yok yok en iyisini yaptım. İnsanlar zaman içinde kendilerini biz zorlamadan belli ediyorlar.

"Afiyet olsun. Bugün çok erkencisin." Bu Orhan'dı. Uzun boylu, esmer, metal çerçeve gözlüklü, saçı hayli dökülmüş biriydi. Siyah bıyıkları dudaklarını hafifçe kapatıyordu.

"Günaydın. Uyku tutmadı, bari kahvaltıyı hazırlayayım dedim. Çok mu gürültü yaptım?."

"Yok canım, iyi oldu. Zaten bizim de hemen çıkmamız gerekiyor. Ben arkadaşı uyandırayım, sen devam et."

Salonun kapısını gürültüyle açtı. Bir hafif müzik sesi evi doldurdu. Onlar için ne kadar sıradan bir gündü. Ertesi gün Bedri için de öyle olacaktı. Yarın sabahı görebilecek miydi acaba? Ya da yarın sabahı bu evde görebilecek miydi? Yarın sabah bu evde olsa yine uykusundan fedakârlık eder, erkenden kalkar, sokağı seyreder, insanları inceler, kahvaltısını yapardı rahat rahat. Yarın sabah alabildiğine huzurlu ve mutlu hissederdi kendini. Yarın sabah, sıradan bir günün başlangıcı olan yarın sabah bir gelseydi... Sabahı beklemeye gerek yoktu, dört saat sonra her şey belli olacaktı. O anda kendini vurulmuş, yerde yatarken düşündü. Ağzından kan sızıyordu. Aylin yanı başındaydı. Aylin onu yerden kaldırıyordu, bir taksiye bindiriyordu. Bir şeyin yok, diyordu Bedri'ye. Kurtulacaksın diyordu. Kanlı başını Aylin'in omuzuna yaslamıştı.

Öff be, öf be, dedi içinden. Bu kadar romantiklik sıktı artık. Oğlum kendine gel, çocuklaştın iyice.

Eylem on otuzda başlayacaktı. Tam iki dakika kalmıştı. Birkaç dakikadır biri dışında herkes gelmiş, sağda solda dolanıyordu. Bedri

tüm dikkatiyle sokağın ilerisine gerisine, sokağa birleşen sağlı sollu sokaklara ve dükkânların içlerine bakıyordu. Kalbinin üzerinde eski eylemlerdekinden daha büyük bir yumruk, dikkat çekmemek için normal hızda adımlarla ve sakin bir yüzle etrafı kolaçan ediyordu. Çevrede ne bir asker, ne bir polis ne de şüpheli bir başka kişi gözüne çarpmıştı. Yol az ileride işlek ve kalabalık bir caddeye açılıyordu. Soyulacak ilk kuyumcu bu caddeye doğru giderken sağda köşeye elli metre uzaklıktaydı. İkincisi yine aynı sırada köşeye yakındı. Üçüncü kuyumcu en büyük olanıydı ve sağda caddeye açılan tam köşedeki dükkândı. Ortalık kalabalık sayılmazdı. İnsanların çoğu alışverişe çıkmış kadınlardı. Sokakta çok sayıda konfeksiyon, tuhafiye ve benzeri giyim eşyası satan dükkân vardı. Durum sakin görünüyordu. Bir grup genç solda caddeye yakın bir pasajın önünde birikmiş bağıra çağıra konuşup dalga geçiyordu. Birkaç esnaf dükkânlarının önüne çıkmış geleni geçeni seyrediyor, oldukça soğuk havaya rağmen pırıl pırıl parlayan güneşin tadını çıkarmaya çalışıyordu. Yaşlı bir milli piyango satıcısı bir apartmanın girişi önüne dikilmiş müşteri bekliyordu. Bir seyyar satıcı sokağın derinliğinden arabasını ittire ittire yaklaşıyordu. Arada sırada arabalar geçiyordu.

Sokak biraz daha kalabalık olsaydı daha mı iyi olurdu acaba? Yok yok, en iyisi bu durumu. Ne kalabalık ne tenha. Kalabalık arttıkça erken fark edilme riskimiz artar. Böylesi iyi. Adamların ilk müşterilerinden olacağız. Şaşkınlıkları geçmeden bitiririz işi.

Köşeye doğru yürüdü. Saatine bakmamıştı ama artık bir dakikadan az kalmış olması lazımdı. Sokağın sol yanına geçtiğinde Ahmet'le karşılaştı. Gençlerin az ötesinde bir saatçinin vitrinine bakıyordu. Köşeye geldiğinde Aylin'i de gördü. Karşıda kuyumcunun önünden sokağa giriyordu. Bir an için bakıştılar ve gülümsediler birbirlerine. Caddenin iki tarafına bakıp geri döndü. Saatine göz attı, vakit gelmişti, fakat Tayfun meydanda görünmüyordu. O gelmeden başlayamazlardı. Tayfun, Şemsi'nin dün gece çaldığı otomobili eylem yerine getirecek ve kaçarken de kullanacak olan elemandı. Plana göre sokağa gelecek, Bedri'ye şöyle bir görünecek ve sonra ileride park ettiği arabasının başına dönecekti. Arkasına baktı, Aylin'i köşeye yakın bir yerde gördü. Cadde tarafındaki gözcüydü Aylin. Bir tehlike anında boynundaki eşarbı çıkarıp işaret verecekti. Sokağın derinliğindeki ve sağdaki

ara sokak başındaki gözcüler ve yerlerindeydi. Tayfun yoktu... Saatine baktı, buçuğu bir dakika geçiyordu. O an gözlerine inanmak istemedi. Soldaki ara sokaktan iki polis çıkmış, konuşa sallana ağır ağır o yana doğru geliyordu. Talihsizlikti bu. Tam bir talihsizlik... Polislerin yanından sürtünürcesine geçti. Öbürü galiba pek niyetli değildi ki,

"Ben olsam hiç durmam satarım mereti, enayi misin sen oğlum?" diyordu uzun boylu olanı.

Çok acele bir karar vermeliydi. Ne yapacaklardı şimdi? Hızlı adımlarla yaklaşan Tayfun'u gördü o sırada. Yanından geçerken fısıldadı Tayfun. Araba hazırdı. Gerisin geri döndü. Öyle ya da böyle bir karar verilecekti. İlk şaşkınlığı ve isyanı kısa sürmüştü. Polislerin peşine takıldı. Adamlar ikinci kuyumcunun yanındaki bir dükkâna giriyorlardı. Lanet olsun, işleri uzun sürerse bekleyemezlerdi adamları. Vitrin parlıyor, içerisi gözükmüyordu. Birkaç adım ötede komşu dükkânın önünde durdu. Derin bir nefes aldı. Eylemi ertelemeyi hiç istemiyordu. Araba çalınmış, silahlar buraya kadar getirilmiş, her şey ayarlanmıştı. Ertelemek riski artırırdı. Her şeyi sil baştan yapmak, aynı gerilimi tekrar yaşamak morallerini bozabilirdi. En fazla bir dakika daha bekleyip başlamalıydılar. Yoksa her an bir devriye geçebilirdi sokaktan ve işler sarpa sarabilirdi. İki polis için eylem ertelemek korkaklık olmayacak mıydı? Ahmet o an yanında bitti.

"İçeridekiler yüzünden bekliyorsak, onların işini kolay hallederiz. Sen yeter ki başla de."

"Tamam" dedi Bedri düşünmeden.

"Yalnız sessiz olun. Sessiz ve çabuk. Gerekmedikçe silah kullanmayın."

Son sözleri dinlemeden fırladı Ahmet. Elinde büyük siyah bir çanta taşıyan bir genç milli piyangocunun dikildiği yerin az yanındaki apartmandan içeriye girdi. Ahmet ve başka üç kişi onu takip etti. Gözcülere baktı Bedri; durum uygundu. Eylem başlıyordu. Yüreğinin üzerindeki yumruk yok olmuştu. Şimdi sanki kendisinin de rol aldığı bir filmi seyrediyordu.

Dükkânın kapısı açıldı. İki polis çıktı dışarıya. Caddeye doğrulmuşlardı. Ani bir kararla binanın girişine koştu. Silahları paylaşmış arkadaşlarını sokağa çıkmadan yakaladı.

"Bir saniye" dedi nefes nefese. "Polisler gidiyor. Ben peşlerinden

köşeye kadar gideceğim. İşaretimi alır almaz başlayın. Ahmet sen çık dışarıya ve işaretimi bekle."

Hızla geri döndü. Bir süre koşar adım ilerleyip sonra yavaşladı. Polisler on adım kadar önündeydiler. Hiçbir şeyin farkında değildiler. Köşeye kadar izledi onları. Adamlar sağa dönmüş konuşa konuşa yürüyorlardı. On saniye kadar arkalarından baktı, döndü, sokağı karşıdan karşıya geçti ve ileride kendisine bakan Ahmet'e başıyla işaretini verdi. Yüzleri atkılarla örtülü ikişer kişi bir anda ilk iki kuyumcuya girdi. Henüz hiç kimsenin dikkatini çekmemişlerdi. Yüzü kısmen atkıyla kapanmış Ahmet iki kuyumcuyu da görebilecek şekilde karşıdaki bir binanın girişine sotalanmıştı. Elinde paket kâğıdıyla sarılmış otomatik bir tüfek taşıyordu.

Bedri sıradan bir vatandaş gibi beşinci kere sokağın içine doğru yürüdü. İkinci kuyumcu hizasına geldi. İçeride ne olup bittiği pek belli olmuyordu. Sokakta da bir olağanüstülük yoktu. Birinci kuyumcunun önüne geldi. İçeride Gökhan'ı vitrindeki altınları çantaya doldururken gördü. Şemsi elinde silah yanındaydı. Yoldan geçen iki kişi içeriye şaşkınlıkla bakarak devam ettiler. Ötedeki gözcüyü gördü. Durum şimdilik fena sayılmazdı. Geri dönüp karşıya geçti ve bu kez caddeye doğru koşar adım ilerledi. Bir grup yayanın arasında Aylin'i seçebildi. Fuları boynundaydı. İkinci kuyumcunun karşısına, gelmişti ki, içeride bir itişme görür gibi oldu. Dükkâna, yaklaştı. Kuyumculardan biri kaçmaya, çalışıyordu. Hamdi'nin tabancalı eli inip inip kalkıyordu. Birden cam kapı şangırtıyla aşağı indi. Bir kadın çığlık attı. İnsanlar kaçışmaya başladılar. Seyyar satıcı tabana kuvvet arabasını kaçırıyordu. Sokağın o tarafı tamamen boşalmıştı. Bedri, Ahmet'in elinde tüfek, koşarak dükkâna girdiğini gördü. Sokağın karşı tarafında bir anda insanlar birikmiş, olayı seyrediyorlardı. Bedri de aralarındaydı.

"İmdaaat!" diye bağırdı biri boğazı yırtılırcasına. "Polis yok muuu.. Yetişin anarşistler çarşıyı bastıı... Yetişin, adam öldürüyorlar... Yetişin poliis, polis yok muuu..."

İriyarı şişman yaşlı bir adamdı. Arkasındaki dükkânlardan birinden fırlamış, bağıra çağıra caddeye doğru koşuyordu. Durdurmalıydı onu.

Semti ayağa kaldıracak. Çabuk. Caddeye çıkmamalı. Hadi...

Tüm gücüyle fırladı adamın peşinden Bedri. Bir yandan kaşkoluyla yüzünü örtebildiği kadar örtmeye çalışıyordu. Köşede yakaladı ihtiyarı. Kolundan kavradı.

"Sus ulan köpek. Sus yoksa gebertirim."

Adam şaşkınlıkla bir an durdu, sustu. Aniden ileri atılıp Bedri'nin elinden kurtuldu. Parçalanırcasına bağırıyordu. Caddeye çıkmış, arabaların arasından karşıya geçmiş, feryat figan koşmaya devam ediyordu. Bedri tekrar yetişti, sokuldu sokuldu, ensesine var gücüyle yumruğunu indirdi. Adam yüzü kapak yere yuvarlanmıştı. Ağzından tükürükler saçarak hâlâ bağırıyordu. Bastı tekmeyi Bedri.

"Sus ulan sus! Şimdi geberteceğim seni. Sus be.."

Adam gözleri faltaşı gibi açılmış yalnızca inildiyordu şimdi. Anlamsız böğürtüler çıkarıyordu. Etraftaki kalabalıktan birkaç kişi duruma müdahale etmek için yaklaşıyordu. Altında debelenenin bir eliyle ağzını kapamaya çalışırken öbür eliyle aniden silahını çıkardı Bedri, adamın bacağına dayayıp tetiğe bastı. Boğuk bir patlama duyuldu. Adam iki büklüm olmuş, sonunda susmuştu. Yaklaşanlar yerlerinde donup kalmışlardı. Yerden doğruldu, koşarak sokağın girişine ulaştı. Diğerleri köşedeki son kuyumcuya girmişlerdi bile. Ahmet dışarıda bekliyordu.

"Çabuk olun. Çabuk."

"Bitiyor" dedi Ahmet.

Sokak tamamen boşalmıştı. Yürüyüp, kenara park etmiş otomobillerden birinin ardına mevzilendi ve bekledi. İş gerçekten bitmişti. Gökhan elinde haki renkli bez bir çanta kuyumcudan çıkmış koşarak geliyordu. Ardında Hamdi ve Şemsi vardı. Mahmut da gizlendiği yerden çıkmış biraz ötede arkaya baka baka yürüyordu. Bedri, Gökhan'ı karşıladı. "Arabanın yerini biliyorsun, hadi çabuk" dedi. Öbürlerinin geçmesini bekledi, sonra koşup Mahmut'a yetişti. "Çantan doldu mu? Silahlara yer var mı?"

"Var var" dedi Mahmut.

"Arabanın sokağına yaklaşınca silahları topla. Hadi bir şey kalmadı. Biraz daha dikkatli olalım." Bir de baktı Aylin yanı başındaydı. "Ne dolanıp duruyorsun buralarda?" diye bağırdı. "Çabuk uzaklaş, hadi." Şemsi de yetişmişti arkalarından. Aylin'le konuştuğunu o da, Mahmut da görmüştü. Canı sıkıldı. Şemsi'ye bağırdı. "Hadi be hoca,

biraz çabuk. Rahat olun dediysek bu kadarını da demedik." Koşarak öndeki gruba yetişti. Sokağı dönünce atkılarını hafifçe indirdiler. Tekrar uyardı Mahmut'u. "Köşeye varınca silahları topla."

Bu sokakta fazla insan yoktu. Şu anda pek dikkat çektikleri söylenemezdi. Köşeyi döndüler. Mahmut yine bir apartmana daldı. İki kişi de peşinden.

"İyi yaptın hocam. Herifi iyi benzettin" dedi Ahmet.

"Hak etti. Bir an şeytan dağıt beynini sülüğün dedi, zor tuttum kendimi. Başka yaralı var mı?"

"Hamdi birinin kafasını kırdı. Başka vukuat yok."

İleride ilkokulun önünde yeşil bir Mercedes'in motoru çalıştı.

"Hocam şunu da al" dedi Bedri. Ondörtlüyü belinden çıkarıp Ahmet'in beline soktu. "Randevuda görüşürüz."

Okula gelmeden sağa kıvrıldı. Yüz metre ileride ana yola ulaşacaktı. Hemen orada bir otobüs durağı vardı. Şansı yaver gider, otobüs hemen gelirse kolayca 'yırtmış' demekti. Az sonra duyacağı sevincin büyüklüğünü şimdiden hissediyordu.

VIII. /

Amfiye yukarki kapıdan girdi. Ders başlayalı beş dakika kadar oluyordu. Sıralar yarı yarıya boştu. Ön sıralardaki sıkışıklık arkaya doğru azalıyor, üçerli beşerli ya da tek tek oturmuş öğrencilerin arasında orta sıralarda büyük boşluklar göze çarpıyordu. Sıkıldıklarında uygun bir anda dışarıya kaçacak olanlar en arka sıralarda toplanmış, aralarında sessizce konuşuyor, dalga geçiyorlardı. Birçok tanıdık çarptı gözüne. Ama hiçbirinin yanına oturmadı. Üç dört basamak aşağıya inip bir sıra kenarına ilişti.

Dikkatini hocanın anlattıklarına yoğunlaştırmak istedi, kulağını derse verdi. Konu komalı bir hastaya yaklaşımdı. Adamın ders anlatış yöntemini beğendi. Önce bir örnek vererek öğrencinin dikkatini konuya çekiyor, sonra bu vakayla ilgili kendi kendine soru sorup cevaplar vererek sorunu aydınlığa kavuşturuyordu. Arada sırada genel olarak öğrencilere hitaben de sorular soruyordu. Fakat tek tek kişileri hedef alan, 'siz arkadaki yeşil kazaklı doktor hanım' ya da 'siz siz yanınızdakine bakmayın, gözlüklü bey size soruyorum' gibi insanı diken üstünde bırakan ve derse girdiğine pişman eden bir biçimde yapmıyordu bunu.

Beş altı dakika kadar dersi dinledi ve her zaman olduğu gibi dikkati dağılmaya başladı. On dakika sonra profesörün anlattıklarıyla ilgisini tamamen yitirmişti. Kendini hâlâ bu amfiye, bu insanlara, bu ortama yabancı hissediyordu. Bir de arka sıraların müdavimi şu kafadarlar olmasa hiç sabır gösteremeyecekti sınıfta oturmaya. Floresan ışıkla pırıl pırıl aydınlatılmış, modern bir anlayışla dizayn edilmiş mekân, pür dikkat hocayı dinleyen anlamsız yüzler, kürsünün önünde dolanıp duran beyaz önlüklü havalı bir adam ve kendisinin hiç ilgisini çekmeyen fakat çoğunun zevk, eğlence ve ciddiyetle önem verdikleri bir tema.

İlk kez bu yıl sık giriyorlardı derslere. Akın ne kadar kendini zorlasa da ancak haftada üç dört derse girebiliyordu. Onun için bu dahi

büyük ilerlemeydi. İşin başında durumlarını çok daha garipsiyorlardı. Çünkü belli kadrolar derse ancak bir görev gereği girerlerdi. Konuşma yapmak, sınıf boşaltmak, adam dövmek gibi. O kişiler sınıfa girince öğrenciler tedirgin olur, endişeyle olacakları beklemeye başlarlardı. Ya da sınıfın yabancı havasını kokladıklarında kendilerine öyle gelirdi. Amfiye gerçekten ders dinlemek için geldiklerinde okuldan kaçıp sinemada rastlaşan liseliler gibi takılırlardı birbirlerine. 'Kitlenin' az sonra, 'hadi kardeşim, ne yapacaksanız yapın da, biz de işimize bakalım' diyerek üzerlerine yürümesinden korkarlardı. Hoca, 'doktor bey' diye hitap etse üzerlerine alınmaz, arkalarına bakarlardı. Bir soru sorsa suflörlerin yardımıyla çat pat cevaplar verir, sonra alakasız bir sorun üzerinde başarıyla fikir yürütmenin şaşkınlığıyla boş boş gülümserlerdi.

Sağına soluna bakıyor, amfidekileri inceliyordu. Ön sıralarda hâlâ anlayamayıp garipsediği o tuhaf insanlar çoğunluktaydı. Bunlar amfiden amfiye geçerken ön sıraları kapmak için birbirleriyle yarışırlar, hastane içinde ellerinde bond çantalar, topukları artlarına vura vura koşarlardı. Bu grup içinde temelli sinirini bozan birtakım tipler daha vardı ki, dersten önce ve sonra mutlaka koşup hocanın etrafını çevirirler, yıllar sonraki asistanlıklarını garantiye almak için ya da belki içlerindeki hedefsiz göze girme dürtüsünden ötürü, oradan buradan sorular sorup konuşurlardı. Yalnız, derslere girmeye başlayalı beri bir şeyi daha görmüştü ki ön sıra tutkunu bu 'inek' tipler arasında gerçekten demokrat denilebilecek birçok insan vardı. Ayrıca onu ferahlatan başka bir şey daha vardı. Eskiden bazı grupların sağlam adamları gözüyle bakılan, ancak epeydir ortalıklarda görünmedikleri için hayatlarından endişe duyulan militanları o ön sıralarda ders dinleyip not çekerken buluyordu ve her 'kayıp'ı ortaya çıkardığında yüreği sevinçle doluyordu.

Orta sıralarda her şeye karşı ilgileri orta derecede olan öğrenciler çoğunluktaydı. Bunlar arasında tanıdık simalar daha fazlaydı. Örneğin üçü kendi taraftarlarındandı. Arka sıralardakileri incelemedi. Malum tiplerdi bunlar, 'kahve çevresi'nin insanları... Bazıları hâlâ birtakım grupların adamları durumundaydı Çoğu 'kronik demokrat'tı. Kronik demokratlar ya başından beri hiçbir siyasi gruba yakınlaşmamış kişilerdi ve yakınlaşacakları da yoktu - kroniklikleri buradan geli-

yordu - ya da eskiden bir siyasetin kadrosu veya taraftarı durumundayken sonradan ayrılmış unsurlardı. Akın için kendilerinin terminolojiye kazandırıp tanımladığı bu sıfata uygun kişiler önceleri en nefret edilecek kişilerdi. İçlerinde bazıları çekilip bir kenara oturacaklarına iddialı iddialı ortalıkta dolaşır, topluca sinemalara tiyatrolara gitme ve benzeri türde göstermelik 'etkinlikler' düzenler, bunları siyasi çalışmadan daha yararlı faaliyetler olarak gösterir, örgütsüzlüğün propagandasını yaygınlaştırırlardı. Sayıları giderek artmasına karşın artık eskisi kadar kızmıyordu onlara nedense. Eski devrimcilerin birçoğunun her şeyden ellerini eteklerini çekmelerine, geri kalanlarının 'bu ortamda bir şey yapılamaz' anlayışını savunmalarına rağmen kronikler yine eskisi gibi gelişigüzel ve örgütsüz olarak 'bir şeyler' yapmaya devam ediyorlardı. Geçen hafta başarıyla gerçekleşen yemekhane boykotu sırasında bu kategoriden yirmi-yirmi beş kişinin büyük katkıları olmuştu. Sebep bunlardı herhalde. Değişik gruplardan insanlar arasında buzlar nasıl erimişse, kroniklerle aralarındaki buzlar da öyle erimişti ve herkes bir düzeyde birleşmişti.

'Derslere düzenli olarak girmek ve öğrenci olmak...' Demin kahvede bu meseleyi tartışmışlardı. Aslında yıllardır gündemde olan bir sorundu bu. Ancak gelişme yıldan yıla bir arpa boyuydu. Konuyu Semih açmıştı. Riskli görevlerden çok, yatkın ve başarılı olduğu bu yönde görevlerin gündeme getirilip tartışılmasından hoşlanırdı. Ona göre derslere girme gereğini lafa gelince herkes kabul ediyordu. Ama pratikte üç beş kişi dışında kimse bu görevi yerine getirmiyordu. Sorun öğrenci gibi olmak sorunu değil, basbayağı öğrenci olmak sorunuydu. Parti de meseleyi böyle koyuyordu. Her devrimci, faaliyet gösterdiği alanın organik bir parçası olmak zorundaydı. Fabrikada çalışıyorsa işçiliği, okulda faaliyet gösteriyorsa öğrenciliği tam anlamıyla benimsemek durumundaydı. Sorunu tüm kadrolar gerçekten böyle kavrayıp üzerlerine düşeni yapsalar kitleleri örgütlemek mesele olmaktan çıkacaktı. Füsun sorunun bu biçimde ortaya serilmesine karşı çıkmıştı. Semih başka konularda olduğu gibi, aklına o an için yatan bir noktayı abartarak ön plana çıkarıyor, problemin başka yönlerini görmek istemiyordu. Kitle içinde yaygın ilişkileri, sıradan bir sürü arkadaşı vardı Semih'in, ama bugüne kadar tek bir taraftar kazandıramamıştı harekete. Yaygın ilişkiler yaşamak, eğer o ilişkiler siyasi bir

düzeye getirilebiliyorsa iyi bir şeydi. Kendisinin çabası o yöndeydi, fakat görüyordu ki kurduğu ilişkileri azıcık siyasileştirmek istediği an insanlar kendinden uzaklaşıyordu. Semih, insanlara bu şekilde yaklaşılmasına itiraz etmişti. Füsun aceleci davranıyordu. İlişkileri gereksiz yere zorluyordu. Başlangıç için devrimcilerin yalnızca eski alışkanlıklarından sıyrılıp kendilerini gerçek bir öğrenci olarak hissetmeleri yeterliydi. Daha sonra arkası gelirdi. Kitleye birer umacı gibi gösterilen devrimcilerin hiç de önyargılara uyan şekilde yabani, kaba, saldırgan insanlar olmadıklarının, aksine anlayışlı, duygulu, gelişmiş kişilikli sakin kişiler olduklarının sıradan öğrenciye gösterilmesi bile önemli ilerleme olacaktı. Füsun sinirli bir tonda cevap vermişti. Semih konuyu iyice basite indirgiyor, adeta insanla alay ediyordu. Kitleler diye durmadan sözü edilen yığın devrimcilerin kaşından, gözünden, bakışından değil, amaçlarından, amaçlarından da çok amaca giden yollarından çekiniyordu. 'Lümpen' ya da 'apolitik' dedikleri kişilerin çoğu her şeyi kendileri kadar biliyor, görüyordu. Semih'in iddiasının tersine devrimciler onlar için uzaydan gelen yaratıklar kadar yabancı değildiler. İnsanlar mücadele etmenin gereğine inanmıyorlardı. İnananlar korkuyordu. Devrimcilerden değil, mücadelenin kendisinden korkuyorlardı. Gerisi boş lafı. Söze başkaları da karışmış, tartışma dallanıp budaklanmıştı. Her kafadan bir ses çıkıyor, birbirinin tersi düşünceler aynı düşünce, aynı düşünceler birbirinin tersiymiş gibi söyleniyor, kimse birbirini anlamıyordu. Akın konunun arap saçına dönmesine seyirci kalmıştı. İçinden, konuşup meseleyi toparlamak gelmemişti. En sonunda mecburen söze girmiş, bir açık oturum yöneticisi gibi sadece söylenenlerden kendince önemli gördüklerinin altını çizebilmişti. Çözümleyicilikten eser bulamamıştı konuşmasında. Lafını tamamlayınca arkadaşlarının yüzünde o eski tatmini, güveni yakalayamamıştı. Siyasi mücadeleydi bu. Öyle de olabilir, böyle de olabilir türünden ikircikli ifadeleri kaldırmazdı doğal olarak. Kendini ateşe atan insanlara beton gibi sert, eğilip bükülmez kuramlardan başkası güç veremezdi çünkü.

İyi ki derse girmişti. Kendisiyle hesaplaşmak için bundan iyi fırsat bulamazdı. İçindeki sıkıntının nedeni kahvedeki tartışma mıydı? Tek neden o değildi elbette. Yaklaşık üç aydır Aylin'i göremiyordu. Hani kızcağız ölse haberi olmayacaktı. İçeri düşmüş olabilirdi. Hiçbir şey

de olmamış olabilirdi. Tesadüfen rastlaşmadıktan sonra onu görmesi imkânsızdı. Kimseye soramazdı. Ne gerekçeyle soracaktı ki? Öte yandan içinde bir dinginlik yaratmıyor da değildi bu kopukluk. Onunla ilgili tatlı hayallere kapılıyor, ilerde bir gün doğup ayrılmamacasına sürecek dostluklarının sevincini şimdiden kalbinde duyuyordu. Bu soyut sevgi bazen onu coşturuyordu, böyle zamanlarda, yine çevresine geçmiş yılların katıksız duygusallığıyla bakabiliyordu. Oysa onu sık sık görse ruhu gene azgın dalgalarla sarsılacak, ne olursa olsun ona ulaşma düşüncesi benliğini zorlayacak, güçlükle kurabildiği iç huzuru bozulacaktı. Bir yandan işte gerçek sevgi budur, diyordu kendi kendine, – karşılık beklemeyen, sonuç gözetmeyen gerçek sevgi... – bazen suçluyordu kendini. Bu denli ilgisizlik sevgiyle açıklanamaz diyordu. Belki bu sevgi değildi. Sevgi ihtiyacının ya da durulmak bilmeyen duygusallığının ruhunu avutmak için yarattığı bir hayaldi. Her neyse... Şu anda canını asıl sıkan o da değildi. Tamam, gerçek neden az önce Cevat'la geçen diyaloğuydu.

Derslere girmenin önemi üzerine tartışma bitmiş, çoğu kalkmıştı. Cevat ve Tuğrul kalmıştı masada. Tuğrul, Cevat'a, Erdinç Erdem'in idamından önce yazdığı son mektubu okuyup okumadığını sormuştu! Okudum, demişti Cevat, bence devrimcilik budur... O öldü, biz ne yaptık? Hiçbir şey. Tek yaptığımız birkaç göstermelik pratik ve bol bol gevezelik... Tokat gibi çarpmıştı sözler yüzüne. Dudakları titreyerek karşılık vermişti. 'Haddini bil' demişti Cevat'a, 'senin daha bu lafı söyleyebilecek kadar emeğin geçmedi mücadeleye. Şunu iyi bil: Ne Parti, ne biz gevezelik ediyoruz. Doğru bir çizgi üzerinde inançla mücadele ediyoruz. Bu çizgiyi beğenmiyorsan o senin bileceğin şey...' Yüklendikçe yüklenmiş, yine de içini boşaltamamış, o sinirle bahçeye çıkmış, ardından derse girmişti. Cevat'ın sözü aklına gelince yüzü durduğu yerde kızarmıştı. Evet, canını sıkan konu buydu. En hassas olduğu noktaya saygısızca basılmıştı. Kendisi Cevat'ın durumundayken eskilerin yanında bir eziklik, bir çekingenlik duyardı. Şimdi ise dünkü veletler kendilerinde her şeyi küçümseyip, yerin dibine batırma hakkını görebiliyorlardı.

Başkalarının kendisi hakkındaki değerlendirmeleriyle ilgili yeni bir hayal kırıklığı yaşıyordu. Cevat yanında rahat rahat böyle sözler edebildiğine göre ondan pek de farklı saymıyordu kendini. Demek

Cevat'ın gözünde o hiç de yanında ölçülü olunacak ve örnek alınacak bir yönetici değildi. İlk çıktığı yazılamada nasıl yanından ayrılmadığını, nasıl bir an olsun gözlerini üzerinden ayırmadığını dün gibi hatırlıyordu. Kendisi de ilk eylemlerinde öyle değil miydi? İleri adamların yanında olmak zor anlarda bastırmaz mıydı tedirginliğini? Demek herkes kendisi gibi değildi. Bazı şeyler zannettiği şekillerde değerlendirilmiyordu. Üstelik Cevat kafasıdaki bir çelişkiyi eşelemişti. Eskiden yaptıkları şeylere büyük bir anlam verirdi. Güçlü bir akımın, kuvvetli bir muhalefetin önemli bir parçası sayardı kendini. Ya şimdi? Hayır, böyle sorular sormanın sırası değildi. Moralini yükseltmeye çalıştı.

Yaptıklarımız elbette anlamlı, önemli şeyler. Kitleler biraz durgunlaştı, öyle olunca biz de biraz dikkatli hareket ediyoruz, sorun bu. İlerde halk yetti artık, deyip isyan edince bugünkü sıkıntılarımızın mükâfatını göreceğiz.

Kendine güvenini yavaş yavaş topluyordu. Biraz ders dinlemeliydi hiç olmazsa. O anda herkes büyük bir gürültüyle ayağa kalktı. Birden afalladı, sonra hemen durumu anladı. Hoca kapıya yürüyordu. Ders bitmişti.

Amfiden en arkada çıktı, hızlı adımlarla okulun çıkış kapısına doğru ilerledi. Kafasında yine kendini suçlayan düşünceler belirmişti. Amfiden çıkarken SB'ci bir kızla burun buruna gelmişti. Kız iki ay önce polisce okuldan alınmıştı ve içeriden yeni çıkmış olmalıydı. Bir geçmiş olsun bile dememişti ona. Neden bu kadar pasif, neden bu kadar çekingendi? Bir yönetici kadro için büyük bir yetersizlikti bu. Başka grupların bazı sorumluları ne kadar girgin, ne kadar konuşkandı. Böyle olunca çevre ister istemez onlardan etkileniyordu. Kendileri, yaptıklarını bile anlatmaz, anlatamazken onlar yapmadıklarını dahi anlatıyor, olduklarından da güçlü görünüyor, zannediliyorlardı... Örneğin bu kız önem verdikleri bir unsurdu. Böyle kişileri siyasi olarak etkilemek önemli amaçları arasında yer alırdı. Bir selamı bile esirgeyerek nasıl etkileyeceklerdi peki? Kızın yanındaki iki züppe gibi elin oğulları siyasi olmayan amaçları için girip çıkıyorlardı her çevreye de, kendileri siyasi amaçları için neden bu ölçüde atıl kalıyordu?

Anlaşılmıştı. Bu yönünü kolay kolay geliştiremeyecekti. Üzüldü. Ama morali bir kez yükselmeye yüz tutmuşken üzüntüye pabuç bırakmayacaktı. Eksikliklerini arkadaşlarıyla kapatma anlayışı vardı

onda. Böylece hem eziklik duymaktan kurtulur, hem işleri yürütürdü. Değerlendirdi sorunu, sonuçlara vardı : Bizimkileri devrimci demokrat çevreyle daha fazla ilgilenmeleri için uyarmalıyım. Hani belli kişileri isim isim tespit etmiştik, onlar üzerinde özellikle çalışacaktık. Denetim çok önemli. Yeni bir program yapmalı. Daha ciddi eğilmeli meselenin üzerine. Böyle giderse başka gruplardan dağılan adamları nasıl toparlayabiliriz.

Yarım saat kadar sonra Aksaray'da bir randevusu vardı. Normal yürüyüşüyle on beş dakikada varabilirdi oraya. Yine de geç kalmış gibi telaşlıydı. Ön bahçeden geçerken kendinden daha telaşlı biriyle karşılaştı. GD sempatizanlarından biriydi çocuk.

"Hoca faşistler yan bahçede dolaşıyorlar" dedi nefes nefese. "Arkadaşlara küfür etmişler. Gelene geçene sataşıyorlar. Kahvedekilere söyledik, herkes toplanıyor."

"Tamam" dedi Akın.

Sola sapıp sözü geçen yere doğru ilerlediler. Haberi veren sanki Akın'ın oradan geçeceğini biliyormuş da ona haberi iletince görevini tamamlamış gibi geri dönmüş, peşine takılmıştı.

"Kime küfür etmişler? Kaç kişiymişler?"

"Rasim'e küfür etmişler. Ben orada yoktum. Rasim haber verdi; koştuk baktık, üç kişiydiler. Tarık, Harun, öbürünü tanımıyorum. Birinci sınıftan galiba."

Ulan Rasim, ulan Rasim... Söylendi kendi kendine. Yine gidip heriflere sürtünmüştür. Başı sıkışınca da ortalığı ayağa kaldırır. Ne yaparsa yapsın allahsız, beni ilgilendirmez... Nasıl ilgilendirmez, kabak gene başımıza patlayacak.

Mevsim kış olduğu halde hava sıcaktı. Rüzgâr yoktu. Güneş gökyüzünde göz kamaştırarak parlıyordu. Ön bahçe, yan bahçe, cıvıl cıvıldı. Bazıları paltolarını çıkarmıştı. Rengârenk elbiseler, kazaklar, aralarında beyaz önlüklüler, ortalık şenlenmişti. Hastalar, hasta yakınları, öğrenciler kenarlardaki banklara, ortadaki çimenliği çevreleyen demirlere oturmuş kemiklerini sevindiriyorlardı. Bahçenin yeşilliği, havanın sıcaklığı, gezinenler, güneşlenenler insana ilkbaharı çağrıştırıyordu.

"Ortopedi tarafındalar."

Evet, malum üç kişiyi şimdi görmüştü Akın. Kestirmeden aşağı bahçeye inen geçidin başında dikilmiş konuşuyorlardı. On adım kadar ötelerinde Rasim'i gördü. Adamları kesiyordu.

Rasim hiçbir gruptan değildi aslında. 'Genel devrimcilerdendi.' En belli başlı mücadele yöntemi faşistlerle küfürleşmek, omuz ve çelme atmaktı. Kavgalarda fena sayılmazdı, fakat öyle gereksiz sürtüşmeler çıkarırdı ki zararı her zaman faydasından büyük olurdu. Değil kavga etmek, adamlarla bakışmak bile riskti şu zamanda. Dokunsan, polise ihbar edip içeri attırıyorlardı adamı. Akın'sa kişisel sürtüşmelerden oldum olası hoşlanmazdı. Bir şey yapılacaksa sonuna kadar tam yapılmalı, yoksa uzak durulmalıydı. Kendi dahi bazen öyle davranamıyordu ya... Başkalarının çıkardığı kavgalara katılmaktan kaç arkadaşları içeri düşmüştü. Biri hâlâ oradaydı. Geçmişte Rasim gibiler, hiç olmazsa hedef şaşırtırlardı. Dikkatleri üzerlerine toplar, gerçek hedeflerin daha az göze batmasını sağlarlardı. Ama devir değişmişti. Şimdi faşistler de daha dikkatli ve bilinçliydi, polis de.

Çimenliğin içinden geçen parke taşı döşeli yoldan gruba yaklaştılar. Rasim'in arkasında değişik siyasetlerden dört kişi dağınık durumda geziniyordu. Biri daha vardı – Akın arkadan görüyordu onu – Fatih'e benziyordu. Fatih, Turan ve Zafer on gün önce yazıya çıkmışlar ve yakalanmışlardı. Bu Fatih olamazdı. Kendini ümide kaptırmadan yaklaştı. O sırada beriki de yüzünü dönmüştü. Evet, bu Fatih'ti.

"Arkadan gördüm seni, tanıyamadım. Ne zaman çıktınız yahu?"

"Dün akşam."

Birbirlerine muhabbet gösteremeden parlayan yeni bir küfürleşme kıvılcımının ardından Rasim adamların üzerine yürüdü. Akın ve Fatih geçmiş olsunu yarıda keserek gerçekte dövüşe pek niyetli gözükmeyen Rasim'in ilerisine geçtiler. İşin gerçeği Akın'ın da saldırmaya niyeti yoktu. Ancak böyle davranmanın daha caydırıcı olacağını düşünmüştü. Küfürleşme kesilmişti, aralarında birkaç adım, iki taraf da son bir kıvılcım bekliyordu. Arkadan biri,

"Polis geliyor" diye bağırdı.

Hakikaten de iki polis hızlı adımlarla yaklaşıyordu. Rasim ve öbürleri hevem sıvışmışlardı. Hasım üç kişi birkaç adım geri çekilerek, aralarında bir şeyler konuştular ve yavaş yavaş aşağı doğru uzaklaşmaya başladılar. Polisler hepsini görmüştü. Kaçmak anlamsız olacaktı ve onları suçlu duruma düşürecekti. Akın ve Fatih yolun ortasında kayıtsızca dikildiler ve konuşmalarını kaldıkları yerden sürdürdüler. Bereket, gelen polisler işgüzar tipler değildiler, bir süre

durup aşağıya yürüyen grubun arkasından baktılar, sonra yan yan süzerek önlerinden geçtiler. Olay sona ermişti. Derin birer nefes alıp polislerin ardından bahçe kapısına ilerlediler.

"Bu herif başka zaman tek bir iş yapmaz. Yapılanlara burun büker. Küçük burjuva gururu çiğnenince bak nasıl aslan kesiliyor. Bırakacaksın böyle adamları ne halleri varsa görecekler."

"Yok bu sefer ilk önce Harun küfretmiş. Sonra bırakacaksın ne olacak? Sopa yiyecek, bu sefer de herifler solcuları dövdük diye hava atıp şişinecekler, iyice azıtacaklar."

"Yukarı tükürsen bıyık, aşağı tükürsen sakal. Neyse, demek hepiniz çıktınız ha. Çok güzel oldu bu yahu. Hadi anlatsana nasıl oldu?"

"Anlatırım heyecanlanma. Sen nereye gidiyorsun, kahveye mi?"

"Hayır. Aksaray'da işim var. Bizimkiler kahvede mi?"

"Demin yoktular. Turan ancak öğleye gelirim demişti. Zafer uyuyordur. Haydi ben de seninle geliyorum. Yolda konuşuruz."

Akın sevinmişti bu işe. Yürüyerek gitmeye karar verdiler. Fatih başlarından geçenleri anlatmaya başladı.

Yazılama yapacakları sokağa kendilerinden az önce başka bir grup yazı yazmıştı. Köşeyi dönünce askerlerin kucağına düşmüşlerdi. Gerçi üzerlerinde boş iki konserve kutusundan başka bir şey yoktu ve onları da yere atmışlardı, ama adamlar sokakta kim var, kim yoksa cemselere bindirip götürmüşlerdi. Birlikte yakalandıkları garibanların çoğu birinci elemede serbest bırakılmıştı. Öğrenci olmaları nedeniyle önce ilk ona girmeyi başarmışlar, haklarında siyasi şubeden bilgi gelince tek başlarına finale kalmışlardı. İki gün garnizonda, bir gün de karakolda çok kötü sopa yemişlerdi. Siyasi şube çok kalabalık olduğundan kapıdan dönmüşlerdi. Dokuzuncu gün mahkemeye çıkarılmışlardı. Turan tecrübesine dayanarak kapıda demişti ki, 'Hâkim bağırıp çağırmaya başlarsa yüzde doksan serbestiz. Nazik davranırsa anlayın tutuklandık!' Ve içeriye, hâkimin odasına girdiklerinde felaket bir fırça yemişlerdi. Zannediyorlardı ki, şubedeki kötü sicillerinin ilk defa bir yararını görmüşlerdi. Çünkü dosyalarındaki siyasi gruplarıyla duvara yazılan imzalar birbirini tutmuyordu.

"Rapor aldınız mı?" diye sordu Akın.

Fatih hâlâ yere iyi basamıyor, hızlı yürüyemiyordu.

"Hayır" dedi. Mahkemeye çıktıklarında üzerlerinde bariz bir iz

kalmamıştı. Sadece ağrılar kalmıştı yadigâr. Belki yine de rapor alabilirlerdi. Ancak serbest bırakılma ümidinde olduklarından üstüne gitmemişlerdi. İçeride askerlere çok bağırıp çağırmışlardı. 'Bu yaptığınız işkencedir. İnsanlık suçudur' demişlerdi. Erler önce biraz bozulur gibi olmuşlar sonra, 'Biz işkence yapmayız, bu sadece falaka' deyip işlerine devam etmişlerdi.

Yavaş yürüdükleri halde Akın terlemişti. Kış ortasında böyle sıcak, güneşli bir hava... Hiç sevmediği bir şey varsa o da buydu. Yüzüne ateş basmıştı. Her yanına iğneler batmaya başlamıştı. Paltosunu çıkarıp eline aldı. Kaldırımın sırat köprüsü gibi dar olduğu bu yerde yayalar tek sıra gitmek zorundaydılar, araçların ara vermeksizin geçtiği yola düşmeden. Eski günler geldi gözünün önüne. Okula ilk girdiği yıllar. Burası karşı tarafın bölgesiydi. Geçmek meseleydi. Bir dönem, okul çıkışlarında yüz elli-iki yüz kişi toplanırlar, her akşam grup halinde inerlerdi Aksaray'a ve her akşam çatışma çıkardı. Slogan sesleri silah sesleriyle bölünür, öğrenciler koşuşur, kitaplar, defterler, beyaz önlükler yerlere düşer çiğnenirdi. Şimdi aynı yerden ellerini, kollarını sallayarak ağır aksak geçiyorlardı. Kış güneşi altında sanki yalnızca kendi bedeni değildi gevşeyen, halsiz düşen. Bütün cadde, kaldırım, çevredeki evler, dükkânlar, caminin taş duvarları, insanlar, içinde yaşanılan zaman, her şey adeta tüm dünya gevşemiş, halsiz düşmüştü.

Hiçbir şey gevşemedi, hiçbir şey dinamizmini kaybetmedi, dedi kendi kendine. İşte bak Turan, Zafer, Fatih üçü de çıktılar. Eskisinden de güçlüyüz artık. Eskisinden de büyük işlerin adamları olacağız.

Fatih'e yetişip sordu.

"İçeride moraliniz nasıldı?"

"Gayet iyiydi" diye cevap verdi Fatih. Beş altı adım sonra ekledi. "İçeride moralimiz iyiydi de, asıl dışarıya çıkınca bozuldu."

"O niye?"

"İçeride çok duygusallaşıyor insan. Kendini ajite ediyor. Dışarıyı, özgürlüğü bambaşka bir şekilde hayal etmeye başlıyor. Arkadaşlarını düşünüyor insan, amaçlarını, ideallerini düşünüyor, coştukça coşuyor. Akşam dışarıya çıktık. Eve gittim... Sabah okula gelirken de iyi sayılırdım. Kahveye bir girdim... Baktım herkes kendi havasında... Canım sıkıldı. Sonra bahçede biraz dolaştım, derse girecektim, vazgeçtim... İşte böyle."

Akın üzülmüştü. Öte yandan Fatih'e biraz moral kazandırması gerekiyordu. Düşündü. Az sonra karşılık verdi.

"Durumunu anladığımı sanıyorum. Buna benzer şeyleri ben de az hissetmedim. Ama kanımca kitle mücadelesinin durgunlaşmasından kaynaklanıyor böyle şeyler. Kitleler ayağa kalkınca bizim moralimiz de alabildiğine yükselecek. Fakat bence asıl önemli olan insanın içindeki coşkuyu böyle zamanlarda, suskunluk zamanlarında koruyabilmesi. Bu coşku bir kor bence. Bu kor küllerin altında korunamazsa, ilerde ateş nasıl yakılır?"

Başını salladı Fatih,

"Evet, haklısın" dedi sessizce.

Meydana ulaşmışlardı. İki saat sonra okulda buluşmak üzere ayrıldılar. Randevusuna daha dört dakika vardı. Vakit geçirmek için bayi kulübeleri önünde asılı gazetelere göz gezdirmeye koyuldu Akın.

IX. /

Bir kez daha uyandı. Saatinin düğmesine basınca ışıklı kadran beş otuz ikiyi gösterdi. Oyalanmaya vakti kalmamıştı. Yorganı isteksiz isteksiz duvar kenarına itti. Yüzünü buruşturarak ağır ağır doğruldu. Kalorifer bir haftadır bozuktu. Bozuk olmasa da geceleri yanmazdı zaten. Oda buz kesmişti. Nemli soğuk iliklerine kadar titretti Aylin'i. Evin durumunu biliyorsunuz, saat kuramadım, uyuyakalmışım, dese pekâlâ mazur görülebilirdi. Evdeki şartlara boyun eğmemiş, o zamana dek geleceğine söz verdiği hiçbir gece eylemine gelmemezlik etmemişti. Meseleyi bir an değerlendirdi. Yine de görev görevdi. Bu saatte yataktan kalkıp soğuk sokaklarda bela aranmak ne denli ağır gelse de mademki uyanmıştı, gitmemeyi her şeyden önce kendine yediremezdi. Üstelik eylemin sorumlusuydu.

Mümkün olduğunca az gürültü etmeye çalışarak tuvalete gidip geldi. Evin sessizliğini dinledi bir süre. Öbür odalarda çıt yoktu. Pencere tarafındaki yatakta uyuyan Zeren bir şeyler mırıldandı, yüzünü kaşıdı, yorganı üstüne daha sıkı çekerek sessizliğe katıldı.

Giyeceklerini akşamdan hazırlamıştı. Karanlıkta el yordamıyla buldu onları ve aceleyle giyindi. Yatağını üstünkörü düzeltti. Akşam fark ettirmeden botlarını bile odasına almıştı. Yatağa oturup onları da geçirdi ayağına. Artık çıkabilirdi. Masanın üstünden çantasını kapıp sessizce çıktı odadan.

Yüzü gözü yapış yapıştı. Gözlerini kırpıştırdıkça sanki çapaklar bulaşıyordu göz kapaklarına. Hızlı ve sessiz olma endişesiyle yüzünü yıkamayı ihmal etmişti. Bir yerlerinin bulaşık ve 'yapşak yapşak' olması hiç dayanamayacağı bir şeydi. Tehlikeyi göze alarak kapıdan döndü. Yine ışığı yakmadan lavaboya ulaştı. Yüzünü alelacele sabunlayıp birkaç su çarptı. İşini bitirmek üzereyken diş fırçalarından birini aşağıya düşürdü. Sessiz ev, kazana çarpan fırçanın çıkardığı sesle tınladı. Heyecanla irkildi. Gerçi ev ahalisi geceleri sık sık tuvalete kalkmasına alışıktılar, fakat aksilik bu ya, anne veya babası kalkar da onu

böyle kabanlı botlu evin içinde dolaşır vaziyette görürlerse işte o zaman yaygara kopardı. Nefes bile almadan kulak kabarttı; yine hiçbir ses yoktu. Sessizce hole, oradan salona kayıp kapıya ulaştı. İlk fırtına atlatılmıştı. İşin güç yanlarından ilki...

Asansörü kullanmadan merdivenlerden ikişer üçer atlayarak indi. Asansör zemin kattaydı. İçine girip aynasında biraz saçını başını düzeltti. İstediği forma girmemişti ama karanlıkta rahatlıkla idare edebilirdi. Sokağa çıktı. Yukarıya, evinin karanlık pencerelerine baktı; hiçbir olağanüstülük yoktu. Annesine ertesi gün okula gitmeden önce bir arkadaşına uğramak zorunda olduğunu, evden çıkmadan yakalayabilmesi için sabah erken ayrılacağını söylemişti. Tabii zavallının 'erken' sözünden anladığı bu kadarı değildi.

Sokağa çıkma yasağının sona erişi bir saate yakın olduğu halde sokaklar ıssızdı. Binaların arasındaki yaya yolundan dolmuşların işlediği caddeye çıkıncaya kadar kimseye rastlamadı. Ana caddede soğuk, sarı neon ışıkların altında yürüyen orada burada tek tük insanlar vardı. İri bir sokak köpeği ardından yetişip onunla birlikte durağa dek koştu. Karşı kaldırımdaki çöp bidonunun yanında koklaşan iki arkadaşını görüp oraya seyirtti. Üçü adeta aralarında konuşup anlaştılar ve hep birlikte tin tin küçük çabuk adımlarla ötedeki karanlık sokakta kayboldular. Bir taksi hızla geçerken önünde yavaşladı, korna çaldı, Aylin'in müşteri olmadığını anlayınca bastı, devam etti.

İçi hâlâ ısınmamış, titremekten bir hal olmuştu. Yerler ıslak ve çamurluydu. Dün diz boyuna yaklaşan kardan geriye buzlu çamurlar kalmıştı. Ayağını ışığa tutarak baktı; paçaları şimdiden batmıştı. Gelen minibüsü yaklaşmadan sesinden tanıdı. Eliyle işaret edip öne çıktı.

Dün öğleden sonra okuldan Yusuf'la birlikte çıkmışlardı. Karlı görüntüleri ve eski Rus edebiyatını seven her ikisi için de çok güzel bir tabloydu önlerindeki. Kocaman ağaç kapıların açıldığı yüksek tavanlı karanlık koridorlardan geçip okulun büyük taş binası önünde karları görmek, tipi altında, ağızlarını burunlarını atkılarıyla şallarıyla örtmüş kalın paltolu insanların gizemli sessiz yürüyüşlerini izlemek ikisini de o zamanlara, o diyarlara götürmüştü. O romantik, o üstün ruhlu insanların yaşadığı duygu dolu şehirlere... Yusuf bir yürüyüş tutkunuydu. Aylin de severdi yürümeyi. Gel boğazda bir yürüyüş ya-

palım, demişti Yusuf. Gidebilecekleri yere kadar gitmeyi, oradan otobüsle dönmeyi önermişti. Yetişmesi gereken bir buluşması olduğuna lanet okumuştu Aylin. Üzerine efkâr bastığı ya da sevinip taştığı bir an alıp başını yoruluncaya kadar yürümenin ne denli güzel bir şey olacağını, yalnızca bu tür şeyler için bile erkek olmayı isteyebileceğini söylemişti.

Yusuf, Aylin'in yaklaşımına şiddetle karşı çıkmıştı. Ayaküstü Taksim'e kadar tartışmışlardı. Savına göre kız olmak insanın kendine sınırlamalar getirmesini asla gerektirmezdi. Ortada gerçek kısıtlamalardan çok kadınların kendi kendilerini kısıtlamaları sorunu vardı. Aylin belki tek başına her yerde yürüyüşe çıkamayabilirdi. Her kahveye oturamayabilirdi. Fakat bazı mekânlar vardı ki, gayet uygundu ve böyle yerler az sayılmazdı. İşte ben tam da bunu anlatmaya çalışıyorum, demişti Aylin. İnsan bir yere yetişmek için değil, rahatlamak için yürüyüşe çıkmışsa kafası rahat olmalıydı. Geçeceği yeri, oturacağı yeri ince ince hesap ettikten sonra ne anlardı öyle kafa dinlemekten. Oturuşuna dikkat edecekti, kalkışına dikkat edecekti, bakışına dikkat edecekti... Kim ne derse desin bunlara büsbütün dikkat etmemek de mümkün değildi. Aldırmayacaksın, demişti Yusuf, beylik sözleri tekrarlamıştı.

Bizimkiler anlayamıyorlar sorunu, anladıklarını zannediyorlar. İşte örneği: Şu ıssız sokaklarda sabahın bu vaktinde bir erkek gibi rahat dolaşabilir miyiz? Bir devriye geçse tüm gözler üzerimizde olur; vatandaş ayrı yadırgar. Erkeklerle aynı düzeyde işler yapıyoruz; ama neleri göze alarak; yeterince biliniyor mu? O yüzden de bir erkeğin yapabileceği şeyleri yapabilmek bize yeterli gelebiliyor. Belki sorunun püf noktası burada. Daha ileri gitmek aklımıza gelmiyor. Eşit katılımlı alanlarda bile işte bu yüzden geri kalıyoruz.

Buluşmaya on dakika erken gelebilmişti bu defa. Belediye otobüsünden inmesi gerekenden iki durak sonra inmişti ve uygun yerlerde ara sokaklara sapıp yolu uzatarak toplanacakları yere yaklaşıyordu.

Tuhaftı. Yusuf'la dün değil sanki bir hafta önce konuşmuş gibiydi. Bir önceki gün olup bitenler ne kadar da geride kalmıştı. Sabahları çok erken kalktığında ya da bazen önemli eylemlerin sonrasında olurdu bu. Sahi, ne yapmıştı dün?

Hatırlayıp olayları sıraya dizmeye çalıştı. Yusuf'tan Taksim'de ayrılmıştı. Alper'le buluşmaya gitmişti. Ondan bildiri metnini almış,

vakit geçirmek için sinemaya gitmek aklına gelmişti. Orada Betül'ü görmüştü. Hakikaten be, Betül'le daha dün karşılaşmamışlar mıydı? İki saate yakın konuşmuşlardı hem.

Onunla karşılaşmak Aylin'i sevindirmiş, aynı zamanda içini rahatlatmıştı ilk anda. Aylar var arayamıyor, arayamadığı için de suçluluk duygusuna kapılıyordu. Lise yıllarından beri en samimi arkadaşıydı Betül. Kolej bitince hukuka başlamış, yolları ayrılmasına rağmen arkadaşlıkları eski sıcaklığıyla devam etmişti. Apolitik yeni yetme dönemlerindeki samimiyetlerinin giderek politik beraberlikleriyle perçinlenmesi başka bir boyut kazandırıyordu dostluklarına. Ne var ki son bir yıldır çok seyrek görüşebiliyorlardı.

Yavaş yavaş bastıran heyecanını yatıştırmak amacıyla Betül'le konuştuklarının dökümünü çıkarmaya çalıştı kafasında. Bir kere neler konuştuklarından önemlisi Betül'ün siyasi anlamda hayli gerilemiş olduğunu sezmişti ve biraz buna üzülmüştü. Gerçi o konuya doğrudan değinmemişlerdi, ancak bazı sözlerinden, üslubundan, yorum tarzından anlamıştı Aylin durumu. Anlatımında daha bir kendine özgü düşünme gayreti, alışılmış yaklaşım biçimlerine daha bir kayıtsızlık belirmişti. Değişik deyimler kullanıyordu, değişik düşünceler ileri sürüyordu, hatta değişik nidalarla tepki gösteriyordu. Aylin her ne kadar entellektüelliği hakkıyla kullananlara, arkadaşları gibi önyargıyla tepki göstermese de, kendi düşünce sistemleri üzerine az da bu usülde çeşni katılmasını arzu etse de, bu tarzda düşünmeyi ve konuşmayı biraz 'entelce' bulur ve küçümserdi. Betül'ün bir erkek arkadaşı olduğunu öğrenince ilgiyle üstüne atılmıştı sözün. Oysa konu açıldıkça arkadaşının yaklaşımını bir kez daha yadırgamaktan kendini alamamıştı. Betül romantizmi öldürmüştü. Düşüncesine göre kız erkek ilişkisi hem gerekli, hem hoş bir şeydi. Bu ilişki iyi bir arkadaşlığın üzerine bina edilirse bu da aranabilecek en ideal şekildi. Onun ötesinde şeyler beklemek sadece düş kırıklığına neden olurdu. Mutlak sevgi diye bir şey yoktu. En iyi arkadaşlarıyla bile aralarında zaman zaman geçimsizlik çıkabildiğine göre böyle bir ilişkide haydi haydi çıkardı. İş sürekli beraberlik aşamasına gelince var olan duyguların yıpranması kaçınılmazdı. Kendisi arkadaşını sevmiyor değildi. Ama bu sevgi ona her şeyi unutturacak, pembe bulutları tanıştıracak bir duygu değildi. Bu sevgiye tüm bir ömrünü bağlayamazdı.

Anladığına göre aralarında birtakım sorunlar vardı. Apaçık belliydi ki ilişkileri Betül'ün sözünü ettiği uyumlu arkadaşlığın üzerine bina edilmemişti. Kendine durumu mazur göstermek için işi genellemelere vuruyordu. Feminist yorumlar katıyordu görüşlerine. Kesin olarak karşı çıkmamıştı ona. Katılmamıştı da. Söylediklerinin belki haklı yönleri vardı. İnsanlar yıldan yıla daha da bencilleşiyor, küçük hesaplar dünyasına itiliyor, soğuklaşıyor, korkaklaşıyor, mıymıntılaşıyordu yaşanan çağda. Ölmeyen şeyler de vardı. Kendileri vardı. Kendileri gibi on binler, yüz binler, belki milyonlar vardı. Onların düşleri vardı. Düşlerini gerçekleştirmek için çırpınışları ve o sırada yarattıkları güzellikler vardı. Betül'ün deneyimi bir ölçüde olumsuz bir deneyim olabilirdi. İnsanların çoğunun birçok konuda deneyimi olumsuz olabilirdi. İlerde kendi deneyimleri de, örneğin hayatına girecek erkekle ilişkisi de olumsuz olabilirdi. Fakat birtakım düşleri, birtakım idealleri yıkmak başka şeydi, gerçekçi olmak başka şey.

Bir de Betül'ün arkadaşına sinir olmuştu. Çocuk kendi taraftarlarındandı. Tüm ilericiliğine, devrimciliğine karşın gene de düşünsel anlamda gerici, birtakım feodal bağlantılar taşıyan gelişmemiş bir tipti. Aralarındaki uyumsuzlukları onur sorunu yapıyordu. Kendinin Betül'e benzemesindense Betül'ün kendisine benzemesinde diretiyordu. Pek çok arkadaşında gözlemlediği gibi, insanın siyasi anlamda ilerici olması, yaşama ve insan ilişkilerine de aynı ölçüde ilerici bakmasını getirmiyordu. Bu adam da diğerleri gibi, siyaset konusu kapanınca geleneksel bir adam olup çıkıyor, işine geldiği yerde; halk böyle düşünüp böyle yaşıyor... biz uzayda değiliz... kendimizi toplumdan soyutlayacak mıyız... türünden teorik kılıflar hazırlamaktan geri kalmıyordu. Evlenmeye niyetli olduğu bir kız arkadaşının bulunmasıyla kendini sırtını sağlam duvara vermiş hissediyordu. Betül'ün yanında zaman zaman arkadaşlarına, 'kardeşim sizin evlenmeye niyetiniz yok mu... Evlenin de hayatınız bir düzene girsin... Yemekti, çamaşırdı, bulaşıktı, şu bekâr hayatın sefaletinden kurtulun...' türünden sözlerle takılıyor, yarınki birlikte yaşantılarıyla ilgili kötü işaretler sayılabilecek soğuk şakalar yapıyordu keyfinden.

Eskiden neşeli, iyimser aynı zamanda dik başlı bir kızdı Betül. Bu görüşünde onu daha az neşeli ve oldukça karamsar bulmuştu. Kızda her şeyi olduğu gibi kabullenme eğilimi gelişiyordu. Çocuğu beğenmiyorsa bırakabilirdi. Bunu yapamıyorsa iyi gitmediğini gördüğü

noktalarda ağırlığını koyabilir, zorlayıcı olabilirdi. Şu anda ne yapıyordu acaba? Epeyce süredir pratiklere çıkmadığı belliydi.

Herhalde uyuyordur. İnsanların çoğu şimdi sıcak yataklarında uyuyor. Bazıları sakin bir günün ilk hazırlıklarını yapmak üzere yataklarından kalkıyor. Bense bu ıssız, buz gibi sokaklardayım. Niye bu katlanılanlar? Betül gibi yavaş yavaş çekilmek nasıl olurdu? Ya da hiç başlamamak? Başlamamak olmazdı. Bilmiyor musun ki içine girip bir havayı koklayanlar onu hiç koklamamış olanlara içten bir acımayla bakarlar. Ya çekilmek? Bir yıl önce bırakanla bir yıl sonra bırakanın iki yıl sonra ne farkı kalır? Yo, hayır, sonuna kadar sürdürmeli. Her şeye rağmen... Ama şimdi Necla'ların yerinde olmak isterdim. Tüm gece çay içip gerilla teksiriyle bildiri basmak... Şu anda yorgunluğun tadını çıkarıyorlardır. Belki de yatmışlardır. Askeri grup dağıtılmadan önce işim ne rahattı. Yazık, annemler uslandığımı zannetmişlerdi. Olsun; bu işin zevki de başkadır.

Haliç'e inen büyük caddeye çıktı. Buluşmaya bir dakikası kalmıştı. Büyük inşaat karaltı halinde seçilebiliyordu. Pankartın bir ipi inşaatın tahta perdesine, diğer ucu bitişikteki iş hanının pencere parmaklıklarına bağlanacaktı. Tahta perdedeki çiviler arasında en işe yarayacak olanı bile önceden tespit edilmişti. Nokta sabaha karşı iki kez izlemeye alınmış, ekiplerin ve askeri devriyelerin geçmesi ihtimali açısından en uygun zaman yediye on kala olarak tespit edilmişti. Beş dakika önce inşaat alanı içinde toplanacaklardı.

Tahta perdenin hemen yanından aşağıya doğru hayli dik bir yol sapıyordu. O yola girip perdenin ortalarında bir yerde bulunması gereken aralığı aradı. Evet, oradaydı ve başında bir karaltı vardı. Uzaktan tanıdı. Arkadaşlarından biriydi. Yaklaşıp 'fırçasını' attı.

"Ne duruyorsun orada, girsene içeriye."

"Necati söyledi. Gözcülük yapıyorum."

"Gözcülük değil işaretçilik yapıyorsun. Polis görse seni burada, garanti içeriye bakarlar."

Birlikte geçitten içeriye süzüldüler. Yapım alanının ortasında çok geniş ve derin bir çukur vardı. Kenarlarda yürüyebilmek için ancak iki üç metrelik pay bırakılmıştı. O alaca karanlıkta insan bir aşağı düşse bir daha çıkamazdı. İş yarım kalmış olacak ki çevrede ne bir inşaat aracı, ne de malzeme göze çarpıyordu.

"Merhaba" dedi Aylin.

Tahta perdenin iç tarafında ikisi çömelmiş, öbürleri sırtlarını tahtalara vermiş dikilen dört kişi seçiliyordu. Kısa boylu genç Aylin'e yaklaştı.

"Her şey hazır." Daha sessiz olarak ekledi : "Güvenlik bende."

"Tamam. Pankart nerede?"

"Burada, naylon torbanın içinde."

"Üç dakika sora çıkıyoruz. Açın pankartı."

Pankartı asacak iki kişi katlanmış bezi açtılar. Dört beş metre boyunda bir patiska üzerine kırmızı boyayla bir slogan yazılmıştı. Altta örgütün imzası bulunuyordu. Bezin altından kısa iplerle bağlanmış iki bomba taklidi sarkıyordu. Aylin aslının nasıl yapıldığını öğrenmiş, bomba taklitlerini özene bezene kendi elleriyle hazırlamıştı. Yine de endişeliydi. Önceki pankartlarının bombalarını yandaki evden çıkan pijamalı bir adamın armut gibi koparttığını öğrenmişlerdi. Yediye on iki vardı.

"Önce gözcüler çıksın" dedi Aylin.

"Siz önden çıkın. Aman çok dikkatli olun."

İki gözcü harekete geçti. İlki aralıktan çıkmak üzereyken yokuş yukarı tırmanan bir aracın motor gürültüsü sardı ortalığı.

"Bekleyin" diye fısıldadı Aylin.

Aracın farları çıkacakları aralığı aydınlatıyordu şimdi. Sesinden anlaşıldığı kadarıyla bu bir kamyon olmalıydı. Tahtalara yapışıp çöktüler. Motor sesi yaklaştı yaklaştı, tam arkalarında araç durdu. Nefes dahi almıyorlardı. Biri ortak korkularını açığa vurdu.

"Cemse..."

"Susun" diye fısıldadı Aylin.

"Şimdi geçer giderler."

Bir yandan da düşünüyordu. Bir ihbar olabilir miydi? Necati'nin yüzünden dikkat çekmişlerdi. İnşaata girerlerse kıskıvrak yakalanırlardı. Yandaki iş hanının arkasında üst katları bulundukları yeri olduğu gibi gören bir apartman yükseliyordu. Bazı pencerelerde ışık yanıyordu. Soğuktan ve heyecandan titreyerek baktı yukarıya. Pencerelerde kimse gözüne çarpmadı. Fakat biri baksa, oradan bir işaret çaksa askerlere, saniyesinde üzerlerine binerlerdi. Ne çare, yapılabilecek tek şey sinmek ve beklemekti. Yerler vıcık vıcık çamurdu. Botları bağcıklarına dek çamur içindeydi. Çamurun içi göl olmuştu. Çöktüğü yerde kendini öldürülüp oraya atılmış durumda düşledi. Yanındaki nezleydi her-

halde, burnunu silip duruyordu. Burnuna çöp kokuları geliyordu. Tahta perdenin arkasından yuvarlanan varillerin sesi duyuluyordu. O anda uyandı. Tahta aralıklarından bakabilirdi. Denedi, bir şey görünmüyordu.

"Aralıktan baksana" dedi en uçtakine.

"Çöp kamyonuymuş..."

Hepsi gülmeye başladı. Aylin'i kahkaha krizi tutmuştu. Neden sonra toparlandı.

"Gözcüler haydi!" Güvenlikçiye döndü.

"Onların arkasından ben çıkacağım. Köşeden işareti çakınca önce sen çık. Sen çıktıktan on saniye sonra pankartçılar çıkacak. Boş verin on saniyeyi; size işaret ederim ben."

Aralıktan çıkarken burun buruna geldikleri adamcağızın şaşkın bakışları altında caddeye ulaştı. İçi rahat değildi. Bu yolun başına da bir gözcü koymalıydık... Ah keşke bir kişi daha olsaydı.

Gözcülerden biri aşağıdan, diğeri yukarıdan gelen araçları kollayacaktı. Aşağı gözcü yerine varmıştı. Yukarıda, elli metre kadar ileride, henüz açılmamış bir büfenin arkasındaki karaltı da öbürü olmalıydı. Çevreye dikkatle göz atıp işaretini verdi. Necati aralıktan çıktı, çabuk adımlarla caddeye ulaştı. Pankartın asılacağı yerin karşısında, gidiş geliş yönlerini birbirinden ayıran geniş banketteki yüksek park bitkilerinin arasına sindi. Aylin son işareti için biraz bekledi. Aşağıdan peş peşe gelen iki aracın ne olduklarını anlaması gerekiyordu. Kaldırımda yürüyen normal bir vatandaş gibi iş hanının önünden geçti. Arabalardan birinin taksi, öbürünün özel bir otomobil olduğu anlaşılmıştı. Aslında hava oldukça aydınlanmıştı, fakat araçların parlayan farları kimliklerini gizliyordu. Hanı az geçip geri döndü.

Keşke on dakika daha bekleyebilselerdi. O zaman tehlikeyi daha yaklaşmadan görebilirlerdi. İnşaatın köşesinde durdu. Bu sefer de yukarıdan gelen aracın geçmesini bekledi. Necati'ye baktı, çalıların arasında basbayağı görünüyordu. Niye güvenlik almakta ısrar ediyorlardı sanki? Onca otomatik tüfeğe karşı bir çakaralmaz ne yapabilirdi? Diğerlerinin biraz gönlünü rahatlatıyor diye taşıyanı riske sokmasına değer miydi?

Hay allah, bir belediye otobüsüymüş. Haydi.

Elini kaldırıp salladı. İki kişinin, bağlanacak iplerinden ve üst kenarlarından tuttuğu salkım saçak pankart çıktı ortaya.

Aylin kalbinin göğsünü sarsan gümbürtüsünü yeni duyuyordu. Başından aşağı soğuk bir ter boşandı. İşin en güç yanıydı bu. Eylemin başlamasına ya da ertelenmesine karar vermek... İnsanın elinin ayağının kesildiği o anda elini kaldırmak, haydi demek...

Pankartçılar hızla yanından geçtiler. Aylin köşeden ayrılmadı. Pankartın asılacağı noktaya yirmi beş otuz adım kadar uzaklıktaydı durduğu yer. Böylece yan yola da gözcülük yapabiliyordu. İpler bağlanmaya başlamıştı. Aşağıdan bir araba geliyordu. Gözcünün olması gereken yana baktı. Oradan bir ses yoktu. Arkasında duyduğu bir araba sesiyle irkildi. İnşaatın yanındaki sokaktan yine bir araba çıkıyordu. Köşeye yaklaşıp tahta perdeyi siper etti kendine. Bu bir Ford minibüse benziyordu. Olamazdı. Olamaz. Bu kadar şanssızlık olamazdı. Arkadaşlarına baktı... İş bitmek üzereydi. Biraz daha yaklaşsın, dedi içinden. Çok ama çok çabuk bir karar vermesi gerekiyordu. Kaçın, diye bağıracak mıydı, yoksa az daha bekleyecek miydi?

Haydi bir karar ver. Bir karar ver... Banka aracıymış... Ohh...

Ölmüş de dirilmiş gibi bir sevinç duydu içinde. On onbeş saniye sonra iş bitiyordu. On saniye daha geçseydi. Hadi bir on saniye daha...

Tiz bir ıslık sevincini yarıda kesti. Ardından bir ıslık daha. Sesin geldiği yöne, yukarıya baktı.

Neden ıslık çalıyor? Çıkanın banka arabası olduğunu anlayamadı mı? Ekip sandı herhalde. Amaan...

Büfenin biraz önünde duran askeri aracı o anda gördü. Arkasından askerler atlıyordu. Tiz sesiyle,

"Kaçın" diye bağırdı.

Necati ve iki pankartçı aşağıya doğru fırlamışlardı bile. Aralarındaki uzaklık çok fazlaydı arkadaşlarıyla. O yana kaçamazdı. Yan yoldan var gücüyle koşmaya başladı. Koştu, koştu, koştu... Yol kıvrımlar yaparak, yan sokaklarla kesişerek devam ediyordu. Caddeden silah sesleri geliyordu. Nefes nefese kalmıştı. Göğsü yanıyor, midesi bulanıyordu. Öğürdü, hiçbir şey çıkmadı. Arkasına baktı... Peşinde askerler yoktu. Durdu, kenara çöktü, bir kez daha öğürdü. Ağzına acı sular geldi. Yoldan gelip geçenleri görmüyordu bile. Yine baktı arkasına, doğruldu, koşar adım devam etti. Yol az ötede başka bir caddeye açılıyordu. Önceki caddeye paralel, fakat eğimsiz bir caddeydi bu cadde. İki yanda çok sayıda banka, idare merkezleri ve resmi daireler sıralıy-

dı. Çevre tenha sayılmazdı. Kaldırımlarda seyrek de olsa insanlar yürüyor, sık sık arabalar geçiyordu.

Henüz kurtulmuş sayılmam. Beş yüz metre yürüdüm mü Karaköy'e çıkarım. Orası kalabalıktır. Karaköy'e çıktım mı sıyrıldım demektir.

Hava aydınlanmış sayılırdı artık. Gelip geçen birkaç kişinin kendisine tuhaf tuhaf baktıklarını fark etti. Adımlarını yavaşlattı. Yüzü kızarmış olmalıydı ve ter fışkırıyordu.

Karşıdan hızla bir ekip arabası geliyordu. Aldırma, dedi kendine. Araba Aylin'e yaklaşınca yavaşladı. O hiç istifini bozmadı, devam etti. Arabanın arkasında, az ötede durduğunu duydu. Sakin ol, dedi içinden, bankalardan birine gelmiştir. Burada güvenlik tedbirleri çok sıkı bilmiyor musun? Minibüs geri geri hızla yaklaştı. Birilerinin atladığını işitti arabadan. Biri bağırdı.

"Kıpırdama! Olduğun yerde kal!"

Bakmadı bile arkasına.

"Sana söylüyoruz ulan kaltak."

Biri omuzuna yapıştı.

"Gir çabuk şu arabaya."

Bağırmaya başladı Aylin.

"Siz kim oluyorsunuz? Bırakın beni. Beni biriyle karıştırıyorsunuz Bırak, bırak kolumu..."

Ellerinde otomatik silahlar taşıyan iri kıyım sivillerden biri arabanın açık kapısına doğru savurdu Aylin'i.

"Bu muydu?"

"Evet, buydu bu."

"Bırakın beni. Ne zannediyorsunuz kendinizi?"

Kafasına inen bir yumruk ona minibüsün döşemesine yapıştırdı.

"Pankart asarmış kancık. Pankart nereye asılır şimdi gösteririm ben sana."

Yattığı yerden doğrulmaya çalışırken kapıların kapandığını duydu. Araba hızla kalktı. Biri saçlarına yapışıp kaldırdı, arka koltuğa fırlattı onu.

Birkaç banka müstahdemi ve yoldan geçmekte olan üç beş kişi şaşkın ve suskun, arabanın arkasından bakakaldılar.

X./

Okula giden yol, bir yanı büyük bir parka komşu, ağaçlıklı geniş bir caddeydi. Bu yolu, bu yolda yürümeyi çok severdi Bedri. Yıllardır ne olaylar yaşamış, neler görmüştü üzerinde. Okula yeni başladığı aylarda, Anadolu'dan gelmiş toy bir delikanlı olarak, o büyük, soğuk taş binada o gürültülü, hareketli kalabalığın içine dalmadan önce yüreği yalnız, garip ve ürkekken, ona daha bir yakın daha bir dost, yine de biraz kibirli gelen, geniş kaldırımları hızlı hızlı yürüyen üniversitelilerle ürperen, kapkara kaymak gibi asfaltlı, ağaçlıklı geniş yol... Sicim gibi yağan yağmur altında parkalarının kapüşonlarını başlarına çekmiş, çabuk ve sağlam adımlarla meydana doğru yürüyüşe geçmiş binlerce çift ayağın ıslak asfalt üzerinde çıkardığı cesaret verici, galeyana getirici, uğultulu patırtının, birden patlayan tok sloganlarla duyulmaz olduğu kenarlardaki ağaçların da yürüyenlere katılmak istercesine çırpındığı dipdiri, yaşam dolu cadde... Birkaç ayda alışmış, evinin önünde olduğu kadar rahat hissetmeye başlamıştı içinde kendini. Arkadaşlarıyla kaygısızca dolaştığı, banklarında oturup hararetli tartışmalara daldığı günleri anımsadı. Güneşli bahar günlerinde çevrede âşıkların dolaştığı, kuş sesleriyle şenlenen parkın gündüz gözüyle afişlemeye çıkmak için toplanan kızlı erkekli gruplarla renklendiği anları... Arkadaşının tabutu başında şu duvarın üstünden yaptığı konuşmayı...

Hava oldukça soğuk ve rüzgârlıydı. Buna rağmen kafası anılara dalmıştı; acele etmek istemiyordu. Oysa az sonra sınava girecekti. Önce az buçuk çalışkan bir arkadaşını bulmak ve onun yakınında bir yere oturmayı ayarlamak zorundaydı. Bu sınav son hakkı değildi, fakat durumu sallantıda sayılırdı. Üstelik önceki sınav dönemi otuz üç alıp kaldığı zamanki kadar bile çalışmamıştı.

Mutlaka birini bulurum, diye düşündü. Bulamazsam ne çıkar sanki. Böyle şeyler için de kendimi sıkarsam halim duman demektir.

Yoldakilerin çoğu kendisi gibi, büyük taş binaya yürüyor, ortadaki büyük kapıdan girip kayboluyordu. Kapının başında yine askerler,

polisler vardı. Dikkat etti; herkesten kimlik sormuyor, arada bazılarını kontrol için seçiyorlardı. Merdivenlerin başında bir polisle bir çavuşun arasından geçti. Kapının önünde kimliklere bakan iki polis daha dikiliyordu. Önündeki kızı durdurup kimliğini incelediler, Bedri'ye bir şey sormadılar.

Büyük salona girip sağdaki koridora ilerlediğinde karşıki merdivenlerin başında, iki meslekdaşıyla konuşan tanıdık bir polisin kendisine baktığını fark etti. Geçmişte çok sürtüşmeleri olmuştu bu adamla. Nefret ederdi herkes ondan. Ellerinden gelse bir kaşık suda boğarlardı. Doğal ki o da kendileri hakkında aynı şeyleri hissediyor olmalıydı. Aldırmadı, amfiye doğru yürüdü.

"Bedri."

Bildik bir sesti duyduğu. Döndü, eski dostu kendisine doğru geliyordu.

"Bedri yahu, biz de kaç gündür seni bekliyorduk. Ortalarda hiç gözükmüyorsun." Bozuk doğu şivesi ve genizden gelen bir sesle konuşuyordu adam.

Bedri ilgisiz ve yukarıdan bakan bir yüzle cevap verdi :

"Niye gözükecekmişim ki? İmtihan dönemindeyiz. İmtihanım olmayınca elbette gelmeyecektim. Boşuna aramışsınız."

"Bir evrakın vardı bizde. Bir dakika karakola gel de, tebliğ edelim şunu."

Esmer, iri kemikli ama zayıf, sarkık bıyıklı biriydi. Beceremese de olağanüstü durumlar dışında son derece candan ve nazik bir tavır içinde olmaya çalışırdı. Bu mütebessim ve 'kibar' ifadenin altında neler yattığını iyi bilirdi Bedri. Hele şimdi iyice endişelenmişti. Adamın sarı gözleri ışıl ışıldı ve yüzünden ilkel bir mutluluk akıyordu.

"Ne evrakıymış bu?"

"Bakmadım. Gel birlikte bakalım. İnşallah önemli değildir."

Bedri düşünceli, saatini gösterdi.

"Bak, şimdi imtihanım var. Beş dakika kalmadı. Şu sınav bitsin, ben karakola gelirim."

Yandan konuşmayı izleyip kötü bakan öbür polis sabırsızdı. Koluna yapıştı.

"Aaa, uzun etme hemşerim, gel dediysek adam gibi gel. Hadi bakalım."

Bedri kolunu kurtarmaya çalışırken sesini yükseltti.

"Dursana be, ne yapıyorsun sen. Çek elini üstümden."

Bir polis daha o tarafa koştu; o da öbür kolundan kavrayıp asılmaya başladı. Eski dost araya girdi bu sefer. Öbür ikisini yatıştırdı.

"Sinirlenmeyin, sakin olun. Bir şey yok, bir şey yok... Bırakın kollarını. Kendi gelecek zaten. Haydi bakalım aslanım" dedi Bedri'ye. Omuzundan hafifçe itti. "Sen de mesele yaptın ha."

Kanı beynine çıkmıştı Bedri'nin. Bak sen şu küstaha, diye köpürdü. Herif hepten şımarmış. Eskiden böyle konuşacaktı yüzüme karşı da görecekti gününü. Ulan, bir çakacaksın suratının üstüne ağız burun yamaşsın. Yazıklar olsun bize, düştüğümüz hallere bak.

Ama hemen o an topladı kendini, daha mantıklı düşünmeye başladı, polislerin arasında götürülürken. Adamların bu derece saldırganlaşmasının bir nedeni olmalıydı. Bu seferki durum ciddiydi galiba. Tanıdık polise döndü.

"Bu imtihan benim için çok önemli. Son hakkıma giriyorum" dedi yumuşak bir sesle.

"Kimliğimi vereyim size; çıkışta nasıl olsa karakola gelirim. Ya da biriniz kapıda beklersiniz ha?"

Amfiye bir girebilsem herifleri atlatırım, diye düşünüyordu. Niyeti, oldukça yüksek de olsa açık pencerelerden birinden atlayıp kaçmaktı.

"Amma konuştun be" dedi hiddetli polis. "Bunlara kibarlık yaramaz arkadaş. Bak bir iki iyi laf ettin diye bizi uşağı zannetmeye başladı. Kapıda bekleyecekmişiz de herif imtihanını bitirecekmiş."

Tanıdık olan iki tarafa da uzun etmeyin der gibi başını salladı.

"Tamam tamam, mesele çıkarmadan gel bizimle. Zaten iki dakikalık bir iş. Sonra nereye istersen gidersin."

Yüzü kıpkırmızı oldu Bedri'nin.

"Biz o iki dakikaları bilîriz" diye homurdandı.

Bir yandan da kendine kızıyordu. Böyle adamlara rica minnet etmişti. Sonra savunmaya çalıştı kendini. Minnet etmek değildi bu. Bir oyun oynamaya kalkmıştı; adamlar yutmamıştı. Gidecekti mecburen. Sola giren koridorda epeyce yürüdükten sonra okulun daha az kullanılan ikinci bir ön kapısı vardı. Kapının iç tarafında sağda cam bölmeli üç oda karakol olarak kullanılıyordu.

Bizimkilerden biri görse bari de, tedbir alsalar. Hiç olmazsa tanıdık birine rastlasam.

Kötü talih, hiçbir tanıdığa rastlamadı Bedri. Koridorun bu tarafı hayli ıssızdı. Karakola girerken merak içindeydi.

Nedir acaba? Bir mahkeme çağrısı mı? Kesinleşmiş bir hüküm mü? Sürüncemede hangi mahkemem var? İki yıl önceki şu polis dövme olayı... O işe katılsam canım yanmaz. Başıma bela oldu. Başka bir şey olabilir mi?

İçeride masa başında bir komiser, yanında ayakta dikilen gençten bir başka polis vardı. Komiser onu görünce önce şaşırdı, sonra sevincinden az daha ayağa kalkacaktı ki, vazgeçti.

"Ooo, nerelerdeydiniz? Sonunda beklenen misafir geldi demek. Yahu Bedri, sen bu sene de okula yanlış adres vermişsin be. Geçen yıl anlaşmıştık hani; doğru adres verecektin. Bir durum oluyor; sonra gelip bizim başımıza ekşiyorlar."

Bedri cevap vermedi. Zaten arkasındaki sabırsız polis ondan önce söze girmişti.

"Komiserim içerki odaya alalım. Öyle değil mi?"

"Ha, evet tabii" dedi komiser. "Git içeride otur." Arkasından bağırdı. "Ulan gençliğinizi boşa harcıyorsunuz be. Yazık yazık..."

Böyle sözleri çok duymuştu. Cevap vermedi. Üzüntülerinde samimi olsalar da olmasalar da, her yakalanan için aynı şeyleri söylerlerdi. Komiserin yanındaki kızıl saçlı, kızıl bıyıklı gençten polis de peşi sıra geldi. Diğerleri girmeyip arkasından kapattılar kapıyı. Camlar boyalı olduğundan koridor ve öbür odalar buradan görülmüyordu.

"Tuvalete gitmek istiyorum" dedi Bedri kızıl saçlının gösterdiği sandalyeye oturmadan.

Polis kapıyı açmadan camlı bölmenin arkasına bağırdı.

"Komiserim, tuvalete gitmek istiyor. Götüreyim mi?"

"Beklesin. Biraz sonra, şimdi olmaz."

Oturdu Bedri. Polis de köşedeki masanın kenarına ilişti.

"Kaçıncı sınıftasın?"

Birden sıkıntı bastı içine. Eyvah, işte korktuğum başıma geldi. Heriflerle zorunlu sohbet başladı. Bakalım bu seferki ne kadar sürecek?

İfadesiz olmaya çalışan bir yüzle cevap verdi.

"Dördüncü sınıftayım."

Adam Bedri'nin henüz açığa çıkmamış başka bir gafını yakalamıştı adeta.

"Yahu kardeşim, bugün dördüncü sınıfın imtihanı yok ki be. Niye geldin o zaman okula?"

"Üçten dersim var. Dördüncü sınıfa borçlu geçmiştim."

"Yaa. Bak sen... koduğumun işine. Yok alacaklı geçme, yok borçlu geçme..." diye hayretini belirtti polis. "Bizim zamanımızda yoktu böyle şeyler" dedi sanki pek yaşlı biriymiş gibi. "Zaten her şey birdenbire karışmaya başladı. Size kızmıyorum vallahi. Baştakiler işleri bu kadar karıştırırken gençler durur mu? Şimdi onu da yapamıyorsunuz ya, olan yine size oluyor."

Kapı açıldı; eskiden tanıdığı başka bir polis girdi içeriye.

"Ne o hoca, bakıyorum yine buradasın" dedi Bedri'ye. "Tilki hikâyesini bilir misin sen?" Gevrek bir kahkaha attı. Sonra yüzünü toparlayıp endişeli ve dostane bir yüzle fısıldarcasına sordu : "Bu sefer ne oldu?"

"Bilmiyorum. Henüz bir şey söylemediler. Bekliyoruz işte. Bir su alabilir miyim?"

"Su... Ha, elbette. Şuna bir su ver, benim vaktim yok; üst kata çıkıyorum" dedi kızıl saçlıya. "Haydi eyvallah. İnşallah mühim bir şey yoktur."

Bedri çıkana başıyla karşılık verdi. Ardından diğeri de çıktı su getirmeye. Yalnız kalmıştı. Bir an düşündü. Bir hamlede camı kırıp koridora çıkabilirdi. Bunu yapacaksa hemen yapmalıydı. Durumu çabucak değerlendirdi, vazgeçti. Tüm kapılar tutuluydu. Üst kata ulaşıp pencereden atlamak zorundaydı. Ona da imkân görememişti. Yakalayamadılarsa ateş açıp vururlardı. Bunu yapacak hevesli çoktu.

Polis suyu getirdi. Aslında canı su falan istememişti. Gene de şubeye düşerse lazım olacağı düşüncesiyle bütün bardağı içti.

"Sağ ol."

"Sen de sağ ol" dedi polis. Geçti karşısına oturdu. Gözlerinin içine bakarak yeni bir söz açmaya çalışıyordu. Kapı yine açıldı, orta boylu, gri paltolu şık giyinmiş, parlak biri girdi odaya. Arkasında komiser vardı.

"Ayağa kalk" dedi adam, daldı üstüne, aramaya başladı hemen.

Bedri siville burun buruna sordu.

"Ne oluyor? Önemli bir durum mu var?"

Karşısındaki beklemiyordu bu soruyu. Açıldı biraz; Bedri'nin yüzüne baktı.

"Durumlar kötü" dedi. "Durumlar çok kötü."

Aramaya devam etti. Ceplerinin diplerini, mendilinin katlarını, elbisesinin kıvrımlarını, hatta saat kayışının altını yokladı, bir bir elden geçirdi.

Belliydi... Herif siyasi şubeden. Hiç de benzemiyor. Sokakta görsen hiç aklına gelir mi?

Adam ceplerinde ne var ne yoksa hepsini çıkarıp masanın üzerine yığmıştı. İşi bitince,

"Tamam, sok yine hepsini cebine" dedi.

Sivil, komiserle birlikte yan tarafa geçti. Kızıl saçlı yine odada kalmıştı. Durumun hayli ciddi olduğunu o da sezinlemiş gibi şimdi susuyor, arada bir "ulan ne iş be... ulan ne iş be" diye mırıldanıyordu.

Yan odadaki konuşmaları iyi duyamıyordu Bedri. Telsizin aşina sesi geliyordu kulağına. Ancak böylesi pis anlarda bu denli yakından duyduğu telsiz sesi... Ya bir ekip otosunda, ya bir karakolda ona nerede olduğunu çarpıcı biçimde hatırlatan o soğuk, sevimsiz ses... Odaya, çevresine göz gezdirdi. Arkasında duvara dayalı çelik dolaplar, solda karşılıklı iki çelik masa, madeni iskeletli kahverengi vinileksli sandalyeler, bir ağaç askılık, üzerinde iki polis şapkası, floresanın parlak, serin ışığı, sigara isi kokusu... İçi hüzünle ezildi birdenbire. İşte yine yakalanmıştı.

Allah kahretsin, bu kaçıncı. Yine aynı devridaim. Bu sefer belki daha kötüsü. Beklemek beklemek, saatlerce beklemek... İlgili ilgisiz her görenin bir yığın aptalca sorusu... Aynı sözleri tekrarla tekrarla tekrarla... Aynı sorular, aynı küfürler, hakaretler, bağırmalar, aynı gönül almalar... Uykusuzluk, yorgunluk, beklemek, beklemek, cevap vermek... Polis yüzleri, daktilo sesleri, sorgular, ifadeler, saçma sapan sohbetlere, yakası açılmadık esprilere zorunlu dinleyicilik, yorgunluk, nezaret hücreleri, soğuk... Götürülen her yerde aynı şeyler, hep aynı şeyler...

Giderek daha sıkıcı oluyordu. Giderek daha zor katlanılır hale geliyordu. Geçmişte zor, fakat hep birlikte dayanması da, çıkınca bal-

landıra ballandıra anlatması da zevkli bir görev gezisi gibi gelirdi geçici tutsaklıklar. Hoş yanları azalmıştı, geriye zorlukları kalmıştı.

Adam yan odada telefonla konuşuyordu. Ne konuştuğunu anlamaya çalıştı, duyamadı. Malum şahıs yakalandı, gibi bir şey demişti herhalde. Sonra hep birlikte yanına döndüler.

"Tuvalete gitmek istiyorum."

Komiser sivile baktı.

"Gitsin" dedi adam.

"Yalnız iki kişi yanında olsun."

Karakolun kullandığı tuvalet koridorun sonundaydı. Bedri bölümlerden birine girdi. İki polis kapıda bekliyordu.

Yine geldim sana pis tuvalet, diye mırıldandı. Yüzünde keyifsiz bir gülümseme vardı. Demir rezervuarı, sapı kırık üstü badana bulaşıklı rezervuar zincirini gördü ve hatırladı.

Eskiden sana niye geldiğimi bilirdim, ama şimdi bilmiyorum, dedi tuvalete. Bu defa iş ciddi değil mi? Biri mi ihbar etti? Geçen sene asmadığı bir pankart için bir arkadaşını götürmüşlerdi de iki ay yatmıştı çocuk. Öyle bir şeyse kurtarırız demektir. Eski dosyaları karıştırıyor olmasınlar? Ne çıkarabilirler? Ne olabilir?

Tuvaletin kapısı vuruldu. Polislerden biri,

"Hadi çabuk ol. Ekip geldi, seni bekliyorlar" diye bağırdı.

Ekip otosu merkezin önünde durdu. Önden Bedri'yi okuldan alan sivil indi.

"Hadi gel."

Birlikte camlı kapıdan girdiler.. İkinci kapıdan sonra küçük bir giriş bölümü vardı. Karınca yuvası gibi işleyen bir yerdi burası.

"Yüzünü pencereye dön, bekle."

Arka taraftaki bahçeye, binanın yüksek katlı yan bloğuna bakan tel kafesli bir pencere bulunuyordu kapının tam karşısında. Önceleri kaç kez yüzü dönük saatlerce beklediği mekan... Ayak sesleri, gelen giden rastlaşan sivillerin konuşmaları, araya giren telsiz mesajları...

"Eğ kafanı önüne, yersin tekmeyi."

İyi, hiç olmazsa önceden uyardı, diye düşündü, beklemeye devam etti.

"Çıkar üstündekini başına geçir."

Bu ses de artık tanıdıklaşan kendi sivilinindi. Montunu çıkarıp başının üzerine aldı.

"Yüzün tamamen kapansın. Ha şöyle. Hadi gidiyoruz."

Adam kolundan tuttu. Sola dönüp bir kapıdan geçtiler. Bir koridora girdiler. Yürüdükçe odalardan gelen konuşma sesleri, daktilo sesleri, çevresindeki ayak sesleriyle karışıyor, eski anılarını canlandırıyordu. Yalnızca aşağıyı görebiliyordu. Kendi bacaklarını, sivilin bıçak gibi ütülü koyu gri pantolonunu, siyah iskarpinlerini, tabandaki kirli marley döşemeyi... Koridorun sonunda merdivenden inmeye başladılar. Ortalık iyice kararmıştı. İki kat aşağıya indiler, ters dönüp karanlık, sessiz bir koridordan geçtiler. Önlerine yine merdivenler çıkmıştı. Bir kat çıkıp bir demir kapının önüne geldiler.

Aklı sıra benden nereye götürüldüğümü saklayacak. Nereye gittiğimizi gayet iyi biliyorum akıllım benim. Girdiğimiz katın altındaki koridora gidiyoruz işte. Az mı geldik buraya.

Kapı tangırtıyla açıldı, içeriye girdiler.

"Kanada'lı, nereye böyle?"

"Geçiyorduk uğradık karga kardeş."

Yanındaki kendi esprisine keyifli keyifli güldü. Anlaşılan aralarında tutulan bir espriydi bir reklamdan alınan bu espri. Diğerleri de kıkırdadılar. Biri kolundan tutup durdurdu, kendine çevirdi Bedri'yi.

"Bu kim yahu?"

Başka biri omuzundan yakalayıp aksi tarafa döndürdü. Karadeniz şivesini abartarak bağırdı.

"Vah vah, aslan gibu delikanluymuş, yazuk oldu uşağa..."

Kendininki ilk kez kaba bir hareketle kolundan asıldı.

"Bir şey olmaz. Aklını kullanırsa hiçbir şeycik olmaz" dedi şımarık bir sesle.

Odalardan birinin kapısını açıp içeriye itti Bedri'yi. Yerler halıfleks kaplıydı.

"Duvara dön."

Çelik masanın çekmecesi gürültüyle açıldı. Duvarlar yağlı boyayla boyanmıştı.

"At üstündekini kafandan, yere at..." Bir bez parçasıyla sıkı sıkı gözlerini bağladı, arkadan iki düğüm attı. "Ayakkabı bağlarını çıkar. Kimliğini de çıkar, kayışını da. Koy yere hepsini."

Bedri adamın dediklerini yaptı.

"Bekle bakalım burada. Şimdi geliyoruz."

Odada yalnız kalmıştı. Yüreğindeki gerilim gitgide artıyordu. Gerilim ve biraz arzu. İşkence denilen şeyi gerçek anlamda tanımak, kendini sınamak için duyduğu arzu... Çok beklemesine gerek kalmamıştı. Kapı hızla açıldı.

"Ne haber Fazıl hoca, nasılsın?"

Beynine aniden bir iğne batırılmıştı sanki. Fazıl, askeri grupta kullandığı kod ismiydi. Kendini zorlayarak kayıtsız kalmaya çalıştı.

Odaya bir sürü adam dolmuştu. Bozuk şiveli biri,

"Nasıl, şaşırdın değil mi?" dedi. "İşte senin işin de buraya kadar Bedri yoldaş. Hadi otur şuraya."

Omuzundan tuttu biri, birkaç adım yana çekti, sonra arkaya doğru itti onu. Bacakları bir iskemleye değdi.

"Korkma oğlum, bizde kancıklık yok. Eşek şakası yapacak neşemiz hiç yok. Otur bakalım."

Oturdu Bedri.

"Bak, sen buralara çok gelip gitmişsin" dedi başka biri. "Huyumuzu suyumuzu bilirsin. Bir araba laf edip çenemizi yormayalım. Burada adam gibi, efendi gibi sorularımızı cevaplandırırsan biz de sana adam gibi, efendi gibi muamele yaparız. Okumuş tahsilli adamsın. Mimar mı mühendis mi ne çıkacaksın. Aklını kullan ve aptallar gibi kendini ezdirme."

Sözleri can kulağıyla dinlemek isterken, öte yandan kafasında hep aynı soru dönüp dolaşıp duruyordu. Nasıl öğrendiler bu ismi? Nasıl? Nasıl? Yarım dakika önce de sıkıntı içindeydi, ama böylesine çarpılmamıştı. Hiçbir zaman böylesine çarpılmamıştı. Hiçbir zaman böyle bir şey olmamıştı. Hiçbir zaman bu ölçüde bilgilenmemişti adamlar. Nasıl bu duruma düşmüştü? Nasıl öğrenmişlerdi o ismi? Yalnızca karanlığı görüyordu çevresinde ve etrafında bir sürü düşman, hırıldanıp homurdanıyor, tehditler yağdırıyordu.

"Bedri hoca, bakıyorum kod adın söylenince allak bullak oldum. Yüzün gözün bağlı ama betinin benzinin attığı gözden kaçmıyor."

Kulağının dibinde bir kahkaha patladı.

"Hakikaten yahu. Herif kireç gibi oldu. Ölecek mi ne."

"Sadede gelelim Fazıl bey. Seni buraya niye getirdiğimizi anladın herhalde?"

Bedri hemen cevap vermedi. Zamana ihtiyacı vardı şimdi. Düşünmeye ve daha fazla bilgiye ihtiyacı vardı.

"Peki, sence neden buradasın?" diye sordu uzaktan bir ses.

"Ben de anlamadım. Nereden bilebilirim. Bir ihbar falan oldu galiba."

"Ne ihbarı? Kim ihbar etmiş olabilir seni?"

"Nasıl tahmin edeyim. Okulda solcu olarak bilinirim. Beni sevmeyen herhangi biri ihbar etmiş olabilir."Soruyu soran gürledi.

"Salak herif, bizimle dalga mı geçiyorsun."

"Yoo..." diye araya girdi yakınından gelen bir ses. "Bizde hakaret yok. Bir daha duymayayım. Fakat elbette kurallarımızı biliyorsun Bedri usta. Bu kibarlık bizimle arkadaş gibi, dost gibi anlaşana. Tabii şaşırdın birden. Haklısın; ben de olsam ben de şaşırırdım. Ama bir kere düşmüş durumdasın elimize, bu gerçek. Bu gerçeği hemen... şimdi kafana sok kârlı çıkarsın. Sen gerçekçi adamsın, akıllı adamsın. Durumunu kabullenmen gerekiyor. Hakkında her şeyi biliyoruz. Ona göre davranman icap ediyor."

"Bak arkadaş. Kuyumcu işini biliyoruz. Sokak ortasında bir adamcağızı vurduğunu da biliyoruz. Kafanı çalıştır ve bu işten en az zararla çıkmaya bak."

Son sözleri anlamakta güçlük çekti Bedri. Kabullenmek istemiyordu; ama yaşadıkları, duydukları gerçekti. Bir iki saniyelik idrak gecikmesinden sora, demek bu, dedi içinden. Demek sebep bu. Yok canım hemen inanma. Blöf yapıyorlar. Belki sadece bir tahmindir. Sadece bir tahmin....

"Seni arkadaşların ele verdi. Hem de kimler biliyor musun? Hadi bir tahminde bulun... Kimler olabilir, hadi söyle..."

"Kuyumcu dediniz anlayamadım. Ben suç sayılabilecek bir eyleme karışmadım hiç."

"Ben şimdi gösteririm sana suçunu da eylemini de i..." diye nara attı biri. Gürültülerden anlayabildiği kadarıyla üzerine saldıran adamı öbürleri güçlükle tutabiliyorlardı. Adam ana avrat küfür etmeye başlamıştı. Biraz yatışınca "Çok vakit kaybettik şefim" dedi burnundan soluyarak "Daha ne kadar konuşacağız?"

Bedri'nin karşısında herhalde masada oturmakta olan adam sakin bir sesle cevap verdi.

"Telaşa gerek yok. Her şeyin bir sırası var. Ben Bedri'ye güveniyorum. Zekâsına güveniyorum işin doğrusu. Hayvan değil ya bu adam, illa ki uygulamadan geçeceğim diye tuttursun. Şimdi kendiliğinden makul cevaplar vermeye başlayacak."

"Hoop hemşerim hemşerim" diye bağırdı kulağının ta içinde bir ses.

"Efendim."

"Demin sana bir soru sorduk galiba. Hadi, seni ele verenler kimler olabilir, bir tahminde bulun. Hadi..."

Bedri isyan etti.

"Ele verilecek bir şey yapmadım ben diyorum size. Zorlamayın beni."

"Peki, Aylin adını duydun mu hiç?"

Bu son darbe çok daha kuvvetli oldu Bedri için. İçinden gelen avazı çıktığı kadar bağırmak, kalkıp göz bağını fırlatmak, heriflere sille tokat girişmekti. Kalkamadı, bağıramadı. Şaşkınlığı ve öfkesi kızıl, kıpkızıl kor bir gülle gibi geldi, yüreğinin üstüne oturdu, ağır bir hüzne dönüştü birdenbire. Biri sarstı omuzundan.

"Bedri Bedri, burası otel değil, daldın gittin be aga..."

"Aynı okuldansın değil mi Aylin'le?"

Bedri sesi sinirinden titreyerek karşılık verdi.

"Bakın, benim hiçbir eylemle ilgim yok. Kuyumcu dediniz, Aylin dediniz, ilk defa sizden duyuyorum ben bunları."

Odanın köşesinden zorlama bir kahkaha yükseldi. Masadaki ses üzgün,

"Beni yanılttın Bedri" dedi. Bir süre derin bir sessizlik oldu. Sonra devam etti aynı kişi. "Seni akıllı bir genç zannetmiştim. Oysa sen bir geri zekâlı gibi davranıyorsun. Gene de sana birkaç dakika süre veriyorum. Bunu her zaman yapmayız ha. Hâlâ mantığına güveniyorum, anla artık."

Arkasındakilerden biri feryat etti.

"Şefim, daha ne süresi veriyoruz. Herif açıkça artistlik yapıyor yahu. Verin bana, yarım saatte halletmezsem bu işi namussuzum."

"Yok yok, bir dakikadan bir şey çıkmaz. Düşünsün" dedi masadaki, otoriterce.

"Sen kaç defa geldin buraya?"

"Hatırlamıyorum. Birkaç defa gelmiştim herhalde."

"Ne birkaçı. Yapma oğlum, sen buraya bizden daha sık uğruyormuşsun be."

"Hiç uygulamadan geçtin mi?"

"Hayır. Yani fazla şey yapılmamıştı."

"Denemeni hiç tavsiye etmem. Biz sadist değiliz, ama mecbur bırakırsan sadistten de beter olduğumuzu gösteririz sana. Seçim serbest.

Sesleri tanımaya başlamıştı. Son soruyu sorup karşılığını veren, şef pozisyonunda olan, ya da şimdilik o numarayı yapan masadaki kişiydi. Eskilerden duyduğuna göre bazen sıradan biri işkenceci şef olarak davranır, gerçek şef kurbandan gizlenirdi. Fakat her kim ise adamın çok etkileyici bir sesi vardı. Mesleğine özgü duygusuz metalik bir ses ve gayet düzgün aydın aksanı... Böyleleri onu en çok ürküten işkencecilerdendi.

"Burası demohratih bir müessesedir" diyerek söze karıştı arkasındakilerden biri bozuk şivesiyle. "Buradan daha demohratih bir yer dünyada yoktur. Bedri gardaş, istemezsen tek fiske bile yemezsin ama istersen ...nü oyarız."

"Haydi bakalım, konuya dönelim. Sana insan gibi soruyorum. Altınları nereye koydun?"

Bedri haksızlığa uğramış bir insana özgü isyankâr tonla cevap verdi.

"Ne altınından bahsediyorsunuz, benim böyle şeylerle ilgim yok."

Sözünü bitirmeden tekme tokat girişeceklerini zannetmişti. Fakat hiçbir darbe gelmedi. Ancak yanındakinin bir böğürtüyü andıran küfrü sağ kulağını zonklattı.

"Ahmet'i tanıyor musun? Kod ismi Naci. Ha, tanımıyor musun?"

"Tanımıyorum."

"Şemsi'yi, Mahmut'u? Onları da mı tanımıyorsun oğlum? Selami'yi de mi tanımıyorsun peki? Liseden arkadaşmışsınız, öyle değil mi? Ne var bunda saklayacak be. Liseden arkadaş olmak suç mu? Erkek gibi söyle, tanımıyor musun Selami'yi?"

"Hayır. Karıştırıyorsunuz, benim liseden Selami diye bir arkadaşım yok."

Her yandan soran, bağıran, küfreden sesler geliyordu.

"Gökhan'ı tanımıyor musun? O seni çok iyi tanıyor."

"Oğlum bütün grup elimizde. Ne diye inkâr ediyorsun, aptal mısın sen?"

"Altınları sana teslim etmişler. Adamı sen vurmuşsun. Silahlardan ikisi sana geri verilmiş. Konuşsana oğlum."

İnanmak istemiyordu. Düşüncelerini denetleyemiyor, çağrışımlarını yavaşlatamıyordu. Sakin ol, diyordu kendine, sakin ol ve vakit kazan. Durumu iyi kavramaya çalış. İhtimalleri değerlendir.

"Dilini mi yuttun? Ha, niye vurdun o adamcağızı, sen bize onu söyle."

"Bedri hoca, altınları nereye sakladın? Hadisene ulan i..."

"Altınlar ve silahlar... Bulup buluşturup bir yerlerden çıkaracaksın aslanım. Ya da kime verdiysen onun adını söyleyeceksin, başka yolu yok. Hadi, meşgul etme bizi."

İnkâr et. Katıksız inkâr... Yapılacak tek şey bu. Tüm grubu biliyorlar. Bütün yaptıklarımızı... Kim söyledi? Benden önce yakalananlar mı oldu? Niye haberim yok bundan. Bir tek Aylin'in yakalandığını biliyorum. O mu konuştu? Olamaz, zarf atıyorlar. Onu pankarttan yakaladılar, niye bunları anlatsın? Ya Selami! Onun ne ilgisi var? Askeri gruptakiler sonradan onunla mı ilişkiye geçtiler acaba? Yok canım, ağız arıyorlar, şaşırtmaca... inkâr et...

"Söyle, kafamı kızdırma. Nerede altınlar?"

"Kendine mi sakladın ulan? Yoksa yedin mi? Gizlemeye çalıştığın şeyler var senin. Bizden kaçmaz oğlum."

"İlgim yok benim bu işlerle. Yanlışlık yapıyorsunuz."

"...tir. Alın ne yaparsanız yapın bu herifi. ...anasını."

İki kişi kargatulumba koluna girip havalandırdılar Bedri'yi. Sürüklercesine koridora çıkarıp koşturmaya başladılar. Bir anda şimşekler çaktı kafasında, o hızla yerde buldu kendini. Duvara vurmuşlardı kafasını. Yerden kaldırırlarken alnından burnuna, çenesine doğru korkunç bir ağrı yayıldı.

"Ulan sen de amma dikkatsizsin be. Uygulamaya başlamadan herifi öldürecektin."

"Ya, ayağım kaydı be abi. Bu pezevenkler bizde kafa mı bıraktı. Gece yok, gündüz yok, sabah kahvaltı bile yapmadım. Hep bu puştların yüzünden."

Kapalı bir kapıya dayadılar kurbanlarını. İçerde sorgu vardı. Se-

sinden çocuk yaşta olduğu anlaşılan başka bir kurban sorguya çekiliyordu.

"Abi abi abi... vallahi bilmiyorum abi... Ne biliyorsam söyledim abi. N'olur abi, ne biliyorsam söyledim abi... Vallahi abi abiii..."

Çığlık çığlığa yalvaran sesi, her yakarıştan sonra bir çınlamayla gerçek çığlığa dönüşüyordu.

"Ulan artist. Numara yapma öldüreceğim seni. Mehmet senin mahalle arkadaşın değilmiş. Nereden tanıyordun ha onu? Söyle, kim tanıştırdı Mehmet'i sana? Nerede tanıştınız?"

Kesik kesik hıçkırıkları geliyordu çocuğun.

"Abi vallahi mahalleden tanıyorum onu. Vallahi mahalle... aaaaay..."

Çocukken oynadığı çıngıraklı tekerleklerin dönerken çıkardığı sese benzeyen bir çınlama eşlik ediyordu her çığlığa.

"Şansın varmış lan, oda meşgulmüş. Bir parça kafan çalışıyorsa bu fırsattan yararlanırsın. İyi düşün aslanım, bu yolun sonu iyi değil." Başka biri kulağına yapıştı.

"Söyle bakalım, içerde ne yapıyorlar?"

"Bilmiyorum."

"Diş çekiyorlar ulan. Hiç dişi çekilirken seyrettin mi birini?"

"Ağzında çürük dişin var mı?"

"Şuna bak lan, cevap vermeye bile tenezzül buyurmuyor."

"Vermesin vermesin. Birazdan kıracağım ağzını; o zaman istese de konuşabiliyor mu; bak o zaman gör."

Bu ilk meydan okuyuşuydu. İçinde garip, tatlı bir heyecan yükseldi. Siz gülün. Kıkırdamalarınız az sonra kesilecek. Hevesiniz kursağınızda kalacak. Size ev adresimi bile vermeyeceğim. Avucunuzu yalayacaksınız. Mosmor olacaksınız. İyi ki duvara çarptınız beni. Kendime geldim. Şaşkınlığım geçti. Şimdi kozlarımız açık. Siz kibarlığı bıraktınız, ben masum numarasını. Nerede olduğumu biliyorum, kimlerin elinde olduğumu... Ben sizden güçlüyüm. Bir hiçsiniz yanımda. İnkâr edeceğim. Her şeyi inkâr... Atlamayacağım zarflarınızın üstüne. Olayın nasıl geliştiğini de bir öğreneyim, biraz, birazcık daha zaman kazanayım, sonra istediğinizi yapın. Haydi... Haydi bakalım...

Önündeki kapı hızla açıldı. Açılmasıyla suratına bir tokat inmesi bir oldu.

"Çekilsene ulan it. Ne duruyorsun kapının ağzında... Bu yeni galiba, bayağı parlak görünüyor."

Sağ kolundaki zevkle sarsılarak, cevap verdi.

"Saat tut; bir yarım saat sonra gel, bak. Notunu o zaman verirsin."

Kulağının içinden sıcak bir nefes duydu Bedri, irkildi.

"Oğlum, ...ğı yedin. Öyle bir timin eline düşmüşsün ki, bu ... çocuklarından biz bile uzak durmaya bakarız. Aklını kullan, kendini yok yere harcatma."

Biri arkasından itti, odaya girdiler. Yüzüne serinlik çarptı.

"Dön duvara yapış. Çabuk."

Bağının altından görebildiği kadarıyla odayı tanımaya çalıştı. Yanında duvara dayalı bir araba dış lastiği vardı. Yerler beton ve ıslaktı. Birkaç bez parçası atılmıştı ayaklarının dibine. Ayak sesleri patırtıyla odaya doluştu.

"Hadi Bedri, hadi aslanım. Yeter bizi oyaladığın. Altınların yerini istemiyoruz senden. Hepsi sana kalsın. Bize bugünkü randevularını söyleyeceksin, tamam mı. Haydi bakalım, ilk randevun bugün saat kaçta, nerede?"

Bedri suratına inecek yumruğa hazırlanarak cevap verdi.

"Hangi randevu? Ne ran..."

Müthiş bir acı duydu belinde. Hiç beklemediği bir inilti çıktı ağzından, yere düşerken. Kendini toparlamaya çalışırken her yanına tekmeler yemeğe başladı. Ensesine sert bir darbe geldi. Elleri ve kollarıyla kafasını korumaya çalışıyordu. Aynı anda üç dört tekme birden geliyordu. Tortop olmuştu yerde. Gözündeki bağın karanlığında vücudundan çıkan tok sesler ve acı vardı yalnızca. Biri üstüne atladı, sırtını ve böğrünü var gücüyle yumruklamaya başladı. İçi ağrılarla sarsılıyordu. Yerde dönmeye çalıştı, üstündeki saldırganı elleri ve dizleriyle itip uzaklaştırmak istedi. Kafasına yediği tekmeler buna engel oldu; bıraktı kendini.

Ne kadar zaman geçmişti aradan; bilmiyordu. Nefes nefese kıvranıyordu beton zeminde. Her yanı zonkluyor, vücudu sanki şişiyor, büyüyordu.

"Bırakın kalksın."

Yerden kalkmaya hiç niyeti yoktu. Karnına kuvvetli bir tekme geldi, yine kıvrılıp katılıp kaldı.

"Kalk ulan kalk... Yoksa ikincisi geliyor."

Yeni bir tekmeden kurtulmak için iradesini zorlayıp gücünü toparlamaya çalıştı. Zorlukla ayağa kalktı. Odanın ortasında iki büklüm sallanıyordu.

"Evet, randevunun saatini söyleyecektin bize."

İnledi.

"İlgim yok benim bu işlerle."

Sert bir yumruk indi çenesine. Gözünün önündeki karanlık masmavi oldu. Sanki bir uçurumdan düşercesine boşluğa, yere düştü. Tekme sağanağı tekrar başlamıştı. Elbiselerini soymaya giriştiler. Direnmeye çalıştı, midesinin üzerine isabet eden bir yumrukla nefesten kesildi. Birisi elinin küçük parmağına bir şey dolayıp sıktı. Başka biri kilodunu çekiyordu aşağıya. Kamışında bir acı hissetti.

"Bırakın ulan beni. Bırakın."

Can havliyle üstündeki birinin saçına yapışmıştı. Dişlerini kırarcasına bir ayakkabı girdi ağzına; kafası üzeri devrildi. Aynı kösele taban ağzından çıkmış çenesinden yere bastırıyordu şimdi. Başka biri dizleriyle göğsünün üzerine binmişti.

"Tamam. Bırakın."

Bedri yerde çırılçıplak yatıyor, verilen aradan yararlanmaya çalışıyordu. Hafif yan dönmüş, soluk soluğaydı.

"Bu iş bu kadarla kapansın Bedri hoca. Biz de unuturuz olanları, sen de unutursun. Yalnızca bugünkü buluşmalarını söyle bize şimdi. Sana söz, istediğin zamana kadar başka tek soru yok. İstediğin zaman karşılıklı sigaralarımızı içer, sohbet ederiz. Ne dersin?"

Yutkundu Bedri, birkaç nefes daha aldı.

"Benim buluşmam falan yok" dedi.

Sol yanına bir sancı vurdu ve vücudu sanki kendinin olmaktan çıktı; kaskatı kesildi. Adeta enli bir kalası tutup geniş yüzüyle göğsüne çarpmışlardı da, kalas olduğu gibi içine geçmişti. Nefes kesen bir ağrıydı bu. Aaah, diye bir ses duyar gibi oldu boğazından çıkan, sonra kesildi sesi. Şimdi istese de bağıramazdı. Tüm kaslarına kramp girmiş, katılmıştı. On on beş saniye kadar sürdü ilk darbe. Nefes almaya çalıştı. Bağırma, dedi kendine, düzenli nefes almaya çalış. Yapacağın bu. Şaşırma, koyverme kendini. Kaç arkadaşın başarıyla atlattı bu sınavı. Bir darbe daha geldi hemen ardından. Bu kez bağırmadı. Ezici bir

sancı sol yanına vurup vurup duruyordu. Uyuşmuştu o taraf. Darbeler peşi sıra geliyordu. Uzun süre akım verip, kısa aralarla kesiyorlardı. Çın çın çın sesleri geliyordu kulağına. Sancıyı başlatan, sancıyla birlikte süre giden, sancıyla birlikte kesilen çınlamalar...

"Önce soldan başlamasaydık. Herifte kalp malp kalmayacak."

"Ya konuşacak, ya geberecek."

Düzenli nefes almaya çalışıyordu. Derin derin... Çın çın çın çın... Önüne geçemediği, karşı koyamadığı kasılma darbeleri kemiklerini zorluyordu.

Ne yatıp duruyorsun kurbanlık koyun gibi. Kurtar kendini.

Sağ elini soluna doğru kaldırmaya çalıştı. Manyetoyu hızlandırdılar. Kamışı yanıyordu. Yerinden doğrulmayı denedi. Akımı daha da hızlandırdılar. Gerisin geriye sırt üstü yere devrildi. Akım kesilmişti. Derin bir nefes alıp aniden alttaki kabloya uzandı. Hepsi birden üzerine atılmadan koparırcasına çekti ayırdı teli. Artık gelen darbeleri ayrı ayrı hissedebilecek halden çıkmıştı.

"Direniyor pezevenk."

"Diren sen, diren bakalım. Daha ne kadar direnebileceksin."

"Geberteceğim ulan bunu, geberteceğim ulan, geberteceğim."

Kollarına ayaklarına basarak yere mıhladılar onu. Ayak bileklerine bir şey doladılar, dizlerini bükemeyecek şekilde aşağıya doğru çekmeye başladılar. Aynı anda göğsünün üstüne ağır bir nesne düştü. Demin gördüğü araba lastiği olmalıydı attıkları. Lastiğin üzerine de biri çıktı; başka biri kamışını sıkmaya başladı. Tekrar doladılar kabloyu. Darbe bu kez sağ yanından çarptı.

Çırpınmayı bırak o halde. Çırpındıkça daha fazla enerji harcıyorsun. Nefes al. Ara verdiler mi düzenli ve derin nefes al. Dayanılmayacak bir ağrı değil bu, hiç değil. Tanıyorsun onu artık. Yüzlerce, binlerce kişi gık demeden atlattı bu deneyimi. Sakin ol. Sonunda onların süresi dolacak, sen kazanacaksın.

"Randevularını vereceksin ulan! Ya vereceksin, ya gebereceksin."

"Randevuları kendine kalsın, öldürelim bunu şefim."

"Öldüreceğiz ulan seni. Dinime imanıma öldüreceğiz."

Elektrik darbeleri, zil çınlaması, tehditler, küfürler, tekmeler, hepsini bastıran soluğunun sesi. Ne kadar zaman geçmişti; bilemiyordu; adam sonunda üzerinden indi. Lastiği de aldılar göğsünden, ayaklarına doladıklarını çıkardılar.

"Kalk hadi ulan. Kalk kalk çabuk."

"Bak hâlâ yatıyor... koduğumun ...si."

Bastı biri bacağına tekmeyi. Doğrulmaya çalıştı. Biri saçlarına yapışarak kalkmasına yardımcı oldu. Acılar içindeki bedeni emirlerine itaat etmiyordu. Sendeleyerek ayakta durmaya çalıştı.

"Çek ulan donunu yukarıya."

"Ulan bu herif sahiden İ...be. Söylemesek böyle dolaşacak."

Biri gözlerini kapatan bağın düğümden sarkan ucunu yakalayıp çekti Bedri'yi. Odadan dışarıya çıkarıp koridorda koşturmaya başladı. Bir kapıya çarptı omuzu. Kapı açıldı. Çıplak vücudu soğukla ürperdi. Yerler su içindeydi. Soğuk ve ıslak.

"Yanındaki duvara yüzünü dön. Bekle orada."

Arkasında kovanın madeni tıkırtısını duydu. Başına geleceği tahmin ettiği an geldi başına gelen. Bedeni soğuk suyun şokuyla sarsıldı. Kendini toparlayamadan ikinci kova geldi. Soğuktan mantığı bile donmuş, beyni çalışmaz hale gelmişti adeta. Alnını karşı taraftan çıkarmak istercesine duvara dayadı, bastırdı, bastırdı... Kolundan tutup çektiler. Omuzlarından, ensesinden bastırıp yere doğru itelediler.

"Yere yat. Yat yere, yüzükoyun yat."

Teni ıslak zemine temas etti.

"Yüzün tavana, yüzün tavana. Dön, dön ulan."

Göğsüne bir kova su boşalttılar. Kalkmak istedi bilinçsizce. Kafasına sopayı yedi. Bir sopa da enlemesine iman tahtasının üzerine.

"Yat yat ulan. Kıpırdamadan yat, yersin sopayı."

Yerdeki çıplak vücudu şimdi hortumla ıslatıyorlardı. Basınçlı suyun her değdiği yer sanki deliniyordu. Burnuna tuttular hortumu. Yüzünü kaçırmaya çalıştı. Nefes alamıyordu, tazyikli su ağzına burnuna doluyordu. Baktı olmayacak, yüzükoyun döndü. Üç dört kere sırtına bacaklarına vurdular ama ses etmediler. Bu defa ensesine tutuyorlardı hortumu, sürekli aynı noktaya, tam ense köküne. Ensesindeki ağırlık artmış, bedeninin titreme denilemeyecek kadar şiddetli sarsıntısını, içine saplanan soğuğu bile hissettirmeyecek bir noktaya ulaşmıştı. Tekrar kalkmaya çalıştı, adamlardan biri tabanıyla kafasından yere bastırarak engelledi onu. Hortumu sonra sırtına tuttular, sonra beline, bacaklarının arasına, dakikalarca...

"Kalk lan, kalk artık."

Biri yine bağına asıldı, dışarıya çıkardılar, Bir köpek gibi sürüklediler koridorda. Düğüm çekiştirile çekiştirile öne, kulağının üstüne kaymıştı. Bu yüzden deminki gibi yan yan koşması gerekmiyordu. Koştukça koridorun ılık havası okşuyordu tenini. Fakat bu hoş duyum hiç uzun sürmedi. Bir kat aşağıya inmişlerdi. Burada buz gibi bir hava cereyanı vardı. Yürüdükçe de esinti artıyordu.

"Dur dur bakalım burada."

Açık bir pencerenin önündeydiler herhalde.

"Bekle orada. Titreye titreye gebereceksin. Titreye titreye."

Dişlerinin, çenelerinin birbirine vuruşuyla çıkan ses, karanlık sessizlik içinde garip garip takırdıyordu. Kendini ayakta duramayacak durumda hissetti o an, yere çömelip büzülmek istedi. Büzülmek, tortop olmak, kendi içinde kaybolmak, büzülmek, büzülmek... Kuvvetli bir darbe yedi kuyruk sokumuna. Acıdan bir an için bile olsa soğuğu unuttu.

Kırıldı. Kırdı kemiğimi hayvan.

Soğuk hemen kendini hatırlatıp egemenliğini kurdu yine.

Bunun da bir sonu olacak herhalde. Her şeyin bir sonu vardır. Bu ıstırabın da bir süresi vardır elbet. Ne kadar tutabilirler ki beni burada? Bak beynim hâlâ tıkır tıkır çalışıyor, aklım soğuğa egemen. On dakika, on beş dakika. Fazla tutamazlar. İlk günden öldürmek istemezler. Ya bir saat tutarlarsa, ya daha da fazla? Yok deve... O kadar tutamazlar. Dayanılmaz böyle bir şeye. Nasıl dayanılmaz, bal gibi dayanılır. Bunlar profesyonel işkenceci. Bir saat tutmazlar. Bir saatte komaya girer insan; bu da işlerine gelmez. Sık dişini aslanım, sık dişini.

Annesi geldi o an aklına. Gözünün önünde canlandı görüntüsü. Gündelik giysileri üzerine pardösüsünü geçirmiş, başörtüsünü takmış çıkıp gelmişti sanki yanı başına. Onun açık havalandırma deliği önüne ıslak ve çıplak, üşümüş, hasta, uyuz bir köpek gibi titrediğini görüyordu. Arkasındaydı, hemen arkasında. Gözleri üzüntü ve dehşetle açılmış bazı şeyler söylemek istiyordu; sesi çıkmıyordu. Kendi aciz ve zavallı bedenini onunla birlikte seyrediyordu.

Anne bak, ne hallerdeyim anne.

Gözleri sulandı, göğsünün sarsıldığını hissetti.

Salak. Topla kendini salak. Düştüğün duruma, kendine acımayı bırak. Gözünü seveyim oğlum, bu ilk şoku atlat. Sonra her şey daha

kolay gelecek, göreceksin. En tehlikeli anlar bu anlar. Topla kendini, dik dur biraz, sıçan gibisin, şu haline bak. Kaldır omuzlarını yukarıya, şişir göğsünü. Ha şöyle. Ya anladıysa arkamdaki. Rezil oldum rezil. Nereden anlayacak be. Kafan zaten sırılsıklam, gözlerin bağlı, sıtmaya tutulmuş gibi titriyorsun... Nereden anlayacak gözlerinin sulandığını? Gözlerim ağırlaşıyor. Uyku mu bastırdı ne? İyi işte, alışıyorsun soğuğa. Vücudum kurudu. Hava akımı çabuk kurutuyor. Bak, titremem de azalıyor.

"Hadi ulan, gidiyoruz."

Adam bağından tutup çekti. Düğüm açılmak üzereydi. Bezin üst kenarı burnunun ucuna kadar düştü. Loş koridorda bir an önündeki basamakları görebildi. Arkasındaki omuzundan tuttu. Bağı hoyratça tekrar bağladı.

"Yürü ulan. Senin yüzünden ıslandık. Bir de soğukta beklettin beni. ...koduğumun ...si, bizi de hasta edecek. Şimdi de konuşma da bak nasıl oyuyorum seni."

Kendi çıplak bacakları yanında, kot pantolon giymiş bir çift cılız bacak yürüyordu. Sivri burunlu, yüksek topuklu siyah botları vardı celladının. Yukarıya çıktılar.

Sorguların yapıldığı kalabalık koridora dönmüş olmalıydılar. Etraf aydınlıktı ve hoşa gidecek ölçüde sıcaktı. Sırtına bir tokat yedi. "Maşallah, amma semizmiş, Kaça veriyorsun usta bunu?"

"Şimdilik satılık değil. Önce biz bir ...lim, sonra düşünürüz."

"Ulan için bozuk senin be. Biz onun için mi sorduk. Ha ha ha ha."

Kapalı odalardan birine girdiler. Yerler halıfleksti. Önüne getirildiği masayı tanıdı. Evet, bu ilk getirildiği odaydı.

"Aklın başına geldi mi Bedri? Konuşacak mıyız adam gibi?"

"Oğlum buradan konuşmadan çıkamazsın. Senden sadece bugünkü randevularını istiyoruz. Ahmet'miş, Mehmet'miş, sana bunları sormuyoruz. Bize randevularını vereceksin aslanım, başka yolu yok. Tamam mı? Bugünkü randevularını söyleyeceksin, yarınkileri, varsa öbür günküleri. Sonra istediğin kadar dinlen, erkek sözü... Hadi, hadi artık."

"Hiçbir eylemle, hiçbir örgütle ilişkim yok, dedim size. Uğraşmayın benimle." Zorlukla konuşabiliyor, çenesi gereği gibi hareket etmiyordu.

"Ulan düdük, benim tepemi attırıyorsun ama. Bir elime alırsam seni, öbürlerini ararsın. Tiyatro oynamıyoruz burada. Bizde yalan yok, sana Ahmet'ten bahsettik, Şemsi'den bahsettik, hâlâ aklına bir şeyler gelmiyor mu? Durumunu anlamıyor musun oğlum, aptal mısın sen? Ayvayı yemişsin be, fark etmiyor musun? Geri zekâlı mısın sen ha?"

"Hakikaten salak bu herif yahu."

"Hoop, Bedri. Yine daldın gittin. Kaldır kafanı be, nedir bu halin?"

"Arkadaşlarının hepsini göreceksin. Hepsiyle yüzleştireceğiz seni. Bugün... En geç akşama. Duyuyor musun oğlum? Bizde kancıklık yapılmaz. Seni sokaktan geçerken kolundan tutup almadık. Arkadaşlarının hepsi insan gibi konuştu. Dost olduk hepsiyle, sohbet ettik. Hiçbiri senin gibi çıkmadı. Kendine eşşek gibi sopa attırmadı hiçbiri. Aptal mısın oğlum sen? Sana söylüyorum, aptal mısın sen? Arkadaşlarının ifadelerini göstereyim, görmek ister misin? İtiraflarını kendi el yazılarıyla yazdılar. İster misin göstereyim?"

Bedri ses çıkarmadı. Adam ciddiydi galiba.

Bırak cevap verme. Gösterecekse göstersin, yoksa konuşup dursun.

"Örümcek, şu çekmecenin içinde el yazılı ifadeler var. Çıkar birkaçını; kendi gözleriyle görsün."

"Müdür bey onları almadı mıydı şefim? İnceleyeceğim, diye aldırttıydı ya" dedi davudi bir ses. Hemen ardından bağırdı : "Hah burada iki tanesi kalmış. Bunlar değil mi?"

"Tamam, işte onlar. Bir tanesini görse yeter zaten. Ver sen onları bana. Bedri, yaklaş masaya yaklaş... Verin şuna bir sandalye. Kaldır azıcık bağını yukarıya. Kaldır kaldır. Otur oraya, bak arkanda iskemle var."

Bağını biraz daha yukarıya sıyırdılar. Oturur durumda masanın kendinden taraftaki yarısını görebiliyordu şimdi. İğneyle tutturulmuş birkaç saman kâğıdı sürdüler önüne.

"Ellerini sürme. Abanma üstüne, masayı ıslatıyorsun."

Siyah tükenmez ve iri harflerle yazılmış yazı,

'Ben Gökhan Temiz. BT'ye bağlı merkezi gençlik örgütünün aday üyesi ve beş yıla yakın zamandır militanıyım' diye başlıyordu.

'Sol fikirlere memleketim olan Çorum'da sempati duymaya başladım. Ailem demokrat yapılı bir küçük memur ailesiydi. İlk sol fikirleri ağabeyimden öğrendim. Ağabeyim o zaman ilkokul öğretmenliği...'

Hızlı hızlı geçti birbirinden kopuk ve sayfa doldursun diye yazılmış, kendini ilgilendirmeyen cümleleri. Sayfayı kaldırdı, ikinci kâğıdın ilk satırlarında da kayda değer bir şey gözüne çarpmayınca, adamların boşa atıp tuttukları zannıyla umutsuzca umutlanacaktı ki, alt satırlarda eylemden söz edildiğini gördü. Cümleler kafasında bütünlü-ğünü kaybetmişti. Anladığı bir şey varsa, o da ikinci ve üçüncü sayfalarda soygunla ilgili gelişmelerin özetle de olsa aslına uygun şekilde anlatıldığıydı. 'Eylem grubunun oluşturulması aşamasında benimle ilk teması kuran grup içinde kendisine Fazıl ismiyle hitap etmemizi isteyen Bedri'ydi. Onunla çok önceleri tanışırdım..."

Kâğıda uzanan el,

"Yeter bu kadar" dedi.

"Eee, şimdi ne diyorsun buna?"

"Bu kâğıtta yazılanlarla benim hiçbir alakam yok. Siz benim başıma çorap örmeye çalışıyorsunuz."

Adamlar odayı kahkahaya boğdular. Biri yanağından bir nakas aldı. "Amma şirin çocukmuşsun sen be. Ya buna ne diyorsun?"

Önüne birkaç kâğıt daha sürdüler.

'Önceden kararlaştırdığımız gibi eylemde bizim sorumlumuz durumunda bulunan Fazıl'la bir gün sonra buluştum. Buluşma yerimiz Ataköy'de bir kafeteryaydı. Fazıl bana orada, ayrıldıktan sonraki gelişmeleri sordu. Silah ve altınları iki ayrı çantaya koyarak ertesi gün iki ayrı randevuyla...'

Kâğıda uzanan el sayfaları hızlı hızlı açtı.

"Bir de imzaya bak yeter."

'...da yakalanıncaya kadar sözünü ettiğim bu görevleri üstlenmeye devam etmekteydim. Ahmet Bıçkıcı'

Kâğıtları aldılar önünden.

"Oğlum sen bu ifadelerle ipe gidersin. Vakit varken aklını başına topla, kurtar kendini. Söyleyecek misin şimdi randevularını; yoksa devam mı edelim?"

Gerçekten çok berbat bir durumda olduğunu nihayet kavramıştı. Arkadaşlarının aleyhine ifade verdikleri, eylemle ilgili her şeyin açığa

çıktığı doğruydu. Durumu bu denli soğukkanlı kabul edişine kendisi de şaştı. Fakat içinde bir şeyler kopmuştu. Dayak yemek istiyordu adeta şimdi.

Ulan elinizden geleni ardınıza koymayın. Beni konuşturamayacaksınız. İsterse hepsi konuşsun be. Hepsi sıraya dizilip yüzüme karşı beni suçlasın. Konuşmayacağım be... Konuşmayacağım.

"Evet Fazıl efendi. Bugünkü ilk randevunu ver bakalım bize."

Bedri soğuk bir sesle karşılık verdi.

"Randevum falan yok benim."

Masadaki adam öfkesinden kudurmuştu.

"Alın götürün bunu karşımdan. Ne yaparsanız yapın serbest. Dilini çözmeden getirmeyin."

Onu çıkarırlarken hâlâ küfredip duruyordu arkasından.

"Zıpla. Durma zıpla. Zıpla."

Sanki ayakları üzerinde zıplamıyordu, ayaklarının altına birer yastık bağlamışlardı da, onların üzerinde zıplıyordu. İkinci falakadan sonra tabanları duymuyordu. Yalnızca hafif bir ıslaklık... Nefesi iyice kesilmişti. Zıplayamıyor, zıplamaya çalışıyordu. Bir tekme daha geldi dizinin arkasına. Acıyla yüzünü buruşturdu. Sırtına bir yumruk yedi, kafası duvara çarptı.

"Zıpla ulan. Durmak yok. Zıpla zıpla."

Boynuna geçirilmiş araba tekerleğiyle birlikte zıplamak zorundaydı. Gücümü tüketmek istiyorlar, diye geçirdi aklından. Hem yeni bir seans için ayaklarımın şişi inecek, hem de yorulunca takadım tükenecek.

"Doğru zıpla... ..mun çocuğu. Doğru zıpla ulan, doğru zıpla."

Biri, her yere konuşunda ayağıyla parmaklarını ezmeyi görev edinmişti.

"Zıpla ulan. Yükseğe... daha yükseğe... Konuşmayacaksın ha... direneceksin ha... Daha yükseğe. Durmak yok. Zıpla..."

Biraz daha hızlı zıplamaya başladı. İşkencenin bu bölümü falakadan da zor geliyordu ona.

"Tamam, böyle zıplayacaksın işte. Durmak yok ulan. Zıplayacaksın. Zıpla zıpla."

Üzerinde bir tek fanila gömlek olduğu halde, pencereleri açık bu zehir gibi soğuk odada terden sırılsıklam haldeydi. Boğazı yırtılırcasına soluk alıp veriyordu. Şimdi de sopayla rastgele yerlerine vuruyorlardı.

"Yine yavaşladın ulan. Daha hızlı, daha hızlı. Bizi mi kandıracaksın lan. Zıpla, durma zıpla."

"Dinlenmek istiyor musun?"

"Dinlenmek istiyor musun lan? Sana söyledik."

Cevap vermedi. Cevabı, tüm vücudunun ve lastiğin ağırlığıyla yere vuran ayaklarının güm güm sesi ve nefes nefese soluğu veriyordu.

"Dinlenmek istemiyor musun lan?"

"İstiyorum."

"Söyle o zaman, nerede kalıyorsun?"

"Teknik yurdunda kalıyorum demiştim ya."

"Hangi odasında? Kaç numaralı oda? Kaçıncı katta ulan? Hadi yine, bütün odalarda kalıyorum de de, oyayım seni. Hadi sıkıyorsa de... Kaç numaralı oda lan? Dur artık zıplama köçek gibi. Sen konuşma bakalım aslanım, sen konuşma. Konuşmadan buradan gidebileceksin ha. Asalım artık bunu, yesin ...ğı."

"Aç kollarını. Aç aç iyice aç."

Açık kolları ve omuzlarının üzerine arkadan kalın demir boru gibi bir şey koyup, öylece tuttular. İki kişi kollarını, bileklerinden başlayıp koltuk altlarına kadar bir şeylerle sımsıkı bu boruya sardılar, sıkı sıkı düğüm attılar.

"Çık bakayım şu taburenin üzerine."

Yardım edip yüksekçe bir nesnenin üstüne çıkardılar.

"Kaldır ayaklarını kaldır."

Çektiler altındakini. Havada asılı kalmıştı.

İşte askı dedikleri de buymuş. Göreceğiz ne menem şeymiş.

"Ulaş eşşek, göster bakalım şimdi inatçılığını. Askı mı daha inatçı, sen mi anlarız birazdan."

"Aptal, sen kendini makine mi zannediyorsun ha? Kolların kopunca yalvarmaya başlarsın bekle biraz."

Tüm ağırlığının kollarına binmesinin verdiği hafif bir sıkıntının dışında kendini pek fena hissetmiyordu. Biraz da kollarının derisi geriliyor, sağ dirseği sıkışıyordu, o kadar. Göreceğiz bakalım, diye cevap

verdi içinden cellatlara. Sol koltuk altında gittikçe keskinleşen bir sızı başlamıştı. Aşağıdakiler durmadan alay ediyor, aşağılama ve hakaretlerle öz güvenini zayıflatmaya çalışıyorlardı.

Hay allah, amma da sıkmışlar yahu.

Sızı, sağ koltuk altında da uyanmıştı ve giderek şiddetini artırıyordu. Yüzünden ter damlamaya başlamıştı. Ağırlığını ne yana verse karşı taraftaki sızı dayanılmaz hale geliyordu. Sonunda asıldığı gibi kalmaya, hareket etmemeye karar verdi. Beklemediği sert bir yumruk yedi o an çenesine. Beyninin içini sarsan darbeyle düşünceleri de, sözleri de, sızıları da bir an için yarıda kesiliverdi.

"Gebereceksin ulan, gebereceksin. Dayılık sökmez burada oğlum." Midesine inen yumrukla havada büzülüverdi.

"Konuşmazsan öldüreceğim ulan seni. Emir aldım, konuşmazsan öldüreceğim. Vallahi de billahi de öldüreceğim."

Yumruklar peşi sıra gelmeye başladı. Bir midesine, bir çenesine, bir midesine, bir çenesine. Bir darbe soluğunu kesiyordu, ikincisi beynini sarsıyordu. Ağzı açık kaskatı kalmıştı boşlukta. Anlamıştı; sadece askının verdiği acıyla yetinmiyordu cellatlar, işi sandığından da zordu. Sonunda bıraktılar vurmayı. Şu anda tek düşüncesi nefes alabilmekti. Tüm gücüyle soluk alıp verdiği halde nedense hiç hava girmiyordu ciğerlerine. Sopayla kafasına vurmaya başlamışlardı.

"Nerede oturuyorsun ulan? Söyle nerede oturuyorsun? Kafanı kıracağım senin. Nerede oturuyorsun ha, söyle."

Midesi bulanıyordu. Bulantı hızla arttı, arttı; öğürdü, bir şey çıkmadı.

"Burada kimler konuşmadı ki kimler. Sen kendini ne zannediyorsun lan piç."

"Salak, kaç cinayeti olan ne adamlar öttü bu askıda, sen mi direnebileceksin. Kim buradan konuşmadan çıktı, aklına geliyor mu hiçbir isim? Söyle hadi, hangi arkadaşın ötmedi sümsük."

Bedri, bu isimleri bir bir saymak istedi; fakat sayamazdı. Öğürmesi kesilmişti. Koltuk altlarındaki sızı korkunç derecedeydi. Derisi yırtılıyordu sanki, sinirleri kopuyordu.

Takma kafanı, takma o sızıya. Bitecek. Bu da bitecek. Biraz sık dişini.

"Fazıl hoca" diye seslendi biri yapmacık bir kahkaha atarak. "Şimdi nasılsın?"

"Kolay mı oğlum burada direnmek. O kitaplarda oğlum, o kitaplarda."

Acı dayanılacak gibi değildi. Kopuyordu sinirleri.

Bu ne kadar devam eder? Bırakacaklar sonunda. Her şeyin bir sonu vardır. Bu acının da bir sonu olacak. Ya bayılırım; ya bırakırlar. Dayan biraz.

"Nerede oturuyorsun ulan?"

Öbür odalardan duyulamayacak kadar derin bir aah, çıktı Bedri'nin ağzından.

"Ne'ooluyor yahu? Daha yeni başladık be. Bu kadar dayanıksız mı çıkacaktın. Yazıklar olsun."

Tekerleğin ağırlığı gitgide artıyordu. Çenesi iman tahtasının üzerine yapışmıştı. Lastik ensesinden bastırdıkça bastırıyordu. Nefesi tıkanıyordu. Soğuk banyolardan sonra burnu kapanmış, şimdi yalnızca güçlükle aralayabildiği ağız yolu kalmıştı soluk alacak. Bir kaşık girdi açık dudakları arasından, dili damağı tuz içinde kaldı. Hemen püskürttü bir kısmını, ama çoğu yapışmıştı ağzının içine. Nefes almak için dudaklarını araladığında dişlerini kırarcasına ikinci kaşığı teptiler boğazına. Pantolonunu aşağıya indirdiler. Biri sopayla hayalarına vurmaya başladı. Kısa kesin darbeler düzenli sıklıkta durmaksızın iniyordu. Acıdan panik içindeydi. Hayalarından aman vermeyen korkunç bir ağrı... kollarında dayanılmaz bir sızı... ağzı ateş gibi yanıyordu; nefes alamıyordu. Adam sopayla vurmayı bırakmıştı şimdi de sıkıp yoğuruyordu organını. Sesinin ne kadar çıktığına aldırmadan inledi. Ağrıdan kurtulmaktan başka şey düşünemiyordu. Fakat kurtulmanın tek yolu vardı ve bu yol sımsıkı kapalıydı: Konuşmak... Çaresiz, kıvranıyordu boşlukta.

Biri burnunun dibine kadar sokularak,

"Evet Bedri" dedi. "Konuşuyor muyuz artık? Hadi söyle bize de bu acı bitsin. Nerede oturuyorsun?.. Oğlum bunu burada herkes söyler be. Kaldığın adresi vermek çözülmek mi. Buraya gelen herkes adresini söyler. Konuşan da konuşmayan da. Anladık işte, gösterdin bize; cesaretli adamsın, sıkı adamsın, bugünkü bütün randevularını kaçırttın işte. Arkadaşların çoktan tedbir almışlardır. Sadece kaldığın yeri söyleyeceksin bize; gidip arama yapacağız. Anlayacağın, formalite... Değer mi buna onca eziyet?"

Bedri cevap vermedi. Odada acı ve ağrıdan ibaret bir sessizlik vardı. Biri bağırdı.

"Neler var ulan senin evinde? Silahları oraya sakladın değil mi? Altınlar da orada. İşte kendi kendini ele verdin ...min ...ağı, hâlâ inkâr mı ulan ha. Evde değil mi altınlar? Erkeksen hadi inkâr et."

Derinden bir inlemeyle karşılık verdi Bedri.

"Geber ulan i.... Erkek de değilmişsin sen be."

Boşluğuna sert bir yumruk geldi. Bacaklarını karnına çekecek gücü kalmamıştı. Nefessiz dondu havada. Söylenenleri anlayamıyordu. Anlamak için gayret sarf etmiyordu. Uzun bir aranın ardından tekrar nefes almaya başladığında isyan etti yüreği, bedeni, beyni.

Yeter artık be yeter. Bitmeyecek mi bu sıkıntı? En iyisi hiç nefes almayayım. Öleceksem ölürüm, bayılacaksam kurtulurum. Hiç nefes alma. Hiç nefes alma.

"Sabaha kadar buradasın. Böylesini kendin istedin."

"Tamam yaa, bütün akşam bu herifle mi uğraşacağız. Hadi gidelim, kitle kapıyı."

"Biz gidiyoruz. Gör sen Hanya'yı Konya'yı."

"Sabaha kadar asılı kalsın. Sabah gelir, bakarız. Aklı başına gelmişse indiririz. Gebermişse günah bizden gitti."

Ayak sesleri koridora çıktı. Kapı kapandı. Anahtarın arkadan çevrildiğini duydu Bedri. Gözlerini tamamen açtı. Bağın altından görebildiği kadarıyla aşağıya bakmaya çalıştı. Işığı söndürmüşlerdi. Çıplak ayaklarının silueti yerden bir karış yüksekte sallanıyordu. Yere değmeye çalıştı; değemedi.

Gittiler. Beni burada bırakıp gittiler. Sabaha kadar asılıyım. Sabaha kadar... Bu gerçek mi? Gerçek olamaz. Bu acıya dayanılmaz. Sabaha ölüm çıkar buradan. Keşke ölsem. Ya ölemezsem? Ya bayılamazsam? Sabaha kadar bu acı... Sabaha kadar. Kaç saat var acaba sabaha? Dayanılmaz... Kollarım, koltuk altlarım yanıyor, kopuyor, kopuyoor. Nefes alma öyleyse. Bayıl. Olmuyor olmuyor... Bayılamıyorum. Nefes alamıyorum. Boğuluyorum boğuluyorum. Boğulamıyorum ama. Olamaz, bu da bir numara. Böyle yaptıklarını, bu tür oyunlar oynadıklarını seminerlerde bizzat kendin öğretmiyor muydun başkalarına. Belki biri içeride kalmıştır. Neden olmasın? Belki beni seyrediyordur şu anda. Ya numara değilse? Nefes alma. Öylece hareketsiz

kal. İçerde biri varsa da yoksa da. Kendinden geçmen lazım. Başka kurtuluş yok. Nefes alma. Zaten boğuluyorsun, biraz daha tut kendini. Bir daha dene, bir daha...

Nefesini tutarak havada hareketsiz kaldı. Ateş çıkıyordu içinden. Sırılsıklamdı terden. Oda alev alev yanıyordu. Susuzluk ve ağzındaki tuz kavuruyordu. Dayanamadı. Tekrar nefes aldı. Sanki koltuk altlarındaki sinirler dışarıya uğramıştı, penslerle tutup çekiyorlar, burgalıyorlardı. Bir daha dene. Bir daha...

Bir kez daha hareketsiz kaldı vücudu.

Dayan, biraz daha dayan. İndirecekler sonunda. Tut nefesini.

Kapı gürültüyle açıldı. Ayak sesleri odaya doluştu.

"Tamam mı ulan? Aklın başına geldi mi? Çekip gitmeden bir bakalım dedik. Şimdi adam gibi konuşuyor muyuz, yoksa kilitleyip kapıyı gidelim mi evimize?"

Bir daha nefes aldı Bedri. Soluk alırken ağzını açmak ve onun için de ensesindeki tekerleği kaldırmak zorundaydı. Hava yetmiyordu. Gerçekten boğuluyordu bu kez. Paniğe kapıldı.

Boğuluyorum. Gerçekten boğuluyorum.

Ağzından hırıltılar çıkıyordu. Sümüklü, tuzlu, salyalı köpükler patlıyordu dudakları arasından, burnundan. Sopayla ellerine vuruyorlardı. Hiç duymuyordu sinirleri.

"Müjde. İşte geberiyorsun. Söyle altınları kime verdin? Nerede kalıyorsun söyle. Bunlardan birini söylemeden inmek yok oradan."

"İndirin" demek istedi, bir homurtu çıktı sadece.

"Söz mü? Konuşacak mısın? Söz de, indirelim. Söz diyeceksin. Kafanı salla yeter."

Bırak nefes almayı, bırak artık. Bitsin, bitsin bu acı.

"Bas" dedi biri. "Bas şuna bas."

Altına tabureyi getirdiler.

Basma, dedi içindeki ses. Baygınsın sen. Duymuyorsun onları. Kendinden geçtin, basamazsın bir yere.

Ayakları basmak istiyordu ama basmadı tabureye. Bacaklarından yakalayıp tavantan kurtardılar onu. Zemine yatırdılar. Yere düşmüş bir haç gibiydi. Kollarının sargısını çözdüler.

"Şimdi anlarız; baygın mı, numara mı yapıyor."

El ve ayak parmaklarına teli doladılar. Çın çın çın çın... Yine çarptı o sinir bozucu kramp bedenine. Yüzünün ifadesi bile değişmedi

ama. Düşünüyordu; gerçekten baygın mıyım, yoksa çok iyi rol mü yapıyorum? Belki gerçekten bayginım, gerçekten duymuyorum acıları.

Yine akım verdiler. Yine değişmedi yüzü. Kabloları parmaklarından ayırdılar. Birisi saçlarına yapışıp, yerden kaldırmak için kuvvetle asıldı. Bir tutam saç adamın elinde kalmıştı; pek acı duyamamıştı yine de. Böylesi daha iyiydi. Gerçekten baygınlık geçiriyordu herhalde. Düşünce akışı yavaşlamıştı. Rüyada yaşıyor gibiydi. Sürüye sürüye koridora çıkardılar, tuvalete götürdüler. Amonyak kokusu gelmişti burnuna. Bir lavabonun önüne sürüdüler.

"Hadi ulan, doğrul biraz da yüzünü gözünü yıka. Hadi hadi oğlum, hadi. Ohooo, bu kadar bir şeyle dağıttın gittin. N'olacak bu iş böyle. Canlan biraz hadi."

Dizleri üzerinde doğrulmaya çalıştı. Dirsekleriyle lavaboya dayanarak bir süre durdu, sonra bir çuval gibi yere bıraktı kendini, kafası zemine çarptı. Adamlar aralarında alçak sesle bir şeyler konuştular. Anlamıyordu ne dediklerini. Yerde boylu boyunca yatmak müthiş hoş geliyordu şimdi ona. Burnuna kolonya koklattılar. Tepki göstermedi. Kaldırmaya çalıştılar, hiç yardım etmedi; kaldıramadılar.

Korktu işte cellatlar. Telaşlandılar. Ellerinde kalacağım diye ne biçim paçaları tutuştu.

Biri kol altlarından tuttu, diğerleri yardım ettiler, dizleri üzerinde doğrulttular. Kolları da omuzları da yoktu sanki.

"Hadi kaldır şu bağını biraz. Kaldıralım şöyle, hah. Al biraz eline su al. Çarp yüzüne, uzat elini çarp yüzüne, hadi."

Akan suya uzattı elini. Biraz su alıp yüzüne sürdü. Sanki elleri lastikten yapılma takma ellerdi. Davul gibi şişmişler, iki misli olmuşlardı. "Al şu hortumu, tut şöyle yüzüne doğru. Tut tut iyi gelir."

Siyah hortumu avucuyla kavradı, suyu ağzına tutup kana kana içmeye koyuldu.

"Tamam yeter yeter. Fazla içme."

Celladının yardımıyla biraz yüzünü yıkamaya çalıştı.

"Hadi kalk bakalım."

Ayağa kalktı. Dengesizliğini yarı bilinçli olarak abartıyordu. Acıdan kurtulmak için aklı içgüdüsel olarak tüm oyunlarını oynuyor, maharetlerini sergiliyordu. Aynada bir an için celladının yüzünü

gördü. Esmer, zayıf yüzlü, ince bıyıklı biriydi. Onu aşağıya indiren kot pantolonlu da aynı kişi olmalıydı. Bağını burnunun ucuna kadar aşağıya indirip koridora çıkardılar. Celladı kolundan tutuyordu. Yanında bir tek bu kalmıştı herhalde. Şiş, çıplak ayaklarını sürüye sürüye sallanarak yürüdü. Kapısı açık bir odaya girdiler.

"Geç şurada köşeye otur. Git oraya duvara kadar. Tamam tamam iyi orası. Çök otur oraya, düşün biraz. Az sonra gelip alacağız seni. Bak bu süreyi iyi kullan. Aklını başına topla, yoksa ölür gidersin. Oyun oynamadığını gördün değil mi? Aklını başına toplamam için sana beş dakika. Beş dakika sonra gelip alacağız, tamam mı."

Çöktüğü yerde ses çıkarmadan celladının uyarısını dinledi. Sonra sırtını duvara yaslayıp, başını dizleri arasına aldı ve ilk defa, sabahtan bu yana ilk defa işkencesiz, yalnız başına kaldı.

Ne oldu Bedri, neydi bu fırtına? Neler geldi başına? Neredeyim ben? Tüm bunlar gerçek mi? Yaşadığım şeyler mi bunlar? Kâbus gibi. Ne kadar zaman geçti yakalandığımdan bu yana? Kaç saat? Yoksa kaç gün mü demem lazım? Bir ay gibi geliyor, daha da fazla. Okula giderken özgürdüm. Ellerimi kollarımı sallayarak dolaştım caddelerde. Dolmuşlara bindim, vitrinlere göz attım, insanlara baktım. Daha bu sabah... Ya akşam, dün akşam? Eve geldiğimde Orhan televizyondan maç seyrediyordu. Yıllardır fırsat bulabilip uzun bir bölümünü seyrettiğim ilk maçtı o maç. Televizyonun karşısına kurulmuştum. Orhan çay demleyip getirmişti. Ne zevkti... Sanki bir yıl geçti aradan. Ne yapıyordur Orhan acaba şimdi? Yakalandığımdan bile haberi yoktur garibin. Yarın biri gelir, tedbirli olmanı söyler sana. Duysan da duymasan da önemi yok arkadaş, tedbirli olsan da olur olmasan da. Bu heriflere gittiğim tuvaletleri bile söylemem ben.

"Saat kaç?"

Fısıltıyla sorulmuş bu soru odanın ortasından bir yerden gelmişti. Demek yalnız değildi. Odada başkaları da vardı. Aynı ses tekrarladı :

"Kaç oldu saat?"

"Yediyi yirmi geçiyor."

Vay be, demek o kadar olmuş. Yok be normal aslında, ben fazlasını tahmin ediyordum. Kim bunlar acaba? Ne olur dokunmasalar; burada biraz oturayım. Kim olduklarını mutlaka öğrenmeliyim. Bizimkilerle haberleşme fırsatı olabilir pekâlâ. Bir oyun olabilir mi? Tedbirli ol. Ya fırsatı kaçırırsam? Ya tanıdık birileriyse?

Yavaş yavaş kafasını kaldırdı. Başını geriye, duvara yaslar gibi yapıp bağın altından bakmaya çalıştı. Küçük bir odada bulunuyorlardı. Odanın ortasında bir masa vardı. Masanın ve masada sırtı kapıya dönük oturan birinin bacaklarını görebildi ilk anda. Ucunda ölüm yoktu ya, bir daha bakmalıydı mutlaka. Kafasını karnına doğru çektiği dizleri üstündeki koluna yasladı, öbür eliyle yüzünü oğuşturuyormuş gibi yapıp gözündeki bağı hafifçe yukarıya kaldırdı. Biraz bekledi, kaldırdı başını, geriye, duvara yasladı. Masada, öne eğilmiş yüzünü yandan görebildiği biri oturuyordu. Odanın karşı köşesinde, duvar dibinde yerde oturan başka biri daha vardı. Masada oturanın göz bağı oldukça yukarıya kaldırılmış durumdaydı. Kapı açıktı, koridor görünüyordu. Her an biri gelebilir, onu böyle bağını kaldırmış, sağa sola bakarken yakalayabilirdi. Eğdi başını. Gördüklerinin ikisini de tanımıyordu. Adamların yüzlerindeki sakala bakılırsa epeyce zamandır burada olmalıydılar. Belki arkadaşlarını tanıyorlardı bu çocuklar. Aklına timdekilerin gösterdiği el yazısı ifadeler geldi. İçini yavaş yavaş derin bir hüzün kapladı.

Beni ele veren demek onlar. Ahmet, Gökhan, Şemsi ve diğerleri. Ya düzmeceyse gösterdikleri yazılar? Haydi canım, o zaman bütün işi nereden bilsinler... Ahmet ya da bir başkası. Bir konuşan olmuş. Başımıza bu da mı gelecekti. Yazıklar olsun, yazıklar olsun. Ya Aylin?

İçi daha da buruldu.

Aylin de mi işin içinde? O da mı itiraf etti? Bırak yahu, nereden çıkarıyorsun bunları. Yalan, düpedüz yalan. İnanıyor musun bu beylik numaralara? Zarf atıyorlar. Neden onun ifadesini göstermediler? Bütün ifadeleri gösterecek halleri yok ya. Kim bilir neler yaptılar çocuklara? Ya Aylin, o nasıldır kim bilir? Dayanır, alışıktır böyle şeylere. Aptal, belki hiçbiri konuşmadı. Peki kod isimlerini nereden biliyorlar? Biri konuşmuş. Hangisi? Şemsi'dir. Belki hepsi konuştu. Hayır, çok yanlış düşünüyorsun. Yoldaşların en amansız işkencelere yiğitçe direniyorlar; senin onlar hakkında düşündüğün şeylere bak. Utan utan. Yedi sekiz saatlik bir işkenceyle tüm arkadaşlarına güvenini kaybettin. Mutlaka haberleşmeliyim onlarla. Biriyle mutlaka konuşmalıyım. Bir haber yollayabilsem, ben buradayım, direniyorum, diyebilsem. Bir yolu olmalı.

Başını kaldırdı. Masada oturanın yüzünü daha iyi görmek istiyordu. Sakalından tanıyamamıştı belki. Kapıyı kollayarak başını biraz

daha kaldırdı. Mavi anorak giymiş, on dokuz yirmi yaşlarında kumral, gaga burunlu birisiydi masadaki. Tanıyamamıştı. Köşeye baktı. Otuz yaşlarında gösteren esmer biriydi yerde oturan. Ağır ağır çiğneyerek bir şeyler yiyordu. Sağında bir çıtırtı duydu. Odada dördüncü bir kişi vardı. Dayandığı duvarda, kendisinden az ileride, ellerinden zincirle bağlı biri yüzü duvara dönük dikiliyordu. Eğdi kafasını, koridoru kollayarak yeniden bakacaktı ki, ayak sesleri duydu. Sesler yaklaştı, odaya birkaç kişi girdi.

"Kalk bakalım Fazıl usta. Hadi çabuk çabuk, sallanma. Bu kadar düşünme süresi yeter."

Yavaşça kalktı ayağa. Biri sertçe yakaladı kolunu, çekti. Başka biri itti sırtından, koridora çıktılar. Beş on dakika da olsa, bu dinlenme süresi sonrasında daha da ağır geliyordu işkence. Kalbi hızla çarpıyordu. Karşı odalardan birine aldılar onu. Oda buz gibiydi.

"İyi düşündün mü? Gonuşcak mıyız şimdi, ha gonuşcak mıyız?"

"Konuşacak bir şey yok."

"Peki. Bizden ikaz bir kere. Sen istedikten sonra uygulama yapmak bizim için zevktir."

"Tamam, hadi asalım şunu tavana da gidip bir yemek yiyelim."

"Sabahtan beri uğraştırıyor ...çocuğu. Kendini ne zannediyorsun sen ulan. Manyak mısın be. Suratında meymenet yok itin. Şuna bak şuna, tüü sana. Buradan gonuşmadan çıkacaan ha? ...mı çıkarsın. Hem gonuşacaksın, hem yediğin sopa yanına kâr kalacak."

"Asmadan son defa soruyorum : Bak ondan sonra tek soru yok sana tamam mı. Asacağız seni tavana, ne zaman konuştun o zaman indireceğiz. Tek soru yok askıda. Kendin yalvaracaksın, kendin söyleyeceksin istediklerimizi, o zaman indireceğiz. Konuşuyor muyuz?"

Kalbi göğsünden çıkacakmışçasına çarpıyordu.

"Konuşacak bir şey yok."

Önce midesine, sonra çenesine yediği sert iki yumrukla önce duvara çarptı, ardından zemine düştü. Bir darbe de kafasına geldi. Sonra ayak sesleri terk etti odayı. Koridorda kendi hakkında konuşuyorlardı.

Dinledi; ne söyledikleri anlaşılmıyordu. Ayağa kalktı ve bekledi. Çok geçmeden odaya girdiler.

"Haydi gel bakalım, son yolculuğuna çıkıyorsun."

İki kişi koluna girip koridora çıkardılar, bir şey attılar önüne.

"Giy şunları."

Ayakkabılarıydı bunlar. Ayakları şiş olduğundan geçiremedi ayağına, üstüne bastı.

"Hadi hadi yürü."

Pabuçların üstüne basılı yürümek çok acı veriyordu. Bir kişi kolundaydı, birkaç kişi de arkasından geliyordu.

"Talihin yokmuş aslanım. Biz seni konuştururduk ama, emir büyük yerden geliyor."

"Konuşacağım dersen emri uygulamayız. Ama hemen cevap vermen gerekiyor. Ha, ne dersin?"

Karşılık vermedi Bedri. Adamların şimdi ne planladıklarını anlamaya çalışıyordu.

"Peki öyleyse, sen bilirsin."

Önlerinde demir bir kapı açıldı. Kapıdan geçip merdiveni çıktılar. İstanbul akşamının nemli soğuğu çarptı yüzüne. Biraz is kokuyordu hava. Uzaktan korna sesleri geliyordu. Kalabalık caddelerin uzaktan duyulan özgür sesleri.. Biri koştu arkasından, eline bir şeyler tutuşturdu.

"Al şunları. Kemeri parkasının cebinde. Bağlarını da bağlasın. Onlar da cebinde."

Montu ve kazağıydı elindekiler. Önlerinde bir araba durdu.

"Bin arabaya. Bizle ilişkin kesildi. Zaten buraya hiç gelmedin sen."

Arkasından itti adam. Göz bağını çözdüler. Bir ekip otosunda beş altı sivilin ortasında bulmuştu kendini. Adamların niyetini hâlâ anlayamamıştı, ama kısa süre için de olsa çok sevdiği İstanbul sokaklarını yeniden göreceği için mutluydu...

Uyandığında susuzluktan yanıyordu. Ağzı yapış yapıştı. Dilinde tuzlu acı, pis bir tat vardı. Burnu tıkalı olduğu halde nefesinin kokusundan rahatsız oldu. Cebinden mendilini çıkardı, kuvvetle sümkürdü. Burnunun açılacağı yoktu. Susuzluk ve ağzındaki o iğrenç tat... Bir yudum su olsa, hiç olmazsa ağzını çalkalardı. Tuzdan dudakları

yarılmıştı. Diş etleri sızlıyordu. Ne kadar zamandır uyuduğunu bilmiyordu. Saati cebinde olmalıydı. Yokladı, oradaydı. Yerinden zorlukla kalktı. Soğuk iliklerine işliyor, her yanı ağrıyordu. Hücrenin küçük gözetleme deliğinden sızan ışıkta saatine baktı. On buçuktu. Bir saat olmamıştı uyuyalı. Zaten o durumda uyuyamazdı. Çok çok yorgun olmasına rağmen, bu bir saati bile bulmayan kendinden geçme, soğuktan, susuzluktan ve her yanına batan ağrılardan karabasana dönüşmüştü. Birazcık su olsaydı, birazcık. Üstündekiler boş inşaattaki dayak faslından sonra sırılsıklam olmuştu. En ıslak kısmı sol kolunun yeniydi. Montunun, kazağının ve gömleğinin yen kısmını sağ eliyle sıkıştırdı, elbisenin nemini ağzıyla emdi. Çok az bir ıslaklık geldi ağzına. Fakat dilindeki pis tadı dayanılmaz hale getirmişti bu. Sol dirseğindeki sancı artmıştı. Eliyle yokladı. Kırık olduğunu zannetmiyordu ama bayağı şişmişti. Ne müthiş dayaktı o. Güldü sesli sesli. Böylesini ne yaşamış ne filmlerde görmüştü.

Birinci merkezden çıkarken söylenenlere aldırmamış, blöf yapıldığını düşünmüştü. Konuşmazsan emir geldi öldüreceğiz, diye yolda da sıkıştırmışlardı; takmamıştı onları. Açıklık bir arsada, boş, ıssız bir inşaata yanaştırmışlardı arabayı. Sonra onu inşaatın bodrum katına indirmişler, kafasına silahı dayamışlardı. İşte o an ciddi olabileceklerini düşünmüştü. Öyle ya, böyle bir sonla ilk kez kendisi karşılaşmayacaktı çünkü. İşin ciddileşmesi karşısında korkmamış, aksine sabah işkence odasının kapısında duyduğuna benzer hafif, tuhaf bir sevinç duymuştu. Hüzünlü bir sevinç... Bu, onun için acılardan, işkenceden kolay bir kurtuluş, kısa yollu bir zafer olacaktı. Verdikleri son on saniyelik sürede coşkusu zirveye ulaşmıştı. İşte düşlerinde canlandırdığı onurlu ölüm gelmiş dayatmıştı. Arkadaşlar, diye seslenmişti içinden; inançlarımıza layık bir kararlılık gösterdim, inançlarımıza layık bir şekilde ölümü teslimiyete yeğliyorum. Sevgili arkadaşlar, kardeşlerim, elveda. Sonra bodrumun göllenmiş çamurlu zemininde yerden yere vurmuşlar, ezmişlerdi bedenini...

Elbiseleri tam kurumadan ısınması olanaksızdı. Bu denli soğuk bir hücrede hiç kalmamıştı. Yine küçük tuvaleti gelmişti. Kenardaki boş karton kutulardan son kalanını doldurdu. Herhalde su içer diye tuvalete gitmesine izin vermiyorlardı. İyi ki büyük tuvaletim gelmiyor, diye düşündü. Yoksa felaket olurdu. Ardından yüksek sesle güldü haline.

Tüm olanlardan sonra felaket olabilecek şeye bak. Tek derdim keşke o olsaydı.

Tabanlarının durumu berbattı. Neresi iyiydi ki sanki. Kapıdaki delikten karşı hücrenin deliğine baktı. Kimseyi göremedi. Arkadaşları neredeydi acaba?

Onlar da buralarda mı ki? Birini görebilsem, bir haberleşebilsem... Aylin nerededir şimdi? Onun grupta görev aldığını nasıl öğrendiler? Ya kendi itiraf etti, ya da Şemsi söylemiştir. Evet, Şemsi orada görmüştü Aylin'i. Ya kardeşim, o adamı almayacaktık gruba. Amaan, zırva bunlar zırva. Seni bile inandırdılar zırvalarına. Ya doğruysa? Doğru değildir. Hepzi zarf. Doğru olmadığını öğreneceğim.

Koridorda ayak sesleri duydu. Kapıdan çekilip yere oturdu. Ayak sesleri yaklaştı yaklaştı, kapının önünde durdu. Demir kapı tangırdayarak açıldı.

"Kalk ulan kalk. Şuna bak yahu, herifte keyf kekâ."

"Artistliği bırak ulan i... İki falaka yemiş, sanki kötürüm olmuş. Çabuk, şimdi... ağzına."

Gelenlerden biri insan azmanı gibiydi. Kolundan tutup koridora fırlattı onu. Arkadaki hâlâ söylenip duruyordu.

"Ulan piç, akşam akşam sıcak evimizi bırakıp senin yüzünden buralara geldik. Abi, evde çocuk hasta yahu. Hanım yalnız kaldı. Allah korusun bir ağırlaşsa kim götürecek onu hastaneye. Hep bu ... çocuklarının yüzünden."

Sıkı bir tekme attı Bedri'nin arkasına. İnsan azmanı kolundan tutuyor olmasa yere kapaklanacaktı.

"Ulan bir de konuşmazmış puşt. Vatan hainleri, ne istiyorsunuz lan bu milletten. Sorgu neymiş... Hemen geberteceksin böylelerini. Bak lan bana, beş dakika içinde ne biliyorsan anlatacaksın tamam mı. Bak eve bir dakika geciktir, nasıl oyuyorum kabak gibi seni."

Hücrelerin sıralandığı koridordan, bir ara bölmeye, oradan da başka bir koridora geçtiler. Sokakta görse acıyacağı, arkasındaki kapıcı kılıklı adam homurdana küfrede gözlerini bağladı burada Bedri'nin. Bu iş bitince koridorun sonundaki ışık yanan odaya doğruldular. Kapıdan girdiklerinde sert bir ses bağırdı.

"Çıkarın şunun göz bağını. Kimden neyi saklıyoruz. Bu mıymıntı yüzümüzü görse ne yazar. Görsün yüzümüzü, görsün ve iyi tanısın.

Biz bu vatan için çalışıyoruz. Yüzlerini saklaması gerekenler bizler değiliz. Bu satılmışlar saklasınlar yüzlerini."

Kırk beş elli yaşlarında, kırlaşmış saçlı, orta boylu biri vardı karşısında. Hani otoriter fakat müşfik aile babası, aynı zamanda çapkın, dost içki sohbetlerinin aranan adamı, işinde sert mi sert tiplerden biri. Karadeniz şivesine çalıyordu konuşması. Bu adam yaman bir işkencecidir, diye düşündü. Ve işin zor hemşerim, burada çok daha hayvani işkence yapılır.

Adam Bedri'nin gözlerinin içine bakarak,

"Bedri, evladım" diyerek başladı konuşmasına. "Bak, bizi akşamın şu saatinde evden kaldırıp buraya getirdin. Sana bir ağabey nasihatı vereyim. Bu saatte geldik mi eli boş dönmeyiz. Hırsımızı senden çıkarmamıza izin verme. Burası geldiğin yere hiç benzemez. Bak gözlerini bağladık mı senin ha? Gözlerini bağladık mı ha, söyle bakalım."

"Hayır bağlamadınız."

"Niye bağlamadık peki ha? Söyle bakalım, niye bağlamadık?"

"Bilmiyorum."

"Bak sana bir abi nasihatı vereyim. Burada bilmiyorum lafı yasaktır. Bilmiyorum diyenin dilini koparırız, bir daha duymayayım. Söyleyeceksin bir şey. Ne aklına geliyorsa söyleyeceksin. Ama bilmiyorum yok. Tamam mı? Sana, dedik oğlum, tamam mı?"

"Tamam" dedi Bedri.

Adam üstelik sarhoş. İşimiz iş.

Burnu tıkalı olduğundan odaya yayılan rakı kokusunu duyamıyordu. Ama adamın konuşma tarzı, kırmızı burnu ve yanakları durumunu açığa vuruyordu.

"Niye bağlamadık gözlerini biliyor musun... Bizim hiçbir şeyden korkumuz yok. Bana aldığın adamı konuştur, ne yaparsan yap derler. Bana bu yetkiyi vermişler annadın mı. Ben bu yola baş koymuşum. Benim hiçbirinizden korkum yok, annadın mı. Karnın aç mı evladım?"

"Aç" diye cevap verme gereği duydu Bedri. Kır saçlı yanına yaklaştı, parmağını burnuna doğru sallayarak,

"Sana söz veriyorum" dedi. "Birkaç küçük sorumuz var. Onlara iki kelime cevap ver... Söz veriyorum istediğin yemeği getirtirim sana. Erkek sözü. Ne istersen getirtirim. Aşçıyı yatağından kaldırtırım, yine getirtirim. Annadın mı. Nerelisin sen?"

"Ordu'lu."

"Sen şu Ordulu Köseoğulları'ndan mısın yoksa? Servet Köseoğlu neyin olur?"

"Amcam."

"Yapma yahu. Ben senin amcanı çok iyi tanırım, eski arkadaşımdır benim. Hemşehri sayılırız biz yahu. Seni tuttum bak şimdi. Demek Servet'in yeğenisin ha. İşe bak. Oğlum dinle beni. Bak bunlar şahit. Sana iki soru soracağım; cevapla onları; söz sana yemeğini ye, sabaha kadar bu odada uyu. Yarın sabah gelirim; kahvemizi içer, işin hal çarelerini düşünürüz. Her türlü yardımı yaparım. Bir fiske bile yemezsin, ne burada ne başka bir yerde. Tamam mı evladım. Sonra uygun bir ifade yazarız sana, iyi bir evrak düzenleriz; dört beş yıl bile yatmazsın. Tamam mı aslanım. Ben işkembeden atmıyorum bunları. Bak, sor bunlara, ne idamlıkların elinden tutmuşumdur ben, ne idamlıkları iki üç yılla kurtarmışımdır. Sor bunlara sor, bende yalan yok. Hemşehrimize yardım etmeyeceğiz de kime yardım edeceğiz. Bak, karşıma babamı getirseler suçlu diye, bağırta bağırta konuştururum. Vazife vazifedir. Ama vazife başka yardım başka. Adam bana yardım ediyorsa ben ona niye yardım etmeyeyim. Hem bu kurtardıklarım aslında ciğeri beş para etmez heriflerdi. Sen öyle misin. Senin tek suçun kandırılmış olmak. Gençlik... Gençlikten oluyor bunlar, başka bir şey değil. Biz de gençliğimizde ne boklar yerdik. Hah ha ha ha. Neyse, dediklerimi annadın mı sen şimdi bize onu söyle."

Bedri'yi bile yumuşatır gibi olmuştu bu sözler. İyi bilirdi aslında bu tür bayatlamış babavari konuşma tarzını. Fakat sabahtan bu yana işittiği yalnızca küfür, aşağılama ve hakaretti. O yüzden biraz sonra başlayacak işkenceye bu adamın şeflik edeceğini bildiği halde nedense müteşekkir hissetmişti kendini ona karşı. Belki de adamın önerisini kabul ettiği takdirde kurtulacağı acıları, kazanacaklarını, mesela şu tahta masaların üzerinde uyacağı uykuyu, bir bardak suyu, sıcak bir çayı düşünmek içini burkmuştu. Çünkü böyle bir kabulün ihtimali bile yoktu. Çünkü o yol kapalıydı. Aynı anda adamla yapacağı 'dostça' sohbeti düşündü, içi bulandı.

Beni salak mı zannettin işkencecibaşı? Belki bağırta bağırta canlarını çıkarmaya alıştığın lümpen garibanları "kurtarmışsındır' ocaklarına incir dikerek. Bize sökmez bu oyunlar.

Cevap verdi.

"Ne istiyorsunuz benden? Ne yaptığımı zannediyorsunuz?"

"Senden istediğimiz şu" dedi kır saçlı. Geriye döndü, Bedri'nin, ortasında durduğu kocaman odada köşedeki masaya kadar yürüdü. Kalçasını masaya dayayarak devam etti. "Altınları nereye sakladın? Altınlar ve silahlar... Saklamadınsa kime verdin? Soygunda kullandığınız iki silah sendeymiş. Nerede o silahlar? İstediklerim bunlar, annadın mı?"

Bedri zayıf bir sesle karşılık verdi. İnkâr etmekten yorulmuştu.

"Benim söylediklerinizle hiçbir ilgim yok. Daha önce de söylemiştim. Bırakın beni."

Odada Bedri ve şeften başka üç kişi vardı. İkisi onu hücreden alıp getirenler, diğeri yandaki küçük masada oturan tombul yüzlü dazlak adam.

"Vakit kaybetmeyelim şefim" diye söze girdi işte bu tombul yüzlü. Bedri'nin gözlerinin açık olmasından tedirginmiş gibi bir hali vardı. Yine de sertliği elden bırakmıyordu.

"Onun da sırası var" dedi kır saçlı. "Yoldaşlarını getirelim, hallerini bir görsün de ondan sonra." Gevrek bir kahkaha attı. "Birbirinize yoldaş diyorsunuz siz değil mi ha?" Bedri'nin arkasındaki insan azmanına baktı. "Ahmet'i getirin hele."

Bedri'nin kalbi hızla çarpmaya başladı.

Bu da bir blöf değilse, işte isteğim yerine geliyor. Sonunda arkadaşlardan birini görebileceğim. Hem de Ahmet'i. Peki ya doğruysa? Teslim olduğu ya doğruysa?

"Ahmet bülbül gibi oldu. Ama kendini onca ezdirdikten sonra ne kıymeti var. Gör yoldaşının halini ve ders al."

Kapıya arkası dönüktü Bedri'nin. Koridordaki ayak sesleri yaklaştı, birini getirdiler gerçekten. Yanından geçirip tam karşısında bir sandalyeye oturttular. Bu adam Ahmet'ti sahiden. Daha doğrusu Ahmet'in iyi benzetilmiş balmumu maketi. Saçı sakalı birbirine karışmış, floresan ışığın altında kanı çekilmiş ölü yüzü gibi mavi beyaz bir yüz. Gözlerinin altı mosmor...

"Hoş geldin Ahmet" dedi şef kendinden memnun ve keyifli bir tavırla "Yoldaşını tanıdın mı?"

Bedri, gözlerinin tam içine baktığı halde gözlerini kaçırıyordu

Ahmet.

"Evet, neydi ismi bu arkadaşının?"

"Bedri" dedi, Ahmet'in yüzü gibi ölgün sesi.

"Tabii onu Bedri ismiyle tanımıyordun. Kod adı neydi?"

"Fazıl" dedi Ahmet, bıkkın.

"İyi güzel. Kuyumcu soygununu planlayan bu Bedri değil miydi?"

Şefin sesinde yapmacık bir babacanlık vardı. Ahmet bir an durdu, yine yere bakarak,

"Evet, Bedri'ydi" dedi.

Demek konuşmuş... Bedri hayret içindeydi. Onca söze rağmen kulağı ile işitmese, gözüyle görmese yine de inanamayacaktı; ama gerçekti işte. Şu anda karşısındaki eski mücadele arkadaşı değildi. Dostu değildi. Kendisi için şu kır saçlıdan da tehlikeli biriydi. Hakkında çok şey bilen ve ne kadarını söyleyeceği, ne kadarını gizleyeceği meçhul biri... Küçüklüğünde bir dönem hep aynı kâbusu görürdü geceleri. Sevdiği insanları çok değişik şekilde görürdü bu kâbuslarda. Annesinin, babasının ya da abisinin başka bir insana, kendisine düşman, kötü ruhlu bir yabancıya dönüştüğünü sezerdi. Yüzleri hiç değişmezdi ama yüzlerindeki anlam değişirdi. Anlardı ki bu insan gerçek babası ya da annesi değil, onun yerine geçmiş biri... Şimdi de benzer duygular içindeydi. Korkulu, ürpertili, soğuk, buz gibi.

"Peki Ahmet. O zavallı adamcağızı kim vurdu? Söyle hadi."

"Bedri. Bedri vurdu."

"Tamam Ahmet, yeter bu kadar. Gidebilirsin, kalk."

İnsan azmanı Ahmet'in koluna girdi. Arkadaşı güçlükle yürüyordu. Ayakları çıplaktı. Parmakları elektrik yanığından kıpkırmızıydı. Bedri'nin yanından geçip kapıya yaklaştılar. Tam çıkacaklarken kır saçlı arkalarından seslendi.

"Ahmet, bir sorum daha vardı unuttum. Altınları en son kime verdin? Bedri'ye vermemiş miydin?"

"Evet."

"İyi tamam, gidebilirsin."

Şef yaklaşıp sordu.

"Eee, buna ne diyorsun şimdi? Bu adam kıçından mı uyduruyor dediklerini?"

Bedri için tavır belliydi. Başka yol yoktu. Pişkince cevap verdi.

"İftira ediyor. Bu adam kendini kurtarmak için başkalarına çamur atıyor. Tanımıyorum onu."

Homurtu halinde küfürler yükselirken şef sinirli güldü.

"Ulan bok. Bizde o çamur atıcılardan çoook. Hah hah hah. Ulan bizi de şair ettin be. Şemsi'yi getirin."

Buruk bir zevk duyuyordu Bedri. Getirsinler. Herkesi getirsinler. Yüzüme karşı söylesinler diyeceklerini. Yüzüme bakıp öyle söylesinler.

Şemsi'yi getirdiler önüne. Aynı sandalyeye oturttular. Suratında saç sakal daha da birbirine karışmıştı ama, yüzü gülüyordu Şemsi'nin. Daha zinde görünüyor ve gözlerini de kaçırmıyordu.

"Nasılsın?"

Bedri şaşırdı.

"İyiyim" diye cevap verdi Şemsi'ye. Ne diyeceğini, nasıl tavır alacağını bilememişti birden.

"Anlat bakalım Şemsi. Nasıl yaptınız bu işi? Fazıl'ın görevi neydi?"

Şemsi hevesli ve hızlı hızlı konuşmaya başladı.

"Kuyumcu eyleminde hepimiz dokuz kişiydik. Ben, Ahmet, Hamdi, Mahmut, Gökhan, Tayfun, iki gözcü ve Fazıl hoca. Fazıl bizim esas sorumlumuzdu. Eylem için ilk..."

"Yeter yeter. Manifaturacıyı kim vurdu?"

Biraz durakladı Şemsi.

"Fazıl hoca vurdu." Bedri'nin gözlerine baktı. "Kusura bakma hoca, arkadaşlar direnmek için ellerinden geleni yaptılar."

"Bırak ulan gevezeliği."

"Şefim götürelim mi?"

"Evet götürün. Yeter bu kadarı. Hadi bakalım, şimdi kuzu kuzu cevap veriyor musun, vermiyor musun? Çabuk söyle."

"Bunlar iftira" dedi Bedri. "Hiçbirini tanımıyorum. Bana iftira ediyorlar."

Şemsi'nin verdiği mesajı anlamıştı. Demek dokuz kişinin dışında eylemle sorumlu tutulan yoktu. Demek Aylin ve Selami adları zarf olarak atılmıştı önüne. Adamlar üzerine saldırırlarken morali oldukça yüksekti artık. Sağ ol Şemsi, dedi içinden; her şeye rağmen sağ ol.

Dışardan, uzaklarda bir yerden bir ezan sesi geldi kulağına. Sessizliğin içinde yankılanan yanık bir ses. Çok geçmedi, çok yakınlardan gelen bir başka ezan sesi katıldı diğerine. Sonra diğerleri, diğerleri... Sabah oluyordu. Yeni bir gün başlıyordu. Yirminci gün, yirminci işkence günü başlıyordu. On altı gündür buradaydı. İkinci merkezden getirildikten sonra on altı gün... İşkence odalarının karşısındaki iki bekleme odasının bazen birinde bazen diğerinde geçen iki haftadan fazla zaman... Gündüzleri işkence, geceleri burada zincire bağlı başka işkence. Geceleri bile nöbetçilerin gözlemi altında, geceleri bile uykusuz, ayakta... Geceleri bile sorgu sual, iteleme, tekmeleme...

Birazdan ezan sesleri kesilecek. Sonra koridorun ucundan demir kapının madeni sesi duyulacak. Islık çalarak biri girecek içeriye. Bu adam çaycı olmalı. Her sabah aynı saatte gelir, çay bardaklarının tıngırtısı duyulur bir süre. Herhalde çayın suyunu koyduktan sonra akşamdan kalan bardakları yıkamaktadır. Burası da bir iş yeri değil midir? Herhalde bir iş hanı ya da herhangi bir devlet dairesi gibi bir iş yeri. Çalışanların burada da çaya ihtiyaçları vardır ve adam işkence yapmaktan yorulmuş personele çay yetiştirmeye çalışır durur.

Sonra müstahdemler gelirler. Süpürmeye başlarlar ortalığı. Bu arada 'suçluların' kaldığı iki bekleme odası da süpürülür. 'Ulan amma pislemişsiniz be etrafı. Şu odanın haline bakın be.' Her sabah tekrarlanan bu fırçaya 'suçlulardan' herhangi biri hep aynı şekilde karşılık verir : 'Biz pisletmedik memur bey, onları gündüz gelenler bırakıyor.' Sonra koridordan gelen sesler giderek artar, dışarıdan sokaklardan gelen sesler pek duyulmaz olur. Bu iki odanın penceresi, öte yanında sıra sıra apartmanlar bulunan dar bir sokağa bakar, binayı sokaktan ayıran alçak duvara birkaç metre mesafededir. O yüzden gündüz bile bazen karşı odalardan gelen çığlık seslerine, sokakta oynayan çocukların sesleri karışmaktadır. Cellatlar genellikle akşam altıda yedide işlerini bitirip evlerine giderler. Dışardan gelen sesler işte o vakitler daha duyulur hale gelir. "Buraaak, Buraak.' Bir kadın sokakta oynayan çocuğunu çağırmaktadır. Ya da kadınlar pencereden pencereye seslenirler : 'Ferihaa, bu akşam balık var galiba, çok güzel koktu. – Size de göndereyim canım. Çocuğu gönderiyorum hemen. – Yok yok vallahi ben şaka dedim, dünyada olmaz.' Duvar iki dünyayı birbirinden ayırır. Bir yanda yaşamın gündelik tekdüze akışı, öte yanda gözleri bağlı

kurbanların zaman zaman gerçekliğinden şüpheye düştükleri karanlık acılar ve korkular dünyası...

Kalorifer borusu işi fena olmuştu. Elinden kelepçeyle, başı hizasındaki bir boruya bağlamışlardı akşam. Bu durumda diz üstü çökmesi bile mümkün değildi. Başka akşamlar nöbetçinin tekmesiyle uyanmayı göze alarak da olsa, kısa kaçamaklar yapabiliyordu. Ancak bu gece yalnızca bir kez oturabilmişti; o da tuvalette.

Bir kez daha saatine baktı. Sekizi on geçiyordu. Bağının altından karşıki köşede, yerde oturan Münir'e baktı. Sırtını duvara vermiş hareketsiz oturuyordu Münir. Fısıldayarak,

"Uyanık mısın?" diye sordu Bedri.

"Evet."

"Nasılsın?"

"İyiyim. Sen?"

"Gece çok zor geçti."

"Dayan" dedi Münir. Kesik kesik devam etti. "Birkaç gün daha dayan. Sonunda yüklenmekten vazgeçeceklerdir. Aşağıya indirirler. Bak göreceksin. Birkaç gün daha sık dişini."

"Tamam. Bakalım bugün ne yapacaklar?."

Münir cevap vermedi. Koridorda yaklaşan ayak sesleri vardı. Başını önüne eğdi.

Münir, merkeze getirildiği ilk gün onu bu odaya aldıklarında yine aynı köşede gördüğü kişiydi. Oturmuş, ağzında bir şeyler kemiren esmer birini hatırlıyordu. Fakat sanki bu anı aylar öncesine aitti ve gördüğünün Münir'le aynı kişi olması garibine gidiyordu. Adam SB hareketinin önemli sorumluluklarından biriyle suçlanıyordu. Söylediğine göre o da hakkındaki suçlamaları reddediyordu ve bugün kırk dördüncü günüydü. Gözaltı süresinin dolmasına yasal olarak bir günü kalmıştı ve Bedri gıptayla bakıyordu ona. Bir haftadır işkence görmüyordu. Yere yaydığı kartonların üzerinde gündüz gece uyukluyor, canı sıkıldıkça yanındaki mukavva kutulardan birine elini atıyor, kantinden aldırdığı çeşitli yiyeceklerden atıştırıyordu. Akıl almaz bir konfordu bu Bedri'ye göre, tarifsiz bir rahatlık...

Yine saatine baktı. Sekizi onbeş geçiyordu. 'Zaman burada bizim en büyük silahımız' diyordu Münir. 'Zaman bizden yana. Geçen her saniye onların sürelerini çalıyor. Saatin saniyesinin her ileri hareketi

kurtuluşumuzu yaklaştırıyor.' Bitmek bilmeyen sıkıntı dolu gecelerde dakikalarca saatine bakıyordu bağın altından. İşte, diyordu, sevgili saatimin, vefalı dostumun kadranı sürekli hareket halinde. İşte bir dakika daha geçti. İşte bir dakika daha kazandım, onlarsa kaybetti. Ya da gündüz sorguya götürülmeyi beklerken her dört beş dakikada bir saatine bakıyor, baktıkça avunuyordu. Sürekli hesap yapıyordu. Saat yedide evlerine gitseler, demek ki dört buçuk saatim kalmış. En fazla dört buçuk saat işkence. Sonra akşam olur...

Kader yoldaşlarıyla kaçamak fısıldaşmaları en büyük moral desteğiydi. Uzun geceler boyu her fırsatı değerlendirerek güç veriyorlardı birbirlerine. İkinci merkezden getirdikleri gece onu yarı baygın yandaki odaya attıklarında iki elini birden odaları ayıran duvardaki zincire bağlamışlardı. Kaç zaman sonra yattığı yerden zincirin çekilmekte olduğunu fark etmişti. Zincir duvardaki delikten karşıya geçiyor ve herhalde öbür ucuyla bir başkasını bağlıyordu. Doğrulmuştu yerinden, bir fısıltı duymuştu.

"Arkadaş. Arkadaş nasılsın?"

"İyiyim" demişti deliğe. Karşı yana bakmıştı. Ancak bir yumruk büyüklüğündeki açıklığın sonunda sarı bıyıklar ve sakallarla çevrili bir ağız görmüştü.

"Kimsin sen?"

"Ben Ali Kemal Çolakoğlu'yum. STB operasyonundan geldim. İyi direniyorsun, hep böyle git."

Dört gece hep böyle konuşmuşlardı Ali Kemal'le. Zincirin karşılıklı iki ucuna kelepçelendiklerinde, her akşam, içinde kıpır kıpır bir sevinç duyardı; arkadaşına, bugün de direndim, bugün de konuşmadım, diyebilmek için. Delikten görebildiği mavi gözlerin ve sarı bıyıkların sahibiyle en az yıllardır aynı yapıda birlikte olduğu arkadaşlarıyla konuştuğu kadar dostça, içtenlikle konuşurlardı. Birlikte yakalanmış iki kardeş gibi. Dördüncü akşam "bu akşam benim son akşamım' demişti Ali Kemal. 'Eğer ek süre almazlarsa, bu akşam ifadelerimizi yazıp, imzalatacaklar. Bizim arkadaşları herhalde senin oraya getirirler. Onlara haber ilet. Tabii ben burada bağlı olursam.' O gece gerçekten Ali Kemal'in tüm arkadaşlarını getirmişlerdi odaya. Merkez müdürü bile gelmişti son sorguya. Bedri bütün gece küçük delikten mesaj iletip durmuştu karşı tarafa. Gece boyu Ali Kemal'i dövüp sı-

kıştırırlarken zincir sarsılmış, çekilmiş; uzamış, kısalmıştı. 'Ne istedin ulan o gariban polisten? Kaç çocuğu vardı adamcağızın; kurşunu sıkarken biliyor muydun bunu! Üç çocuk, bir kadın yetim kaldı. Kim bakacak ulan şimdi onlara; sen mi para yollayacaksın! Dişiniz zayıflara geçer zaten. Sen öldürmedin ha. Lan topunuz kancıksınız be. Bir şey yapıyorsanız bari erkek gibi yapın, ben yaptım deyin. Satılmış piçler. Ne? İstersen İnkâr et sen. İpe göndereceğim seni hiç yolu yok. Seni ipte görmezsem müdürlükten istifamı basarım. Bak burada yemin ediyorum, vallahi de basarım billahi de basarım. Vatan hainleri, asıl halk düşmanı sizsiniz be.'

Sonunda haber iletirken yakalanmıştı Bedri. İyi bir sopa atıp yan odaya almışladı onu. Ali Kemal'i de başka bir odaya götürmüşlerdi. O son görüşüydü zincir arkadaşını. Münir'le ikinci karşılaşması işte bu sırada olmuştu.

Moral yüksek değildi işkencehanede. Direnenler azınlıktı. Cellatların önemli olarak kabul ettiği 'suçlular' ilk üç beş gece aşağıya indirilmeyip burada, bekleme odalarında tutuluyordu. Böyleleri içinde de çözülme oranı değişmiyordu. Yeni getirilenler için sorgu ilk birkaç gecede aralıksız devam ediyor ve konuşanlar gece yarıları cellatlarını bir yerlere götürüyor, yeni yeni insanlar alıp geliyorlardı. Şu anda odanın üçüncü sakini olan kişi böyle biriydi. İlk getirildiğinde Münir'le Bedri'ye keskin keskin laflar etmişti. 'ZC örgütünün basın sorumlusuydu. Bu şehire yayın faaliyetine çeki düzen vermesi için dışarıdan getirtilmişti. Aylardır polis peşindeydi. Sonunda yakayı ele vermişti. Önemli deliller yakalattığı için örgütsel konumunu kabul etmekte sakınca görmemişti. Sorgusuyla bizzat müdürler ilgileniyordu. Fakat ağzından tek kelime alamayacaklardı.' İlk iki gün ve gece gitmiş gelmiş evlerden ve randevulardan on beşe yakın adam yakalatmıştı. Buna rağmen başı son derece dik, keskinliğe devam ediyordu. Geceleri kaçamak fısıldaşmalarda yaptıklarının mantıki nedenlerini açıklıyordu. Gerçekte, önemli ilişkilerini saklayabilmek için adamlara yem veriyordu. Hiçbir şey söylemese olmazdı, adamlar zaten her şeyi biliyordu. Söyledikleri aslında heriflerin bildiği şeylerdi. Dirense, dinlemez öldürürlerdi. Oysa mücadele devam ediyordu. Cezaevlerinde de kadrolara ihtiyaç vardı. Münir'le Bedri'ye moral vermekten de geri kalmıyordu. Sakın teslim olmayın, diyordu, kafaya koyan için direnmek zor değil..

"Tuvalete gitmeyecek misiniz lan?"

Daldığı düşüncelerden sıyrıldı. Sabah nöbetçisi görevi devir almış olmalıydı. Genellikle ilk yaptıkları iş 'suçluları' tuvalete götürmek olurdu çünkü. Nöbetçiler bizzat sorgulara katılmadıkları için kurbanlara nispeten iyi davranırlardı. Onlara sık sık böyle kıyakçılıklar yaparlardı. Münir cevap verdi.

"Gideceğiz memur bey."

Üçünün de kelepçesi birer birer çözüldü. Yanı başında duran ayakkabılarının üstüne bastı Bedri. Çok acı verici bir işti ama, tuvalete de çıplak ayak gidemezdi ki. Öbür odadan çıkan iki kişi de arkalarına takıldı; koridorda kuyruk oldular. Önde nöbetçi, arkasında birbirlerinin omuzundan tutmuş gözü bağlı beş kişi; tren harekete geçti. Soğuk ve pis tuvalet, bağını biraz olsun kaldırabildiği, etrafına insan gibi bakabildiği tek yerdi onun için.

"En fazla üç dakika. Hazır olunca kapıyı vurun, ben sizi alırım. Birbirinizle konuştuğunuzu duyarsam kafanızı patlatırım, bilmiş olun."

Sayısız kereler ıslatıldığı lavaboların olduğu yerdi burası. Sola doğru tuvaletlerin iki küçük koridoru açılıyordu. Önce tuvalete gireyim, diye düşündü, sonra vakit kalırsa belki biraz laflayabiliriz. Geçerken aynada kendine baktı, kısmen kaldırılmış bağın altından. Diğerlerinden farksızdı. Pislik içinde salkım saçak elbiseler, sakalları uzamış, saçları yağlanıp birbirine yapışmış kirli bir çehre... "Terörist" çehresi...

Yine bekliyordu ayakta.

Saat dokuza on var. Birazdan sorguya çekilecek ilk grubu çıkarırlar yukarıya. Belki Aylin'i bir defa daha görürüm. İlk defa dün karşılaşmışlardı Aylin'le. Bu taze anı titreyen vücudunu bir anda ısıtmıştı. Bir sevinç kapladı ruhunu, sevinç ve sevgi. Herkese, dışardaki ve içerdeki arkadaşlarına, hatta diğer gruplardan tüm siyasiyelere, bütün insanlara, Aylin'e, inandığı değerlere, davalarına, mücadelelerine, iddiasız, gösterişsiz, durgun, hüzünlü, ılık, fakat güçlü, çok güçlü bir sevgi...

'Nasılsın Bedri' demişti dün öğleden sonra arkasındaki bir kız sesi. Karşılık vermişti sessizce. 'İyiyim.' Aşağıdan getirilenler arasında o kadar hal hatır soran vardı ki. Bunların birçoğu hiç tanımadığı insanlardı. Bazıları 'helal' diyorlardı, 'devam et' diyorlardı, 'diren, sonuna kadar diren' diyorlardı. Paraya ihtiyacı olup olmadığını soruyorlardı. Paraya pek ihtiyacı yoktu aslında. Yemek yemesini günaşırı yasaklıyorlardı. İki günde bir yenen şeyler kantinin fahiş fiyatlarına rağmen fazla tutmuyordu. Bu nedenle gizlice ayaklarının dibine bırakılan paraların çoğunu geri çeviriyordu. Peynir parçalarını, helva dilimlerini hiç reddetmiyordu ama. O yüzden arkadaki fısıltının sahibini de herhangi bir hatır sorucu zannetmişti ilkin.

'İyi görünüyorsun. Bir şeye ihtiyacın var mı?'

Merak etmişti.

'Kimsin sen?'

'Ben Aylin.'

Kapıyı bile kontrol etme gereği duymadan kafasını kaldırıp arkasına bakmıştı. Karşı duvarın dibinde başkalarının arasında kumral uzun saçlı bir kız oturuyordu. Evet, bu Aylin'in saçlarıydı, Aylin'in kabanı, Aylin'in alnı.

'Sen nasılsın?'

'Ben iyiyim. Galiba bugün ifademi imzalayacağım. Yarın gidebilirim.'

Koridorda ayak sesleri çoktu. Böyle bir fırsat bir daha ele geçmeyebilirdi ama. Açık kapının alt yarısına bir an bakıp devam etmişti.

'Durumun nasıl? Bir şey kabul etmeseydin.'

'Kabul etmedim. Benimki önemli değil, seninki önemli. Örnek bir şekilde direniyorsun.'

'Ben normal olanı yapıyorum.'"

Koridorda hızlı hızlı yaklaşan bir çift kösele tabanın sesini duymuştu. Ayak sesleri uzmanı olmuştu Bedri. Yaklaşanlardan hangisinin bulundukları odaya yöneleceğini, hangisinin transit geçeceğini önceden sezebiliyordu. Hemen başını önüne eğmişti bu son sesle.

'Seninle gurur duyuyoruz' demişti Aylin'in sesi.

Hayatındaki en mutlu andı bu an. Seninle gurur duyuyoruz... gurur duyuyoruz. Bu sözlere layık olmaktan daha büyük onur olamazdı. Bu sözlerin ifade ettiğinden daha anlamlı bir moral destek dü-

şünemezdi. Bu sözleri duymuş olmaktan daha büyük bir sevinç düşleyemezdi. Odaya girenler çıkanlar olmuş, ortalık sakinleşince arkasına bakmıştı. Aylin yoktu orada. Odanın hiçbir yerinde yoktu. Ama sesi hâlâ kulaklarındaydı.

Koridorda ayak sesleri yoğunlaşmıştı. Odadan çok uzaktayken tanıdı bu aşina sesleri. Gözleri bağlı kurbanlardan oluşan ilk tren geliyordu. Az sonra grubun yarısını kendi odasına getireceklerdi. Nitekim öyle oldu. Odaya getirdikleri arasında Aylin yoktu...

Yeni bir gün başlamıştı. Yeni bir heyecanlı bekleyiş günü. Geceleri umarsız bir umutla iple çektiği, gelip dayattığında geceyi özleten saniye saniye, dakika dakika acıtarak, kanatarak geçen günlerden biri daha... Sürekli olarak uyku ile uyanıklık arasındaydı. Biteviye dalıp dalıp uyanıyordu. O denli kısa süreli ve birbiri peşi sıra geliyordu ki uyku ve uyanıklık nöbetleri, başlı başına bir işkenceydi bu. Yere düşecekmiş gibi oluyordu, irkilerek uyanıyordu ya da dizleri, kafası duvara çarpıyordu, öyle kendine geliyordu. Saat kaç??? Pek vakit geçmemiş... Ne zaman alırlar acaba beni???? Yine falakaya yatırırlar mı ki?? İki ayağım da patladı zaten. İz bırakmaktan korkarlar... Bir hafta falakadan kurtardım. .. Falakadan kurtulmak bir şey mi, öbürleri daha berbat... Bir iki dakika geçmiyordu, düşünceleri yavaşlıyordu, uzayıp yayılıyordu, yayvanlaşıp sünüyordu oraya buraya. Sonra mantıklı düşünceler, görüntüler bir anda hayallere bırakıyordu yerini. Bıktıran, usandıran, yoran hayallere; ayakta gördüğü, engellemeye çalışıp engelleyemediği düşlere... Kimleri görmüyordu ki bu kısacık rüyalarda, neler olmuyordu ki. Bu gidiş on, belki on beş saniye sürüyordu ve sıçrıyordu yerinden. Uyanık kalmalıyım. Topla kendini. Bu durumda uyuyamazsın. Topla kendini oğlum, kendine gel. Hadi hadii... Acı doluydu o sınır. Ne uyku ne uyanıklık. Ne uyuyabilmek ne de uykuyu yenebilmek. Gündüzleri nöbetçiler genellikle onu yukardaki boruya bağlamıyorlardı. Öyle zamanlarda yere, diğer sıra bekleyenlerin arasına çöküyordu. Ta ki o sakallı, o sakallı yarma, tekmeleyerek kaldırıncaya kadar. O zaman sessizce yerinden kalkıyor, yarma vura vura hırsını alıncaya kadar sabrediyor, sonra yine ayakta, gelip kendisini almalarını bekliyordu. Odaya giren her ayak sesi büyük bir olasılıkla içlerinden birinin sorguya götürülüşü anlamına gelirdi. Yaklaşan her ayak sesiyle, keşke götürülecek ben olmasam, derdi içinden. Bazen

içeriye giren cellat, nöbetçi nöbetçi, diye seslenmeye başlardı. O zaman kalbi daha hızlı çarpardı. Tamam sıram geldi, diyerek hazırlardı kendini. Bazen kendininkinden değil odadaki başka bir kelepçeden ses gelirdi. Kalbi yine bir süre hızlı hızlı çarpmaya devam eder, sonra yavaşlardı. Biraz daha zaman kazandım, derdi kendine. Biraz daha zaman sorgusuz, işkencesiz geçecek. Ardından farkına varır, utanırdı bu düşüncelerinden. Korkak, derdi kendi kendine, seni de küçültüyorlar bu yolla. İstersen inkâr et, seni de alçaltıyorlar. Kendinin değil, başkasının götürülüşü sevindiriyor seni. Gerilimini biraz olsun hafifletiyor. Düşünür düşünür, yoo hayır, derdi çok geçmeden. Haksız yargılıyorsun kendini. Bu utancı hak etmiyorsun. Kulağına gelen çığlıklar kalbine iğne gibi batmıyor mu sanki? Her askıya çıkanla birlikte sanki sen de boşluktaymışsın gibi saymıyor musun geçmek bilmez dakikaları? Kaç defa o çığlıkları duymak yerine sıranın sana gelmesini tüm gönlünle istedin, bilmiyor musun? Hele kızların çığlıkları... Hele askıdaki bir kızın iniltisi... İğrenç küfürlerin, alçakçasına sarkıntılıkların arasında belli belirsiz duyulan cılız itirazlar nasıl bunaltıyor, kahrediyor seni unutuyor musun? Bir kurtulsam şuradan. Bu mümkün olabilir mi? Bir süre tatil yapardım. Bir ay. O kadarı yeter. Memlekete gider dolaşırdım. Hiçbir şey yapmazdım. Ağaçların altında otururdum. Hayvanları, kırları, çiftlikleri seyrederdim. Deniz kıyısına giderdim. Bol bol uyurdum. Uyurdum uyurdum, bol bol uyurdum, uyurdum, uyu...

Kasabadaki halasının evini görüyordu. İki katlı ahşap evi. Upuzun, dik dar sokağın sonundaki küçük meydana bakan balkonda kahvaltı ediyorlardı. Vakit sabah olmalıydı. Yukarda balkonda ve aşağıda bahçede bayram günlerine özgü bir curcuna vardı. Çoluk çocuk bütün akraba gelmişler. Erkekler arka bahçede asmanın altında toplanmış konuşuyorlar. Dede evi istimlak edileli beri kurban bu bahçede kesiliyor. Balkona çıkılan hol de dolu. Millet neden bu kadar sessiz? Bazıları ağlıyor. Yoksa anneme bir şey mi oldu? Annem nerede, diye bağırdı karşısına ilk çıkana. Annem nerede? Bu teyzesinin şişman kızıydı, Leyla. İçeriki odada dedi üzgünce. Fırladı yerinden.

Kafasını duvara çarpmıştı. Gözlerini sonuna dek açtı. Nefesini derin derin alıp bir süre tutuyor, sonra yavaş yavaş bırakıyordu. Hemen ardından hızlı hızlı nefes alıp vermeye geçiyordu. Faydasızdı. Uyanık kalabilmek için ne yollar denemişti, hepsi faydasızdı.

İyi ki babam geçen yıl ölmüştü. Adamcağız o zaman ölmese şimdi üzüntüsünden ölürdü mutlaka. Zavallı, amma da ağlayıp sızlardı memlekete her gidişimde. İçime sıkıntı verir, gittiğime gideceğime pişman ederdi. Ya annem, o ne yapıyor acaba? Düşünme böyle şeyleri, coşkunu artıracak anılar gelsin aklına. Çığlıklar işte başladı. Bunlar ST timinden. Herife bak, daha konuşmasını öğrenememiş; ama sopa da onun elinde yetki de. Allah aşkına sokakta görseydim yüzlerine bakar mıydım çoğunun.

Dışarıda bazen sivil olduğundan şüphe ettiği kişilere rastlardı. Birini hatırlıyordu. Bir buluşmaya gidiyordu ki peşine takılmıştı nedense adam. Kısa boylu, gömleğinin önü beline kadar açık, dalgalı uzun saçlı, modernlik özentili silik bir tipti. Fark edince durmuş, kaldırımın ortasında adamın yaklaşmasını beklemişti... Randevusu sahaflar çarşısındaydı. Çarşının girişine yaklaştı. Fakat dükkânları da, yapıyı da tanıyamadı. Evet sahaflar Mısır çarşısına taşınmıştı. Balık pazarının yanındaki kapıdan girdi. Eskiden gıda maddesi satan dükkânların bir kısmı şimdi kitap satıyordu. Kasap dükkânlarının kapılarında sarkan şeritler misali halatlar sallanıyordu tüm kapılarda. Halatların uçlarına, sergilenen kitaplar bağlanmıştı. Tamam, bu dükkândı, dedi içinden. Girmek için halatları eliyle araladı. İplerden biri eline dolanmıştı. Kurtulmak istedi, çekti elini, asıldı, kurtulamadı. Dükkânda tuzak kurulmuştu. Selami konuşmuş... Selami konuşmuş... İçerde üç adam silahlarını üzerine doğrultup, kımıldama, diye bağırdılar. Sıçradı Bedri.

"Ne o lan? Ne oldu yine? Ayakta duramıyorsun be oğlum. Ulan ne kafa var sizde be, odun odun... Hadi otur biraz hadi otur."

Nöbetçilerden biriydi bu. Kelepçesini açıp aşağıdaki kalorifer borusuna taktı.

"Sağ ol" dedi Bedri çökerken. Ah, ne rahatlıktı oturabilmek. Bacaklarına, beline, kemiklerine, eklemlerine, tüm vücuduna bir anda yayılan, tüm hücrelerine bayram yaptıran...

"Nöbetçii. Nöbetçi!"

İçi hopladı. Pek tanıdık gelmemişti bu ses ama, yine de kendisi için gelmiş olabilirlerdi.

"Geldim geldim" diye bağırdı koridorun derinliklerinden biri.

"Açıver şunun kelepçesini."

Koştu nöbetçi. Köşede bir kilit sesi duyuldu.

Münir'i götürüyorlar. İfadesini yazacaklar herhalde. Dün sorguya almadılar beni. Acaba bugün de dinlendirirler mi? İşleri çoksa belki. İşleri başlarından aşsa da o ayı gelir alır beni, hiç ümitlenme. İki günde bir gün dinlendirmeye başladılar. Bunu da mı sistemli yapıyorlar, yoksa tesadüf mü? Adamlar aslında oldukça bilinçli çalışıyorlar, kabul etmek gerek.

Burnuna yine duvarın kokusu geldi. Tüm bedenine işleyen kireç kokusu, duvar kokusu. Ağzının yara içinde kaldığı, burnundan iltihap aktığı ilk günlerde ortamın tamamlayıcı bir unsuru olmuştu tuhaf tuhaf pis kokular. Ardından duvarın o kendine has kokusu egemen olmuştu tüm kokulara. Zaten gözleri perdeli bu insanlar için yalnızca sesler, kokular ve acılar vardı bu dünyada, hepsi de abartılı boyutlara ulaşan duyumlarıyla. Yer yer sıvaları çıkmış, yüzlerce binlerce kişinin kafasını, yüzünü, sırtını dayadığı duvarın kokusu... Her an yüz yüze olduğu, hayatının ayrılmaz bir parçası haline gelen duvar... Arkadaşı, dayanağı, dert ortağı, diklemesine duran yatağı... Bir gün ilaçlamışlardı etrafı, böcek ve bite karşı. Birkaç gün ilaç kokusu gelmişti her yerden, her şeyden. Sonra odayı kireçle badana yapmışlardı. Duvar kokusuyla kireç kokusu karışmıştı birbirine. Üstündeki her şey, montu, kazağı, pantolonu, gömleği kirece kesmişti. Açık sarı kirece.

"Nasılsın Bedri" diye fısıldadı bir kız.

"İyiyim."

"Aylin'in selamı var. Onu bugün gönderiyorlar. Şu anda öbür odada"

"Sen de selam söyle söyleyebilirsen."

"Paraya ihtiyacın var mı?"

"Sağ ol, param var."

Demek gidiyor. Çok iyi, gitsin. Görüyor musun, her şeyin bir sonu var. Eşyalarını naylon torbalara dolduruyorlar, yukarıya çıkıyorlar. Araba gelinceye kadar buradalar. Geldiğimden beri bu kaçıncı grup. Demek Aylin kurtuluyor. Çok iyi. Birgün ben de çıkacağım buradan. Topla eşyalarını, gidiyorsun, diyecekler. Eşyam yok ki toplayayım. Ben naylon poşetsiz gideceğim. Tutuklarlar beni garanti. Tutuklasınlar. Cezaevi burdan bin kat rahattır. Ne denli kötüleşse de koşullar, buradan yüz kat rahattır. Cennet gibi gelir insana. Bir yatak,

sıcak bir yatak, sıcak bir yemek, bir yatak... Yataktan geçtim, beton üstünde deliksiz sekiz saatlik bir uyku için neler vermezdim. Belki aşağı indirirler. Kaç yıl ceza verirler? Ne verirlerse versinler, hiç sorun değil, dinlenmiş olurum. Kafamı dinlerim. Sonra arkadaşlarla rahat rahat konuşabiliriz. Fısıldaşmadan, kapıyı kollamadan rahat rahat... Gözlerim de bağlı olmaz. Şu bağdan bir kurtulsam. Ruhumu karartıyor. Devamlı gözetlenme hissi veriyor insana. Sonunda benim de kırk beşinci günüm gelecek. Dayan biraz. Benim de günüm olacak. Bekleyin beni arkadaşlar, ben de gelecèğim yanınıza. Yirmi beş gün sonra. Güle güle Aylin. Güle güle tüm arkadaşlar. Yolunuz açık olsun. Bana moral veriyorsunuz, güç veriyorsunuz benliğime. Aylin'i tutuklarlar mı ki? Tutuklamazlar belki. Ne güzel olur, buradan dışarıya bir köprü, buradan Partiye. Canlı, sıpsıcak, sapasağlam bir köprü... Güle güle arkadaşlar.

"Bedri." Sol yanında biri fısıldamıştı.

"Evet?"

"Ben Ahmet'in hücresindenim. Ahmet'in selamı var."

"Sen de selam söyle. Nasıl şimdi?"

"İyi. Morali pek düzelmedi. Çok dövünüyor. Bedri birgün önce yakalansaydı, şimdi beraber direniyor olacaktık diyor. Şemsi yumurtlamış her şeyi biliyordun değil mi? Ona çok kızıyor."

"Sıkmasın canını. Çok iyi düşünsün, savcılıkta akıllı bir ifade versin. Öyle söyle, sıkmasın canını."

"İletirim. Başta kabul ettiği bazı şeyleri şimdi reddediyor. Onları ifadeye de yazdırmayacakmış."

"İyi iyi. Selam söyle. Hâlâ birlikte direnebiliriz diyor de."

"Tamam söylerim."

Ne olurdu sanki birkaç gün fazla direnebilselerdi. Ahmet hoca, sen olsun ayakta kalabilseydin. Her şey çok farklı olurdu şimdi. Acıya bir anlık yeniliş, bir anlık denetimden çıkmış panik bak ne işler açtı başımıza.

Hayrete düşüyordu.. Hakkında ifade veren hiçbir arkadaşına kızamıyordu. Hiçbir nefret duygusu doğmuyordu içinde. Halbuki o zamana dek konuşmayı bir tür ihanet olarak değerlendirmiyorlar mıydı? Birisi içeride senin hakkında konuştu mu, yüzleştirme sırasında suratına tüküreceksin, "Hain köpek, utanmaz rezil' diye haykıracaksın yü-

züne denmiyor muydu? Devrimci romanlarda, aynen böyle olurdu. Ancak şu anda arkadaşlarının tehlikeye attığı hayat bir roman kahramanının hayatı değil, kendi hayatıydı. Bu yüzden affedebiliyordu onları. Biraz küçümsemiyor değildi; ama çok az. Daha çok acıyordu onlara ve daha çok yakınlık duyuyordu. Çok zordu direnmek. İşkencenin bu denli panik yaratacağını, bu kadar derin bir sıkıntı verebileceğini kim yaşamadan tahmin edebilirdi? Hele böyle bir yerde... Çözülmenin normal, direnmenin çıkıntılık sayıldığı yerde.

İçimizden kopartıyorlar arkadaşlarımızı. Çözülmenin, arkadaşlarını ele vermenin utancıyla onurlarını, özsaygılarını eziyorlar en nitelikli insanların. İçlerine korkunun felç eden zehirini, utancın kahreden mikrobunu aşılıyorlar en yiğit insanların. Her gün kaç kişinin hayallerini, tutkularını, en dokunulmaz bildikleri değerlerini parçalayıp tükürüyorlar üzerine. Pis elleriyle kirletip, zorba tekmeleriyle eziyorlar. İzin vermemeli. Hiçbirini bizden kopartmalarına izin vermemeli. Hiçbiri hain değil bu arkadaşların, birkaç ruhunu satmış dışında. Hiçbiri, hiçbir acıyı, hiçbir özveriyi göze alamayıp baştan her şeyden uzak duranlardan daha onursuz değil. Bir tekme acısıyla hopladı yerinden.

"Kalk ulan domuz. Şu yüzsüze bak sen be. Kalk lan eşşek, kalk çabuk. Kim izin verdi oturmana!" Adam yoruluncaya kadar tekmeledi, yumrukladı onu. Sakallıydı bu; Bedri'nin baş belası. "Bekle burada annadın mı. Oturmak yok sana. Beş dakika sonra gelip alacağım seni. İyi düşündün mü? Bak, bir gün süre verdik. Yemiş yemiş semirmişsin. Bak bak bak, ne biçim pislenmişsin ulan. Hayvan gibisin hayvan. Gonuşcaz mı birazdan? Ha? Gonuşcaz mı? Gonuşcaz mı ulan cevap ver. Gonuşcaz mı ha? Sen cevap verme. Sen sus hele. Beş dakika sonra gelip alacağım, o zaman da cevap verme. Domuz."

Celladı gidince kelepçesiz elini dizinin arkasına attı Bedri. Eline pantolonunun dışından bir ıslaklık geldi. Paçasını sıyırıp baktı, dizinin arkası patlamış, kan sızıyordu. Güldü.

İyi, çok iyi. Bu duygusuz makineyi bile sonunda gerçekten sinirlendirdim. Karşımda dağılıyor herifler. Profesyonelliği bıraktılar, hata yapmaya başladılar. İz bırakıyorlar üzerimde. Dağılıyorlar. Dağıttım onları.

"Saat kaç?"

"Üçü beş geçiyor."

Koridorda yankılanan sesler, karşı odalardan gelen iniltiler, yalvaran insanların çığlıkları dışında genellikle sessiz olan odada sükuneti kâh şu köşeden, kâh bu köşeden, kâh ortadaki masadan bozan endişeli fısıltı diyaloglarından birisiydi bu. 'Suçluların' sık sık merak ettikleri şey: İçinde bulunduğumuz amansız kaosun hangi vaktindeyiz?

Bu defa soruyu soran Bedri'ydi. Cevap veren tanımadığı bir başka kurbanın sesi... Otuz beşinci işkence gününü yaşıyordu. Üstünde saati yoktu artık. Gömleği, pantolonu yoktu, fanilası... Hiçbir elbisesi yoktu. Yalnızca bir külot.... Dokuz gündür böyleydi vaziyet. Ayakta, elbiselerini kaybettiğinden bu yana tepede sürekli açık duran vasistasın altında bağlı, bekliyor bekliyordu. Gece ve gündüz canı sıkılan ıslatıyordu. Bazen tuvaletten bir kova su getirerek, bazen su kabı olarak kullandıkları yerdeki süt kutularındaki sularla. Sakallı daha çalışkandı. Bedri'yi çözdürüyor, götürüyordu lavaboların önüne, hortumla ıslatıyordu.

Kendini uyanık zannettiği anlarda bile rüya görüyordu. Bak bak, işte şimdi önünde bir masa vardı. Bir kavanoz reçel masanın üzerinde kapağı açık kendini bekliyordu. Aceleyle geçti, oturdu bir iskemleye. İki eliyle kavradı kavanozu, açtı ağzını. Daha çok, açabildiği kadar çok açtı ağzını, dikti reçeli. Dizi duvara çarpmıştı. Ağzı bir karış açık, kendine gelmişti. İkide bir dalıp duvara çarpmaktan dizleri ağrıyordu. Hayallerinde epeydir mütemadiyen ya yiyecek ya su görüyordu. Bir de iki üç gündür şu reçel hikâyesi çıkmıştı başına. Halbuki reçeli pek sevmezdi. Zaten bugünlerde az yemiyordu. Günde dört beş kez kendi yiyeceklerinden yiyordu -kantinden yiyecek aldırma müsadesi ona da çıkmıştı- Sağdan soldan gelenleri de hiç geri çevirmiyordu. Ne bulursa atıyordu ağzına. Yiyor yiyor yiyor, gene de doymuyordu. İçiyordu suyu, içiyordu. On dakika sonra yine susuyordu. Adeta içinde bir ateş yanıyordu. Soğuk odada çıplak durmaktan ve sürekli ıslatılmaktan vücudu buz gibiydi, ne var ki içindeki hararet sönmüyordu. Yeni ıslatıldığı zamanlar öyle titriyordu ki, kelepçesinin sırsıntısıyla kalorifer borularından çıkan ses koridorun ta öbür ucundan duyuluyor, gürültüden rahatsız olan cellatlar gelip, söylenip söylenip gidiyorlardı. Ama beş dakika sonra içindeki fırının ateşi galebe çalıyor, susuzluk duygu-

su yine gelip bastırıyordu. Düşlerinde bazen bir havuzun içindeydi. Ağzını sonuna kadar açıp suyu bitirircesine içiyordu. Bazen kendi boyunca çapı olan bir borudan fışkıran suya tutuyordu ağzını. Suya boğuluyordu. Biri sırtına dokundu.

"Bedri. Ulan ne inat varmış sende be. Hâlâ konuşmadın ha."

"Ne konuşmamı bekliyorsun? Benim hiçbir şeyle ilgim yok" dedi Bedri'nin zayıf sesi.

"Yeme bizi be Bedri" diye sokuldu arkasındaki, samimi bir havada. Bu adam başka bir timdendi. Diğer timlerdeki adamların ilgisini de üzerine toplar olmuştu. Eskiden yanına korkutmak, tehdit etmek için gelirlerdi. Artık gerçekten sohbet etmek için meraktan geliyorlardı. Adam sağ yanına iyice sokuldu, sesini alçaltı. "Bak hoca, bu memlekette senin gibi kaç tane adam vardır ha?! Büyük adamsın sen be. Bedri, çok büyük adamsın. Oğlum harcıyorsunuz kendinizi. Aklını kullan aklını. Kıymetini bil kendinin... Bırak inadı, ölüp gideceksin yazık olacak. Cidden yazık olacak. Bırak inadı. Hapishanede de sürdürürsün mücadeleni. Çıkınca da sürdürürsün. Her şey burada bitmiyor oğlum. Burası bir başlangıç. Harcama kendini."

Bedri cevap vermedi.

"Böyle inadının bokuna gideceksin ha. Ulan hayatının, sağlığının hiç mi önemi yok sence be?"

Yine cevap vermedi Bedri.

"Ne halin varsa gör" dedi adam, sinirli bir sesle. Bir süre başında durdu, sonra ağır adımlarla biraz dolaştı odada ve çıktı gitti.

Ayakta durmaktan ve soğuktan ellerinin ve ayaklarının şişi bir türlü inmiyordu. Ayakları geceleri bazen öylesine şişiyordu ki nöbetçiler bile insafa geliyordu. Zaten bir süredir hiçbir nöbetçi sert davranmıyordu Bedri'ye. Bazıları birkaç saat oturmasına izin veriyordu. Biri, bir gece üzerine montunu almasına izin vermişti. Bazıları geceleri hiç ıslatmıyordu. Bazısı tek bir süt kutusuyla ıslatıyor, 'ulan Bedri biz sizin elinize düşsek kim bilir neler yapardınız' diyerek yaptığı kıyağı ifade etmek istiyordu. Böylesi olaylar moralini çok daha yükseltiyordu. Onlara kim olduğunu kabul ettirmişti. Artık hiçbiri küçümseyemiyordu, sakallı dahi. Cellatların bile saygısını, hayranlığını kazanmıştı. Bundan böyle yıkamazlardı onu. Bu kavgayı kazanmıştı. Karşı tarafsa kaybetmişti.

Yukarda yeni yeni dostlar kazanıyordu. Aralarında direnenler de vardı, teslim olanlar da. Ama birlikte oldukları geceler hepsi tüm kalpleriyle güç vermeye çalışıyorlardı ona. Çoktandır çevresi, karanlık bir bilinmezlik değildi. Tüm yorgunluğuna ve ayakta gördüğü kâbuslara karşın en küçük fırsatları değerlendiriyor, çevresiyle ilişki kuruyordu. O da başkalarının sorunlarını dinliyor, moral vermeye çalışıyordu. Aşağıyla haberleşmekten de geri kalmıyordu. 'Suçluların' çoğunu tanıyordu şimdi, cellatları da. İlk günler içini ürperten o zalim, buz gibi seslerin sahiplerini birçok ayrıntı özellikleriyle birlikte tanıyordu. Tüm bir timi tanıyordu. Sesleri beynine kazınmıştı. Yalnız seslerini değil yüzlerini de kafasında canlandırabiliyordu. Sesleri ölçüsünde net olmasa da bu imajlar... Bağın altından hemen hepsini az çok görmüştü.

Bir şey daha anlamıştı burada. Cellatların çoğu hiç de olağanüstü, anormal ya da sapık denilebilecek insanlar değildi. Çoğunun sıradan insanlardan çok farklı özellikleri yoktu. İnsan nice sorgulardan sonra tanıyabiliyordu onları. Sorguya getirilenlere, kendilerini çok zalim, çok acımasız, çok vahşi, acı vermeye susamış, duygusuz yaratıklar olarak gösterebilmek için her birinin kendisine göre geliştirdiği taktikleri, yöntemleri vardı. Ancak günler geçip her sövgünün, her yumruğun, her tekmenin sahibini tanımaya başlayınca kişi, karşısındakilerin o güne dek hiç karşılaşmadığı zalimliğin hilkat garibeleri değil, gayet basit, alelade insanlar olduklarını anlıyordu. Neden böyle bir mesleği seçtikleri noktasından sapıklıkla suçlanabilirlerdi. Bu tercihte kişisel eğilimlerinin, karakter yatkınlıklarının rolü vardı şüphesiz. Ama insanların mesleklerini genellikle tesadüfler sonucunda kazandıklarını düşündüğünde Bedri, bunun da büyük bir önem taşımadığı sonucuna varıyordu. Evet, her gün her yerde karşılaştığı sıradan insanlar gibi, bir yola kendini kaptırmış giden, görevine az ya da çok önem veren, işinde başarılı olmayı arzulayan, pek çok ast gibi amirlerinin gözüne girmeyi isteyen, pek çok insan gibi yükseltmeyi ya da bulunduğu durumu korumayı amaçlayan, mesleğe özgü nitelikleri kolaylıkla benimseyiveren, çevresine karşı koymaksızın benzeyiveren normal, basit insanlardı bunlar. Yaşantıları sıradandı, zevkleri sıradandı, her şeyleri sıradandı.

Bazen cellatlardan birini evinde çocuğuna şefkat gösterirken ya da küçük kızının ev ödevine yardım ederken düşlüyordu. Mesela sakallı-

yı. Onu bir akşam oturmasında, dost akraba sohbetinde gözünün önüne getiriyordu. Ya da başka birinin bekâr hayatını düşünüyordu. Annesi ve iki kardeşiyle birlikte ya da arkadaşlarıyla bir içki sofrasında. Ya da evine bir kız getirmiş, buradaki kurbanları üzerinde tahrik olup, yeterince doyuma ulaşmamış arzularını tatmin ederken. Böylesine düşlemelerin, değerlendirmelerin endişelerini, korkularını yatıştırdığını görüyordu. Düşmanları son derece sıradan insanlardı. Bu tür kimseler karşısında yenik düşmesi söz konusu bile olamazdı. İnsan ancak olağanüstü şeylerden korkardı, değişik olanlardan, tanımadıklarından. Bu heriflerin olağanüstü hiçbir özellikleri yoktu. Onlar görevlerini yapıyorlardı. Korkacak birileri varsa bunlar, asıl karşısındakiler olmalıydı. Gerçekten de korkuyordu adamlar. Çünkü olağanüstü bir iş yapıyorlardı ve işkence yaptıkları insanlar olağanüstü insanlardı. Anlayamadıkları, ulaşamadıkları, onları şaşkına çeviren insanlardı.

Kendileriyle ilgilenen tim tahmin edebildiği kadarıyla sekiz kişiden oluşuyordu. Grubun şefi Ege şivesiyle fakat nispeten düzgün konuşan, kısa boylu, otuz beş yaşlarında biriydi. Genellikle takım elbise giyiyordu. Tipi bir sivilden çok, az çok eğitim görmüş bir taşra esnafına benziyordu. İnsanı pek etkilemeyen gevrek sesine rağmen ısrarcı ve acımasızdı. İş bilir bir ekip şefi sayılabilirdi.

Şef yardımcısı, biraz bıkmış ve en kısa zamanda emekli olup ticarete atılmak isteyen bir tipti. – Koridorda bir arkadaşıyla konuşurken duymuştu bunu Bedri – Fakat gelecek için planları işini disiplin içinde gereği gibi yapmasını engellemiyordu. Başka türlü tutum alsa hemen gözden düşüp, hiç de cazip olmayan sıradan bir göreve atanacağını biliyordu adam. Aydın bir havası vardı konuşmasının; zaten fakülteden ayrılmaydı. Sesi çok etkileyici ve otoriterdi. Sık sık baba tavırlarda konuşup 'akılcılığa' çağırıyordu Bedri'yi. Ama en baba anlarında bile yarattığı etki korkutucuydu. Çünkü o da işkencede acımasızdı. Buraya getirildiği ilk gün karşısına şef pozisyonunda çıkan adamdı bu adam. Sorgulara sık katılmıyor, fakat katıldığı zaman hemen kendisini belli ediyordu. Uzun boylu, kumral, yapılı ve havalı bir tipti. O da klasik sivil tipine pek benzemiyordu. Bir diğeri Bedri'yi okuldan alan adamdı. Başta üç dört sorguya katılmıştı, sonra başına fazla bela olmamıştı. Yine sorgulara katılmayan iki adam daha vardı ki, yüzlerini saklama gereği bile duymuyorlardı. Birisi, ötesi be-

risi patladığı zaman pansuman malzemelerini getiren sevimli bir adamdı. Öbürü, ilk günler sesinden şefle karıştırdığı kıvırcık saçlı kısa boylu biri.

Başka biri daha... Ablak yüzlü, mavi gözlü, aptal ifadeli... Kocaman elleri, kalın kalın parmakları vardı. Daima bir yerlerini sıkan, buran, acıtan kütük gibi parmaklar... Kısa kalın bacaklarını görürdü bağın altından. İpinden kurtulmuş azgın bir hayvan gibi saldırırdı üzerine. Birkaç kez görebildiği sırıtkan sarı suratında insani bir anlam bulunup bulunamayacağını merak ediyordu Bedri. Gerçekten çok mu hoşlanıyordu bu yaptığı işten, yoksa doldurulmuş, zekâsı kıt bir emir kulu olmasından ötürü mü bu denli saldırgan ve düşmandı? Her timde böyle bir iki kişi bulunuyordu. Acaba onlar için sapık ruhlu denilebilir miydi? Belki bazıları için. Onları daha çok meslekleri sapıklaştırıyordu. İğrençlik onlara verilen görevlerdeydi. Korkunç olan yaptıkları işti. Bu adamların hastalığı kişiliksizlikti. Toplumda üzerlerine aynı görev verildiğinde aynı bağnazlıkla saldıracak öylesine çok insan vardı ki, bunları birer kişi olarak değerlendirmek gereksizdi. Ayrıca uzunca boylu, zayıf ince yapılı, doğu şiveli celladı unutmamak gerekirdi. Bazen takım elbise giyer, bazen pejmürde dolaşırdı. Fanatik bir 'milliyetçiydi'. Mesleğini inançları doğrultusunda bilerek, isteyerek seçmişti galiba. 'Denize girerken bacakların titrer mi? Ha, söyle bakalım, denize girerken bacakların titrer mi? Bunu sorduktan sonra elektrik vermek ya da bir kova suyu başından aşağı boşaltmak adamın tipik esprisiydi. Oldukça duygusaldı. Boyun eğmeden direnenlerden etkilendiği söylenirdi.

Ondan mı yoksa başka görevleri mi vardı bilinmez, son zamanlarda sorgularına girmez olmuştu. Ve korkulu rüyası, belası 'Hafız'. Bir robottu sanki ve onu çözmek için programlanmıştı. Yorulmak, bezmek bilmeden kendi tarlasının işiymiş gibi çalışıyordu. Diğerleri usandıklarında ya da meşgu olduklarında tek başına alıyordu Bedri'yi sorguya. Sonra o geçmek bilmez saatler başlıyordu. 'Gonuşacaz mı? Gonuşacaz mı ha? Gonuşacaz mı? Gonuşacaz mı şimdi ulan? Örgütsel gonumunu söyleyecen mi ha? Gonuşmayacan mı ulan. Gonuşacaaaz, gonuşacaaaz..' Gına gelirdi Bedri'ye. Adamın boğazını sıkıp öldürmek gelirdi içinden. Tutup kafasını kopartmak. Tabii ses bile çıkaramaz, celladın yorulmasını ya da vaktin ilerlemesini beklerdi. Ar-

kadaşlarının seslendiği isimle Hafız, demokrasi konusunda da çok iddialıydı. Bedri'nin fikrini almadan işe başlamazdı. Çünkü kendileri demokrat insanlardı. Hangisiyle başlamalarını isterdi o gün. Falakayla mı, banyo yaparak mı, elektrikle mi, askıyla mı? Koyu bir dindardı. Bedri askıda bile olsa gidiyor, namazını kılıyor, öyle geliyordu. Vazifesini gerçekten bir din aşkıyla yapıyordu. Akşamları evine en geç o dönüyordu. Münir bile adamın görev anlayışı karşısında dehşete düşüyordu. İyi ki heriflerin eve iş götürme adetleri yok, yoksa yanmıştın, diye takılıyorlardı Bedri'ye.

Yine dalıp gitmişti. Lisedeydi. Siyasetle ilgilenmezdi o zamanlar, kızlarla ilgilenirdi. Bir de futbolla... okul takımıyla deniz kenarındaki çimen sahaya gitmişlerdi. Arkadaşlarından önce o indi arabadan, topu tüm gücüyle şutlayıp ilerilere attı. Sonra ardından yemyeşil çimenlerin üzerinde koştu, koştu... Yel gibiydi, yelden de hızlı. Ayakları açılmıştı, koşuyordu koşuyordu... Şimdi çocukluğundaki neşeli yaz tatillerinde oyunlarının büyük kısmının geçtiği bahçedeydi. Amcasının büyük meyveliği ve ortadaki depo olarak kullanılan evi görüyordu. Meyve ağaçları yapraklarını dökmüş, dallarında kar vardı. Karlara bata çıka evin kapısına ulaştı. Kapıyı itti; çürümüş tahta kanat gıcırdayarak açıldı. İçerisi karanlıktı. Bir şey göremedi önce. Terk edilmiş bu sessiz evde insanlar varmış gibi bir duygu uyandı içinde. Göğsünün üzerine giderek ağırlaşan boğucu bir sıkıntı oturmuştu. Karşı mahallenin çetesine karşı kurdukları çetenin karargâhı burasıydı o zamanlar. Reis olarak on beş kadar fedaisini yukarı kattaki büyük odada toplardı. Bazen toplantı vaktinden çok önce gelir, sandalye olarak kullanılan meyve sandıklarından birine oturur, uzun uzun hayallere dalar, rüzgârın ağaçların arasında çıkardığı uğultuyu içi ürpererek ve garip bir zevk duyarak dinlerdi. Yukarki odaya çıkayım, dedi içinden. Endişesi büyüyordu. Ahşap merdiven sallanıyordu. Düşmemek için büyük gayret sarf ediyordu. O da ne, merdivenin en üst basamağında çocukluk arkadaşlarından biri yatıyordu. Çocuk boş gözlerle kendisine bakıyordu. Vücudu cılk yaralarla kaplıydı. Ölü müydü canlı mı? Üst katta yerlerde yatan çok sayıda insan vardı. Kimisini liseden tanıyordu, kimisi siyasi arkadaşlarıydı. Halleri dehşet vericiydi. Ne ölüydüler ne canlı. Ahmet de aralarındaydı. Ölmüştü ama bir köşede kıvrım kıvrım kıvranıyordu. Birden uyandı.

Odada birini dövüyorlardı. Yumrukların dövülenin sırtında çıkardığı künt ses gümlüyordu kulaklarında.

"Katil! Elimize düştün işte. Sonunda kuyruğu kıstırdın ya. Döve döve üldereceğim ulan seni, döve döve..."

Yaka paça götürdüler kurbanlarını. Hemen her gün ses tanığı olduğu olaylardan biriydi bu olay. Yeni getirilen iki üç kişi daha vardı odada. Kim olduklarını merak ediyordu. Arkasına bakmak için başını hafifçe yana çevirdi. Bir umudu da Hüseyin'i görebilmekti. Yakalandığını iki gün önce öğrenmişti. Yandaki odada kalıyordu. Kovayla ıslattıklarına göre, o da çıplak olmalıydı. Bir kez haberleşebilmişlerdi sadece. Bir de tuvaletten çıkarken nöbetçiyle koridorda konuştuklarını duymuştu. Kendi arkadaşlarından birinin birbirlerini göremeseler de yanı başında olması, direnen sesini duyması güven veriyordu Bedri'ye. Baktı; yeni getirilenleri tanımıyordu. İki metre kadar ilerde, masanın altındaki mukavva bisküvi kutusu içinde elbiseleri duruyordu. Üç gün kadar önce annesinin gönderdiği kazak ve iç çamaşırlar en üstteydi. O gün annesine nöbetçiler aracılığıyla bir pusula göndermişti. 'Yolladıklarını aldım. Ben iyiyim, merak etmeyin. Bedri.' Zavallı kadın oğlunun kazağı giydiğini ve gerçekten iyi olabileceğini umut ediyordu şu anda belki.

Kafasında aniden mavi bir şimşek çaktı.

"Ulan eşşek. Nerelere bakıyon ulan öyle. Babanın evi mi burası ha. Domuz. Nöbetçi, gelsene buraya." Bağıran Hafız'dı. "Hadi bakalım, çok dinlendin. Kokuyon ulan pis pis. Gel önce bir yıkayalım seni, sonra asar kuruturuz. Hadi, hadi bakalım..."

Askıya çıkar çıkmaz olabildiğince derin ve olabildiğince sık nefes almaya çalışıyordu. Böyle yaptığında boğulma krizini daha kısa bir süre için yaşıyor ve cellatları, gücünün daha çabuk tükendiği kanısına varıp daha çabuk indiriyorlardı onu. Bu deneyimle edindiği bir taktik miydi, yoksa direnci gerçekten çok düşmüştü de ister istemez mi böyle yapmak zorunda kalıyordu; bilemiyordu. Can çekişme sıkıntısının ta kendisi olan o boğucu kâbustan ölecek gibi olmadan kurtulamıyordu yine de. Evet, tam anlamıyla can çekişmeydi askıda dakika-

lar. İlk dört beş askıdan sonra koltuk altları, kollarının iç yüzleri tamamen duyarsızlaşmıştı. Başlangıç dakikalarındaki dayanılmaz gerilme acısından bu yolla kurtulmuştu. Ama beş on dakika geçince boşlukta, bedeninin her noktasından gelip beyninde toplanan, birikip birikip kafatasını patlatacakmış gibi zorlayan, keşke ölsem, keşke ölebilsem, diye insanı için için inlettiren o rahatsızlık ve ağrı çığı, o panik yaratan hava açlığı, içini kavuran ateş ve susuzluk yumağı, dayan, ne olur dayan, diye bağırıp çırpınan iradesini bir mengene gibi sıkıştırıyor, eziyor eziyor, vazgeçmeye zorluyordu. Her şeyden, ama her şeyden vazgeçmeye, yalnızca acıdan kurtulabilmek için, bir an olsun kurtulabilmek için her şeye boş vermeye.

Yine kafasından verdiler elektriği. Şimşekler çaktı beyninde. Manyeto sanki kafatasının içinde tokurduyordu. Sanki bir çekiç vardı içeride, her vuruşta beyninin bir parçasını eziyordu. Vurdu, vurdu, bir daha vurdu, bir daha... Önceleri beyninden akım geçerken düşünebildiğini, yorum yapabildiğini, cellatlara küfredip onları küçümseyebildiğini fark etmiş, şaşırmıştı. Şu anda ise kanıksamıştı durumu. Beyin dokusundan elektrik geçiyordu; o ölümü düşünüyordu. Kestiler elektriği.

"Bağlayalım şunun ayaklarını, tersinden asalım, gebersin."

"Yahu bu herif işkenceye alıştı be."

"Abi, sadist bu adamlar. Görmüyor musun nasıl zevk alıyor."

Kendinden geçmişti. Rüyada gibi duruyordu çevresindekileri. Ayaklarından bağladılar. İpi ensesinin arkasından demir boruya geçirdiler, bacaklarını geriye doğru kaldırıp çektiler. Şimdi havada yay gibiydi. Bu baş aşağı sarkıtılmaktan da kötü gelmişti Bedri'ye. Nefesi kesilmişti. Derin bir nefes almaya çalıştı; sağ yanına bir bıçak saplandı; yarıda kesildi soluğu. Kasıklarına doğru bir yumruk geldi, bir de göğsünün üstüne...

Etrafında birileri konuşuyordu. Alnına soğuk bir şeyler değiyordu. Her şey çok kalındı, çok kalın. İnsanlar görüyordu üzerine eğilmiş, çok kalındılar, kapkalın... Bedenini kocaman halatlar sarıyordu. Halat değil, halattan da kalındı bunlar. Büyük mermer sütunlar ka-

lınlığında. Gri renkli ve daha kalın... Birbirlerine dolanıyorlardı büyük yılanlar gibi. Başları sonları belirsiz kocaman kolonlar kuşatıyordu çevresini. Ağdalı yumuşak, birbirleri üzerinde bükülebilen ağır, çok ağır kolonlar tüm vücudunu sarıyordu. Yavaş yavaş hareket ediyorlardı, yavaş yavaş kayıyorlardı, eziyorlardı göğsünü. Kâbus görüyorum, diyordu, ateşlendiğim zamanlar gördüğüm kâbusu görüyorum... Kâbus bitmek bilmiyordu. Uyanmak istiyordu, uyanamıyordu. Yumuşak, yarı şeffaf, pürüzsüz, ağır kolonlar soluk aldırmıyorlardı.

"Sonunda, uyandın." Başında bir karaltı vardı. Kendisi yatıyordu. Sesin sahibi alnına, ıslak bir bez koydu. "Ateşin var. Yarı baygın getirdiler seni buraya."

"Burası hücre değil mi?"

"Evet."

"Saat kaç?"

"Bire geliyor. Getirdiklerinden bu yana ilk defa konuşuyorsun."

Doğrulmaya çalıştı, doğrulamadı. Sağ yanında kıpırdatmaz bir ağrı vardı. Diğer bütün ağrıların önüne geçmişti bu ağrı.

"Boğulacağım" dedi soluk soluğa. "Oturmam lazım. Yardım eder misin?"

"Tabii" dedi yanındaki yardım etme isteğiyle telaşlı.

Güçlükle doğruldu. Duvara yaslanıp bacaklarını ileri uzattı. Alnına dokundu. Çok ateşi vardı.

"Su. Su verir misin?"

"Bir saniye." Karaltı üzerinden karşı yana geçti. Köşede bir şeyler karıştırdı.

"Al."

"İyi misin şimdi?"

"İyiyim."

Aslında hali berbattı. Midesi bulanmaya başlamıştı. Ara sıra öksürüyordu. Öksürdükçe bulantı artıyordu. Bardağı geri verdi.

"Böyle olmayacak." Ayaklarını oturdukları kerevetten aşağıya sarkıttı, öne eğildi, alnını karşı duvara dayadı. Nefes nefeseydi.

"Çok havasız burası. Çok havasız ve sıcak."

"Evet, biraz havasız ama sıcak sayılmaz. Belki sana öyle geliyor. Ben biraz havalandırayım."

Hücre arkadaşı uyuyanların üzerine basmamaya çalışarak kapının yanındaki malzeme kutularından bir havlu aldı. Tek ışık kaynağı olan demir kapıdaki küçük gözetleme deliğinin ağzında, havluyu bir ucundan tutup pervane gibi döndürmeye başladı. Bedri şimdi biraz daha iyi nefes alabiliyordu.

"Sağ ol" dedi. "Şimdi daha iyi."

Kendilerinden başka dört kişi vardı hücrede. Biri kerevetin kapıya en yakın kısmına oturmuş, sessiz sessiz onlara bakıyordu. Diğerleri uyuyordu. Burası iki metre kadar boyunda, bir metre kadar eninde bir hücreydi. Alanın büyük kısmını üzerine bir battaniye atılmış tahta bir kerevet kaplıyordu. Karşı duvar yanında ve kapı ağzında yirmi beş otuzar santimlik boşluklar kalıyordu. Yan boşluğa, yere bir şilte atılmıştı ve uyuyanlardan biri orada yatıyordu. Bedri'nin ayakları yerdekinin sırtındaydı. Diğerleri sırtları bir duvarda, ayakları karşı duvarda yanlamasına uzanmışlardı. Karaltı havlu sallamayı bıraktı, geldi Bedri'nin yanına, en dibe sıkıştı.

"Bedri sensin değil mi?"

"Evet."

"Demek seni bizim hücreye getirdiler ha! Kaç haftadır yukardasın?"

"Otuz altı gündür."

"Vay be. Beni geçen gelişimde üç gün tutmuşlardı; çıldıracaktım. Ne zordur orası; ben bilirim. Nasıl, iyi misin?"

Başını salladı Bedri. Hiç de iyi değildi oysaki. Ama hiç olmazsa rahat nefes alabiliyordu şu anda. Öksürüğü azalmıştı.

"Çok ezmişler seni be arkadaş. Ama iyi tavır koymuşsun."

"Bunlar kim?"

"Bu arkadaş SB'ci. Üç kişiyi öldürmekle suçlanıyor."

Kapının yanında oturan gence baktı Bedri.

"Merhaba" dedi sessizce çocuk, bu takdimden hoşlanmamış bir havada. Bedri karşılık verdi.

"Bu uyuyanlar NN'li faşist. Senin yanındaki fena çocuk değil aslında, öbürüne hiç açık verme. Felaket ispiyoncudur. Yerde yatan da garibin biri. Baskın sırasında ablasının evinde olmaktan başka suçu yok. Yukardaki akbabalar bir sürü şey yıkmış üstüne."

Vücudu ateş gibi yanıyordu. Bir titriyordu, bir ateş basıyordu. Sağ yanına el attı. Şiş gibi geldi ona. Elleri de şiş şişti. Belki ondan

öyle gelmişti. Pantolonunda ıslaklık yoktu; demek ki baygınken altına kaçırmamıştı. Hâlâ da idrara çıkma ihtiyacı duymuyordu.

"Beni de cezaevinden getirdiler" dedi yanındaki. Arkadaşının kafasının asker tıraşlı olduğunu o zaman fark etti Bedri. Kendisinden on yaş kadar büyük otuz beşe yakın gösteriyordu.

"Ben MN davasındanım. Yeni bir sorgu için getirdiler. Beş gündür burada bekletiyorlar. Bakalım ne yapacaklar?"

Başını salladı Bedri, için için güldü. Burada her gruptan insan kucak kucağaydı.

"Ya arkadaş, yukarısı gerçekten berbat bir yer yahu" diye devam etti hücre arkadaşı. "Hiç dikkat ettin mi; dışardaki sesler kulağına geliyor muydu?"

"Evet" dedi Bedri.

"Ne acayip değil mi? Bana öyle tuhaf geliyordu ki anlatamam. Geçen yılbaşında yukarıdaydım ben. İlk gelişimde üç gün orada tuttular. Yılbaşı gecesi saat on ikiye doğru odaya Galip Altın'ı getirdiler. Adam ZC'nin şefiymiş. İlk sorgusunu benim yanımda yaptılar. Açtılar pencereleri dört bir taraftan, ama nasıl soğuk, fırtına götürüyor odayı. Soydular adamcağızı, zaten yaralıydı çocuk. Görsen; yerler öbek öbek kan toplanmış. Çıt çıkmadı çocuktan, tek kelime etmedi. Anlatmak istediğim işin ilginç tarafı; televizyondaki özel eğlence programının sesi geliyor dışardan. Apartmanlardakiler pencerelerden birbirlerinin yeni yılını kutluyorlar. Rezalet bir durum..."

Yine her şey kalınlaşmıştı. Karaltı kalın kalın konuşuyordu. Beyni kalınlaşmıştı, düşünceleri, hayalleri... Halatlar, o kalın kolonlar kıvrılmaya başlamıştı.

"Şöyle dayan arkadaşım. Kokla şu kolonyayı."

Lacivert, koyu lacivert açık bir denizin kıyısında azgın dalgaların dövdüğü kayaların üzerine yapışmış titriyordu. Büyük, yüksek, çok yüksek, çok kalın dalgalar boğum boğum üstüne geliyordu. Dalga çekilince derin, kapkara bir uçurum açılıyordu önünde. İnsanı çeken korkunç bir derinlik. Sonra boğum yükseliyordu yükseliyordu, olanca hızıyla çarpıyordu kayaya. Her yer köpük kesiyordu o anda. Bembeyaz, kalın köpükler ağzına burnuna doluyordu. Soluk alamıyordu, boğuluyordu. Sonra su çekiliyordu, ardından boğum boğum başka dalgalar geliyordu. Çok kalın, yüksek, boğum boğum... Köpük,

bembeyaz köpükler... Uyanmak istiyordu, uyanamıyordu, bitmiyordu... Işığın girdiği deliğe baktı. Hiç hava yoktu burada. Dışarda hava vardı. Dışarda bol bol hava vardı.

"Boğuluyorum" diye bağırdı. "Boğuluyorum. Biraz hava. Boğuluyorum burada. Dışarıya çıkmam lazım. Dışarıya çıkmam lazım. Açın kapıyı, açın."

"Sakin ol. Sakin ol. Çıkartacağız seni. Sakin ol."

Öbürleri de uyanmışlardı. Hep birden kapıya vuruyorlardı. Vurdular vurdular, bağırdılar bağırdılar... Kapı açılmıyordu. Bedri boğuluyordu. Kapı sonunda açıldı.

"Memur bey, arkadaş çok hasta. Ölecek burada. Dışarıya çıkartın."

Bedri'yi koridora çıkardılar. Boğulurcasına öksürüyordu. İlk kez bu kadar dolgun öksürüyordu. Ağzından köpükler geldi. Bir anda yattığı zemin kızıla boyandı fışkıran köpük ve kandan.

"Bir hemşire vardı. Sekizdeydi o değil mi? Gelsin bir baksın bakalım."

Hiçbir şey düşünebilecek durumda değildi. Ne başına gelenleri, ne duyduklarını değerlendirebilecek... Kendi köpüklerinden boğulmamak için yüzükoyun yattığı karo zemini görüyordu gözü yalnızca ve yalnızca nefes alabilmek, kurtulmak istiyordu.

Biri nabzını sayıyordu.

"Hastaneye gitmesi gerekir. Hemen gitmesi gerekir. Çok acil. Hemen götürün. Götürmek zorundasınız" diye bağırıyordu bir kız sesi.

"Ben telefon edeyim" dedi nöbetçilerden biri. Bedri bir an için kendini bulur gibi oldu.

İşin bitik aslanım. Bari hastaneye gidebilseydim. Beyaz çarşaflar üzerine yatabilseydim. Doya doya nefes alabilseydim...

Yerden kaldırdılar. Kollarından bacaklarından tuttular, koştura koştura dışarıya çıkardılar.

Sabah oluyor... Gün ağarıyor... Kurtuluyorum buradan...

Onu bir otomobilin arka koltuğuna uzattılar...

XI. /

Kızım sen adam olmayacaksın. Hadi bakalım, biraz sonra konuşacaksın Alper'le. Ne diyeceksin? Bir ay... Az mı bir ay. Dört hafta eder. Ne düşündün dört hafta boyunca? Biliyordum ben, bu süre yalnız dinlenmeye yarayacaktı. Biraz da ihtiyat için. Bir ay öncesi kafanın içi nasılsa, bir ay sonra da aynı. Okulda dersler, hay huy... Apar topar çık, eve gel. Akşamüstü çaylar, kurabiyeler, kekler... Zeren'le lafla, annenle çekiş. İbrahim gelince onunla kah kah, keh küh. Sonra yemek faslı, sofra kur, topla, bulaşık... Televizyonun karşısına geç. Bir elinde ders kitabın, sanki iki sayfadan fazla okuyabilecekmişsin gibi. Ardından film başlar, kafan düşer, uyuklama nöbetleri... Millet dalga geçer, gider yatarsın. Cumartesi pazarın nasıl geçtiğini zaten anlamazsın. Kafa işte. Ne diye süre istedin sanki. Alper, ihtiyat açısından gerçekten iyi olur, dediydi. Ben ihtiyat için istememiştim ki o süreyi. Şu anda ne durumda kafandaki soru işaretleri? Küçük burjuva şımarığının tekiyim ben. İnsanın kafasında çelişkiler varsa, oturur düşünür. Ya da birileriyle tartışır. Hem üzerinde kafa yormayacaksın, hem de sorduklarında benim şöyle şöyle çelişkilerim var diyeceksin. Sen inanır mıydın böyle birinin samimiyetine? Gerçi samimiyet meselesi değil. Benimkisi biraz düşünme tembelliği. Biraz da korku var tabii. İnsan düşününce spor olsun diye düşünmez ki. Bazı sonuçlara varmak ister. İstemek bir yana varır da. Varırsa varır. Niye korkuyorsun bundan? Böylesi çok mu iyi? Bir de Alper'e saçma sapan laflar ettiydin. Şimdi elbette soracak. Ben demiştim sana diyecek. Söylediklerin içeriden çıkma psikolojisiyle söylenmiş sözlerdi, öyle değil mi, diyecek. Ha evet evet, biraz öyleydi, diyeceğim ben de. Sırtıma vuracak belki. Sorumluluk alma noktasında kuşkularım var demiştin, değil mi, diye gülecek! Ya Allah aşkına söyle, inanıyor muydun dediklerinin ciddiyetine? Yok yok, hiç dokundurmayacak büyük ihtimalle. Aramızda öyle bir konuşma geçmemiş gibi davranacak. Düşünceli çocuktur Alper. Alınmamı istemez.

'İstersen daha önce kısaca bahsettiğin düşüncelerin üzerine tartışalım. Fakat eğer bu süre içinde kafan açıldıysa, bizim açımızdan buna hiç gerek yok, ne dersin?' diye kısaca bir giriş yapacak. Ben de birkaç düşüncemi ifade edeceğim. O da cevabını verecek, ikna da edecek. Bir şeyler yapmak isteyen insanların o veya bu doğrultuda iknası o kadar kolaydır ki. Bir şeyler yapmak istemiyorsa da anlatmaktan kırk kişinin çenesi düşse, dillerinde tüy bitse gene ikna olmaz öylesi. Sorun burada işte. Ben bir şeyler yapmak istiyor muyum, istemiyor muyum? İstemesine elbette istiyorum. Kendimde o gücü bulabiliyor muyum? Her şeye rağmen devam edebilir miyim? Moral düzeyim bunu kaldırabilir mi?

Yahu vallahi devrimciliği bırakmak vicdanımı o kadar yaralamaz. En zoru, bu insanları bırakmak. Şennur'la Nihal'e konuyu açtığımda nasıl gözleri doldu. Bırakmak isteyenlere vaktiyle olanca ikna ediciliğimi, olanca duygusallığımı kullanmaya çalışarak ben de az dil dökmemiş miydim? Böyleleriyle konuşurken kendi yüzümün aldığı ifadeyi Şennur'un yüzünde gördüm. Biraz suçlayıcı, daha çok üzgün ve kırgın. Haklılar da. Bırakan her kişi geriye kalanların sırtına omuzundaki yükü de bırakıyor. Fakat ya o insanın omuzları çökmüşse? Taşıyamıyorsa artık? Kendiyle birlikte sırtındakini de uçuruma sürüklüyorsa? Yüklendiklerini kırıp döküyorsa. Yine de dayanacak mı? Bu duruma düşmeyi ben istemedim. İsteyerek mi yakalandım sanki? Başıma gelenler düş değil, gerçek. Adamlar artık tanıyorlar beni. Tanıyanlar soyut şahıslar değil üstelik. Yüzleriyle, sesleriyle benim için malum insanlar. O malum tim. O adamlar... Sakallısı, şık giyimlisi, Denizlilisi ve diğerleri... Onların gözünde ben BT'nin delil yetersizliğinden salınmış bir militanıyım. Korkularını fazla abartıyorsun, diyor Şennur. Abartıyor olabilirim. Sinir mi kaldı bende. Bazı akıl hastaları varmış, hiç olmayacak insanları kendilerine azılı düşman bilirlermiş. Ya da bazıları anlat desen tarif edemeyecekleri belirsiz şeylerden korkarmış. Gerçek nedenlerini kendilerinin de bilmediği dehşet ve korku hislerini üzerlerinden atamazlarmış. Ama benimki öyle bir endişe değil. O adamlar var. Nerede olduklarını biliyorum. Toplandıkları o malum binayı tanıyorum. Her gün insanlar yakalanıyor. Dün belki yirmi kişi. Bugün belki kırk kişi. Yarın da insanlar yakalanacak ve oraya götürülecekler. Orada neler yapılıyor ben biliyorum. Düş değil; o bina var. O

kurum var. Şu anda insanları ezmeye devam ediyor. Güç onlarda. Hak onlarda. Onlar her şey şimdi. Biz hiçbir şey... Onların gözünde ben şimdi adı, sanı, okulu, evi belli bir düşmanım. Girse biri sınıfa, 'hey sen, gel benimle' dese götürecek. Gece yarısı bir araba dayansa kapımıza tutup alacak. Yapabilirler bunları. Yapmaları pamuk ipliğine bağlı. Tesadüflere bağlı. Abartıyor olabilirim. Ama olmayan bir tehlikeyi abartmıyorum. Söyledim Şennur'lara. İçerden çıktığım yirmi beş gün oldu. Bu benim ilk arkadaş buluşmam. Siyasi bir konu falan tartışmaya da gelmedim. Ama gelinceye kadar neler çektiğimi anlatmaya utanıyorum. Adamlar siyasi bir konu mu, yoksa sıradan bir konu mu tartışmaya geldiğimi nereden bilsinler? Peşimdelerse sizi de tehlikeye attığımı düşündüm yol boyunca. İşkenceciler arasında sesi çok etkileyici biri vardı. Sesi hâlâ kulaklarımda. 'Her an ensendeyiz Aylin. Olmaz ya, kazara mahkeme seni serbest bırakırsa bu bizim işimize gelir. En ufak bir falsonda bak böyle şimdi yaptığım gibi ensenden tutar, yine getiririz seni buraya. Hem de güya o vermediğin arkadaşlarınla birlikte. O zaman senin yerinde olmayı hiç istemem.' İlk günler çıktığıma inanamamıştım. Benimle alay etmek, sinirlerimi yıpratmak için yaptılar bunu, diyordum kendime. Aşağıda bir araba dursa, tamam, diyordum, beni almaya geldiler. Korka korka pencereye yaklaşıyordum. Onlar olmadığını görünce sevinemiyordum bile. Gece asansörün her sesinde, hazırlan Aylin, diyordum. Öyle soğukkanlı ve rahat görün ki, bizimkiler büsbütün yıkılmasınlar. Kapı çalınacak şimdi. Daha önce de iki kere gelmişlerdi. Babam yüzü yine o berbat rengini almış, bir köşeye sus pus oturacak. Annem suratı kireç beyazı ruh gibi ortalıkta dolaşacak. İbrahim'i götürmeseler bari. Götürür mü götürürler. 'Sen bizden fazla içeri girdin çıktın. Neden bu sefer kötü etkilendin? Eskiden cıvıl cıvıl gelirdin içerden. Ne oldu sana' diyor Nihal. Anlattım. Anlamıyorlar ki. Eminim anlamak istiyorlar. Yardımcı olmak istiyorlar. Ama oraya girmeyen anlayamaz ki. Evet, eskiden de girmiştik. Onlar da girdiler. Sıradan bir yakalanma için en fazla üç beş sille tokat, iki üç falaka, korkutmak için belki bir iki elektrik, o kadardı. Sonra ne kadar güven içindeydik. Bizimkiler konuşmazdı. Kimse ezemezdi bizimkileri. Önemli işlerden yakalanmalarda normalin üzerinde işkence görenler bile hiç etkilenmezdi. Geçen yıl çağlayan bölgesinden iki kişi konuşmuştu da; nasıl hayal kırıklığına uğramıştık.

Demek bizden de çözülenler çıkabiliyormuş diye içimiz içimizi yemişti. Ya bu sefer. Ne güven kaldı, ne moral. Arkadaşlara hiç kimseye yapılmamış işkenceler yapıldı, diyor bizimkiler. Çok ağır işkence gördüler; kabul ediyorum ama, başka örgütlerin adamlarına da aynıları yapılıyor. Oysa onları küçümserdik. Çorap söküğü gibi çözülüyorlar derdik. Biz çok mu farklıyız? Son durum bir istisnaymış. Genel tavrımız her ilde, her bölgede direnmekmiş. Sekiz yoldaşımız işkencede katledilmiş. Gördüklerimi hiç kimseye söylememeliymişim. Altı yedi kişi yüzünden yüzlerce direnene ve harekete kara çalınmasına fırsat verilmemeliymiş. Altı yedi kişi değildiler ki. Alibeyköy bölgesinden getirilenlerin de çoğu çözüldü... Herkes Bedri'den dolayı kendimi koyverdiğimi zannediyor. Bakışlarından anlıyorum. Bana acıyarak bakıyorlar ve saygı duyarak... Üzüntümü paylaşmak istediklerini belli etme sıkıntısı içindeler. Şennur açık açık sordu. Bedri'yle ilişkimiz ne düzeydeymiş. Merak etmiş. İstemezsem söylemeyebilirmişim, alınmazmış. Nereden çıkarıyorlar bunları? Bedri'yle hiçbir duygusal ilişkim olmadı benim. Sanki gerçeği öğrenseler gözlerinde küçülüvereceğim. Yoktu işte hiçbir ilişkimiz. Zorla mı. Ben hiç kimseye hiçbir zaman öyle uzun boylu bir yakınlık duymadım. Suç mu? Yoksa benim durumum gerçekten normal bir durum değil mi? Kimseyi neden sevemiyorum ben, Betül'ün söyledikleri yoksa hayatın asıl gerçeği mi? Ben sevgiye taşımadığı bir nitelik mi atfediyorum acaba. Beni beğensinler istiyorum. Niteliklerimle takdir edilmek istiyorum. Güzel bir kız olarak ilgi çekmek istiyorum. Anlamlı bakışlar içimi okşuyor. Bazen birinden hoşlanıyorum. Kafamda fanteziler kurmaya koyuluyorum. Bir iki hafta, belki bir ay sonra hepsi silinip gidiyor. Aylin'in özel bir erkek arkadaşı var mı, diye sormuş Bedri Şennur'a. İşin temeli işte bu soru. Beni seviyor muydu acaba? Öyle olsa gelir açardı meseleyi, söylerdi. Bu soruyu soruşu askeri grubun kurulacağı vakitlere rastlıyor. Bence gruba alınacak kadrolar hakkında yapılan soruşturmanın normal gereği olarak sormuştur. Yine de buruk bir sır olarak kalacak o konu. Ne kötü... Her gördüğüm bana Bedri'yi soruyor. Nasıl direniyordu, ne zaman gördüm onu, gördüğüm zaman ne yapıyordu, ne dedi bana, başkaları ne diyordu onun hakkında??? Herkes saygı duyuyordu ona değil mi? Herkes örnek almak istiyordu tavrını öyle mi? Öbür siyasetlerin adamları ne diyordu bizimkilerin direnişi karşısında? Gına geldi. Aynı şeyle-

ri anlat anlat anlat... Bazılarına lüzumsuz yere sekter davrandım. Kırdım birkaçını. Hak ettiler ama. Boş ver, onu da takma artık. Kırılmış sayılmazlar. Neşemin bozukluğuna verdiler. Madem neşem yok, moralim bozuk, neden anlattırıp duruyorlar? Bizimkilerin işkencede nasıl direndiğini herkes bilmeliymiş. Proleter devrimcilerin, küçük burjuva devrimcilere göre polisteki çizgisi de farklıymış. Birçok alanda olduğu gibi bu alanda da örnek ve önder konumdaymışız. Ah, ah... Biz adam olmayacağız. Arkadaşlarımızın hayatlarını dahi reklam vesilesi yapıyoruz. Siyaset yerine şişinme, böbürlenme... Siyaset yerine reklam. Kimse önyargılarından, duygularından arınıp işin aslına kafa yormuyor. Küçük burjuvalar gibi değiliz. Adamlar politik düzeyi geri unsurlara büyük sorumluluklar veriyor, boylarını aşan eylemler yaptırıyorlar. Adam içeri düşüyor, sağına bakıyor konuşmuş, soluna bakıyor isim vermiş, çözülüveriyor. Bunu kabul ediyorum. Ama her siyasetten birçok nitelikli insan da teslim oluyor, ona ne demeli? Nedir işin hikmeti, biri söylese de ben de ikna olsam. Nihal, hem büyük eylemlerden yakalananların eylemlerin ağırlığı altında daha kolay ezildiğini düşünüyor, hem de bizim bu nedenle diğerlerinden daha avantajlı olduğumuzu kabul etmiyor. Kim ne derse desin; sorun yap-tıklarının haklılığını her şart altında savunabilme sorunu. Bazen iki aylık sempatizan konuşmuyor, yılların devrimcisi çözülüveriyor. Konuya teorik bir çözüm getirmeli. Bırak şimdi teoriyi. Teori seni kurtarmayacak. Eski alışkanlıklarından bir türül kurtulamıyorsun. Kafan karışınca, başın sıkışınca hap gibi iki laf bul, selamete kavuşuver. Çözüm basmakalıp laflarda değil. İsterse basmakalıp olmasın. Çözüm şu anda senin için söylenende, yazılanda, çizilende değil. Bir kere direndin. Şimdilik kendinden memnun sayılırsın. İkincisinde direnebilecek misin? Söz verebilir misin? Verdiğin söze inanabilir misin? İşte anahtar bu. Gerisi boş. İstersen ağır şartlar altında örgütsel çalışma üzerine ya da işkencede devrimci tavır üzerine cilt cilt kitaplar yaz. Neye yarar. O bir anlık zayıflığı, zamanı gelir içinde duyuverirsen? Peki duysan ne olur? İkince sefer diyelim sen de konuştun. O zaman ne olur? Neden ölümcül bir onur meselesi haline getiriyorsun? Konuşanların da işkenceye çekilmeden önce senin gibi düşünmedikleri, konuşursam utancımdan ölürüm, bir daha kimsenin yüzüne bakamam, kendimi öldürürüm demedikleri ne malum? O insanları tanımadın mı sen. Hücrelerde kaçıyla

beraber yatmadın mı? Öldürmek istiyorlar mıydı kendilerini? Ya da sen hiç nefret edebildin mi onlardan; hiç hakir görebildin mi onları? Konuştun, dertleştin, sohbet ettin, hiç kimseye açmadığın kadar içtenlikle açtın içini o insanlara. O insanlar da sana... Hepsi üzgündü direnemeyenlerin, ölesiye ezikti. Fakat yine de türküler, şarkılar eksik olmuyordu hücrede. Hayatımda en fazla orada güldüm peş peşe yapılan esprilere. Ne afacan bir şeydi o liseli kız. Bütün nöbetçilerin konuşmasını tıpkısı tıpkısına taklit ediyordu. Ya STB'li kız. En olmadık şeyler yapılıyordu kızcağıza yukarda; o acıları henüz dinmeden başkalarını teselliye, şamataya, gırgıra başlıyordu aşağıya getirilince. Hücredeki dayanışmayı, dostluğu, candan sohbetleri arkadaşlara oradaki canlılığıyla aktarabilmek isterdim. Geçmiştekilerden farklı olarak bu arkadaşlar çözülmüş arkadaşlardı. İçlerinde muhakkak bir şeyler kanıyordu, acıtıyordu, yakıyordu yüreklerini. Ama bir yandan, konuşsalar bile bildiklerinin bir kısmını saklayabildikleri için teselliye çalışıyorlardı kendilerini. Sayfalarca itirafname döktürenler, en sıradan ilişkilerini dahi ele verenler bile tavırlarını inkâr eder görünmüyorlar mıydı. Onurlarını ayakta tutabilmek, özsaygılarını yaşatabilmek için türlü bahaneler bulup kendilerini kandırmıyorlar, daha kötü teslim olanlara bakıp kendilerini avutmuyorlar mıydı. Hepsi de yaşıyordu. Kimse intihar etmiyordu. Çoğunluk birbirine benzediği için zaaflar en azından görünürde sorun edilmiyordu. Gerçek olanı, doğal olanı bu, yanlış da olsa yaşanan bu. O halde ben niye dert ediyorum hastalık derecesinde? Üç kere direnenin dördüncü sefer de direneceğini kim garanti edebilir. Şu anda coşkumun eskisinden de güçlü olduğuna inansam, o malum yerde iki dakika içinde sönmeyeceğini kim taahhüt edebilir? Peki bu denli ince eleyip sık dokumanın sonu neye varır düşünebiliyor musun? Elbette, o zaman insan hiçbir riske girmek istemez. Yasal da olsa bir ilişki geliştiremez. Bazı örgüt liderlerini suçluyoruz. Madem bu kadar çabuk çözüleceklerdi, niye bunca yıl başa oynadılar, niye aldılar binlerce kişinin sorumluluğunu üzerlerine, diye. Aslında suçlular da. Fakat herkes benimki gibi insani sorunlara dalsaydı, o zaman ne olurdu? Hiçbir hareket gelişir miydi ülkede?

Yoo, yanlış yerlere varıyorum. Böylesi her türlü çirkin tavrı mazur göstermek olur. Canın gibi sevdiğin arkadaşlarını evlerinden aldıracaksın, randevularda yakalatacaksın, onları cellatlara teslim edeceksin.

Hatta daha ileri gideceksin. Dayanılmaz çığlıklar atacaklar karşında, çırpınacaklar, inkâr etmeye çalışacaklar; sen yalan söylüyor diyeceksin kasaplara, bu bizim örgütten diyeceksin. Yapabilir mi insan? Yapıyor işte. Ne değerli insanlar yapıyor hem de. Hayır. Olamaz. Hiçbir şey mazur gösteremez bu ihaneti. Niye yasadışı örgüt kuruyorsun? Niye hedefimiz iktidar diyorsun? Neden insanları mücadeleye çağırıyorsun? Yarım saatlik bir askıda çözülmüşsen nasıl bahsedebiliyorsun yüce ideallerden? Yasal örgütlülüğü savunanları niye teslimiyetle suçluyordun madem? Hem direnenler niye direndiler? Onlar da direnmeseydi; aptallıklarına doymasalardı mı diyeceğiz? Boşuna yediler sopayı mı diyeceğiz? Lüzumsuz yere öldüler mi diyeceğiz? Bedri boşuna mı öldü?

Ah Bedri, ölümünü oldu bittiye getirdiler. Bir kez olsun gözlerim sulanmadı senin kaybına; inanabilir misin? Topun ağzına dizdiler bütün kardeşlerini. Öyle bir korku yarattılar ki içimizde, başkaları için üzülebilecek akıl bırakmadılar. Bizleri affedebilecek misin? Evet biliyorum, şimdi dirilseydin hepimizi affederdin. Bizleri bağrına basardın. Halk halk diye yücelttiğin şu yığına tek bir küfür bile etmezdin. Oysa öldüğünden bile haberleri yok senin. Hiçbir gazete yazmadı ki haberini. Hiçbir 'demokrat' köşe yazarı yanaşmadı ki senden bahsetmeye. Senin gibi insanların yaşadığından habersiz onlar, değil ki ölümüne üzülsünler. Anarşistlerin öldürülmesinden memnun kalıyor 'dostların'. Ama sen yine de affederdin Bedri. Kabahat halkta değil, halkı bu hale getirenlerde derdin.

Ne yapacağım ben şimdi? Vakit geldi. Alper'e ne diyeceğim? Allah kahretsin. Kafamda hiçbir meseleyi toparlayamadım. Toparlamadan anlatırım. En iyisi bu. Evet, tabii. En iyisi doğal bir tartışma sonucu karara varmak. Bak hocam, derim, benim böyle böyle kişisel problemlerim var, kuşkularım, düşüncelerim var... Anlatırım uzun uzun. Şöyle şöyle de örgüte yönelik eleştirilerim var. Tartışırız, konuşuruz, beni ikna ederseniz her türlü görevi alırım, derim. Yok eğer kafamda hâlâ kuşkular kalırsa bu iş yüzüme gözüme bulaşmadan bitsin, derim. Diyebilecek miyim aynen böyle? Niye diyemeyecekmişim? Aynen böyle derim. En iyisi bu, evet. Tartışmak istiyorum. Kafamın içi işte apaçık böyle derim.

Müzenin demir parmaklıklı bahçe kapısı yanındaki gişede küçük bir kuyruk vardı. Yaşlı bir Türk çift ve iki turistten sonra biletini aldı,

içeriye girdi. Beyaz taşlarla döşenmiş müze bahçesi, yeşillenmiş ulu ağaçlarla gölgeleniyordu. Havada bir bahar kokusu duydu Aylin. Üşütmeyen temiz bir serinlik insanın tenini okşuyordu. Kenarlara dizilmiş beyaz mermerden tarihi yapıtlar, yeşil çimenler, üzerine bastığı taşlar, her şey yeni yıkanmış gibi tertemiz ve nemliydi. Çoğu gençlerden oluşan kızlı erkekli bir turist grubunun içinden geçti. Bir turist çift yanından geçerken selam verdi ona. Zevkli giyinmiş ve çok hoş bir kızdan geçmek için izin isterken içtenlikle gülümsediler birbirlerine. Tertemiz, düzenli, gözleri okşayan bir mekân, pırıl pırıl bakımlı yüzler, kaliteli, güzel giyinmiş insanlar, saygılı, nazik bakışlar... Kolejdeki yıllarının özlemini duydu içinde. Avrupa'ya gidecekti sözde. Fakülteyi orada okuyacaktı. Ya da en azından master için gidecekti. Hayatında düzensizliğe, çirkinliğe, pisliğe, kısıtlılığa, anlayışsızlığa, kabalığa yer olmayacaktı. Mesleğinde çok iyi biri olacaktı. Hem çok çalışacaktı, hem çok dinlenecekti, yer gezecekti, hem çok insan tanıyacaktı. Resim yapacaktı. Piyanosunu ilerletecekti. Müzik dinleyecekti. Su gibi şırıl şırıl akacaktı yaşam.

Alper'le ikinci salonda buluşacaklardı. O da Teknikliydi. Aylin'den okulda ve örgütte bir yıl kıdemliydi. Epeyce bir süre aynı düzeyde çalışmışlardı. Bir yıldır il gençlik komitesindeydi. Başka biriyle tartışmak zorunda olmaması onun için şanstı. Her bakımdan iyi anlaşırlardı. Geçmişte birlikte az 'mavra' yapmamışlardı. Açık ve cesur fikirli, çok zeki, neşeli bir çocuktu Alper. Onu Bedri'den daha çok tutardı.

Birinci salonu sanki dolaşmaya sondan başlayacakmış gibi geçti. İkinci salonda dikkati camekânlardan birine takıldı. Orada kaldı. Alper henüz gelmemişti. Vakit bir dakika geçmişti.

Gelmesin. Burada zaman geçirmek kolay. İstediğim kadar beklerim. İdolleri inceledi uzun uzun. Çok şirin şeylerdi. İnsanın soyut düşünme yetisinin o çağlardan bu yana pek gelişmediğini, belki de gerilediğini düşündü. Yandaki camekânda bir köy yerleşim maketi gördü. İdolleri bırakıp oraya doğruldu. Boş bir gününü özel olarak müzeyi gezmek için ayırmayı kararlaştırdı. Bazı konularda ne kadar eksik kaldıklarını ancak birtakım vesilelerle fark edebiliyorlardı. Liseden bu yana beş altı klasik teorik kitap ve üç beş devrimci romandan başka hiçbir kitap okumadığını, hiç müze ya da tarihi eser gezmediğini, tu-

ristik amaçlı hiçbir seyahate çıkmadığını, sinemaya bile senede iki üç defadan fazla gidemediğini düşündü. Ne yazık ki örgütlü mücadele, aslında tersine bir etki yaratması gerektiği halde, insanı birçok yönden köreltiyordu. Köy maketi ona çok ilginç gelmişti. Önündeki açıklamada doğru dürüst bir bilgi verilmiyordu. Sanat tarihi kitabını eve gider gitmez sayfa sayfa didiklemeye karar verdi. Lise tarih kitabını da gözden geçirecekti.

"Merhaba Aylin."

Alper sessizce arkasından yanaşmış, kulağının dibinde fısıldayarak onu korkutmuştu.

"Ah sen miydin. Baksana kaç dakika geçiyor. Gelmeyeceksin sanmıştım."

"Gelmeyecektim aslında. Sonra başka bir şey geldi aklıma, vazgeçtim."

"Eee, ne haber? Neşesiz görünüyorsun."

"Öyle biraz. Gel şöyle öbür salona geçelim."

Birlikte başka bir salona geçtiler. Alper her zamankinin aksine gerçekten biraz düşünceli ve telaşlı görünüyordu.

"Birisi konuşmuş. Kaçak durumdayım."

"Yapma ya. Nereden biliyorsun?"

"Dün gece eve bir ekip gelmiş. Babama beni sormuşlar. Önemli değil, bir konuda ifadesini alacağız demişler. Sabah karakola gitmeliymişim. Önemli bir şey olmasa gecenin birinde gelirler mi hiç. Babamla telefonda görüştüm. Evin çevresinde adamlar görmüş. Aman gelme diyor. Ona öyle gelmiş olabilir tabii. Gerçek de olabilir."

Başka soru soracaktı Aylin, soramadı. Boğazına bir şey takılıp kalmıştı. İçinde, dışarıya çıkar çıkmaz yakalanacakları gibi bir his doğmuştu.

Bak, biri daha konuşmuş. Birer birer çözüyorlar örgütü. İşi götürmek için kime güveneceğiz. Kime dayanacağız?

Alper ceketinin cebinden bir sigara paketi çıkardı, Aylin'e uzattı.

"Bunu al. Canın çekerse içersin" diye gülümsedi. Sonra açıkladı : "İçinde bir pusula var. Saat dört otuzda, hani Tophane'de seninle daha önce buluştuğumuz bir muhallebici vardı; hatırlıyor musun?"

"Evet."

"O sokakta bir cami var. Az ilerde. Onun tuvaletine gideceksin.

Saat tam dört otuzda bir vatandaş gelecek. Tanırsın onu. Paketi ona ver. Benim gelemediğimi söylersin. Oldu mu?"

"Peki biz şimdi konuşmayacak mıyız?"

"Şimdi olmaz. Ayarlamam gereken işler var. Ya, bu durum bütün planlarımızı altüst etti. Neyse, böyle olacağını tahmin ediyordum zaten. Bak, yarın teknik komitesinin toplantısı var. Sabah saat onda Sercan'ların evine gel. Saat onda tamam mı. Toplantıdan sonra uzun uzun tartışırız. Demin içerden yeni çıkmış birini gördüm. Bana Bedri'yi anlattı. Senden de bahsetti. Çok iyiymişsin. İnsanın göğsü kabarıyor. İşte bizi bu kararlılık ayakta tutacak... Saat dört otuz. Caminin tuvaleti. Aklında değil mi?"

"Aklımda."

"Benim hemen gitmem lazım. Hadi görüşürüz. Kendine iyi bak. Sen burada beş on dakika daha oyalan, sonra çıkarsın."

Aylin başını sallayarak ağlamaklı gülümsedi. Alper'in bunu fark edecek hali yoktu o sırada.

"İyi günler" dedi. Geldiği gibi sessiz ve çabuk uzaklaştı.

Köy maketine döndü Aylin. Boş ver; zaten olup olacağı buydu, dedi içinden. Kendini toparlamak için bir yandan makete baktı, bir yandan ağır ağır burnunu sildi. Sonra öbür salona geçti.

XII./

Kapı çalınıyordu. Gitti, açtı. Gelen Cevat'tı. Telaşlı bir hali vardı. Hızlı yürümekten olacak, yüzü kızarmış ve boncuk boncuk terlemişti.

"Merhaba. İçeriye girmeyeceğim, vaktim yok. Burada konuşalım."

"Sen bilirsin. Geç içeriye. Kapıda durmayalım."

Cevat çamurlu ayakkabılarıyla yerleri kirletmemeye özen göstererek içeriye bir adım attı. Akın kapıyı kapattı.

"Ee, ne haber?"

"Haber kötü" dedi Cevat. "Turan'ın yakalandığı kesinleşti. Gece evini aramışlar. Şimdi oradan geliyorum."

"Annesiyle mi konuştun?"

"Evet. Turan'ı yukarıya çıkarmamışlar. Bir astsubay, birkaç asker, bir yığın da sivil gelmiş; evi didik didik aramışlar."

"Bir şey bulabilmişler mi?"

"Yok, hiçbir şey çıkmamış."

"Başka birşey öğrenebildin mi?"

"Hayır. Ne gibi?"

"Öylesine dedim canım. Demek durum böyle."

"Ya... Hadi ben gidiyorum? Eylem meselesinde bir değişiklik yok değil mi?"

"Hayır."

"Öyleyse bana eyvallah. Orada görüşürüz."

"Güle güle."

Cevat çıktı. Akın ardından kapıyı yavaşça kapattı. Odaya döndü. İçerisi serindi. İçinde bulunduğu gerilimden ona daha da serin geliyordu. Saatine baktı. Çıkması için en az yarım saat vardı. Divana sırtüstü bıraktı kendini. İki elini yastık yaptı kafasının altına, tavana dikti gözlerini.

Gerçek bir dönüm noktasındaydılar. Hareketin kaderi de, ona can verenlerin kaderi de bu birkaç gün içinde çizilecekti. Turan'ın

yazgısı belli olmuştu bile. Birlikte afişe çıktığı iki kişi, dün akşam saat yirmi iki sularında, bir askeri devriyenin peşlerine düştüğünü, Turan'ın üzerinde afişlerle birlikte bir ara sokakta kıstırıldığını söylemişlerdi. Demek yakalandığı kesindi. Bu, onu en az üç dört yıl göremeyecekleri anlamına geliyordu. Turan'dan başka daha yedi kişi yakalanmıştı üniversiteden. Onların da kaderi belli olmuştu. Şimdi sıra kendilerindeydi. Belki bir iki saat içinde o da belli olacaktı.

"Vay be" dedi yüksek sesle. Şaşkınlık ve üzüntüsünü odada yalnız başınayken yüksek sesle dile getirmekten kendini alıkoyamamıştı. Vay be, diye tekrarladı içinden. Demek Turan da yakalandı. Belliydi bunun böyle olacağı...

Sokaklar asker ve polis kaynıyordu. Orduda ve poliste izinlerin kaldırıldığı söyleniyordu. Akşamları dışarıya çıkmak tehlikenin bile bile kucağına atılmaktan başka bir şey değildi. Tedirgin halk, korkusundan erken erken evlere kapağı atıyor, karanlık sokaklarda polisler, askerler ve niyeti bozuklar dışında kimse kalmıyordu. Bu koşullarda yukarısı diretiyordu: Yazılamalar planlandığı şekilde tamamlanacak. Afişlerin, pulların hepsi yapıştırılacak, kalan bildiriler evlerin kapı altlarından atılacak... Gücünüzü sonuna kadar zorlayın...

Turan'la dün akşam üzeri ayrılmışlardı. Sert bir tartışma geçmişti aralarında. Yetti be, demişti Turan. 'Bildiri, afiş, pul, el ilanı, bildiri, afiş, pul, el ilanı... Boğuluyoruz artık. Ortada yaptığımız bir şey yok, her birinden çeşit çeşit, yığın yığın geliyor. Söylüyoruz söylüyoruz, yine istediğimizin iki üç misli gönderiyorlar. İnan olsun bir haftadır kimseyle iki kelime konuşamadım. Ya ben siyasi mücadeleden hiç anlamıyorum, ya bu adamlar sapıtmış.' Ona hak verdiğini ifade etmeye çalışmıştı Akın. Kendisinin de bu tehlikeli kırtasiyeciliğe karşı çıktığını söylemeye çalışmıştı. Bu sefer Turan öfkesini ona yöneltmişti. Akın da suçluydu. Hata ve zaafları açık açık gündeme getirip tartışmayan her sorumlu suça iştirak ediyordu. Cesaretle tavır koymanın vakti gelmiş geçiyordu. Arkadaş, meseleyi böyle görüyoruz, bize birtakım zorlamalar dayatmayın, diyebilmek gerekiyordu. Akın bu tavrı hiçbir zaman gösterememişti. Hiçbir zaman yüreklilikle fikirlerini ortaya serememişti. Kendini savunmak için ilkeleri bir yana bırakmış, üç hafta önce sorumlusuyla yaptığı konuşmayı aktarmıştı Turan'a : İkisi de biraz düşünceli ve tedirgindi. Uzun süre konuşmadan yol boyu yürü-

müşler, sonunda sözü sorumlusu açmıştı. 'Bu 1 Mayıs'ta neler yapılabilir? Sence neler hedeflenmeli?' Düşünmüştü Akın. Ondan, çok şeyler yapılabileceğini ifade eden bir cevap beklendiğini biliyordu. Yine de gerçek düşüncesi dışında şeyler söylemek istememişti. 'İyi bir faaliyet yürütülürse birkaç fakültede ders boykotu, bir iki üniversitede yemek boykotu yapılabilir herhalde. Bir de yasadışı gösteri yapılabilir. Örneğin bir gün önce.' 'Ya genel anlamda, ülke çapında neler yapılabilir? İşçi kesimini kastediyorum. Yani Parti neyi hedeflemeli?' Kendisinden ne söylemesi istendiğini çıkaramamış, şaşırmıştı Akın. 'Partinin fabrikalardaki gücünü tam bilmiyorum. Ancak bilebildiğim kadarıyla üç dört fabrikada bir saatlik iş bırakma ya da iş yavaşlatma gibi bir şeyler yapılabilir.' İşte o zaman partinin hedefinin genel grev olduğunu öğrenmişti. Sonra sorumlusu, açmıştı ağzını yummuştu gözünü. Akın devrim güçlerinin kapasitesini objektif şekilde tahmin edebilme duyarlılığından uzaktı. Öğrenci kesiminde bile faaliyet gösterse, bu, önderlik nitelikleriyle çelişen bir durumdu. Akın zaten öteden beri Partinin gücünü küçümsüyordu. Bu durumda onun gösterdiği hedefler doğrultusunda inançlı ve takipçi bir mücadele örgütlemesi nasıl mümkün olabilirdi. Mızmızlanan muhalif ruhlu insanları, hiçbir şey beğenmeyen rahat düşkünü ukalaları ikna edip yola getireceği yerde böylelerinin eleştirilerine koltuk çıkıp, küçük sorunları hayati meselelermiş gibi gündeme getirip duruyordu. Şu anda partinin genel grev çağrısına da inanarak sahip çıkmadığına bahse girebilirdi. Akın da sinirlenmişti. O güne kadar gündeme getirdiği hiçbir mesele küçük sorun diye değerlendirilemezdi. Alt kademelerde ortaya çıkan eleştiriler hayati önem taşıyan eleştirilerdi. Onun başından beri savunduğu, ilkelere uygun hareket edilmesiydi. Fakat bu konuda büyük bir tutarsızlık vardı. Bir yandan illegalite ilkelerine uymadıkları için suçlanıyorlardı, öte yandan tüm faaliyetin deşifre evlere, deşifre insanlara dayandığı bilindiği halde sürekli olarak önlerine, güçlerinin üstünde görevler konuyordu. Ayrıca eleştiri yönelttiği için bir kimsenin mahkûm edilmesiyle ilk defa karşılaşıyordu. Sorumlusu biraz yumuşamış ve daha değişik bir üslupta cevap vermişti :

'Eleştiri yapılsın. Ben buna karşı çıkmıyorum. Eleştiri bir örgütün hayat belirtisidir. Fakat önce iş yapılsın.'

'İş yapılmıyor mu?'

'Yapılıyor elbette. Bizim görevimiz çizgi birliği ve daha uyanık bir önderlikle işlerin daha iyi yapılmasını sağlamak.'

'İşte mesele de burada. Tutarlı olunmadığı zaman iş çok iyi yürümüyor. Evlerimizi ilkesiz biçimde kullandığımız için bizi topa tutan bir yönetici, bir bakıyorsun iki gün sonra kendi evinde, olmayacak belgelerle, bir yığın lüzumsuz ıvır zıvırla yakalanmış.'

'Hatanın hangi kademede yapıldığı önemli değil. Hatayı yapan kim olursa olsun üzerine gidilmeli. Örneğin şimdi ben bir ilkesizlik yapsam, bu senin de aynı ilkesizliği yapma hakkını doğurur mu? Bence tüm sorun Parti çizgisinin yeterince kavranamaması... Bu konuda titizlik gösterilmek zorunda. Ve bu titizliği en başta bizler göstermeliyiz.'

'Ben artık sorunun Parti çizgisinin kavranamamasından kaynaklandığını düşünmüyorum. Sorun hata ve zaafların aşağı kademelere inildikçe artması sorunu değil, tam tersine, yukardan kaynaklanan hataların aşağıya yansıması sorunudur. Parti yürütülen başarılı faaliyetlerin öncülüğünü yapmakla övünürken, hata ve zaafların da öncülüğünü yaptığını neden kabul etmiyor?' Dilinin ucuna gelen bu sözleri söylemekten son anda vazgeçmişti. Zaten tuhaftır, bu düşünce formülasyonu kafasında o anda birdenbire şekillenmişti. Sorunu kapatmışlar, 1 Mayıs'tan sonra geniş bir biçimde tartışmaya karar vermişlerdi.

Turan nakledilenlerden hiç de tatmin olmamıştı. Ona göre bu, Akın'ın yeni bir yan çizmesiydi. Kitleler sinip geri çekildikçe hareket daha alçakgönüllü ve temkinli olacağı yerde giderek megalomanyaklaşıyordu. Bu sapışı fark edip de, dur demeyen iki yüzlüydü. Evet, 1 Mayıs'tan sonra o da tartışma açacaktı. Bakalım Akın, o zaman kimin yanında yer alacaktı.

Akın yine ılımlı bir muhalefet düşünüyordu. Biliyordu ki, bir insana güvenilmezse onun sözleri hiç önemsenmez. Biliyordu ki, bir insan kendini her gün yeniden kanıtlamazsa ona hiç güvenilmez. Biliyordu ki, bu insanlara karşı açık cephe alırsan, istersen kırk yıllık devrimci ol, dört günlük devrimci gelip suratına tükürme hakkını kendinde görebilir. Biliyordu ki bir işin içinde olmayan, ne onu gerçek anlamda eleştirmeye, ne de değiştirmeye muktedirdir. Bunları tekrar anlatmamıştı Turan'a. O andaki siniri geçtiğinde açık tartışma falan başlatmayacağını da biliyordu arkadaşının. Konu öylece kapanmıştı.

Turan'la buluşmasının asıl amacı 1 Mayıs'la ilgili faaliyetin o andan itibaren durdurulması düşüncesini tartışmaktı. O sinirli havada bundan da vazgeçmişti.

"Değer mi" diye sordu yüksek sesle. Yattığı yerden doğruldu. Yerinde duramıyordu. Ayağa kalktı. Değer mi? Onca kişi yakalandı. Ne elde ettik? Turan'la birlikte sekiz kadro. Tamer, Feyyaz... Bir saat sonra başka kimler yakalanacak, kimler ölecek belli değil. Bize gücünüzü sonuna kadar harcayın dendi. Tamam, dedik ve harcıyoruz işte.

Dalgın gözlerle pencereden dışarıya baktı. Okuldan bir arkadaşının tuttuğu bekâr evindeydi. Karşıda yıkıldı yıkılacak iki katlı eski ahşap bir bina, üst kat penceresinde o yana bakan öldü ölecek yaşlı bir nine vardı. Kadıncağız hep oradaydı. Gözleri görüyor muydu, görmüyor muydu belli değildi, ama arkadaşının söylediğine göre geç saatlere kadar ayrılmıyordu o pencereden. Dışarda hava bulanıktı. Yağmur her an bastırabilirdi. Az önce çiselemişti biraz.

Gücümüzü sonuna kadar harcıyoruz gerçekten. Sonuna kadar... Sorumlusuna son günlerde ortalıkta dolaşan söylentilerden bahsetmişti. Üst düzeydeki kişilerin yakalandığı, önemli belgeler ele geçirildiği, konuşanlar olduğu söyleniyordu. Merkez Komitesi olduğu gibi polisin elindeydi. Üst organlar çorap söküğü gibi çözülüyordu. Küplere binmişti sorumlu. Önce nefret ve öfkeyle bu dedikoduları kimlerin çıkardığını sormuştu. Sonra bazı yakalanmaların olduğunu doğrulamıştı. Şu anda onlara düşen içerdekilerin direnişini dışardan en iyi şekilde desteklemekti. Bu bir dönüm noktasıydı. 1 Mayıs eylemlerinin başarısı belki de Partinin kaderini çizecekti. Ya yenilen darbeye karşı dimdik ayakta olduklarını, onları çökertemeyeceklerini gösterecekleri düşmana, ya da önemli kayıplara uğrayacaklardı gerçekten de. 1 Mayıs eylemi için herkes canını dişine takarak seferber olmalıydı. Bu, gelinen ana dek, kadrolardan beklenen en hayati, en anlamlı, en kritik, en tarihi görevdi. Bütün güçler seferber edilmeliydi. Güçler sonuna kadar harcanmalıydı. Sonuna kadar... Bu nokta çok önemliydi.

Pencereden ayrıldı. Öbür divanın başucunda, gazetelerin altında duran Fransız onlusunu eline aldı. Namluda kurşun olup olmadığını bir kez daha kontrol etti. Silahı yarım tetiğe getirdi. Tekrar aldığı yere bırakmak ya da beline sokmakta tereddüt etti. Sonra bıraktı yerine.

Bu eylemde Vahit de güvenlik alacaktı. Silahı almaya gitmişti. Erken dönerse eve uğrayacaktı; birlikte gideceklerdi eylem yerine. Yoksa ayrı ayrı gideceklerdi. En fazla beş dakika beklerim, diye düşündü. Evde beklemek istemiyordu. İçi içini yiyordu bekledikçe. Bir an evvel çıkmak istiyordu. Odada bir duvardan öbürüne volta atmaya koyuldu. Bir yandan ikide bir saatine bakıyordu. Aklına bin bir çeşit düşünce geliyordu. Eylem sırasında olabileceklere ilişkin kuruntular birbirini doğuruyordu. İçinden bir ses, çatışma çıkacağını ve eylemin çok kanlı biteceğini söylüyordu. Kafasından kötü düşünceleri uzaklaştırmak istedi. Bunda bir süre için başarılı olabildi. Sonra yine şom olasılıklar cirit atmaya başladı.

Saatine baktı. Beş dakika dolmak üzereydi. Silahı divandan aldı. Kabzanın sadece bir bölümü dışarıda kalacak şekilde göbeğinin üstüne, kemerine yerleştirdi. Mavi üzerine beyaz desenli hırkasını geçirdi sırtına. Az sonra dışardaydı.

Turan'ın evinde bir şey bulunsa annesinin haberi mutlaka olurdu. Demek zulayı ele geçirememişlerdi. İki hafta önceydi. Turanlara son gittiği zaman. Evden ayrılırken, gel sana bir şey göstereceğim, demişti Turan. Onu banyoya götürmüştü. Alafranga tuvaletin kapağını kapatmıştı. Çık üzerine, demişti. Havalandırma deliğinin küçük penceresini açmıştı. Elini delikten sok, demişti. Sok sok. Tamam. Daha aşağıya. Orada küçük bir çivi değecek eline. Buldun mu? Bulmuştu Akın. O dokunduğun çiviye zulamı asıyorum. Eğer yakalanır falan, içeriye düşersem, onu oradan alırsınız. Oldu mu? Zulada neler sakladığını sormuştu Akın. Arkadaşı ciddi bir yüzle henüz bir şey saklamadığını söylemişti. Ama bundan sonra orada saklayacaktı. Birtakım anılarını yazıyordu. Deneme türü şeyler. Deneme denemesi. Roman yazmayı düşünüyordu. Bunun için birkaç küçük örnek, ya da başlangıç bölümü yazmıştı. İşte zulada onları saklayacaktı. Akın hem hayret etmiş, hem çok sevinmişti. Bir arkadaşının böyle bir girişiminin olduğunu öğrenmek hoşuna gitmişti. Ancak kafasındaki büyüklü küçüklü bin bir problemden, işlerin telaşından ötürü bu ifşaatın üzerinde duramamış, ne o zaman, ne sonra bir iki soru dahi soramamıştı. Şimdi eylem yerine giderken birdenbire meraklanmış, varlığını unuttuğu en değerli oyuncağını tekrar görmüş gibi garip bir sevinç ve ilgi doğmuştu içinde. Kim bilir neler yazmıştı Turan. Kendi kendine

belli belirsiz güldü. Onları oradan aldırmak lazım. Bu sefer zor çıkar içerden.

Hava biraz açmıştı. Caddeler, sokaklar kalabalık sayılırdı. Sabah belli noktalarda araçların durdurulduğunu, belediye otobüslerindekiler de dahil herkesin üstlerinin arandığını görmüştü. Bu yüzden en iyisi yürümekti. Tabii onun da kendine göre sakıncaları vardı. Göbeğinin üstündeki nesne batıyordu. Hamlamışım, dedi. Kalbi normalden hızlı atıyordu. Belki hızlı yürümesindendi ama, heyecan da vardı içinde. Son dönemde seyrek aralarla topu topu üç kere silah taşımıştı yalnızca. Bu dördüncüsüydü. Evet evet, çok hamlamışım, diye teyit etti ilk düşüncesini. Bir zamanlar 'dolu' gezmeye öylesine alışmışlardı ki, bazen üzerlerinde silah olduğunu unuturlardı. Çok sular akmıştı köprülerin altından. Artık silah taşıyan, kendini kellesini beline sokmuş, öyle dolaşıyor gibi hissediyordu. Bari meret pürüz çıkarmasa. Bir de o sorun vardı. Silahı süper otomatikti. Hangi durumda, ne zaman, nasıl ateş edeceğine alet kendi karar veriyordu. Bazen bir şarjörü sonuna kadar boşaltabiliyor, bazen tek bir atış dahi yapmıyor, bazen ilk atıştan sonra takılıp kalıyordu. Aslında çok severdi bu tabancasını. Adı bile vardı: Akif. Ne zarifti. Ne güzel işlerdi. Bir gün başka bir bölgeye iki günlüğüne ödünç vermişlerdi. İki hafta sonra gelmişti geri. Orası burası zedelenmişti. Orijinal şarjörü kaybolmuş, yerine başka bir şarjör takılmıştı. Üstelik getiren çocuk yüzsüz yüzsüz, hocam siz bununla sokağa çıkacağınıza, cebinize taş doldurup öyle çıkın, çok daha güvenli olur, diye bir de ukalalık etmişti.

Karşıdan bir askeri devriye geliyordu. Dikkat çekmesin diye üzerlerine üzerlerine yürüdü, aralarından geçti. Daha ilerde bir ekip otosu yanaşmıştı yolun sağına. Ne olur ne olmaz. Karşıya geçmek için bekleyen yayaların arasına karıştı.

İnsanların yüzleri gayet sakindi. Normaldakine göre biraz fazla devriye olmasa, rahatlıkla sıradan bir gün yaşanıyor denilebilirdi. Hiçbir insanın yüzünde yaşanan günün 30 Nisan, yarının da 1 Mayıs olduğuna ve önemli günler arifesinde bulunduklarına dair bir emare yoktu. Oysa Akın biraz ürkek, ama patlamaya hazır insanların gözlerine özgü o gizli kıvılcımları arıyordu bakışlarda. Gerçi biraz ümitsizdi ama, yine de yalnızca bazılarında da olsa bu kıvılcımı yakalamak coşku ve güç verecekti ruhuna ve ısrarla yüzleri ve gözleri inceliyordu.

Fakat yoktu... Ne kadar arasa da yoktu. Ne kendilerinden, ne başkalarından beklentisi olmayan insanlar uyuşuk uyuşuk yürüyorlar, çevrelerine durgun gözlerle bakıyorlardı.

Aylin de gelecek. Yeni bir heyecan dalgası geçti içinden. Aylin'in de eylemde bulunacak oluşu her aklına gelişinde bu dalga gelip çarpıyordu kalbine. Dün karşılaştım onunla Gülümsedik birbirimize. Birlikte oturduk, konuştuk. Dünü nasıl unutabilirsin?

Bir gün önceydi. Yine bu vakitler... Aylin'le karşılaşmıştı. Merhaba, nasılsın, demişti Akın'a. Gözlerinin içi gülüyordu. Çok güzeldi. Sağ ol, diye karşılık vermişti kendini toparlayarak; sen nasılsın.

'İyiyim. Nasıl gidiyor işler?'

'Fena değil. İyi, iyi gidiyor.'

Birden yüzünün kızardığını hissetmişti. Fark edilmesin diye çok acelesi varmış gibi aniden kesmişti hal hatır faslını. Recep'e dönmüş, biz önden yürüyelim demişti. İlerdeki küçük çocuk parkında toplanmışlardı; dört bölgeden birer kişi ve il gençlik komitesinden bir kişi. Ertesi gün şehirde aynı anda saat on yedi on beşte üç yerde gösteri yapılacağını, tek bir merkezi eylemin güvenlik nedeniyle uygun bulunmadığını bildirmişti gençlik komitesinden Ender hoca. Eylem yerleri zaten önceden saptanmıştı. Orada kısaca her bölgenin kaç güvenlikle nereleri tutacağını kararlaştırmışlardı. Beş dakika sürmüştü toplantı, sonra kalkıp dağılmışlardı.

Aylin de gelecek. Birazdan görebileceğim onu. Güvenlik alacak üstelik. Belki yine konuşuruz. Gülümseyecek bana. Gözlerime bakıp gülümseyecek yine. Sıradan biri olmadığımı gördü sonunda. Anlamıştır artık. Şu işi bir atlatabilsek, bir şey olmasa bari. O da güvenlik alacak... Şu iş bir bitse...

Yolun sonuna yaklaşmıştı. Kahvenin sokağına aşağıdan girmeyi daha güvenli gördü. Burada sokakların hepsi birbirine benzerdi. Dört beş katlı, boyaları solmuş dökülmüş, bakımsız eski binalarda sayısız imalathane çalışırdı. Bin bir türlü şey üretilirdi bu atölyelerde. Konfeksiyon, plastik işleri, ayakkabı, deri işleri, ev eşyaları, vs. Akşamın yaklaştığı şu saatlerde çok kalabalık olurdu etraf. Küçük küçük dükkânlar, imalathaneler arı kovanı gibi işlerdi. Birbirine paralel sokakları bu keşmekeş içinde karıştırmak işten bile değildi. Ama Akın iyi bilirdi buraları.

Kahveye altı yedi basamak aşağı inilerek giriliyordu. Büyük bir kahve sayılmazdı. İçerde şüphelenecek birine rastlamadı. Üç masa boştu, gitti birine oturdu. On dakika erken gelmişti. Canı sıkıldı. Hemen bir çay söyledi. Çay içen bir insan boş boş oturan birinden daha meşgul, daha sakin görünür, daha az dikkat çekerdi. İkide bir de esniyordu. Ilık bir sızı vardı kalbinin üzerinde. Etrafına sezdirmemeye çalışarak derin derin nefes alıp göğsündeki sıkıntıyı hafifletmeye çalıştı. Çaycı imdadına erken yetişti bereket.

Şu iş bir bitse. Yüzdük yüzdük kuyruğuna geldik. Bari burada takılıp kalmasak. Şu işi bir atlatsak gerisi kolay olur... Düzlüğe çıkarız. Ne kolay olur peki? Beklediğin nedir? Herkesin beklediği şey. Bundan sonra daha derli toplu çalışırız. Ha bire ispat etmeye çalışmayız kendimizi. Kadroları daha az tehlikeye atarız. Yukardakiler de görürler gerçeği. Bu işin böyle gitmeyeceğini anlarlar. Şu işi bir atlatsak. Yarın önemli kadrolar okullara gitmesin diyor yoldaşlar. Demek bu son işimiz. Bir dönüm noktası. Gerçek bir dönüm noktası. Şu işi bir atlatsak... Örgüt ağır darbe yedi. Kimse inkâr etmiyor artık. Biraz kendimizi toparlamanın, daha temkinli hareket etmenin vakti geldi diyeceklerdir artık. Mutlaka değişecektir bir şeyler.

"Usta, bir çay daha verir misin."

Her tarafta devriye var. Başlar başlamaz tepemize binerler. Çatışma çıkacağı kesin. Daha tenha bir caddede yapabilirdik. Akif tutukluk yapmasa bari. Düşünme bunları. Rahat ol şimdi... Eskisi gibi. Eskisinden ne farkı var? Hiç. Takma bunları kafana. On beş yirmi dakika içinde her şey belli olacak. Belli olunca sonucu görürsün.

Biri gülerek indi merdivenleri. On sekiz on dokuz yaşlarında gösteren çocuksu bir hali vardı. Aslında daha büyük olmasına karşın görünüşüyle de, neşesi, istekliliğiyle de lisede dersten kaçıp kahveye bilardo oynamaya gelen bir öğrenciyi andırıyordu. Zeytinburnu bölgesinin en iyi adamlarındandı. Akın çok severdi onu. İsmi Sinan'dı. Arkasından Vahit girmişti kahveye.

"Merhaba. Recep yok mu?"

"Daha gelmedi. Vakit de kalmadı. O görünür görünmez kalkalım." Sinan bir sandalye çekip oturdu.

"Bir çay içelim bari. Ağzımız kurudu."

Akın itiraz etti.

"Çay içmeye niyetliyseniz erken gelecektiniz. Recep görünür görünmez kalkalım.

"Kitlenin içinde sen mi olacaksın, Vahit mi?"

Vahit de Akın'ın karşısına oturdu.

"Ben" diye cevap verdi ilgisiz bir yüzle.

Sinan cıvıl cıvıl bir yüzle başını salladı.

"Bizi bir ordu gelse durduramaz."

"Öyle olacak zaten" dedi Vahit.

"Bakmayalım kimsenin gözyaşına. Sıkıysa gelsinler üstümüze." Akın'ın dizine vurdu Sinan. "Önde sen, ben, Recep. Sıkıysa yanaşsınlar." Vahit'e döndü. "Hoca, yine de sıkışırsak, aman takviyeye gel. Tamam mı."

Vahit kafasını sallamakla yetindi. Recep'in bacakları pencereden görünmüştü.

"Şu içeri girmesin" diye aceleyle kalktı Akın.

"Hadi kalkalım."

Vahit'le Sinan çay içemediklerine homurdanırlarken ocağa gitti, çayların parasını ödeyip grubun arkasından sokağa çıktı Akın. Şimdi heyecanı yatışmıştı. Üç silahlı arkadaşının yanında güven içinde hissediyordu kendini. Sinan'ın dediği doğruydu. Birlikte olduktan sonra karada ölüm yoktu onlara. Recep'e sonuna kadar güvenirdi. Sinan'a da öyle. En ufak bir tehlikede kitlenin içindeki iki güvenlik de yardıma gelecekti.

Kısa bir yokuş çıkıp caddeye ulaştılar. Ayrıldılar birbirlerinden. Çevre kalabalıktı. Akın etrafta şimdiden birçok tanıdık yüz görmüştü. Eski yasadışı gösterileri anımsadı. Yolun iki tarafı bir işaret üzerine birdenbire kesilirdi. Yerlere talaş serpilir, üstüne benzin dökülür, caddenin kesilen yerlerinde adam boyu alevler yükselirdi. Sağda solda dolaşan, orada burada bekleyen yüzlerce kişi bir anda sloganlar atarak asfaltı doldururdu. Ancak şimdi coşup kendini kaptıracak hali yoktu. Sema'yı gördü. Bir arkadaşıyla kaldırımda yürüyordu. Akın da geçti karşı tarafa. Yanlarına yaklaştı.

"Beni gözden kaybetme. Bitince makineyi sana vereceğim."

"Tamam. Ne taraftasın?"

"Ön tarafta."

Evet, bu iş de halledilmişti. Şimdi yapılacak şey beklemekti. Gö-

zünü dört açıp beklemek. Etrafı iyi kolaçan etmek. Tamam. Ender de gelmişti. Eylemi o başlatacaktı.

Gözcüler iyi baksa etrafa. Faka basmasak. Çevre sakin görünüyor ama, hiç belli olmaz.

Aylin'i gördü bu sırada. Karşı sokaktan çıkmış, eylemin başlaması gereken yere doğru ilerliyordu. Yüzünde her zamanki mütebessim ifade; ne kadar masum bir hali vardı. Kalabalığın içinde gözden kaybedinceye dek takip etti gözleriyle. O Akın'ı görmemişti.

Bir çatışma çıkmasa. Kimsenin burnu kanamasa. Şu işi bir atlatsak. Bir atlatsak...

Caddeye sol taraftan açılan yokuş yukarı sokaklar iki yüz metre kadar ilerde çok daha işlek bir ana caddeye açılıyordu. Eskiden büyük yasadışı gösteriler genellikle orada yapılırdı. Fakat şimdi çok sayıda devriye dolaşıyordu bu yolda.

Sesleri duyarlarsa beş dakika gelirler. İşimiz yaver gitse.

Arkadan gelen tok bir erkek sesi beklenen hareketi başlattı. Akın tüm dikkatini caddenin ilerisine yoğunlaştırdı. Az önce caddede dolaşan sıradan zararsız insanlar bir iki saniye içinde her türlü saldırıya açık azılı 'anarşistler' haline gelmişlerdi. Sloganlar şimdi hep bir ağızdan atılıyordu. Fakat cadde beklendiği gibi hiç de inlemiyordu. Geriye baktı. Otuz kırk adım arkada, kalabalığın ortasında, yolda dağınık bir şekilde yürüyen bir avuç genci gördü. Üç dört kişi çevreye bildiri dağıtıyordu.

Şuna bak. Topumuz yüz kişi bile etmeyiz.

Halk da anlayamamıştı bunun ne türde bir eylem olduğunu. Bir kısmı merak, bir kısmı şaşkınlıkla, telaşlı adımlarla ilerleyen bu küçük grubu seyrediyor, çoğu kişiyse, yine de tehlikeli olabileceği düşüncesiyle ufak ufak uzaklaşıyordu. Gösteriye katılanların şaşkınlığı daha büyüktü. Adımları yavaşlamıştı. Sağa sola bakarak sarsak adımlarla yürüyor, seslerinin daha gür çıkması için vargüçleriyle bağırıyorlardı. Başlangıçta sloganları haykırırken yumruklarıyla havayı dövüyorlardı. Sonra yumrukları da düştü aşağıya, sesleri çıkmaz oldu. Fiyaskoydu bu. Tam bir fiyasko.

Rezalet rezalet... Ender, bitir artık şu işi. Kısaca bir iki laf et, dağıt artık şu kitleyi.

Ender'in eylemi bitireceği yoktu. Ön güvenlikçiler kendilerine siper olabilecek park etmiş arabalardan ve köşe başlarından uzaklaş-

madan, yan sokaklara dikkat etmeyi de ihmal etmeden, 'kitlenin' bir hayli önünde ilerliyorlardı. Yürüyüş artık oldukça tenhalaşmış caddede devam ediyordu. Sonunda Ender bir kamyonetin üzerine çıkabildi ve alışılageldik ajitasyonuna başladı. O da il gençlik sorumlularındandı. Çok çalışkan ve gözü pek biriydi. Tüm İstanbul'da ne yapılır ne edilirse ondan sorulur, görülen aksaklıkların suçu da en fazla ona yüklenirdi. Gençlik önderlerinin ortak yazgısıydı aslında bu. Parti adına yapılan ne varsa onlar örgütlerlerdi ve sonunda kutlamaları Partiye gönderirler, suçlamaları kendilerine ayırırlardı. Fakat Akın'a göre, başta Ender olmak üzere hak ediyorlardı bunu. Basmakalıp önderlik sisteminin volan kayışlarını oluşturuyorlardı onlar.

Yeter artık. Kısa kes, bitir şu işi.

Yetmiş seksen kişilik 'kitle' ortada açıkta dikiliyor, mitinge katılanlar endişeli gözlerle sağa sola bakıyor, kimse konuşmayı dinlemiyordu. Halktan biraz cesaretli olanlar uzak köşe başlarına birikmiş, merakla olacakları bekliyordu.

"Arkadaşlar, şimdi andımızı içip dağılıyoruz" diye bağırdı Ender. Anda başlamamışlardı ki caddenin derinliğinde bir silah patladı. Ardından otomatiklerin peş peşe gürleyen güçlü sesleri hiçbir şeyi duyulmaz hale getirdi. Birkaç cılız patlama karşılık verdi. Kitlede panik başlamıştı bile :

"Arkadaşlar, sakin olun. Dağılmayın."

"Köşelere saklanın, siper alın. Dağılmayalım arakdaşlar."

Baktı Akın; Recep köşelere, arabaların arkasına saklanmaya çalışanlara slogan attırmaya uğraşıyordu. Silahlar bu sefer daha yakında patladı. G3'lerin sesiydi bunlar. Karşılık verenlerin sesi daha da yakından geliyordu. Sinan silahını çıkardı.

"Durun siz, ben bir bakayım" diyerek fırladı birden, caddenin derinliğine doğru koşmaya başladı. Akın ileriye baktı; yetmiş seksen metre kadar uzakta sindiği köşeden karşıdaki bir noktaya nişan alan bir Teknikliyi görebildi yalnızca. Köşelere saklananların çoğu aşağı sokaklara doğru kaçıyordu. Sekiz on kişinin beklediği bir köşeye koştu. Recep'le Ender de oradaydı.

"Arkadaşlar, dağılmayalım" diye bağırıp duruyordu Ender.

Recep çevreye baktı,

"Dağılalım" dedi Ender'e.

"Bir ant bile içemedik."

"Ne andı. Şuraya bak, kaç kişi kaldı ortada."

Ender bir an bozuk bir yüzle düşündü.

"Peki öyleyse" dedi Recep'e. "Arkadaşlar, dağılıyoruz" diye bağırdı.

Köşe başlarında kalan son yirmi otuz kişi de aşağıya doğru koşmaya başladı. Bir anda Recep'i de, Ender'i de kaybetti. Bir ilerdeki köşeye yaklaştı, orada durdu. Terk edilmiş, bomboş cadde az ileride sağa doğru kıvrılıyor, çevrede hiç kimse görünmüyordu. Silah sesleri susmuştu.

Gitsem bir baksam mı? Ya oradakiler de kaçmışlarsa. Ya adamların kucağına düşersem? Ayrılamıyordu köşeden. Kaçmışlardır mutlaka. Baksana sustu silahlar.. Hem niye gideceksin oraya? Senin görevin kitleyi korumak. Kitle dağılınca iş biter.

Aşağı doğru sokağın derinliğine baktı. Orada da in cin top atıyordu. Ötede caddenin kıvrıldığı yerde Vahit'i gördü bir an. Ona doğru koştu. Niyeti bir şeyler öğrenebilmekti. Vahit kaşla göz arasında aşağı sapan bir sonraki sokaktan kıvrılmış, gözden kaybolmuştu. Var gücüyle o köşeye kadar devam etti. Yüz metre kadar uzakta, caddenin ortasında bir ekip otosu duruyordu. Arabanın yanında birkaç asker ve sivil gördü. Köşeye ulaştı ve aşağıya bıraktı kendini. Vahit elli metre kadar önündeydi. Bağırdı :

"Vahit ne oldu? Ne oldu hoca?"

Vahit bir an arkaya baktı.

"Dağılıyoruz" diye bağırdı koşmaya devam ederken. Onun gittiği yeri beğenmedi. Önce sola saptı, sonra sağa, sonra tekrar sola. Yeterince uzaklaşmıştı. Koşmayı bıraktı. Zaten içi dışına çıkacak gibi olmuştu. Etrafta sokakların her zamanki normal kalabalığı vardı şimdi. Yani Kadırga'ya inen dik ara sokaklarda olabileceği kadar, tek tük insanlar. Arkasında yaklaşan bir ayak sesi duydu. Döndü, baktı. Sema'ydı gelen. Hayret, nasıl bulmuştu onu? Yoksa hep peşinde miydi? Duygusallığı kabardı. Sevgisi bir anda yüreğini doldurdu ve taştı. Her şeyi göze alıp böyle bir eyleme katılan bu insanlar ve hele böyle bir kız için neler yapmazdı ki o an.

Yol düzleşmişti. Küçük bir mahalle kahvesinin önünden geçti. Kahvenin kapısında üç genç dikiliyordu.

"Ah yavrum, çok mu yoruldun?"

"Gel otur şuraya, birlikte dinlenelim."

İçinden ağlamak geldi Akın'ın. O zamana dek hiç kontrolünü kaybetmemişti, fakat o an birden tutamadı. Silahını çekti. Ne söylemişti, farkında değildi. Gençlerden içeriye kaçamayanının kafasına silahla vurdu vurdu vurdu... Sema'nın yakarışlarıyla kendine gelebildi ancak.

"Lütfen lütfen, değmez bunlar için hocam. Değmez hocam, boş ver." Kahvenin önüne çıkarılmış masalardan birini bir tekmede devirdi Akın. Çay bardakları şangırtıyla etrafa saçıldı. İçinden bağırmak, çağırmak, küfretmek, her şeye, herkese lanetler yağdırmak geliyordu. Hiç ses çıkmıyordu ağzından. Sema'nın elinden kurtardı kolunu. Koşar adım devam etti yoluna. Tabancayı yerine soktu. Sonra çıkardı, hiçbir şey demeden arkasından yetişen Sema'ya verdi. Hırstan, üzüntüden, öfkeden, bulantıdan diyecek laf bulamıyordu. Neden sonra toparladı kendini.

"Sen sağa sap" dedi.

Sema hiçbir şey demeden sağa saptı. Akın arkasından bağırdı.

"Sağ ol."

Kız döndü, bir şey değil, gibisine bir hareketle cevap verdi.

Kafası karışıktı. Kendine lanet okuyordu.

Yazıklar olsun be. Yazıklar olsun. Sinan gitti baktı işte. Sen niye gitmedin. Korktun değil mi? Korkak! Aylin oradaydı. Yanında olacaktın. Bilecektin neler olduğunu. Ya vurulduysa? Aptal. Hiçbir şey bilmiyorsun şimdi. Yanında olacaktın onun. En zor anında yanında olacaktın. Niye gitmedin, niye? Ölen, yaralanan oldu mu acaba? Ah aptal kafa. Neyi bekledim sanki. Kitleymiş! Başlarım ben öyle kitleye. Yüz kişi bile yoktuk. Dört bölgeden yüz kişi. Kadroların bile hepsi yoktu. Geldik ama yetişemedik diyecek bir kısmı. Vakit geçirmek için biraz uzaklaşmıştık, yürüyüş başlayınca koştuk. O sırada silahlar patladı, yanaşamadık, diyecek bazıları. Lanet olsun. Lanet olsun...

Dolmuşların geçtiği caddeye ulaşmıştı. Boş bir dolmuş ağır ağır yaklaşıyordu. Kurtulduğuna sevinemiyordu. Ertesi günü iple çekecekti. Az önce neler olup bittiğini öğrenebilmesi için önünde uzun saatler vardı.

XIII./

Bütün hızıyla yağan yağmur küçük toprak bahçede minik bir gölcük meydana getirmişti. Beyaz badanalı ıslak bahçe duvarı sokağı görmesini engelliyordu. Duvarın üstünden arada sırada geçen şemsiyelerin tepesini görebiliyordu. Bahçenin sol yanında bir sundurma, sağ yanında evin asıl kısmı bulunuyordu. İki ağaç, iki de fidan vardı bahçede. Pencereye yakın olan elma ağacı gökyüzünü kapatıyordu. Yanındaki sundurmanın altındaki bir yığın ıvır zıvır insanın içini karartıyordu. Üst üste yığılı meyve sandıkları, paslanmış bir pulluk, beller, kürekler, ne işe yarayacağı meçhul demir parçaları, dökük ev eşyaları, bir köşede odunlar... Onlardan arta kalan bir aralıkta evin köpeği Tarkan kıvrılmış uyuyordu.

Akşama çok vakit olduğu halde ortalık öyle karanlıktı ki içerde ışık yakmadan kitap okuyamıyordu. Yağmuru sevdiğini zannederdi ama içindeki kasveti artırdıkça artırıyordu şimdi. Masanın üstündeki kitabı aldı eline, kaldığı sayfayı bulamadan kapattı, yerine koydu. Canı kitap okumak da istemiyordu. Yedi günde üç roman bitirmişti, bu dördüncüydü. İçindeki sıkıntı arttıkça okuma hızı yavaşlıyordu. Sabahtan bu yana ancak otuz sayfa okuyabilmişti. Kafasını okuduğu şeye veremiyordu. Kitapta anlatılan konuyla ilgili çağrışımlar, düşler doğacağı yerde, ilgisiz başka bin türlü düşünce, vesvese doluyordu kafasına ve elinde açık kitap; dalıp gidiyordu.

Metin'in babasının evinde kalıyordu. Küçük bir Trakya kasabasında bahçeli ufak bir evde. 1 Mayıs'tan sonraki kaçak günlerinden birinde yolda tesadüfen Metin'i görmüştü. Durumunu kısaca anlatıp kalabileceği bir yer bilip bilmediğini sormuştu ümitsizce. Bizim eve gel, demişti Metin. Sınavlara iyi hazırlanabilmek için on beş günlüğüne memleketine gidiyordu. Hiç tanımadığı bir ailenin yanında misafir kalma düşüncesinin sıkılgan ruhundaki ürkütücü etkisine rağmen başka çaresi olmadığı için hemen kabul etmişti öneriyi. Onu ailesine okul arkadaşı olarak tanıştırmıştı Metin. Birlikte ders çalışmak amacıyla gelmişlerdi.

Bereket aileyle fazla içli dışlı değildi ve bereket eve sonradan eklenen, bahçedeki bu küçük evcik vardı burada. O sayede sürekli göz önünde olmaktan kurtuluyordu. Metin'in annesi ve büyükannesi konuşkan insanlar sayılmazlardı. Bu iyi bir şeydi hiç değilse. İki erkek, bir de kız kardeşi vardı ki onlar da askıntı olacak çocuklar değillerdi. Yalnızca ortaokula giden ufaklığın ona çevreyi gezdirme tekliflerine oyalayıcı cevaplar vermesi gerekiyordu zaman zaman; bir de ilkokula giden kardeşin matematik ödevlerine yardım etmesi. Bu işi başına, ne kadar sessiz olsa da uyanık bir kadın olan Metin'in annesi sarmıştı. Arkadaşı çocuğu tersledikçe, bak Akın abin sana yardım eder, diye veledi üstüne sürüp duruyordu. En felaket anlarıysa akşam yemekleri ve sonrasında yaşıyordu. Metin'in babası Selim ağa – hem büyük bir meyve bahçesi vardı, hem toptancı tüccarlık yapıyordu - eve dönünce Akın'ı esir alıyor, anlattıkça anlatıyordu. Onun, çevrede ne denli sözü tutulur ve mesleğinde ne denli iş bilir bir adam olduğunu kanıtlar saçmasapan hikâyelerini renkten renge girerek dinliyor, bir yandan kafa sallayıp, bir yandan böyle çenesi düşüklerin neden dinleyici olarak hep kendisini seçtiğine lanetler okuyor, oturup keyfine bakan, dersine çalışan Metin'den yardım bulamayınca, ya dersi bahane ederek ya da hasta bir televizyon izleyicisi rolü oynayarak kurtulmaya çalışıyordu. Oturmak sıkmıştı onu. Kalktı, ışığı söndürdü, küçücük odada volta atmaya başladı. Eskiden böyle yalnız, yapacak işi olmadığı zamanlar Aylin'i düşünürdü. Hülyalara dalar, hayalleri içini okşar, mutluluk duman gibi sarardı başını. Kaçak duruma düştü düşeli Aylin'i de düşünemiyordu. Görüntüsü gözünün önüne her gelişinde içinden bir şey çekiliyor, tasa çöküyordu üstüne. Çünkü artık bir kaçaktı o. Geleceği belirsiz biriydi. Aylin'i bir daha görebileceği şüpheliydi. Geçmişte de hiçbir birliktelikleri olmamıştı ama, hiç olmazsa ilerdeki birlikteliklerı üzerine hayal kurma hakkına sahipti. Ona ruh veren, heyecan veren düşler, gerçekleşmesi olasılığı bulunan düşlerdi. Şimdi bu olasılık kalmamıştı. Düş kurma hakkı yoktu. Beklentilerle dolu bir dönem kapanmıştı onun için. İçi eziliyordu.

Dün eve bir mektup atmıştı. Mektup annesiyle babasını bir ölçüde rahatlatacaktı. Yapılması gereken sıkıcı işlerden hiç olmazsa birisini yapmış olması düşüncesiyle rahatlamak istedi. Olmadı. Turan'ın yazdıklarını okuyabilirdi. Bu, sıkıntısını biraz olsun alırdı.

Zulayı buraya gelmeden önce Cevat'a aldırmıştı. Kâğıtlar şimdi bozuk bir radyonun içindeydi. Radyo da sundurmanın dibinde Metin'in işe yaramaz eski kitaplarının bulunduğu bir sandıkta. Geldikleri ilk gün Metin saklamıştı oraya. Evin kalabalığından hayhuyundan kendini hâlâ emniyette hissetmediğinden olacak, bir daha çıkarttıramamıştı onları. Ancak gün geçtikçe içindeki merak artıyordu. Neler yazıyordu? Turan ne gibi anılarını kaleme dökmüştü? Nasıl değerlendirmeler yapmıştı? Kendinin de bahsi geçiyor muydu bu anılarda? Muhakkak geçiyordu. Nasıl geçiyordu acaba? Roman denemeleri iyi miydi? Birbirine bağlı sorular içini kemiriyordu.

Edebiyat, sinema ve genel olarak sanat konusunda çok tartışırlardı Turan'la. İkisi de çoğu arkadaşları gibi beğenmeme bunalımı yaşayan insanlardı. Belki de en az beğenebilen iki insan. Çağdaş romanlar, yeni filmler ve müzik denemeleri arasında beğenebildikleri azdı. Toplumsal içerik, siyasi bir mesaj taşımayan, kendilerini anlatmayan bir şiir, bir hikâye, ya da roman, bir resim ya da film onlara çok yavan ve katlanılmaz geliyordu. Toplumsal içerik taşıma iddiasında olanlar da, ya öyle basit, öyle çarpıtılmış ya da öyle özenti, popülist geliyordu ki; öyle yavan ve öyle slogansı ya da öyle coşkusuz ve sevgisiz bir anlatımla karşılaşıyorlardı ki, isyan etmemek ellerinden gelmiyordu. 'Devrimci sanat' zaten hiç çekilmiyordu. Neydi işin esası? Kendilerinde mi bir bozukluk mevcuttu, yoksa onlar normaldi de, ortada gerçek bir seviyesizlik mi vardı? Tartışmaları sonucunda bazen birini, bazen öbürünü, çoğu zaman ikisini birden kabulleniyorlardı. Eski anlayışların değiştiği şeklindeki tüm özeleştirilere karşın sanatın kendi çevrelerinde hâlâ küçümsendiğinden yakınıyorlardı. Sanatı falan bırakın; yaptıklarında, yazdıklarında, konuştuklarında, düşündüklerinde dehşet bir acelecilik, korkunç bir özensizlik vardı. Kültürel seviyenin genel düşüklüğünden yakınıyorlardı. Düşünen insanın üzerindeki çok yönlü baskıdan yakınıyorlardı. Devrimci insanın yeteneklerini körelten çalışma anlayışından yakınıyorlardı, yakınmalarla bitiyordu tartışmaları.

Şu anda gelmiş olduğu aşamada daha şekillenmiş düşüncelere ulaşmıştı. Az beğenir olmaları normaldi. Katı bir düşünce sistemiyle zorlu bir mücadelenin içinde olan insanlar kendilerinden değişik insanları, kendilerininkinden farklı yaşayış biçimlerini, farklı yaklaşım şekillerini benimseyip sevemezlerdi. Beğenememe sıkıntıları yalnızca

sanat alanıyla sınırlı değildi. Dışlarındaki insanları, dışlarındaki değer yargılarını, genel olarak toplumu benimseyip beğenemiyorlardı. İnandıkları çizgi doğadaki ve toplumdaki her olayı her durumu, her gelişmeyi basit ve kabaca da olsa açık bırakmayacak şekilde yorumluyordu. Kendilerine bilgi edinme, yeniden değerlendirme, gözlemleme, duyumsama, esinlenme sorumluluğu düşmüyordu. Kendi dışa kapalı dünyalarında gönül rahatlığı içinde yaşayıp gidiyorlardı. Belli bir grup yapısı içinde olmayan aydınlar için de durum farklı sayılmazdı. Çoğunun düşünce yapısı kendilerini aratacak ölçüde önyargılı ve katıydı. Üstelik onlarda toplumu, toplumsal hareketi ve insanı yorumlamak için mutlak gerekli olan ruh ve heyecanı göremiyordu. Bu, toplumsal hareketin bizzat içinde olmakla, ya da dışında bakıp onu içten hissetmekle ulaşılabilecek bir mertebeydi. Tek başına aydınlara özgü benmerkezciliğe düşmeden kazanılabilecek bir üstünlüktü. Ne yandan baksa durum pek parlak görünmüyordu sonuçta. Devrimcilerle entelektüeller arasındaki bu sağırlar diyaloğunun sonu nereye varacaktı? Acaba başkalarını kendi kalıplarına sokamıyorlarsa, o kalıpları değiştirmek mi gerekiyordu?

Metin evde yoktu. Merakını yenemeyip kâğıtları almaya karar verse, gidip kendisinin alması gerekiyordu. Dikkat çekebilirdi. Görülürse sundurmanın altında ne aradığı merak edilebilirdi. Öte yandan onları çıkarıp hemen okuma isteğinin de önüne geçemiyordu. Zaten şimdiye dek niye yapmamıştı ki bunu? Hücre gibi bir odada günlerdir sıkılıp patlayıp, dolanıp duruyordu. Oysa Turan sundurmanın altındaydı. Dışarıya çıkıp onunla konuşmak zahmetine bile katlanmıyordu. Beklemek olacak şey değildi.

Aklına Turan'ın ünlü karikatürü geldi. Dernekte karikatür kolu kurulmuştu bir zamanlar. Adamın resminin de, esprilerinin de iyi olduğu bilinirdi. Ondan bir karikatür çizmesi istenmişti. Çocukcağız bir hafta düşünmüş taşınmış sonunda iki kareli bir karikatür teslim etmişti. Konu gençliğin kafasının fotoroman okuma gibi boş alışkanlıklarla oyalanması olgusuydu. Birinci karede bir genç kız gazete büfesi önünde bir cep fotoroman alıyor, cebine koyuyordu. İkinci karede kızın on misli büyüklüğünde Sam Amca kılıklı biri onu yakalayıp yerden alıyor, zalim ve kurnazca sırıtarak ceketinin cebine atıyordu. Eseri yüzünden zavallıyla aylarca dalga geçilmişti. Romanı da karikatürüne

benzemeseydi bari. İçin için güldü. Kararını vermişti. Metin'i beklemeden alacaktı radyoyu. Gören olursa 'canım sıkıldı, Metin'in eski Teksas, Tommiks'lerini okuyayım dedim' diyecekti.

Az sonra tekrar odadaydı. Onu gören olmamıştı. Kırık bir saç tokasıyla radyonun vidalarını söktü. İki tane gazete çıktı ortaya, bir de katlanmış bir tomar saman kağıdı. Gazeteler nisanın ilk iki haftasınındı, onları daha iyi bir yere saklamak ya da yok etmek gerekiyordu. Kâğıtları karıştırdı. Deneme 1 ve Deneme 2 başlığı altında tükenmez kalemle yazılmış, numaralanmış iki grup kâğıttı bunlar. Merak ve heyecanla okumaya başladı.

DENEME/1

Bahar kokuları sarmıştı her yanı. Hafif bir rüzgâr doğanın şenlenişini fazlasıyla hissedilir hale getiriyordu. Ağaçlar bembeyaz çiçeklerle donanmıştı. Kuşlar çıldırmışçasına ötüşüyordu. Ilık, güneşli hava insanın kanını kaynatıyordu.

Parke taşlı yolu bıraktı, dar dik yokuşa vurdu. Yaya yolu bahçeli gecekondu evlerinin arasından tepeye tırmanıyordu. Çıktıkça evler azalıyordu. Yukarıda yemyeşil çimenlerle kaplı bir düzlük vardı. Yeşiller arasında rengârenk çiçekler uzaktan çok hoş görünüyordu.

'Gecekondu Evleri ve Bahar.' Ressam olsa bu isimde bir tablo yapardı. Kendi gazetelerinde bastırırdı. Ama renkli resim çıkmıyordu. Sanat sayfaları da yoktu. Sanatçıları yetişince ilerde olacaktı kuşkusuz.

Duvarlardaki, tepeye doğru sıklaşan sloganları okuya okuya ilerliyordu. Okudukça neşesi artıyordu. Yazıların çoğu kendi yazılarıydı. Toprak düzeltilerek taşlar döşenmek suretiyle yapılmış basamakları çıkmaya başladığında kesildiğini hissetti. Eskiden böyle olmazdı. Altı kat merdiven çıkar, bir hoh demezdi. Bürokratlaşıyordu galiba. Yaşı henüz yirmi altı iken ihtiyarladığı söylenemezdi ya.

Merdiven geniş, toprak bir yola açılıyordu. O, sloganları okumaya devam ediyordu. Fırça ile yazılmış büyük yazıların altında ancak yakından bakıldığında görülebilecek büyüklükte tebeşirle ya da kiremit parçalarıyla yazılmış küçük küçük başka yazılar vardı. Bunlar semtin ufaklıklarının eserleriydi. Burada beş altı yaşlarındaki çocuklar oyunlarda birbirlerini slogan atarak kovalarlardı. On yaşındakiler sevmediklerini revizyonist diye suçlarlardı. Buralar onların kalesiydi. Kök salmışlardı

taşına toprağına.

Yola çıkınca sola döndü. Sağ yanda tek tük evler vardı, sol yanda evler sıktı. İki yüz metre kadar ilerde sağda, yukardaki ikinci tepeye doğru sık yerleşimle inşa edilmiş çok sayıda briket ev göze çarpıyordu. Bazıları beyazlı, kırmızılı, mavili badana edilmiş, bazısı hâlâ inşaat halindeki yapılar bir site oluşturuyordu.

Sağdaki soldaki boş alanlarda bir sürü çocuk oynuyordu. Yoksul giysili çocuklar... Hele kızların elbiselerine bakanlar kendilerini bir Doğu Anadolu köyünde sanabilirlerdi. Çelik çomak oynayan bir grubun yanından geçerken iki çocuk, arkasından bağırdı :

"Kadir yoldaş, Kadir yoldaş."

Eliyle selam verdi çocuklara. Sesleniş çok hoşuna gitmişti. Aşırı güleç görünmemeye çalışarak,

"Selam" diye karşılık verdi. "Nasılsınız?"

"Sağ ol" diye bağırdı çocuklar. Biri hemen oyuna döndü. Öbürü bir süre arkasından bakmayı sürdürdü.

Kadir orta boylu oldukça yapılı biriydi. Düzgün yüz hatlarıyla yakışıklı sayılırdı. Teni oldukça açıktı, fakat kaşları, bıyığı, saçı koyu siyah olduğundan esmer kategorisinde değerlendirilirdi. Tıraşlı yüzü, düzgün temiz giysileriyle efendi bir görünümü vardı.

Yeni yapılmış briket evlerin arasına sapıp, insanların çamurlu toprakta yürüye yürüye oluşturduğu patikayı izleyerek yukarıya doğru ilerledi. Çamaşır yıkayan bir grup beyaz yazmalı kadının sevecen bakışlarına gülümseyerek karşılık verdi. Ötede, tuğladan yapılmış ve henüz bitmemiş bir evin önünde birikmiş küçük gruba yaklaştı.

Biri yere çömelmiş, sigara içiyordu. Diğerleri ayakta konuşuyorlardı. Biri hariç hayli küçük yaşta görünüyorlardı. Ancak yüzlerindeki sert, ciddi, görmüş geçirmiş ifade gerçek yaşlarını yine de gizliyor olabilirdi. Kadir'i görmüşlerdi.

"Selam" dedi Kadir.

"Merhaba. Hoş geldin."

Sigara içen ayağa kalktı, gülümseyerek en önde yaklaştı ve kuvvetle elini sıktı. Ardından orta yaşlı görüneni sıktı Kadir'in elini. Şişman denilebilecek kadar tıknaz, kısa boylu biriydi. Yaşı otuz beşe yakın olmalıydı. Siyah bıyıkları ilk bakışta dikkat çekecek ölçüde kalındı.

"Nasıl durumlar ha? Kaya gibi görünüyorsunuz. Herkes geldi mi?"

On sekiz on dokuz yaşlarında çelimsiz bir genç cevap verdi. Bu, elini ilk sıkandı.

"Birkaç kişi gelmedi. Haşim usta da gelmedi."

"O niye?"

"Demin haber gönderdik. Siz başlayın ben gelirim, demiş. Bir de malum, şu anda vardiyada olanlar gelmedi."

"Onlar kaç kişi?"

"On iki on üç kişi."

"Gelmeyenler kimler?"

Muhteşem bıyıklı cevap verdi.

"Hüsamettin gelmedi. Hastaymış. Faruk'un niye gelmediğini bilmiyorum."

"İyi, peki. Gözcü koydunuz mu? Ben gelirken kimseyi görmedim."

"Kadir abi, onları öyle yerlere yerleştirdim ki; bak sen bile farkedememişsin" dedi, deminden beri güleç güleç konuşulanları izleyen uzun boylu, uzun parkalı genç.

"Tamam öyleyse girelim."

Hep birlikte girdiler. Kadir başıyla selam verdi. Kırk elli kişilik bir topluluk vardı burada. Birkaç kişi ayağa kalkarak Kadir'in elini sıktı. Sesler yavaş yavaş azaldı, sessizlik kapladı içeriyi. Çelimsiz genç hemen kapının dibine, toprağın üzerine bağdaş kurup oturmuştu. Kadir'e köşedeki meyve sandığını göstermişlerdi. Muhteşem bıyıklı yanındaydı.

Oldukça büyük bir odadaydılar. Döşeme henüz yapılmamıştı. Zemin çamurlu tümsekli koyu renkli topraktı. Pencereler gelişigüzel tahta çakılarak kapatılmıştı. Işık ancak kapıdan ve pencere boşluklarındaki aralıklardan girebiliyordu; içersi o yüzden loştu. Toplantıya katılanlar kenarlara tek sıra dizilmiş, yerlere serdikleri gazete kâğıtlarının üzerlerine oturmuşlardı.

Kadir konuşmaya başladı. Sesler tamamen kesildi. Herkes cankulağıyla dinlemeye koyuldu.

Toplantı 1 Mayıs'la ilgiliydi. Sadece hareketin bölgedeki ileri unsurları çağrılmıştı. Bu bölge örgütün en güvendiği ve en güçlü olduğu işçi semtiydi. Mücadeleleriyle ve direnişleriyle ün yapmış bazı büyük fabrikaların işçileri genellikle bu semtte otururlardı. Elbette 1 Mayıs faaliyetinin de odak noktasını oluşturacaktı.

Kadir önce 1 Mayıs'ın genel anlam ve öneminden söz etti. Sonra bu-

günkü 1 Mayıs'ın mücadele açısından ifade ettiği anlamı açıklamaya girişti. Yaşayacakları 1 Mayıs bir dönüm noktasıydı. 'Sendika ağalarının saltanatının yıkılması doğrultusunda bir dönüm noktasıydı.' Sınıfı kazanma doğrultusunda dönüm noktasıydı. Tabanda sıkı sıkıya yürütülecek bir eylem birliğiyle bu 1 Mayıs sonrasında Partinin kurulması tatlı bir hayal, gerçekleştiği düşlerde görülen bir dilek olmaktan çıkacaktı. Bu 1 Mayıs proleteryanın devrimci partisinin inşası yolunda bir dönüm noktasıydı. Doğru çizgiye yakın gruplar arasında ilk defa bu ölçüde geniş çaplı bir eylem birliği kurulmuştu. Fırsat kesinlikle kaçırılmayacaktı.

Kadir iyi bir hatip olmakta iddialıydı. Konuşmalarını herkes çok beğenirdi. Ününü kitle önünde yapılan ideolojik polemiklerde kazanmıştı. Daha ziyade, az sayıda, örneğin bir dernek ya da bir salon dolusu insana hitap eden ağır içerikli siyasi tartışmalarda başarılıydı. Yürüyüşlerde, mitinglerde topluluklara ajitasyon çekme dalında, o kabul etmek istemese de, daha fazla beğenilen bir iki kişi vardı gerçi ama, siyasi gruplar arası, karşıdakileri mat etmeyi hedefleyen tartışmalarda bir numaraydı. Alıntı yapmakta ustaydı. Bazen bir sayfaya yakın alıntıyı kafadan aslına tam uygun aktardığı olurdu. Alıntı yapılan 'ustalar'ın kitapları tartışma götürmez kesin doğruları yansıttığından, onları konuşma aralarında yerinde ve zamanında kullanmakta yetenekli olan üstünlüğü hemen ele geçirirdi ve bu şerefi daima Kadir kazanır, rakip onun nükteli ve alaycı konuşması karşısında mosmor kesilirdi.

Şu andaki konuşması ajitasyon yönü ağır basan bir konuşma olduğu halde gerçekten etkileyici hitap ediyordu. Sesi tok, konuşması vurguluydu. Şivesi bozuktu, Anadolu kokuyordu. Onun gerçek konuşması buydu gerçi, fakat şivesini bilerek abartanlara da rastlanmıyor değildi. Bozuk şive, konuşana 'doğal halk önderi' havası veriyordu.

Kadir kimdi? Bugünlere nasıl gelmişti? Yoksul denilebilecek orta halli bir ailenin üç erkek çocuğundan biriydi. İki de kız kardeşi vardı. Kendisi ortanca oğlandı. Babası yıllarca çiftçilik yapmış, sonra küçük bir bakkal dükkânı açmıştı ilçede. İlk ve ortaokuldan sonra yakın çevrede lise olmadığı için il merkezindeki liseye yatılı olarak girdi. Başarılı sayılabilecek bir öğrenimden sonra Fen fakültesi'ne puan tutturdu ve İstanbul'a geldi. O zamana dek küçük il merkezindeki yaşantısı ve lisede gördüğü öğrenimden başka ufkunu açacak bir çevrede bulunmamıştı. (Okuduğu lisenin seviyesi tahmin edilebilirdi.) Büyük şehir hayatı önce-

leri şaşkına çevirdi onu. Okuldaki ilk aylar çoğu zaman yurtta oturup pinekliyor, yalnızca memleketlileriyle konuşuyordu. Fakat oda arkadaşlarının yardımıyla kısa zamanda kabak çiçeği gibi açıldı. Saçlarını uzattı, giysilerini modaya uydurdu.

İlk yıl İstanbul eğlencelerine kaptırma yılıdır. Yurtta boş şarap şişeleri birikir, gece yarıları şehir gezilir, meyhanelere, randevu evlerine gidilir. O yıl girdiği sınavlardan biri hariç hepsinden kaldı. Bu arada memleketten gönderilen paranın krediye sağladığı desteğe karşın İstanbul'da istediği gibi yaşamaya yeterli olmadığını görmeye başladı. Ertesi yıl küçük kardeşi de üniversiteye gidecekti ve yazın eve döndüğünde paranın azaltılacağı keyfiyeti kendisine bildirildi.

İkinci yıl İstanbul'a döndüğünde Kadir'i çok daha aklı başında ve oturmuş bir kişilikte görüyoruz. Bir sürü işe girdi çıktı, çalıştı. Otelde gece resepsiyonculuğu, kaçak sigara satıcılığı, bir okul arkadaşıyla birlikte pazarcılık yaptı ve kendisine gerekenden fazla kazanmaya başladı. Sonra bir sendikada yazıcılık işi buldu. O yıl sonunda üniversitede siyasi kıpırdanma hayli artmıştı. Yurtta ve okulda kendilerine devrimci diyen bazı kişilerle tanıştı. Sola sempatisi, nedendir bilmiyordu, kendini bildi bileli vardı onda ve yeni arkadaşlarının düşüncelerini tuhaftır, o denli hızlı benimsedi ki, buna kendi bile şaştı. Saçları kıpkısa kesildi, üzerinden zevksizlik akan 'modaya uygun' elbiselerini bıraktı, partal giyinmeye başladı. Bu yolla görünümü oldukça düzeldi.

O yaz memleketten, bazı bahaneler bulup erken döndü. O vakte dek ders kitabından başka doğru dürüst bir şey okumadığı halde büyük bir heves ve hızla okumaya, kitapları yutmaya başladı. Öyle ki yeni arkadaşları ona kitap yetiştiremiyorlardı. İki yıl içinde bazılarını üçer dörder kez olmak üzere Türkçeye çevrilmiş tüm 'klasikleri" okudu, bitirdi.

Ertesi yıl 'pasifistlerle' 'devrimciler' arasında kesin saflaşma yılıydı. Tereddütsüz ikinciler yanında saf tuttu. Zaten devrimcilikte kemikleşmesinin önemli nedenlerinden biri kendini 'ülkücü' olarak tanıtan gruptu. Bu adamlar ellerinde zincirler, falçatalarla okullarda, sokaklarda dolaşıyor, solcu bildiklerine saldırıyorlardı. Devrimciler onlara karşı dişe diş kana kan mücadeleyi savunur ve öyle davranırlarken, pasifistlerin ağzından kışkırtmalara kapılmamak gerektiğinden başka söz çıkmaz, karşı taraf saldırınca polise şikâyet etmekten başka şey yapmazlardı.

Bu arada 'eskilerden' bazı insanlarla tanıştı. O efsanevi insanların

yakın arkadaşı olan bu peygamber tavırlı adamlar Kadir'i çok etkilediler. Askeri konularda büyük yeteneği olduğu ortaya çıktı. Girgin ve gözü pekti. Kısa zamanda önce fakültede, sonra üniversitede, sonra tüm şehirde adı duyulur oldu. İnsanlara verdiği güven teorik meselelerdeki kavrayıcılığıyla birleşince göz açıp kapayana dek gençliğin tanınan liderleri arasına girdi. Zirveye tırmanıyordu. Üstünde yalnızca 'eskiler' kalmıştı.

Gençlik içinde yeni bir saflaşma ortaya çıkınca yaşayan eski tüfeklere sadık kalıp, ölmüş eski tüfeklere ihanet etti ve gönüllü olarak muhalefet kanadında yer aldı.

Bu yıl fakültede altıncı yılıydı. Aslında okulu çoktan bırakmıştı. Hareketin il komitesi üyesiydi ve gelecekte ülkenin siyasi hayatına damgasını vuracak güçlü kişiler arasında görüyordu kendini.

Açış konuşmasını sonunda bitirdi. Ardından tartışmayı başlattı. Biri söz aldı. 'Revizyonistlerin' çeşitli yerlerde işçileri toplayarak kendilerini her ne pahasına mitinge almamak için yemin ettirdiklerini söyledi. Onların hâkim oldukları yerlerde işçilere ulaşılamıyordu. Bildiri bile dağıtmak mümkün olmuyordu. Kendilerini işçilere 'işçi düşmanı umacılar' olarak tanıtıyorlardı. Bu durumda 'revizyonist çetenin' tecridi nasıl sağlanacaktı. Zincirler nasıl parçalanacaktı. Bu miting onların kontrolünden nasıl çıkarılacaktı. Yaşı genç olmasına karşın saçları açılmış arada dura dura ve kekeleyerek konuşan bir işçiydi bunları söyleyen. Başka biri 'revizyonistlerin' çeşitli yerlerdeki saldırılarından bahsetti. İşi açıkça şiddete dökmüşlerdi. Fabrika önüne yaklaşan herkese saldırıyorlardı. Bu saldırılara karşılık vermede yeterince kararlı davranılmıyordu. Bu gidişle adamların etkinliğini kırmak ham bir hayal olarak kalacaktı. Kendileri hem azınlıktaydılar, hem de işçilerin çoğu kendilerinden yanaymış gibi peygamber tavırları içindeydiler.

Kapının yanındaki esmer çelimsiz bir genç cevap verdi söylenenlere. Adı Fikri'ydi. Doğudan getirilmiş bir kadroydu. Şemtte Kürt işçi çoktu. Fikri de Kürttü ve çok iyi bir örgütleyiciydi. Yaşlı işçiler çocukluğuna bakıp pek adamdan saymıyorlardı ama, altı yedi ayda epeyce genç işçi toparlamıştı çevresine. Mübalağalı kanaatkâr ve olağanüstü alçakgönüllü tavırları müritleri arasında ona duyulan saygıyı artırıyordu. Üst üste geceler boyu seminerler verir, kitap, dergi okurdu işçilere. Eğittiği gruplar akşam geç saatlerde yorulur, değişirlerdi, ama o yorulmazdı. Sevinçle, eve gelen yeni grubu karşılardı. Bazen (çok yorulmuşsa eğer) özür dileyip izin

ister, herkesin içinde ayakkabılarıyla girerdi yatağa ve bir saat uyur uyumaz, kalkar seminere başlardı. Üstünde haftalardır hiç çıkarmadığı eski giysileri, gündüzleri de en çok o koştururdu.

Kısık bir sesi vardı. Sakin ve alçak bir sesle konuşuyordu. İki arkadaşının şikâyetlerinde haklı olduklarını, ancak yalnız ağaçları değil tüm ormanı görebilmek gerektiğini belirtti. İşçiler yavaş da olsa gerçeği görmeye başlamışlardı. 'Revizyonistlerin' gücü bir anda kırılamazdı. Mitinge katılmaları, sloganlarını geniş işçi kitlesine duyurmaları, gerçek devrimci işçilerin kimler olduğunu göstermeleri düşmana ağır bir darbe indirecekti. Ama aceleci olmamak gerekti. Aktif savunma taktiği şu an için en iyi taktikti.

Cin bakışlı esmer bir işçi kız aldı bu defa. İttifak yaptıkları iki gruptan birinin bölgede kayda değer bir gücü yoktu. Diğeri ise yapısında ortaya çıkan bölünmeyle uğraşıyor, 1 Mayıs'ı unutmuş görünüyordu. Bu durumda tüm faaliyetlerde ortak imza kullanmakla kendilerine haksızlık etmiş olmuyorlar mıydı? Bu tavır tabanda liberal eğilimleri yeşertiyordu. Ardından, bir liseli söz aldı. Ona göre de kız arkadaş haklıydı. Paylaştırılan bölgede kendileri sekiz defa yazıya çıkmışlardı, diğer grupsa iki. Başkalarının propagandasını yapmak enayilikten başka bir şey değildi. Enayilik sözü gülüşmelere yol açtı.

Muhteşem bıyıklı ise gülümsememişti bile. Söze girdi. Bizim tavrımız tabanı birleştirici ve faaliyeti kuvvetlendirici bir tavırdır, dedi. Cümleleri bozuk ve birbirinden kopuktu. Fakat vurguları iyi olduğu için ne demek istediğini anlatabildi. Ona göre böyle bir tutum ve böyle bir faaliyet hareketin diğer iki grup tabanındaki saygınlığını artıracak, yarın öbür grupların yönetim kademeleri birlikten yan çizseler bile tabanları kendi platformları temelinde birleşecekti. Duygusal ve sekter davranmanın sırası değildi.

Başka bir genç işçi söz aldı. Çok hızlı konuşuyordu. Konuştuğu beş dakikalık süre içinde pek çok şeyden şikâyet etti. Ne daha önce konuşanlar gibi sekterlik yanlısıydı, ne de şimdiki tutumu tam olarak doğru buluyordu. Kafasının iyice karışık olduğu belliydi. Söylediklerinden özet olarak faaliyetten genel anlamda memnun olduğu, fakat daha geniş güçleri birleştirmeye yönelik daha akılcı politika ve taktiklerin güdülmemesini eleştirdiği sonucu çıkarılabilirdi. Toplantıya katılanların çoğu bu konuşma ve yaklaşım şeklinde ACK'cı bir yön bulmuşlardı ve meseleye

bulaşmak istemiyorlardı. Yine de biri soru sormaktan kendini alamadı. Arkadaş somut olarak ne öneriyordu? Cevap olarak yine net şeyler söylemedi deminki genç işçi. Daha akılcı taktikler, daha geniş güçler, meşru bir zemin gibi sözleri tekrarlayıp durdu. Söylediklerinden kendi de tatmin olmadı ama, başka soru soran çıkmadı.

Başka biri söz aldı. Kadir'i dışarda karşılayanlardandı. Ona göre 'ortayolcularla' 'revizyonistlerin' arası hiç de bu zamanki kadar iyi olmamıştı. Gençliğe önderlik için onlarla kapıştıkça adamlar revizyonistlere yaklaşıyorlardı. Bu gücün eylem birliğine kazanılması sorunu üçüncü plana itilmiş, unutulmuştu. O konuda ne gibi tedbirler düşünülüyordu.

Kadir tartışmanın artık olgunlaştığını seziyordu. Arkadaşlar, diye söze başladı. Herkes yine dikkat kesilmişti. Ona en fazla zevk veren şeylerden biriydi bu. Konunun dağılmaya, kafalardaki sorunların artmaya başladığı an toplantıya ağırlığını koymak, dağılan konuyu toparlayıp kafalardaki tereddütleri bir bir silip süpürmek... Cümlelerinin dinleyenler üzerinde anbean uyandırdığı etkiyi izleyebilmek, bulanmış gözlerin birkaç dakika içinde tekrar aydınlanıp kararlılık ve güvenle baktığını görebilmek...

Konuyu kısaca toparladı. İzlenen çizginin ne denli doğru olduğunu şüpheye yer vermeyecek biçimde kanıtladı. Öyle örnekler verdi ki, dinleyenler bir güldüler, bir hakikaten öyle, dediler içlerinden. Yavaş yavaş ajitasyonun dozunu artırdı ve coşkunun en yükseldiği anda görevleri madde madde beyinlere çakarak bitirdi toplantıyı. Sorunu olan kalmamıştı. Yüzler aydınlık ve güleçti. Yıllardan beri hayal olan şeyi; 'Proletarya Partisini' kuracak, çok değil belki üç dört yıl içinde devrime önderlik edecek yeraltı militanları gibi hissediyorlardı kendilerini. Dışarda hava kararıyordu. İçerde yüzler seçilmemeye yüz tutmuştu. Kimisi tek tek, kimisi grup grup tartışa tartışa çıktılar. Toplantıya öğrenci kesiminden de iki gözlemci katılmıştı. Kadir çıkarken göz göze geldi onlarla. 'Nasıl, çelik gibi örgütlenmişiz burada değil mi? Ben de yaman konuştum ama' dercesine gülümseyerek baktı yüzlerine.

Biri bağırdı :

"Arkadaşlar, birazdan Demirdöküm önünde gazete satışı yapacağız. Adamlar saldırabilir. Önemli işi olmayan herkes fabrika çıkışına gelsin."

"Saat kaçta?"

"Sekiz buçukta orada olacağız."

Başka biri seslendi kalabalığa.

"Arkadaşlar, evin arkasında hazır sopalar var. Gazete kâğıtlarını sarın onlara, öyle gidin."

Kadir, Fikri'yi bir kenara çekip sordu :

"Kaç malzeme var? Boş gitmeyin ha."

"Merak etme abi, bu sefer çok sıkı gidiyoruz."

"Dikkatli olun. Bir durum olursa gazeteyi mazeteyi bırakın, kırın kafalarını."

"Tamam yoldaş, tepelerine bineceğiz. İşi büyütürlerse indiririz bir ikisini."

"Gerekmedikçe yine de silah kullanmayın. Gerekirse de acımayın."

Böyle işlerden uzun süredir uzaktı. Bu ona hem tatlı bir rahatlık veriyordu, hem de burukluk... İmreniyordu pratiklere çıkanlara. Düşünceli bir yüzle Aydın'a yaklaştı. Aydın pos bıyıklının ismiydi. İki kişiyle konuşuyordu. Onu da çekti biraz uzağa.

"Servet ne durumda? Faruk gelmedi toplantıya, farkında mısın?"

Servet az önce toplantıda konuşan kafası karışık işçiydi. Aydın endişeli bir suratla cevap verdi.

"Valla, kafalarının içinde neler dönüyor bilemiyorum. Pratiklerin hepsine katılıyorlar. Ama tartışmaktan kaçınıyorlar."

Faruk üç dört ay önce bölgeye gönderilen bir üniversiteliydi. Servet'le araları iyiydi. Son zamanarda her ikisi de durgun görünüyorlardı.

Gecekondu semtlerine, işçi mahallelerine ve fabrikalara Faruk gibi çok üniversiteli ve liseli gönderilmişti. Okullardaki ileri kadrolar arasından alınıp işçi kesimini örgütlemeye gönderilenlerin sayısı iki yüze yaklaşıyordu. O sayede bir yıl içinde hareketin işçiler arasındaki gücü gözle görülür şekilde artmıştı. Ama aylar sonra başka sorunlar çıkmıştı ortaya. Bir kere, hareket öğrenci gençlik içinde eski etkinliğini kaybetmeye başlamıştı. Daha kötüsü, semtlere, fabrikalara gönderilen kadrolarda uyum problemleri belirmişti. Militanlar gereği gibi proleterleşememişti. Gerçi fabrikalarda karşılaştıkları proleterler de gazetelerinde ve kitaplarda sözü edilen proleterlere hiç benzemiyorlardı ya... Okul çevresi gibi renkli, hareketli, canlı bir ortamdan kenar semtlerin küf kokulu evlerine, tozlu, çamurlu sokaklarına ya da vardiya yaşamının bıktırıcı düzenine mahkûm olmak çoğunda hızlı bir çöküntü yaratmıştı. Bu tür mücadele sabır gerektiriyordu. Kendini her anlamda yenilemek, ermiş olmak gerekiyordu.

Hepsi bunu başaramıyordu. Önemli bir kısmının 'pili' bir yıl içinde bitmişti.

Bir de ACK vardı. 'Sınıf işbirlikçi ve pasifist' bir grup olarak değerlendirilirdi. Her ne kadar birlik kapsamında görülse de, önceleri ancak dalga geçme ve espri konusu olma anlamında bir önem taşırdı. Sonra giderek ideolojik siyasi tartışmanın dili sertleşti. Çünkü tek tük de olsa bu gruba sürekli geçişler oluyordu. Sağda solda giderek daha fazla itelenip kakalandıkça ACK'cıların dilleri de acılaşıyordu. Tartışma kavga boyutlarına ulaşmış, küfürleşme şekline dönüşmüştü. Bu arada geçişlerin hızı azalacağına artmıştı. Önceleri 'sınıfından' koparılıp işçi kesimine gönderilenlere özgü bir pil bitme olayı olarak yorumlanmıştı durum. Ama geçenler arasında eskiden beri işçi olanlar da bulunuyordu, halen öğrenci olanlar da. Sonra başka yorumlar geliştirildi; hastalıksa yok edilemedi.

Bu hastalık ACK'ya karşı normal düzeyde tepki duyan birinin birdenbire öfke küpüne dönüşmesiyle kendini belli ediyordu. O zamana dek sakin ve aklı başında görünen kişi yerli yersiz her vesileyle ACK'ya ve ACK'cılara başlangıçta siyasi, ardından adi küfürler etmeye başlıyor, sonra işi fiili sataşma ve saldırıya döküyordu. Bir iki haftalık bu dönemi durgunlaşma ve kafa karışıklığı dönemi takip ediyordu. Kişi, sorulduğunda her yöne çekilebilecek lastikli sözler ediyor, uzun uzun konuşmalar yapıyordu. Daha sonra sorulmadan da konuşma dönemine giriyordu. Önceleri teorisi zayıf olarak bilinenlerin, tartışmaları kıyısından köşesinden izleyenlerin çeneleri açılıyordu. Sonra şahıs bir iki hafta ortalıkta görünmüyordu. Bir sayı sonraki ACK'yı okuyan eski arkadaşları 'sahte devrimcilerden' ayrıldığını bildiren özeleştirisini okuyunca, 'tartışmak' için fellik fellik aramaya başlıyorlardı yeni 'haini'.

Bir ay önce hiç ummadıkları bir darbe yemişlerdi ACK'dan. Aralarında bu bölgeden yirmi kişinin de bulunduğu altmışa yakın kadro ve taraftar toplu halde ACK'ya geçmişti. Açığa vurulmayan, gizlenen bir korku vardı herkesin içinde. Kimin ne zaman ne yapacağı belli olmuyordu.

"Onlarla bir de ben konuşayım" dedi Kadir. Biraz düşündü. "Yarın saat tam dörtte bizim aşağıdaki kahvede olsunlar. İkisi de mutlaka gelsin."

"Tamam söylerim."

Onları konuşmayla bütünüyle ikna edebileceğine inanıyordu. Tabii

sorun ACK sorunuysa. Şimdiden içi rahatlamıştı. Sözünden kimse çıkmazdı. Öncekinde olayı küçümsemişler ve oyuna gelmişlerdi. Artık tek bir kişiyi bile kaptırmayacaktı. Yeter ki konuşacak vakti olsun.

"Haşim usta hâlâ gelmedi. Gidip bir bakalım."

Aydın söylendi.

"İnsan gelemiyorsa haber gönderir."

Evlerin arasından aşağıdaki toprak yola paralel ilerlediler. Binalarda elektrik yoktu. Pencerelerden lüks lambalarının ışıkları geliyordu. Birçok ev henüz boştu.

Arazi altı ay önce devrimcilerce gecekondu yapımı amacıyla işgal edilmişti. Toprak yolda o ilk gün bin kişilik bir kalabalık toplanmıştı. Kalabalığın çoğu dışardan gelen öğrencilerden oluşuyordu. İçlerinde çevre halktan insanlar da vardı. Tel örgüler bir anda sloganlarla yıkılmış, işgal alanında siyasetler konuşmalar yapmışlardı. Ev yapımını en hızlı şekilde örgütleyecek ve tüm sorunların üstesinden gelecek bir halk komitesi seçilmişti. Daha o gün toprak parsellenmiş, yapım başlamıştı. İkinci gün polis gelmişti. İki yüzden fazla polis. Taşlar sopalar havalarda uçuşmuş, çatışmanın galibi resmi güçler olmuştu. Üçüncü gün tüm siyasetler güçlerini tepeye yığmıştı. Üç saatlik çatışma sonucunda polis geri çekilmek zorunda kalmıştı. Sonraki her gün halktan katılanların sayısı artmıştı. Geceleri de devam ediyordu yapım. İnsanlar molalarda soğuk toprağa yatıp dinleniyordu. Briket taşımaktan üniversiteli kızların tırnakları kırılıyor, liseli tıfıllar evlerine çamur içinde gidince babalarından dayak yiyorlardı. Polis, sayısı iki bini aşan kalabalığı her gün dağıtmaya çalışmaktan yorulmuş, vazgeçmişti.

Haşim usta halk komitesinin beş üyesinden biriydi. Komite içinde hareketin temsilcisiydi. Eskiden Demirdöküm'de işçiydi. Ünlü 15-16 Haziran'da parlayan işçi önderlerinden. O zamanlar işten atılmıştı. Sonra başka bir büyük fabrikaya girmişti. Geçen yıl oradan da atılmıştı. Vakti zamanında 'eskiler'le ilişkisi olmuştu. Birkaç yıl önce hareket örgütlemişti onu. Çok işçi kazandırmıştı örgüte. İki ay öncesine dek bölge komitesindeydi. Disiplinsiz ve başına buyruk tavırları yüzünden komiteden çıkarılmıştı. Yine de güveniyorlardı ona ve halk komitesindeki ağır topları olarak görüyorlardı.

Evine arkadan yaklaştılar. Bu ev de yeni yapılan evlerden biriydi. Haşim kendi gecekondusunu kiraya vermiş, buraya yerleşmişti. Odunluk-

tan sesler geliyordu. Gidip baktılar, Haşim'i orada buldular. İçerde fener yanıyordu. Adam odunluğu düzenliyordu. Saçları dökülmüş, kırk yaşlarında gösteren biriydi. Gelenleri güleryüzle karşıladı. İçtenlikle ellerine sarıldı.

"Buyrun eve geçelim. Bizimki şimdi çayı hazırlar. Yine işimiz var demeyin ha, bu sefer bırakmam. Sahi sizin karnınız açtır. Sofrayı hemen kurarız. İtiraz yok tamam mı."

"Gerçekten işimiz var. Oturmayı kendi hesabıma inan isterdim ama gideceğim yere geç kaldım. Merak ettik de bir bakalım dedik" dedi Kadir.

Haşim, Kadir'in koluna yapıştı.

"O zaman bir kahve içelim. Söz, bir iki dakikada olur kahve. Bakalım buna ne bahane bulacaksınız."

Kadir kolunu yavaşça kurtardı.

"Şu 1 Mayıs geçsin bakalım ondan sonra. Ondan sonra çayını da içeriz kahveni de. Oldu mu?"

"Peki o zaman. Ne o Aydın, sen keyifsiz görünüyorsun. İşler nasıl?"

Kadir iyice ciddileşmişti.

"Vaktimiz yok Haşim usta" diyerek araya girdi. "Toplantıya gelmedin, merak ettik. Haşim usta önemli bir neden olmadan böyle bir sorumsuzluk yapmaz, dedik."

Haşim'in de suratı bozuldu. Özür diler bir tonda, karşılık verdi.

"Sormayın ya, bizim oğlan arkadaşlarıyla oynarken başını yarmış. Taş değmiş dediğine bakılırsa. Onunla uğraştık."

"Geçmiş olsun. Şimdi nasıl?" dedi Kadir.

Ustanın neşesi hemen yerine gelmişti.

"Çok kan aktı keratadan. Kanı durduramadık, hastaneye götürelim dedik. Büyüğü koştu taksi çağırmaya. Taksi geldi, kan durdu. Vazgeçtik götürmekten. Baba, başım ağrımıyor, diyor. Ne bileyim, götürse miydik?"

"Toplantıda tıptan bir arkadaş vardı, bak bilseydik getirirdik. Sen yine sabahleyin götür hastaneye, göster, iyi olur."

"Sabaha artık. Sabah olsun da... Öyle haylaz öyle haylaz... Ya, bir de siz çekseniz şunun kulağını; sizi dinler. Ben laf geçiremiyorum. Annesini hiç takmıyor. Geçende bir şamar atacak olmuş annesi, ne yapsa beğenirsiniz? Faşist baskılara son, faşist baskılara son, diye slogan ata ata bizim hatunun üzerine yürümesin mi. Annesi katılmış gülmekten, du-

yunca bir güldüm, bir güldüm. Güldüğümü göstermek istemiyorum. Dedim oğlum..."

Sinirlenmeye başlamıştı Kadir. Haşim'in sözünü kesti.

"Usta, yarın bu saatlerde gelsem, buralarda mısın?"

"Ha, tabii tabii buradayım. Beklerim. Gelecek misin?"

"Saat beş buçuktan sora gelirim. Çayı demlettir. Şöyle etraflı bir konuşuruz. Böyle ayaküstü olmuyor."

"Çok iyi çok iyi. Sen de gel istersen Aydın."

"Yok, benim yarına işim sürüyle, gelemem."

"Haydi eyvallah" dedi Kadir. "Biz yolumuza gidelim. Yengeye selam söyle."

Apar topar ayrıldılar oradan. Haşim arkalarından uzun süre baktı, onlar bakmadılar.

"Hâlâ aynı işte mi çalışıyor?"

"Evet. Kendi bir şey demiyor bize ama, çalıştığı atölyeye ortak olacağı söyleniyor."

"Yapma be. Kim söyledi?"

"Bizim Fikri duymuş. Cin gibi oğlan. Sağda solda borç aradığını öğrenmiş. Geçen ay köyüne o yüzden gitmiş zaten. İşine pek düşkün olmuş son zamanlarda."

Kadir sessizce mırıldandı.

"Adamın dertleri başka desene."

"Efendim?"

"Bir şey yok"

Kadir, Haşim'e açıktan cephe almak istemiyordu. Adam zor bir dönem geçiriyor olabilirdi. Belki ilerde tutumu değişecekti. Üstelik henüz yalnızca kişisel problemleriyle uğraşıyordu. Aklına muhalefet de gelebilirdi. ACK'cı olabilirdi. ACK'cı olsun olmasın, gıcıklık yapsa ortalığı pekâlâ karıştırabilirdi.

"Biri daha parselini satmış."

"Ne?" dedi Kadir. "Siz ne yaptınız peki? Komite ne diyor bu işe?"

"Haşim ustaya söyledik. Tamam, dedi, haftaya komite toplantısında o konuda bir karara varırız, dedi. Haftayı beklemeyin, ne gerekiyorsa yapın, dedim. Çok zormuş, adamlara haber iletemezmiş, falan... Anlayacağın dinlemedi... Sonra ZN'ciler gitmişler, adamı bulmuşlar. Berec'de işçiymiş. İşgal sırasıda ortada görünmeyip sonradan parsele konanlardan

biri. Çıkar parayı kaça sattıysan, hepsini bize vereceksin, demişler. Herif parayı borçlarıma yatırdım, demiş. Bir güzel dövmüşler adamı, hastanelik etmişler. Sonra ne olmuş bilmiyorum."

"Al işte. En kuvvetli olduğumuz semtte on beş yirmi ZN'ci gelip inisiyatif koyuyor; biz seyrediyoruz. Yazık be. Bu Haşim kafamı bozmaya başladı artık. Yapacaksa görevini adam gibi yapsın, yapamayacaksa def olup gitsin. Bu kadar laçkalık olmaz be."

Kadir sinirinden patlıyordu. Deminden beri içine atmak istediği öfkesi sonunda fışkırmıştı. Aydın susuyordu. Böyle zamanlarda Kadir hırsını mutlaka birilerinden çıkarır, önüne geleni fırçalayabilirdi. Haşim'in durumuna ise hem üzülüyor hem de için için seviniyordu. Aydın da eski bir işçiydi ve Haşim'in çömezlerindendi. Şimdi profesyonel olarak çalışıyordu. Ustasının gerilemesi, onun ateşli, çalışkan, inanç dolu ruhunun ölmesi, geçmiş günlerin bir daha yaşanamayacağı gibi uğursuz bir duygu doğuruyordu içinde. Başka bir yönden onun saygınlığını yitirmesiyle bölgedeki birinci adam konumunun tescilleneceğini düşünüyordu. Kadir'in öfkesi biraz yatışmıştı.

"1 Mayıs'tan sonra sorunu kesin bir çözüme bağlamalıyız." Aydın kafasını salladı, Kadir devam etti. "Her şeyin üstünde örgüt vardır. İcap ederse halk komitesinden de alırız onu, olur biter. Yerine bizim liselilerden birini koyarız, çok daha faydalı olur yeminle."

Merdivenlerin başına gelmişlerdi. Kadir kuvvetle elini sıktı Aydın'ın. "Aydın yoldaş" dedi gülümseyerek, "Bölgeden yürüyüşe en az bin kişi istiyoruz, tamam mı? Ona göre yürütün çalışmayı."

Aydın da güldü. Kadir'in kızgınlığının kazasız atlatılmasına sevinmişti.

"Merak etme yoldaş" diye karşılık verdi.

.....

Bozacıda birkaç garson kalmıştı. Biri sandalyeleri masaların üzerine yerleştiriyor, başka biri yerleri süpürüyordu. Meral köşedeki masada dalgın dalgın oturuyordu. Sözüm ona bozacının önündeki durağa bakıyordu ama, gözleri kapanıp kapanıp açılıyordu. Kadir yandan yaklaşıp, hafifçe omuzuna dokundu.

"Heeey, uyan hadi artık."

Küçük bir çığlık atarak irkildi kız.

"Hiç fark etmemişim. Hoş geldin."

Yüzü ışıl ışıl güldü. İnce yapılı, minyon yüzlü, yirmi yaşlarında esmer bir kızdı. Saçlarını arkadan tek örgü yapmıştı. Üzerinde yaşlı işi garip bir pardösü vardı. Siyah kadife bir pantolon giymişti.

"Nasılsın? Ne var ne yok?"

Kadir bir sandalye çekerek oturdu.

"İyiyim. Aslında biraz yorgun ve uykusuzum ama önemli değil." dedi Meral.

Kadir kalkmaları gerektiğini söylemeye hazırlanan garsonlara baktı. "Hadi, kapatıyorlar, çıkalım."

Meral bozasının parasını ödeyince çıktılar.

"Uykuna dikkat etmiyorsun. Sağlığına dikkat etmiyorsun. Seni ciddi olarak eleştiriyorum" dedi Kadir ciddi bir tavırla.

"Dörtte bir toplantı vardı. Dernekten haber göndermişler. Ona katıldım. Tekrar eve dönmem anlamsız olacaktı."

Gözlerinin altı çökmüştü gerçekten. Mor halkalar vardı çevresinde.

"Şu 1 Mayıs geçsin, bu konuda daha titiz ve ilkeli ol. İnsan uykusunu almazsa verimli bir faaliyet sürdürebilir mi? Bırak çağırsınlar, gitmezsin. Şu 1 Mayıs işi gerçekten önemli. Göreceksin, ondan sonra işler nasıl rayına oturacak."

Biz böyle sözleri daha önce de duymuştuk, der gibi hüzünlü, kuşkulu ama memnun bir gülümseme yayıldı kızın yüzüne.

"Dün gece fabrikada ne oldu biliyor musun?"

"Ne oldu?" Yaramaz, sevimli çocuğunun anlattıklarını dinleyen bir baba gibiydi Kadir'in bakışları.

"Dün gece molada bizim bölümdeki kızlardan biri yanıma geldi. Okumak için bir iki kitap verebilir misin, diye sordu. Kızla bir iki defa havadan sudan konuşmuşluğumuz vardı. Fakat yanında siyasi bir konu açtığımı hatırlamıyorum. O öyle söyleyince birdenbire ilgisiz görünmeye çalıştım. Nasıl kitaplar istiyorsun, diye sordum. Daha önce Demir Ökçe'yi okumuş, ona benzer romanlar istiyormuş. Eğitici türden basit kitaplar varsa, onlardan da istiyormuş. Mahallede bir arkadaşında böyle bir kitap görmüş. Parasını verip alabilirmiş kitapçıdan, fakat ne alması gerektiğini bilmiyormuş. Biraz konuştum. Kendisi gibi bir arkadaşı daha varmış bizim bölümde. Ben o kitaplardan bulurum, dedim, sonra görüşelim dedim, ayrıldım."

"Çok iyi."

"Ondan sonra, Filiz diye bir kız var, sana bahsetmiştim. Onu buldum. Dedim, benden sen mi bahsettin bu kızlara. Yok dedi, o bahsetmemiş. Fakat tanıyormuş. Temiz, iyi niyetli bir kızmış benimle konuşan."

"Gayet iyi. Peki şimdi ne yapacaksın?"

"Birkaç kitap vereceğim. Bir gün de evlerine mi gitsem? Yoksa erken mi olur?"

"Yoo, erken değil. Onlar kitap istemişler, vereceksin elbette. Samimiyeti ilerletmeye bak. Yalnız sıkı tembih et. Senden kitap aldıklarından falan kimseye söz etmesinler."

"Tamam" dedi, Meral, memnun memnun kafasını sallayarak.

"Yine de somut duruma göre tavır almasını bilmek gerek. Ne aceleci olmak lazım, ne de gereksiz yere zaman kaybetmek. Bu konuda iki yanlış çizgi tespit ediyoruz. Bazıları ilk günden grev örgütlemeye kalkıp işten atılıyor. Hatta birkaç kişi var, şimdi adlarını vermeyeyim; adamlara fabrika disiplini zor gelmiş, kendilerini bile bile kovdurmuşlar. Öbür türlüsü de çok yanlış tavır tabii. Böyleleri giriyorlar fabrikaya, sanki biz onları oraya üretimi artırsınlar diye gönderdik; sağa sola bakmadan eşşek gibi çalışıyorlar. Sorunca, yok tedbirli olmak lazımmış, yok dikkatler zaten üzerlerindeymiş, bir sürü laf... Ya da iki kafadar buluyor yanına orada, bütün gün lak lak. Nedir bu deyince, kitle çalışması, diyor. Halkın potansiyelini değerlendiremiyor bu arkadaşlar. Kitleler onlardan bas bas örgüt istiyor, bilinç istiyor, onlar tedbir tedbir diye vakit öldürüyorlar. Sen iyisi mi şu iki kızı kazanmaya bak. Neydi öbür kızın adı?"

"Filiz."

"Hah, Filiz. Onu da sayarsak dört kişi oluyorsunuz. Bir okuma grubu kurarsınız. Gerisi çorap söküğü gibi gelir. Dörtken on, onken elli. Hep böyle yürüyor bu işler, alışacaksın."

Yavaş yavaş yürüyerek meydanı geçip, karşıdan devam ettiler. Yollar tenha sayılmazdı. Hava ılıktı. Güzel bir bahar akşamıydı.

"Haberin var mı, İzmir'de çatışma çıkmış? Gazetelerin akşam baskınında belki yazar. BT'cilerden biri ölmüş diyorlar. MN'ciler vurmuş."

"Yaa, duymamıştım, demek öyle." Kadir'in memnun yüzünü endişe bulutları sarmıştı. "Vay be, işe bak sen. Doğru mu acaba?"

"Öyle diyorlar. Belki radyo da söyler. Dinlemek lazım."

"İş iyice ciddileşti."

"Mitinge girebilecek miyiz?"

"Tabii gireceğiz. Onların anladığı dilden karşılık vermeyi biz iyi biliriz. Pasifist diye önemsemiyorduk, bak sen yaptıklarına. Bize karşı hiç pasifist değiller. Tedbirimizi alır öyle gideriz. Sıkıysa sokmasınlar. Kafalarını kıra kıra gireriz."

Kanının çekildiğini hissetti birden. Yan sokaktan çıkan biri esmer iri yarı, öbürü ufak tefek çocuksu yüzlü iki gençle burun buruna gelmişlerdi. Onlar da şaşırmıştı.

Durmadı Kadir. Gözlerinin içine bakarak üzerlerine yürüdü. Biri gayri ihtiyari elini paltosunun arkasına atmıştı. O da bilinçsizce açtı ceketinin önünü, birbirlerine sürtünerek geçtiler. Karşılaşma bir anda olup bitmişti.

"Gel" dedi kıza telaşla. Kendilerini hızla akan trafiğin içine attılar. Karşıya geçtiklerinde o iki kişi meydanda görünmüyordu. Meral önce soran bakışlarla Kadir'e yetişmeye çalışmış; iş işten geçtikten sonra durumu kavramıştı.

"Dolu oldukları kesindi. Aslında kendimiz kaşındık. Böyle kritik bir yerde boş boş dolaşıyoruz."

Meral bir kahkaha attı.

"Azılı tipler miydi?"

"Ne diyorsun, birini iki cinayetten polis arıyor. Eskiden az düello yapmamıştık herifle. Küçüğü Edebiyat'tan."

Sırtından soğuk bir ter boşanmıştı. O da bir kahkaha attı.

"Verilmiş sadakamız varmış. Sen şu otobüse atla, ben derneğe döneceğim."

"Tamam. Söyleyeceğin başka şey var mı?"

"Cumaya görüşürüz. Yurttaki toplantıyı biliyorsun değil mi?"

"Evet, biliyorum. Hadi hoşçakal."

"Güle güle. Kendine iyi bak."

Derneğin olduğu tarafa giden dar, uzun, karanlık sokaklardan birine saptı. Sırtındaki ter hâlâ kurumamıştı.

İyi yırtmıştı doğrusu. O andaki tavrını değerlendirdi. Bir kez daha takdir etti kendini. Meral uyanmamıştı bile; o derece soğukkanlıydı. Keşke o da fark etseydi de, ceketinin önünü nasıl açtığını, herifleri nasıl korkuttuğunu görseydi. Kovboylukta yenilerin hiçbiri aşık atamazdı kendisiyle. Meral biliyordu bunu. Basbayağı hayrandı kız ona. Bakışların-

dan, gözlerinden belliydi.

Evlenmenin sırası gelmişti herhalde. Kendi yaşındakilerin birçoğunun bir sözlüsü, nişanlısı vardı. O hâlâ bir kız bulamamıştı. Güldü. Meral'e ufak bir çıtlatsa kız sevincinden deli olurdu muhakkak. Bu düşünceyle taşkınlaştı. Ama yürüdükçe keyfi azalıyordu.

Bir sorun vardı. Meral yeterince güzel değildi. Çok zayıf yapılıydı. Ne göğüs vardı ne kalça. Şişmanlayacağa benzese canı yanmazdı. Çenesi çok sivriydi üstelik. Öylelerini sevmezdi. Yine de birçoklarından güzeldi ama... Ne yapsaydı? Aslında onunla doğrudan ilişki içinde olması ilkesizlikti. Başka birine devretmesi gerekiyordu ilişkiyi. Önce bir konuşsa mıydı? Fabrikadan da alırlardı onu. Çok yoruluyordu kızcağız. Tülay'ın ne yeteneği vardı da, yayın bürosunda çalışıyordu. MK'dan birinin nişanlısı diye. Tek yeteneği oydu. Meral'i de alırlardı o büroya. Kim ne diyebilirdi? Meral... Meral... Meral'in, nişanlısı olması neler hissettirecekti acaba kendisine? Hoş bir şey olacağı kesindi. Bu, siyasi gelişmesi için de iyi olurdu kızın.

Yoksa acele etmese miydi? Sinem çok güzeldi. O da şımarıktı. Güzelliğinin farkındaydı, kendisini ağırdan satıyordu. Ukala ve burnu büyüktü. İnsan karşısında nasıl davranacağını şaşırıyordu. Neyse, nişanlılık meselesini şimdilik ertelese iyi olacaktı. BT'ci birinin öldüğü geldi aklına. Konu ciddiydi. BT'ciler misilleme yapacaklar mıydı bakalım. Aslında kendi örgütlerinin de misilleme düşünmesi gerekti. Mitingte hava ısınacağa benziyordu...

Biri kapıyı vuruyordu. Kâğıtları aceleyle toparlayıp divanın altına soktu. Yerde duran radyo parçalarını da kâğıtların yanına itti.

"Girin."

Gelen Metin'di.

"Ne haber? Canın sıkıldı mı?"

"Pek sayılmaz." Yastıkları kaldırıp oturması için yanında yer açtı Metin'e. "Roman falan okudum, uyudum, geçti vakit. İyi, sen erken döndün."

"Döndüğümüz çok oldu. Bizimkilerin kahvesine uğradım, biraz orada oturdum. İyi ki seni götürmemişim. Sinir olurdun hallerine. Seviyeleri her geçen gün düşüyor."

"Ne oldu? Kavga mı ettin?"

"Yok be, ne kavga edeceğim. Hadi sofraya gel. Annem peynirli börek yapmış, bizi bekliyor."

Uzun süre yalnız kaldıktan sonra arkadaşını görmek ve ondan iyi bir haber almak birden şenlendirmişti Akın'ı.

"Allaaah" diye bağırdı. "Peynirli börek olduktan sonra her türlü basitliğe tahammül edebilirim. Ne oldu kahvede sen onu anlat."

"Bir şey olmadı ya. Eskiden okeyi, kâğıdı yasakladıkları kahvede şimdi sabahtan akşama kadar kendileri oyun oynuyorlar. Bir de konuşmalarını dinlesen, kadın kız, küfür, lümpenlik. Ben takmam aslında böyle şeyleri ama sinirlendim, çıktım. Bu kadar tutarsızlık olmaz ki hemşerim. Oyun oynayacaklarsa başka kahveye gitsinler. Hadi börek soğuyor, sonra anlatırım, hadi."

"Tamam, yalnız sen önden git, ben on dakika sonra oradayım."

"Çayları koydurayım mı?"

"Hayır. Bir on dakika... Hemen geliyorum."

Metin çıkınca kâğıtlara döndü hemen. Birinci denemede okuyacağı bir sayfalık kısım kalmıştı. Turan'ın yazdıkları yeni çağrışımlar, duygular, düşünceler yaratmıştı. Kendini her şeye rağmen mutlu hissediyordu. Kendisi gibi düşünen, kendisi gibi duyan insanların her zaman var olduğunu bilmek insana en zor anlarında güç veriyordu. Kalan bölümü okuyacak, sonra gidip sıcak çayını içecek, peynirli böreğini yiyecek, Metin'le birkaç sorun üzerinde tartışacaktı. Bundan sonra ne yapmak gerektiğini tartışacaktı. İleri gittiklerini, silaha fazla sarıldıklarını, çatışmayı körüklediklerini ve sonunda boylarını aşan çelişkilerin altında ezildiklerini kabul ediyordu. Ama daha işin başında her yönden gelen saldırılara karşı koymak, varlıklarını, okullarını, semtlerini, fabrikalarını tehdit edenlere engel olmak için ne yapmaları gerekiyordu? Ancak kendi korudukları bölgelerde seçim konuşmaları yapabilenlere inanmaları mı? Sonra karşı tarafın etkisinde kalan büyük çoğunluğu bırakın, kendi etkileri altında bulunan kitleyi gerçek anlamda bilinçlendirebilmeleri için ne yapmaları gerekiyordu? Günler değişiyor, siyasi etkilenmeler buhar gibi uçup gidiyordu. Bir bakıyordunuz geriye, kim daha dün peşlerinden gelen, kim gelmeyen; ayırt edilemiyordu. Peki bunları Metin'le tartışıp ne olacaktı? Metin'in çok mu umurundaydı böyle şeyler? Hem sanki yeni ortaya çıkmış problemler miydi bu problemler. Yeni sonuçlara varsalar neye

yarayacaktı? Tek düşmüş zavallı bir kaçak, siyasete ilgisini yitirmeye başlamış yarı aydın bir arkadaşına bazı şeyler anlatacaktı da, bu biraz hoşça vakit geçirmesinden başka ne fayda sağlayacaktı? Sonunda her şey olacağına varacaktı... Bu böyle gitmezdi. Toparlanmalıydı.

Aslanım bırak bu melankoliyi, git çayını iç, biraz konuş, anlat, neşelen...

Çıktı dışarıya. Metin onu tekrar çağırana kadar Tarkan'la oynadı. Az sonra ilk günler hiç dayanamadığı o ağır kokulu sofada gülerek espriler yapıyor, ikramların hiçbirini geri çevirmiyordu.

XIV. /

Hareketin yediği ağır darbeler çok kişinin hayat akışını değiştirdi. Bir kısmı yıllarca çıkarılmamak üzere hapisanelere tıkıldı. Bunların çoğu ömürlerinin önemli bir kısmını cezaevlerinin katlanması zor koşulları içinde tutsak geçirecekleri düşüncesiyle, yalnız onu yaşayanların anlayabileceği derin bir kedere düştüler. Yine çoğu içerdeki yaşantının öyle her zaman derin düşünmeye elvermeyen isyan ettirici şartlarına karşı direnişin içinde buldular kendilerini. Dışardakilerden ancak pek azı 'dimdik ayakta' olduklarını iddia edip geçmişin daha kalitesiz bir kopyasını yaşatmaya çalıştılar. Bazıları kaçak duruma düştü, bir kısmı yurt dışına kaçtı. Şans eseri kurtulanlarla, başsız kalan çoğunluk birkaç yıl sonra üzerlerine çökecek yalnızlık, tecrit edilmişlik, susturulmuşluk duygularının acısından habersiz, yaşamın tadını çıkarabilme olanaklarının gizli sevincini duyuyorlardı yüreklerinde. Ucuz kurtulmanın, yıllardan sonra bağımsız, bildiğince yaşayabilmenin, ilkesiz, kuralsız, kalıpsız bir hayatın sevincini. Hani yeni durumlarından açıkça memnun olanları da yok değildi aralarında.

Aylin de tesadüfi sıyrılanlardandı. Mayısta yakalananlardan birkaç kişinin onun da ismini verdikleri söylentisi dolaşmıştı bir zaman. Yine gerilimli günler yaşamıştı. Ama bir daha içeriye alınmamıştı. Sonra bazı avukatlardan ifadelerden birinde kendi isminin dolaylı olarak geçtiğini öğrenmiş ve o günlerde hazırlanan toplu davanın sanıkları arasında yer alabileceği endişesi diken üstünde bırakmıştı onu. Şimdi eylülün ortasındaydılar. Dava henüz açılmamıştı. Fakat endişeleri hafiflemişti. Memlekete gitmek, dedesinin bahçesinde ailece bir aydan fazla bir süre kalmak ruhsal yapısını sağlamlaştırmıştı. Kendini yıllardan beri bu denli tasasız, huzurlu ve hafif hissetmemişti. Doğaya yakın olmanın tadını ezercesine çıkarmıştı, pencereden gelen çiftlik kokusuyla uyanabilmenin... Perdeyi açtığında toprağı dokunabileceği kadar yakında görebilmenin... Kapıyı açıp, iki adımda çimenlere basabilmenin, bir bitki gibi sabah neminin teninde yoğunlaştığını fark

edebilmenin... Ağaç gölgesinde üşüyebilmenin... Akşam otururken ağustos böceklerinin seslerini duyabilmenin... Uyku arasında beton yapılarda yankılanmayan köpek havlamalarını işitebilmenin...

Çocukluğunda da çiftlik hayatı müthiş çekici gelirdi ona. İstanbul'a dönüş vakti gelip çattığında üzüntü sarardı kalbini. Ama şimdi farklıydı. Geride kalan güzel tatile rağmen kasvetten, tasadan eser hissetmiyordu içinde. Okulda yeni bir çevre edinmişti. Yepyeni arkadaşları vardı. O çevreden ilgi görüyordu, beğeni topluyordu, yakınlık buluyordu. Değişik bir ortamda değişik insanların arasında onları kaygısızca izlemenin, gözlemlemenin, bilmediği yönlerini birer birer keşfetmenin zevkini sindiriyordu.

Yeni arkadaş grubunu oluşturanların çoğu kendi sınıfındandı. İçlerinde eskiden demokrat saydıkları da vardı, lümpen saydıkları da. Yine de çoğunluğu apolitikti. Bazıları 'entel takılıyordu.' Okulun genellikle parlak öğrencilerinden sayılıyorlardı. Hocalarla araları iyiydi. Zaten ikisi öğretim üyesi çocuğuydu. Mimarlıkta ilgi ufku genişliyor, bilimsel konularda çok şey öğreniyordu onlardan.

Sonra bu insanları kendilerinden çok daha anlaşılır ve açık buluyordu. Duygularını, isteklerini kendi yaptıkları gibi baskı altında tutmuyorlardı. Toplumda iyi yer edinme, yükselme hırslarını da, cinsel beğeni ve isteklerini de fazla saklama gereği duymuyorlardı. Bazı ihtirasları gerçekten aştıkları için mi yoksa gizleyip sakladıkları için mi erdemli tutum aldıkları her zaman belli olmayanlardan daha zararsız olarak değerlendiriyordu onları.

Okulda ve okul dışında sık sık bir araya geliyorlardı. Aylin'in evi müstesna -babası hoş karşılamıyordu- arada sırada evlerde de buluşuyorlardı. Akla gelebilecek her konuda söyleyebilecek şeyleri vardı arkadaşlarının. Söyleşilerin sınır tanımayan bir çeşitliliği. Hiç kimse insana yeni görevler vermiyordu burada. Kimse sorumluluklarını hatırlatmıyor, kenara çekip, hocam bu meselede şöyle tavır almak gerekir, demiyordu ona. Siyasi olmayan erkeklerin siyasi olmayan yakınlığını ve beğenisini duyumsamak, iltifatlarını duymak, siyasi olmayan kızların siyasi olmayan basit, fakat hoş ve dinlendirici sohbetlerine katılmak, değişik, yepyeni özendirici hisler uyandırıyordu.

Fakat eski arkadaşları yadırgıyorlardı değişikliği. İstanbul'dan ayrılmadan önce Yusuf'la konuşmuştu. Ne buluyorsun bu insanlarda,

diye sormuştu Yusuf. İlgini çeken ne gibi niteliklere sahipler? Aylin cevap vermişti. Onlarda bir şeyler bulmak için arkadaşlık etmiyordu. Onunki daha çok meraktandı. Değişik çevrelere girmekten hoşlanıyordu. Bu insanlar kendi değer yargılarını kabul ettirmek için ısrar etmiyorlardı. Zaten öyle bir amaçları yoktu. Ne zararları dokunabilirdi ki ona? Film seyreder gibi rahat ve telaşsız seyrediyordu çevresini. Geçmişte tamamen koptukları dışlarındaki dünyayı tanımaya çalışıyordu. Peki gözlemledikçe, tanıdıkça onlarda bir boşluk, bir anlamsızlık göremiyor muydu? Evet, her zaman değil, bazen görüyordu. Fakat görmesi gerektiğine kendisini ikna ettiği için değil, önyargılı olduğu için değil, zaman zaman istemediği halde görüyordu bu boşluğu. Geçmişteki peşin fikirlerinden çok daha somut ve gerçekçi çözümlemelere varıyordu. O zaman eskiden yaptıklarının boş şeyler olmadığına kalben inanıyordu. Ama bir noktada, Yusuf'u yine önyargılı buluyordu. Aranılan bazı değerler çoğu insanda vardı. Bunu hümanistliğinden söylemiyordu. Geçmişte iyi insan eşittir iyi devrimci denklemine uygun olarak insanları değerlendirirlerdi. Bu yüzden kendilerinden olmayan tüm insanları dışlamışlardı. Onları inkâr etmiş, küçümsemişlerdi. Şimdi o anlayışı yanlış buluyordu. Geçmişte lümpen dedikleri bu insanlarda saygı duyulacak birtakım özellikler bulmak, bunları tek tek ortaya çıkarmak, Yusuf bilseydi ne denli güzeldi. İdeal insanlar aramıyordu etrafında. Bundan vazgeçmişti. Zaaflı, çarpık düşünceli insanlarda olumlu değerler arıyordu. Büyük beklentilere girmeden, kendisini sıkmadan küçük dostluk, arkadaşlık kıvılcımlarıyla yetinmeye çalışıyordu.

Yusuf, anladığını sandığını söylemişti. İki yıl önce o da aşağı yukarı Aylin'in durumundaydı. Örgütlü yaşantıdan ayrılınca sudan çıkmış balık gibi hissetmişti kendini. Sonra içine hapsoldukları çevre dışında engin bir insan denizi keşfetmişti. Bu yığın içinde hiç dokunulmamış değerlerle tanışmaya, samimiyet ilerletmeye başlamıştı. Önceleri abartmıştı onların üstün yanlarını ama bir türlü kalıcı dostluk kuramamıştı. Demokrat düşüncede olmayan insanlarla tutarlı dostluklar kurmak çok zordu. Bu, en azından ona göre bir şey değildi. Belki Aylin başarılı olabilirdi.

Nihal ve Banu içerdeydiler. Şennur'dan haber alamıyordu. Görüşmek istediği, zaman zaman özlem duyduğu dışarıda birkaç arkada-

şı yok değildi. Atilla gibi, Yusuf, Betül gibi. Ne var ki onlarla bir arada olmak için özel bir çaba sarf etmiyordu. Gündelik yaşamının içinde bulunmayan dostlarıyla sıradan düzeyde bir arkadaşlık sürdürebilmesi için özel çaba gerekiyordu oysa. Diğerlerinin de kendi hesaplarına bu gayreti gösterdikleri söylenemezdi. Soğumuş buluyorlardı Aylin'i. Onlara karşı kanı daima sıcak olduğu halde.

Şu anda İstanbul'a dönerken yalnızca yeni arkadaş grubuyla yine beraber olacağı için sevinçli değildi. Ertesi gün Engin'i görecekti. Tatili, bahçeyi, kasabayı, izlenimlerini, görüşemedikleri bir buçuk ay boyunca kafasında biriktirdiklerini anlatacaktı ona. Ne zevkli, ne dinlendirici, insana var olduğunu, yaşadığını ve düşündüğünü ne güzel duyumsatan konuşmalardı bunlar. Oradan buradan her konuda kâh ciddi kâh gayri ciddi, bazen birbirlerini iğneleyerek, bazen gırgır şamata içinde geçen saatler... Öylesine kaptırmıştı ki, her şeyi en olmayacak yönlerinden alıp inceleyen, eleştiren, kendileri dahil herkese, her şeye hoşgörülü bir acımasızlık içinde saldıran bu söyleşilere; Engin'i görmediği sürece rastladığı her olay, her durum karşısında kendilerine özgü üsluplarıyla kafasından diyaloglar geliştirmişti ve yarın onları Engin'e anlatacaktı.

Son aylarda kanıksanacak ölçüde birlikte görünmüşlerdi. Arkadaşlıklarının öbür arkadaşlarıyla ilişkilerini aksatmamasına özen gösteriyorlardı. El ele verip, kumrular gibi koklaşan iki kişilik içe kapanıklardan olmak istemiyorlardı. Zaten Aylin, Engin'le ilişkisinin ne menem bir ilişki olduğuna da karar verememişti henüz.

Ondan hoşlandığını biliyordu. Sevimli buluyordu. Birlikte oldukları zamanı uzatmak istiyordu. Ancak Betül'ün bir zaman söylediği gibi, içinde ne coşkun fırtınalar, ne ılık rüzgârlar esiyordu. Engin'i görünce kalbi hızla çarpmıyordu. İnce esprilerine, zekâsına hayrandı ama, yakışıklı gördüğü söylenemezdi. Belki de sevgi buydu. Büyük aşklar yaşamak belki herkesin yapısına uygun değildi. Belki ortam uygun değildi buna. Belki böyle gelişmeler için büyük rastlantılar gerekiyordu. Ama rahattı arkadaşlığında. Olayın en hoşa giden yanı da buydu. Engin bazı şeylerden ümitlenip sonra insanın başına askıntı olacak ısrarcı tiplerden değildi. Toplumun erkeklere öğrettiği elde etmek için ısrar etmek gerekir, düsturunu bilmiyordu belki. Aylin arkadaşlıklarını ertesi gün pat diye kesse hiç sorun çıkarmayıp, peki di-

yebilecek birinin hali vardı üzerinde. Zaten her şeyi inkâr eden bir insandı. Tam bir 'inkârcı'.

Hiçbir şeyi büyük öneme layık görmüyordu. Şeylere onlarda bulunmayan değer ve önemi yakıştıran aslında insanlardır, felsefesini güdüyordu. Sevgiyi de, nefreti de, mutluluğu da mutsuzluğu da küçümsüyordu. Çoğu demokrat gibi devrimciliği de... Gerçekte tüm hafife alışları, küçümseyişleri çoğu demokratla ortak duygu ve düşüncelerini yansıtıyordu ama, bunları öyle kendinden emin, öyle esprili, öyle ince formüle ediyordu ki, daha önce benzer türde eğilimlerle çok mücadele etmiş Aylin bile üsluba duyduğu hayranlıktan onunla uzlaşıyordu. Gerçi aylin eski Aylin değildi. Engin'in yorumları bazen kendi yeni duygularına tercüman oluyordu. Belli noktalarda kafasının açılmasını değil, aksine açılmamasını istiyordu. Düşüncelerindeki çelişkilerin hemen çözülmesinden çok çözülmemesini arzuluyordu. Bazen inadına kaba solcu kesiliyordu Engin'in karşısında ve giriştikleri uzun tartışmalar sonucunda anlayışının mahkûm edilmesinden ilginç bir tatmin duyuyordu. Engin her etkinliği, her yönelişi bir kişisel tatmin aracı olarak sayıyordu. En özverili atılımları, en sarsılmaz tutkuları... Kendini bir inanç doğrultusunda ölüme atan da, mesaide vatandaşın işini aksatmadan görmek için çırpınan memur da bunu kendini tatmin için yapıyordu. O halde özveri gibi bir kavramın ne önemi vardı? Cesaret, dürüstlük, iyilik, kötülük... Tüm bu kavramların ifade ettiği şeyler gerçekliği çarpıtıyordu. Her iş özelliğine göre az ya da çok bir cesaret gerektiriyordu. Allahın günü madene inen bir işçinin cesareti cesaret değil miydi? Bundan ötürü kim ona paye veriyordu? Bir şeyin toplum yararına kullanılıp kullanılmaması ölçütü mü? Toplum yararına olanlar neydi, olmayanlar neydi? Toplum için hareket ettiklerini iddia edenler bazen en büyük zararları vermiyorlar mıydı topluma? İnsanların kendilerini başkalarından üstün göstermek için geliştirdikleri değer sistemleri boştu o halde. Bunların ancak onlara inananların gözünden bir anlamı olabilirdi. Engin'in felsefesi yaşam biçimine oturuyor, onu haklı çıkarıyordu. Aylin bu fikri rahatlığa özeniyordu. Onun gibi düşünmek istiyordu. Ama biraz ciddi düşünse ya da biraz ciddi yüklense Engin'in sistemini çökerteceğinden korkuyordu. Evet, bir süre daha bunu denemeyecekti. Şimdilik fikir jimnastiği ile yetinecekti.

Araba, Sapanca gölünün yeşilin değişik tonları arasındaki durı mavi suları yakınından kayıyordu. Yol tenhaydı nedense.

"Arkadakiler dalmış gitmiş" dedi annesi.

Direksiyondaki babası,

"Hı hı" diye cevap verdi dikiz aynasına bakıp.

"Bir mola versek diyorum. Ayaklarım şişti. Çocuklar da açılır." "Tamam, benzin almamız gerekiyor zaten."

Yıllardan sonra sağlanabilen aile içi barıştan, bir ev kızı olarak şu anda otomobilleri içinde bulunmaktan, İstanbul'a yaklaşmaktan, etrafın güzelliğinden, mola verme düşüncesinden, yaşamın dinginliğinden, her şeyden memnun ve mutlu olduğunu düşündü Aylin. Şartlar değişmedikçe bu akışı değiştirmek için kendisini zorlamayacaktı.

XV. /

Öğrenmenin tek yolu gidip teslim olmak mı? Teslim olmam canım. Beni bulabilecekleri bir yere, mesela okula giderim. Ortalıkta görünürüm. Aranıyorsam belli olur. Bunun teslim olmaktan farkı ne? Başka bir yolu olmalı. Başka yolu falan yok. İfadelerde adının geçtiği belli oldu. Hâlâ kabullenmemekte diretiyorsun. Feyyaz'ınki pek önemli değil de; Selim'inki kötü. 'Bölge sorumlularımızdan' lafı adamları bayağı iştahlandırmıştır. Bazen çok ciddi sayılabilecek ifadelere değer vermiyorlarmış ama... Canım, seninki de kendini kandırmak. Herifler fellik fellik arıyorlardır şimdi. Fellik fellik aramasalar da buldukları yerde tutup alırlar. Yani sen bir kaçaksın aslanım. Bunu birinci madde olarak kafana iyice sok.

Peki, tamam, bunu kabul ettik. Şimdi ne yapacağım; asıl önemlisi bu. İki seçenek var. Ya teslim olmak, ya da kaçak yaşantıya sonuna dek devam. Başka bir yol var mı? Yok. Bir de yurt dışı seçeneği var. Bu ihtimali ikincisi içinde değerlendir. O da kaçak yaşantıya devam demek. Tamam. İki ihtimal var. Hangisini seçeceksin? İki seçeneğin de olumlu ve olumsuz yönlerini alt alta sırala. En iyisi bu.

Teslim olmak eşittir ağır bir işkence. Bundan kurtuluş yok. Önce kabul ettirmeye çalışacaklar, sonra çözmeye. Direnebilir miyim. Direnirim. Ucunda kendi onurum var. Bugüne dek yaptıklarımın hiçe gitmesi var. Kendi özgürlüğüm var. Elbette kendi özgürlüğüm var. En önemlisi bu. İki ifadede şöyle bir adım geçiyor. Onlar da savcılıkta reddetmişler zaten. Ben de kabul etmem olur biter. Ne tutturabilirler? Hiç belli olmaz. Büyük ihtimal, en fazla altı ay, bir yıl yatıp çıkmak. Ama saçma sapan bir söz üzerine yıllarca yatan da var. Ne yapalım bu da bir şans. Önce denemek lazım. Denemeden belli olur mu? Ya çok yüklenirlerse? Yüklenirlerse de direnirim. İçeri girersem konuşma fikrini tamamen kafamdan çıkarmam gerekir. Zaten tereddütlüyse insan, nasıl katlanır yapılanlara? Evet evet. Çözülüp gidersem tüm bu değerlendirmelerin, planların ne yararı var? Git kendini denize at

daha iyi. Ama çözülmek başka şey, suçlamayı kabul etmek başka şey. Ya çok ağır yüklenirlerse? Ya hakkımda bildikleri çok şey varsa? Kabul edersem en az beş sene. O zaman okul da biter. Her şey biter. Aylin de biter. Bir daha göremezsin yüzünü. Onca yıllık tatlı hayallerin sona erişi... Yo, buna katlanamam. Çıkınca mesleksiz ve işsiz. Tek başına. Onca çekilenden sonra, bir de askere alırlar. Sonra kıytırık kıytırık işler bulmaya çalışırım. Yorgun ve mutsuz bütün bir hayat. Berbat bir şey? Çıkar bu ihtimali değerlendirmeden. Kabul etmek ve içeri girmek. Olacak şey değil. Cezaevlerinin durumu ortada. Gelen haberler insanı perişan ediyor. Bir de kendi ayaklarınla oraya git. Olacak şey değil. Kabul etmem o zaman. Tüm suçlamaları reddederim. Neyle suçlayabilirler? İşkenceyle alınmış bir iki ifadeyle. Kabul etmem. Ne yapsalar reddederim. Dayanabilir miyim? Günler, geceler, aylar boyu... Fikrimin değişmeyeceğini kim garanti edebilir? İradem. İradem engeller bunu. Direnirim dersem direnirim. Peki, şimdi başka ihtimalleri değerlendirelim. Ya çok yüklenirler de ölürsem? Yok canım, bu binde bir olan bir kaza. Adamların işkenceyi öldürme niyetiyle yaptığını zannetmiyorum. Peki ya kaza benim başıma gelirse? Az kaza da olmuyor hani. Ama çok düşük bir ihtimal. Değerlendirmeye değmez. Demek teslim olur, suçlamaları reddedersem, her şeye yeniden kavuşma ihtimali yüksek. Arkadaşlarıma, alıştığım çevreme, aileme, okula... Aylin'e? Ya çok ağır işkence yaparlarsa? Bırak artık bunu. Kendi iradenin tayin edebileceği değerlendirmeler yapıyorsun şu anda. O halde birinci durum pek umutsuz bir yol olarak görünmüyor.

Şimdi ikinci yola bakalım. Kaçak yaşama. Şimdiden sıktı artık. Bunun cezaevinden çıktıktan sonra karşılaşacağını kurduğun berbat ortamdan ne farkı var. Üstelik sürekli yeni planlar, yeni değerlendirmeler yapmaya kendini zorunlu hissederek, yarın başına ne geleceğinden habersiz, ne zaman ele geçeceğinden endişeli, sürekli bir gerilim. Dayanılmaz buna. Garantisi de yok. Kendi imkânlarımı zorlayarak daha ne kadar saklanırım? Yakalanırsam hal daha da kötü. Kaçak biri yakalanırsa suçu yarı yarıya kabullenmiş demektir. O durumda nasıl inkâr ederim? Örgüt çatısı altında olsaydım, belki onun olanaklarından yararlanırdım. Hadi canım, örgüt mü kaldı. Hem eski olanaklarımızı da bilirim ben. Demek kaçaklığı seçersem tek yol kalıyor. Yurt

dışı. Çıkmak çok mu kolay? Karar verilirse bir şeyler uydurulur. Çaresine bakılır. Adamlar da kucaklarını açıp beni bağırlarına basmayacaklar herhalde. Mesleksiz bir siyasi mülteci. Sanki meslekliler iş bulabiliyor mu? Olsun. Mülteci kampına da atsalar hapishane ve işkence korkusu olmadan huzurlu bir hayat... Tabii sevdiklerinden uzakta. Yurdunu bir daha görememenin üzüntüsünü duyarak. Yirmi üç yıllık geçmişini gömüp burada bırakarak. Amaan. Karar vermek amma da zormuş be. Yahu gider okula imtihanlara girerim. Alırlarsa alırlar. Biter bu sıkıntı. Nedir çektiğim ya. Yeter artık. Dur, yine de acele etme. Her ihtimali tek tek değerlendir. Ayrıntılarıyla... İhtimal ihtimal... Hepsi birbirinden kötü ihtimaller, bıktım artık. Bir de Aylin sorunu var. Kim bu Aylin ulan? Neyin oluyor senin? Sanki kırk yıllık sevgilin. O kadar çok seviyorsan gidip bir kere bile olsun niye konuşmadın? Yazıklar olsun sana, yazıklar olsun.

Bak o konu başka konu. Onu ayrıca değerlendirmelisin. Kaçak bir adam gidip sevgisini açacakmış. Saçmalık olmaz mı? Hadi oradan mıymıntı, senin kaçak olmadığın zamanı da biliriz.

Peki gittik yakalandık diyelim, ne adına direnip karşı koyacağım? İşkencede ya da cezaevinde ne adına tavır koyacağım? Ne adına olacak, kendi adına. Onurun için... kişisel özgürlüğün için, kişisel çıkarın için... Ağırına mı gidiyor? Amma alışmışız bir şeyler adına davranmaya, illa da bir şeyi temsil etmeye. İnsan örgütten kopunca kendini boşlukta asılı hissediyor. Bundan sonra kendi başıma düşüneceğim. Kendi kişisel çizgim için kararlar vereceğim. Bundan sonra benim için sorun demek, kendi kişisel sorunlarım demek. Yalnızca onları çözmek için düşüneceğim ve tek başıma kararlar verip, tek başıma uygulayacağım. Alışmalıyım bu duruma.

Ne tuhaf. Ben de bir 'bağımsız' oldum. O küçümsediğimiz kervana ben de katıldım. Yolum artık kendime 'özgü', düşüncelerim kendime 'özgü'. Ben de kimseyi beğenmeyeceğim. Kimsenin gittiği yolu... İyi biliyorsan sen yap dediklerinde, ben tek başıma ne yapabilirim diyeceğim. Eskiden at üstünde dolu dizgin koştururken şimdi eşeklere binmeyi kendime yediremeyeceğim. Kendi başıma yayan yürüyeceğim. Bunun zaman zaman ezikliğini duyacağım, zaman zaman başka seçenek mi var, diyerek herkes gibi ataletimi haklımı çıkaracağım? Ne olurdu sanki insanların siyasi görüşleri cesaretleri kadar geniş olsaydı.

Değil işte, değil... Hiçbir olaydan ders çıkarmayacak o kafalar. Kimse özeleştiri yapmayacak, suç başkalarına atılacak. Başkalarına en çok kara çalan kendini en erdemli sanacak. Bir dönem gelecek, biz doğruyduk, diyen herkes affedilecek, geçmişe sünger çekilecek. Bir dönem gelecek yiğitlerin yanında öbürleri de şandan paye elde edecek. Direniş ve cesaret siyasi doğruluğun göstergesi olarak sunulmaya devam edecek. Ama çizgiye bağlı kalan geçmişte ne yaptığına bakılmadan senden değerli sayılacak. Senin bin gün düşünüp de ettiğin bir lafa kimse bir dakikasını vermeyecek, fakat beylik nakaratlara insanlar aylarını, yıllarını, hayatlarını feda edecek. Neyse, bunlar boşuna...

Senin meselen şimdi bu değil. Kendin için karar vermek zorundasın şu anda, yakın geleceğin için. Evet, direnirsen kendin için direneceksin, bu işe soyunurkenki gibi. Başında, ta başında olduğu gibi. Babam direnemezsin, diyor. Senin bünyen zayıf diyor. Ne yapayım peki? Ellerinde kalır mıyım? Bedri gibi. O yapılı çocuktu, yine de vücudu dayanamadı. Demek olay bedene bağlı bir olay değil. Ne yapalım, ellerinde kalırsam kurtulmuş olurum. İşe bak yahu, ileri atılalım dedik, ne hallere düştük. Canımızı kurtarmaya çalışıyoruz şimdi. Bundan daha geri çekilebilir miydik? Korku beynimizi didik didik yiyip bitiriyor, mantığımız eskisi gibi çalışmıyor. Panik denir buna. İleri atıldık, kim alkışladı bizi? Kim minnet borçlu oldu? İki bildiri dağıttık, birkaç yazılama yaptık diye... Herkes dağılmış, kaçmış, sendikacılar kuyruklara girip teslim olmuş, bir biz kalmışız, böyle bir süre daha devam edersek : solu toparlayıp götürürmüşüz... Birilerinin direnmesi gerekirdi hakikaten, ama bu kafayla mı? Adam, biz savaştık, herkes seyretti, ne yapalım gücümüz yetmedi, diyor. Öbürü bütün kafa adamlarını aldı yurt dışına kaçırdı, diğerinin adı solun simgesi oldu. Kim dinler seni kendi taraftarlarından başka. Al işte onlar da dağılıp eriyor.

Evet, işimize dönelim, ne karar verdik? Dur bakalım, henüz erken. Yarın bir daha düşünürüz. Öyle mi yapalım? Evet, en iyisi o. Kafam karışık şu anda. Doğru dürüst bir mantık yürütemeyebilirim. Tepkisel kararlar vermemeliyim. Kalkayım şimdi. Motele döneyim. Biraz konuşmak iyi gelir. Denize girerim. Yarın aynı saatte buraya gelirim. O zamana kadar dinlen...

Aşağıdaki küçük koyu kuşbakışı gören tepeden, sık çam ağaçlarının arasından kayıp düşmemeye dikkat ederek toprak yola indi. Motelin içinde bulunduğu küçük kasaba buradan kırk dakikalık yürüme uzaklığındaydı. Bu güzel sahil kasabasına ablası ve eniştesiyle birlikte gelmişlerdi. Geldiği sekiz gün oluyodu. Güzellikler arasında endişe ve sıkıntıyla geçirilen sekiz gün. Son bir aydır hiç yerinde duramaz olmuştu. Hiçbir yerde yarım saatten fazla oturamıyor, akşam yemeklerinin uzamasını kendini içkiye vurarak kaldırabiliyordu. Gözü ne denizi, güzel koyları, ne maviyi, ne yeşili, renkleri, bitkileri, ne çiçekleri görüyordu. İnsanlarla karşılaşmaya tahammül edemiyordu. Turistler ona yurt dışını ve gurbeti hatırlatıyordu. Bön bön bakan asık suratlı köylüler, kaba tavırlı garsonlar, insan soymak için tezgâh kurmuş namazı niyazı elden bırakmayan esnaf, karılarını, kız kardeşlerini evlere kilitlemiş, turist kızların orosanı burasına ciğer görmüş kedi gibi gözlerini dikip bakıp duran bir yığın işsiz güçsüz, ona medet umacakları hiçbir güç bulunmadığını çağrıştırıyordu. Karşılaştığı her insan savunduklarının geçersizliğini kanıtlayan bir abide gibi yükseliyordu önünde.

Hava birdenbire ısınmıştı. Yol gölgeli olmasına rağmen ter basmış, bunalmıştı. Eski alışkanlık, bir yere yetişmesi gerekiyormuş gibi tabana kuvvet yürüyordu. Karşıdan üç turist geliyordu. Biri kız ikisi erkek. Yaklaşınca birinin Sinan'a çok benzediğini fark etti. İnsanların çift çift yaratıldıkları demek doğruydu. Fazla bakmadı onlardan yana.

"Akın, yahu sen misin?"

"Aaaa. Ben de seni turist zannetmiştim. Amma da bizim Sinan'a benziyor diyordım."

Sarılıp öpüştüler. Sinan turistlere Almanca siz gidin, ben yetişirim anlamında bir şeyler söyledi.

"Sen ne yapıyorsun buralarda? Kırk yıl düşünsem böyle bir karşılaşma aklıma gelmezdi."

"Ben de kırk yıl düşünsem seni bu kılıkta göreceğimi hayal edemezdim."

"Senin kılığın benimkinden çok mu farklı. Bir de şort giy, tamam."

"Yahu bu yanındakiler de kim? Tatile mi çıktın, rehber falan mısın?"

"Eh, öyle sayılır."

"Dil öğrenmek için turistlerin peşinden ayrılmadığını söylemiş-lerdi. Demek işin aslı varmış."

"Kim söyledi?"

"Duydum işte. Aranıyormuşsun, doğru mu?"

Sinan kısa bir tereddüt geçirdi.

"Doğru be. Niyetim dışarı kaçmak."

"O kadar ciddi mi?"

"Bizim için ayrı dava açmışlar. Yedi kişi, bir de ben. Üçümüzün idamını istiyorlar. İsteyeceklermiş daha doğrusu. Beni iki öldürmeyle suçluyorlarmış. Bir yakalanırsam oyarlar."

"Yapma ya."

"Senin durumun nasıl? Ben seni yakalandı biliyordum ya."

"Yakalandım, yakalandım da, herifler izine çıkıyorlarmış, beni de getirdiler. Bir yandan tatil yapıyorlar, bir yandan sorgu."

"Dalga geçme yahu. Sahi bir takıntın yok galiba senin."

"Var be. Ben de aranıyorum. Ne yapacağımı da bilemiyorum. Orada burada dolaşıyorum. Henüz bir karar veremedim. Ben de mi dışarı kaçsam?"

"Tamam, birlikte kaçalım."

"İyi olur ya. Yalnızlık çekmem hiç olmazsa. Bir aydır hiç kimseyi görmedim. Sende yeni haberler var mı?"

"Yeni haber? Bir grup daha yakalandı. Ender'ler... Gazeteler yazdı, duymuşsundur."

"Ha, onu biliyorum. Başka? Nasılmış tavırları?".

"Genelde iyi sayılırmış. Alper hoca ifade bile vermemiş."

"Helal."

"Ender fena değilmiş. İki kişi kötü çözülmüş. Zaten onların yüzünden yakalanmışlar. Cengiz de kötüymüş. Pek isim vermemiş ama üç dört tane yer göstermiş. Tüm suçlamaları on dakikada pat diye kabul etmiş. Savcılıkta bile inkâr etmemiş. İçeriye girmeyi özellikle ister gibi bir hali varmış."

"Yok ya, belliydi... Neyse. Benim gitmem lazım. Sen şu kaçma işinde ciddi misin?"

"Ciddi olabilirim."

"Ol öyleyse. Bak ben en geç bu üç dört gün içinde çıkıyorum.

Gelmek istersen acele karar ver. Bu akşam buradan ayrılıyorum. Niyetim öbür gün çıkmak. Ne diyorsun?"

"Yapma be. Nasıl olacak bu? Kolay mı?"

"İki yol var. Biri biraz masraf istiyor. Ayrıca henüz ayarlayabilmiş değilim. İşte bunlarla ayarlamaya çalışıyorum. Yarına kadar ayarladım ayarladım; yoksa bir yol daha var. Biraz riskli ama o garanti. Dediğim gibi geleceksen hemen söyle. İki kişi olursak benim için de iyi olur. Düşünmek istersen sana akşama kadar süre. Ben ilerdeki koyda kalıyorum. İki çadır var orada. Büyük yeşil çadırın yanındaki kavuniçi çadır benimki. Seni akşam yediye kadar bekliyorum."

"Tamam, oldu. Gelirsem neler getirmem lazım yanımda?"

"Karar verirsen onu akşam konuşuruz. Yalnız para lazım. Mümkün olduğunca fazla... İki yüz bin, üç yüz bin, bulabilirsen daha fazla."

"Hemen nasıl bulayım?"

"Bunu sonra konuşuruz. Olmazsa birkaç gün sonrası için randevulaşırız. Para işini takma kafana. Bulabildiğin kadar..."

"Oldu. Kararımı bildiririm."

"Hadi görüşürüz. Saat yediye kadar bekliyorum."

"Tamam, gelirim. Haydi iyi günler."

"Eyvallah. Birlikte gidelim. Çok iyi olur. Gitmeyeceksen de gel. Biraz konuşuruz. Bekliyorum hadi."

Kararını bugünden vermesi gerekiyordu demek. Telaşlandı. Endişeli bir yüzle koşar adım yoluna devam etti Akın.

Karar verildi. Artık dönmek yok. Bir kez daha neyini düşüneceksin? Düşündükçe kafan karışıyor. Düşündükçe somut çözümden uzaklaşıyorsun. Günlerce düşündün ve sonunda bu kararı aldın. Şimdi yapılacak şey kararı uygulamak. Düşünmenin, değerlendirmenin zamanı geçti. Çözümden uzaklaştıkça kendini suçlayacaksın. Yıllarca pişmanlık çekmek mi istiyorsun? Yoo, yeter. Şu an düşünme vakti değil, uygulama vakti. Peki, görür de o an cesaret edemezsen? Bu olmamalı. Sonra bir daha kendi elinden yakanı kurtaramazsın. Pişmanlığın yürek dağlayıcı aleviyle yanar durursun. Cesaret ederim, niye edemeyecekmişim. Konunun her yönünü düşündüm. Nasıl kar-

şılarmış, ne dermiş, böyle bahaneler bulma. O iyi bir insan, anlayışlı bir insan. Küçümsemez davranışımı. Niye küçümsesin? Onu gerçekten seviyorum. Bunu anlatmak kötü bir şey mi. Değil, elbette değil. Yadırgar mı? Yadırgayabilir. Canım, bunları değerlendirdin ya hep daha önce. Farzet ki küçümsedi seni, yadırgadı; olmaz ya; ne çıkar bundan? Yok olmaz öyle şey, der olur biter. Alay etmez benimle. Tabii ki etmez. Etse ne olur? Onu da düşündün. En kötü olasılıkları düşündün. Duygularını bir kez olsun niye açmadın diye pişmanlık çekmekten kurtulmuş olacaksın. Bunun için her şeye değer.

Hem belki o da yalnızlık çekiyor. Belki şu dönem onun da gerçek bir dosta gereksinimi var. Bu yönden niye değerlendirmiyorsun konuyu? Öyle bir durumda ona yardımcı olmamak; dostluğunun içtenliğini hissettirmemek bencillik olmaz mı? Tamam tamam, bunları düşünmüştüm, her şeyi düşünmüştüm. Şimdi yapmam gereken ona yaklaşmak, merhaba demek, nasılsın demek ve konuyu açmak. Tam o an çekinir vazgeçersem? Yetti be... Sil cesaretsizliği kafandan. Kararı her ne pahasına olursa olsun uygulayacaksın. Farz et, eski günlerdesin. Farz et, o bir halk, düşmanı. Öldürülmesine karar verilmiş biri. Onu görünce ne yaparsın bu görev verilmiş sana? Yanaşırsın yanına, hiç bir şey düşünmeden, tereddüt göstermeden kararı uygularsın. Duraklamazsın. Artık o anda hiçbir şeyi yeniden değerlendirmezsin. Kararı uygularsın, kararlılığın yok ettiği duygusuzlukla. Evet, tam böyle. Onu görünce ok yaydan çıkmış olacak. Başka bir şey yapmak elinden gelmeyecek.

İstanbul'a geldiğinin yedinci günüydü. Aylin'in okulunun çevresinde çekine saklana üç gün dolaşmış ama ona rastlayamamıştı. Sınav dönemiydi ve hangi günler sınavı olduğunu bilmiyordu. Ancak üçüncü günün akşamı onu belediye otobüsünden, Taksim meydanında yürürken görmüştü. Yanında uzunca boylu gözlüklü biri vardı. Güle konuşa, duraklara doğru yaklaşıyorlardı. Otobüsten bir sonraki durakta inip yetişme şansı yok değildi. Ama yanındaki gözlüklü yüzünden mi neden, buna cesaret edememişti. Fakat hiç olmazsa aradığının İstanbul'da ve dışarda olduğundan emin olmuştu.

Üç gündür de buralarda dolaşıyordu. Bundan üç yıl önce Alper'le şimdi yanından geçmekte olduğu küçük parkta buluştuklarında söz nereden gelmişse gelmiş Aylin'in yakınlarda oturduğundan söz etmiş-

ti Alper. Başka bir şey bilmiyordu Akın. Aylin'lerin evi neredeydi? Parkın iki yanından geçen sokaklara açılan tali sokaklarda mı, kenarlardaki apartmanların birinde mi, yoksa sokakların birleştiği caddede mi? Liseli aşıklar gibi yol gözlemek onu fena sıkıyor, utandırıyordu, ama başka çözüm bulamıyordu.

Şu bakkalın önünden üç gündür kırkıncı geçişim. Adam huylanmaya başladı. Yahu salak gibi burada yakalanırsam gör o zaman rezaleti. Üç yıldır ev değiştirmedikleri ne malum? Benimkisi kendini kandırma. Elimden geleni yaptım ama olmadı, diyebilmek için. Aptallık... Bugün son. Yarın mantıklı bir yol aramalı.

Tam o anda gördü onu. Yirmi adım ya var ya yoktu aralarında ve üzerine doğru geliyordu. Yüreğinin içinden bir şey kaydı. İnanmak istemedi ama burnunun dibindeydi işte aradığı. Sapacak bir sokak yoktu. Karşıya geçmek için çok geçti. Görmemiş gibi yapıp aniden pastaneye girebilirdi. Ayıp, dedi içinden bir ses. Gördü. O da gördü.

"Merhaba" dedi Akın, heyecan içinde.

"Aa, merhaba." Akın'ı birden karşısında görmekten sevinmiş gibi bir hali vardı Aylin'in. "Ne arıyorsun buralarda? Bizim ev hemen şurada." Gereksiz bir söz ettiğini düşünmüş olacak ki, hemen devam etti. "Nasılsın?"

"Sağ ol, ben iyiyim. Sen nasılsın?"

Bak, heyecanın birden söndü. Hadi tam sırası, kararını uygula.

Aylin'in ne cevap verdiğini duymadı Akın.

"Ben seninle önemli bir mesele üzerinde görüşmek istiyordum" dedi birdenbire. "Yani benim için önemli olan bir mesele üzerinde."

Aylin'in yüzü ciddileşmişti. Akın devam etme gereği duydu. "İstersen senin gittiğin tarafa doğru yürüyelim."

Birlikte yürümeye başladılar. Akın anlamıştı durumu. Aylin siyasi bir ilişki kurulacağını zannetmişti herhalde. Tetikte bekliyordu. Akın sesinin titrememesi için büyük çaba göstererek.

"Siyasi bir konu değil bu konu" dedi.

Aylin hafifçe gülümsedi.

"Ben seni çok sevdiğimi söylemek istemiştim."

Aylin'in gülümsemesi sönmüştü. Başını önüne çevirdi Akın.

Olan bitenin bilincine varamamıştı henüz. Epeyce yürüdüler hiç konuşmadan. Aylin'in yüzünde yeniden o mütebessim ifade belirmiş-

ti. Yanakları pembe pembe olmuştu. Akın'ınsa yüzü soluk, kulakları kıpkırmızıydı. Yeni yeni hissediyordu amacına ulaştığını, içindekileri muhatabına ilettiğini. Aklını işlemez hale getiren bir sevinç, müthiş bir rahatlama duydu kalbinde.

"Çok şaşırdım. Başka bir şey söylemeyecek misin?"

"Ben söylemek istediğimi söyledim. Ama bir şeyler demek istiyorsan ya da demen gerekiyorsa sen söyle."

Amacı sadece söyleyebilmekti Akın'ın. Fakat doğal olarak vardığı şu aşamada bunun bir ilişki teklifi olarak yorumlandığını fark etmişti. Aylin yine ciddileşmişti.

"Hiç beklemiyordum böyle bir şeyi. Şaşırdım. Şu sıralar çok yoğun çalışmam gerekiyor. Projeler, sınavlar falan... Bu dönem benim için çok önemli... Benden ne söylememi istiyorsun?"

Akın yüzünün kızardığını hissetti.

"Hiiç. Hiçbir şey söylemeni istemiyordum."

"Ben, yani şu sıralar, böyle şeyleri düşünebilecek durumda değilim."

Sevinci içinde hızlı bir şekilde sönmeye başlamıştı.

Ama neden? Neden üzülüyorum? Amacım söylemek, yalnızca söyleyebilmek değil miydi? Demek daha fazlasını ummuşum. Bazı şeyler beklemişim. Nazik bir şekilde reddetti sevgini. Nazik değil, şaşkın bir şekilde. Basit bir ilişki önerisi olarak yorumladı yaklaşımımı. Yazık...

Yüzünün anlatımına hâkim olamıyordu. Derin bir üzüntü dalgası vurmuştu suratına. Anayola çıktılar. İlerde otobüs durağı vardı. Karşılıklı durdular kaldırımda. Akın'ın yüzüne baktı Aylin. Yüzüne yine sevecen ve içten bir gülümseme yayılmıştı. Bir mutluluk ışığı parladı Akın'ın gözlerinde.

"Bak, bunu istersen seninle bir daha konuşalım. Oturalım bir yere, uzun uzun... Ama sonra. Ekimden sonra. Olmaz mı?"

"Peki" dedi Akın. "Teşekkür ederim. Çok teşekkür ederim."

Bu anı, bu şekilde, bu haliyle olduğu gibi koruyabilmeliydi. Hiç bozulmamalıydı. Bu anın büyüsü bozulmadan gitmeliydi. Hemen gitmeliydi.

"Benim aslında acelem vardı. Şu dolmuşa yetişsem iyi olacak" dedi. "İyi günler."

Aylin yine şaşırmıştı. Güldü.

"İyi günler" diye bağırdı durağa koşan Akın'ın arkasından.

Bir saat sonra okula geldiğinde önce kahveye baktı. Öğleye yakın bir saatti, fakat kahve fazla kalabalık değildi. Beyaz önlüklü birkaç tanıdık gördü. Kapıdan selamlaştılar, ama gitmedi yanlarına. Dönüp kahveden çıktı. Okulun ana kapısına yürüdü. İçinde hâlâ sindiremediği o büyük sevinç ışıl ışıldı.

"Akın" diye bağındı biri, yolu geçerken. Tuğrul'du bu. "Nerelerdesin? Özlettin kendini. Ne haber?"

"İyidir" dedi Akın, kucaklaşırken. "Sen nasılsın?"

"Ben de iyiyim."

"Buralarda ne var ne yok? Ne yapıyor arkadaşlar?"

"Eskisi gibi. Şimdi imtihan dönemi. İmtihan olduğu günler kalabalık oluyor, başka günler gördüğün gibi."

"Galiba sen staj almışsın?"

"Ya öyle. Geçen ay başladım. Hiç umar mıydım eskiden."

"Çok iyi be. Bizimkiler nerelerdeler?"

"Buralardalar. Sinan'ı biliyordun değil mi?"

"Ne Sinan'ı?"

"Bilmiyor muydun?"

"Ne olmuş Sinan'a?"

"Ölmüş. Dün adli tıba cesedini getirdiler. Boğulmuş diyorlar. Öğleden sonra otopsi yapılacak. Babası, annesi, nişanlısı hepsi adli tıbın önündeler. Ben şimdi oraya gidiyorum. Gelmek ister misin?"

"Hayır" dedi Akın. "Sen git."

"Buralarda mısın?"

"Herhalde."

"Öğleye kalacaksan kahveye gel. Bizimkiler de gelir." İyice yaklaşarak sordu. "Senin aranma durumun ne oldu?"

"Bilmiyorum. Onu öğrenmeye geldim."

"Nasıl?"

"Boş ver. Hadi görüşürüz."

"Görüşürüz."

Büyük bahçe kapısından yavaş yavaş geçti. Kapının sol yanında iki polis birbiriyle konuşuyordu. Birini tanımıyordu. Herhalde yeni gelmişti. Öbürü eskilerdendi. Kendisini görünce bir an irkildi gibi

geldi Akın'a. Belki gerçek değildi, öyle gelmişti. Kendini göstere göstere soldaki binanın merdivenlerini çıktı, sonra vazgeçermiş gibi yapıp adım adım aşağıya indi. İki polis hâlâ konuşuyordu ve biri kendisine bakıyordu. Bahçede bir tur atmaya karar verdi. Az yürüyünce turdan vazgeçti. Sağdaki banklardan birine gitti oturdu. Güneş vuruyordu yüzüne. Önünden insanlar geçiyor, o, yüzleri görmüyordu. Sinan'ın son görüntüsü geldi gözünün önüne. Üzüldü. İlginçti, üzmüştü ama güç vermişti ölümüyle Sinan ona. Kapıya doğru baktı. İkisi deminkiler olmak üzere üç polis bu yana doğru geliyordu. Hiç heyecanlı değildi. Akın. Her şeye hazırdı. Başlarındaki polis, komiserdi galiba, başı önde yürüyordu.

Önünden geçip gidebilirlerdi ve o zaman durum çok farklı olabilirdi.

Ama geçip gitmediler. Başına gelip dikildiler.

"Akın, bizimle gelmen gerekiyor. Karakolda ufak bir işimiz var. Uzun sürmez."

Güldü Akın.

"Peki gidelim" dedi.

Ayağa kalktı.

Kaan Arslanoğlu

Devrimciler

roman

"Türkçede yazılmış hiçbir romanda Kaan Arslanoğlu'nun yazdığı o unutulmaz 73 sayfanın mükemmelliğine rastlamadım. Arslanoğlu *Devrimciler*'de gerçeklere 'dışarıdan' değil, yaşananların içinden bakıyor; bunun için yazdıkları, suçlamalardan uzak bir özeleştiri olabiliyor."

– Fethi Naci

"Kaan Arslanoğlu, bilinen suçlama yollarına başvurmadan, devrimci gençlerin örgütsel yaşantılarını enikonu sorguya çekiyor, yadsıyarak değil, kendine sahip çıkarak yazıyor."

– Semih Gümüş

Kaan Arslanoğlu (d. 1959) Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'ni 1984 yılında bitirip Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde psikiyatri ihtisası yapmış olan bir uzman hekim. Roman yazmaya 1985 yılında başlamış, sırasıyla *Devrimciler*, *Kimlik*, *Çağrısız Hayalim*, *Kişilikler* adlı yapıtlarıyla ilgileri üzerine çekmiştir. *Yanılmanın Gerçekliği* adıyla basılmış psikolojik-felsefi bir inceleme kitabı da vardır.

D.V. DAHİL
7300001

ISBN 975-418-455-0

9 789754 184556

ADAM

adam 629